

YARGILAMA HUKUKU BAKIMINDAN

KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ

Yüksek Lisans Tezi

Deniz ÇELİK

Eskişehir 2022

**YARGILAMA HUKUKU BAKIMINDAN
KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ**

Deniz ÇELİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Danışman: Doç Dr. Nilüfer BORAN GÜNEYSU

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ekim 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Deniz ÇELİK'in "Yargılama Hukuku Bakımından Kanunî Vekâlet Ücreti" başlıklı tezi 17/10/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Özel Hukuk Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı	Adı Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı) :
Üye :
Üye :

.....

Enstitü Müdürü

ÖZET

YARGILAMA HUKUKU BAKIMINDAN KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ

Deniz Çelik

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekim 2022

Danışman: Doç. Dr. Nilüfer BORAN GÜNEYSU

Bu çalışmada, yargılama giderleri içerisinde sayılan kanunî vekâlet ücreti ile birlikte ana hatları ile avukat ile müvekkili arasındaki avukatlık sözleşmesinden doğan avukatlık ücreti ve diğer yargılama giderleri anlatılmaya çalışılmıştır. Avukatlık, yargının üç sacayağından biri olup savunma hakkının kullanmasında profesyonel hukukî yardıma erişimi sağlamaktadır. Bir avukatın mesleki bilgisi gereği iş sahibine verdiği hukukî yardımını kural olarak, bir ücret karşılığı vermesi zorunludur. Avukatın ücretsiz iş alma yasağı sebebiyle “avukatlık ücreti” ve “karşı vekâlet ücreti” avukatlık hukukunun önemli konuları içinde yer almaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde genel olarak avukatlık sözleşmesi ve avukatın ücret hakkı ile “avukatlık ücreti” incelenmiştir. İkinci bölümde ise yargılama harç ve giderleri, yargılama gideri olarak vekâlet ücreti, yargılama giderlerinin kime ait olacağı meselesi ve medenî usûl hukuku ilkelerinin yargılama giderleri üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Aynı zamanda 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesine ve karşı vekâlet ücretine Anayasa Mahkemesi’nin bakışı da çalışmada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yargılama hukuku, Vekâlet ücreti, Kanunî vekâlet ücreti, Yargılama gideri, Avukatlık sözleşmesi.

ABSTRACT

ATTORNEY'S FEES WITHIN THE SCOPE OF PROCEDURAL LAW

Deniz ÇELİK

Department Of Private Law

Anadolu University, Graduate School Of Social Sciences, October 2022

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nilüfer BORAN GÜNEYSU

In this article legal fees of which arising from the attorney agreement between the attorney and client and are considered as litigation expenses within the scope of procedural law and other litigation expenses have been evaluated. Attorneyship is one of the constitutes of the trivet of the judiciary system and provides professional legal support within the scope of utilization of right of defense. It is imperative for an attorney to practice the legal profession in exchange for a price due to the professional knowledge the attorney employs. Legal fees arising from the attorneyship agreement as well as the procedural law are among the prominent subjects in attorneyship law given the ban on free-of-charge counseling. In the first section of this article, “attorneyship fee”, attorneyship agreement and attorney’s right to charge have been examined. In the second section, litigation fee and expenses, attorney’s fee as a litigation fee and the concept of which party is bearing the legal costs as well as the impact of the principles of procedural law over the litigation costs have been illustrated. Also, the Turkish Constitutional Court’s approach towards Article 164 of the Attorneyship Law numbered 1136 and legal fees arising from the procedural law has been discussed.

Keywords: Law of civil procedure, Fee of attorney, Legal attorneys’ fees, Litigation expense, Attorney retainer agreement

.../.../20....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukukî sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

(İmza)

.....

(Öğrencinin Adı Soyadı)

.../.../20....

STATEMENT OF COMPLIANCE WITH ETHICAL PRINCIPLES AND RULES

I hereby truthfully declare that this thesis is an original work prepared by me; that I have behaved in accordance with the scientific ethical principles and rules throughout the stages of preparation, data collection, analysis and presentation of my work; that I have cited the sources of all the data and information that could be obtained within the scope of this study, and included these sources in the references section; and that this study has been scanned for plagiarism with “scientific plagiarism detection program” used by Anadolu University, and that “it does not have any plagiarism” whatsoever. I also declare that, if a case contrary to my declaration is detected in my work at any time, I hereby express my consent to all the ethical and legal consequences that are involved.

.....

(Signature)

.....

(Name and Surname of the Student)

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ VE AVUKATIN ÜCRET HAKKI.....	3
1. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ.....	3
1.1. Tanımı	4
1.2. Unsurları	7
1.2.1. Belirli bir hukukî yardımı konu alma.....	9
1.2.2. Ücret.....	11
1.2.3. Taraflardan birinin avukat olması	13
1.2.4. Tarafların anlaşması	15
1.3. Avukatlık Sözleşmesinin Hukukî Niteliği	16
1.4. Avukatlık Sözleşmesinin Şekli	17
1.5. Avukatlık Sözleşmesi ve Vekâlet Sözleşmesi Ayrımı	18
1.6. Tarafların Hak ve Borçları	20
1.6.1. Avukatın hakları.....	21
1.6.2. Avukatın borçları	24
1.6.3. İş sahibinin hakları.....	28
1.6.4. İş sahibinin borçları.....	30
2. AVUKATIN ÜCRET HAKKI.....	31
2.1. Avukatlık Ücretine İlişkin Sistemler ve Tarihsel Gelişim	31
2.1.1. Avukatlık mesleği ve avukatlık ücretinin tarihsel gelişimi.....	31

2.1.2. Avukatlık ücretinin belirlenmesinde sistemler	34
2.2. Akdi Vekâlet Ücreti-Kanunî Vekâlet Ücreti Ayrımı	35
2.3. Ücret Kavramı	37
2.4. Ücretin Kapsamı.....	38
2.4.1. Avukatlık ücretinin rüçhanlı alacak niteliği	39
2.4.2. Avukatlık ücreti ve hapis hakkı	41
2.4.3. Ücret alacağıın ve ücret ödeme borcunun devri.....	44
2.4.4. Avukatlık ücretinde takas.....	46
2.4.5. Avukatlık ücretinden müteselsil sorumluluk	47
2.5. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne Genel Bakış.....	48
2.6. Ücretin Belirlenmesi.....	52
2.6.1. Yazılı sözleşmenin mevcut olması halinde vekâlet ücreti	53
2.6.2. Yazılı sözleşmenin mevcut olmadığı hallerde vekâlet ücreti	54
2.6.3. Avukatlık ücretinin belirlenmesinde kanunî sınırlar	54
2.6.4. Dava türlerine göre vekâlet ücreti belirlenmesi.....	58
2.6.4.1. <i>Aile hukukuna ilişkin davalarda ücretin belirlenmesi</i>	59
2.6.4.2. <i>Kira hukukuna ilişkin tahliye ve tespit davalarında ücretin belirlenmesi</i>	61
2.6.4.3. <i>Manevi ve maddi tazminat davalarında ücretin belirlenmesi</i>	62
2.6.4.4. <i>Tüketici uyuşmazlıklarında ücretin belirlenmesi</i>	64
2.6.4.5. <i>Önalım ve ortaklığın giderilmesi davalarında ücretin belirlenmesi</i>	65
2.6.4.6. <i>Tasarrufun iptali davalarında ücretin belirlenmesi</i>	66

İKİNCİ BÖLÜM

YARGILAMA GİDERİ OLARAK AVUKATLIK ÜCRETİ	67
1.YARGILAMA HARÇ VE GİDERLERİ.....	67
1.1. Yargılama Harçları.....	67

1.1.1. Genel olarak	67
1.1.2. Başyurma harcı.....	70
1.1.3. Celse harcı	72
1.1.4. Karar ve İlâm Harcı	73
1.1.4.1.Nispi karar ve ilâm harcı	74
1.1.4.2.Maktu karar ve ilâm harcı.....	76
1.1.5. Diğer yargılama harçları.....	76
1.2. Kanunî Vekâlet Ücreti Dışındaki Yargılama Giderleri.....	77
1.2.1. Genel Olarak	77
1.2.2. Gider avansı	80
1.2.3. Delil avansı	81
1.2.4. Diğer gider ve masraflar	83
2. YARGILAMA GİDERİ OLARAK VEKÂLET ÜCRETİ (KARŞI/KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ).....	85
2.1. Karşı vekâlet ücretine yönelik hukukî teoriler.....	86
2.2. Karşı vekâlet ücretinin temel özellikleri	89
2.3. Kanunî Vekâlet Ücretinin Muacceliyeti.....	92
2.4. Kanunî Vekâlet Ücretinde Zamanaşımı ve Faiz	93
2.5. Kanunî Vekâlet Ücreti ve Dava Değeri İlişkisi.....	94
2.6. Kanunî Vekâlet Ücreti ve Hâkimin Takdir Yetkisi	99
3. YARGILAMA GİDERLERİNİN NİTELİĞİ.....	101
4. YARGILAMA GİDERLERİNİN KİME AİT OLACAĞI MESELESİ.....	105
4.1. Yargılama Giderlerinin Kim Tarafından Ödeneceği Meselesi.....	105
4.2. Yargılama Gideri Olarak Vekâlet Ücretinin Kime Ait Olacağı Meselesi	107
5. ADLİ YARDIM VE KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ İLİŞKİSİ	111
5.1. Genel Olarak Adli Yardım	112

5.2. Adli Yardım ve Kanunî Vekâlet Ücreti.....	114
6. KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ VE MEDENÎ USÛL HUKUKU BAKIMINDAN YARGILAMAYA HÂKİM OLAN İLKELER.....	118
6.1. Tasarruf İlkesi	119
6.2. Taleple Bağlılık İlkesi	120
6.3. Hukukun Uygulanması İlkesi.....	121
6.4. Adil Yargılanma Hakkı ve Hukukî Dinlenilme Hakkı	123
6.5. Usûl Ekonomisi İlkesi	124
7. ANAYASA MAHKEMESİNİN KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİNE BAKIŞI..	126
SONUÇ	131
KAYNAKÇA.....	136

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.k.	: Adı geçen kaynak
AAÜT	: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
aşa.	: Aşağıda
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Av.K.	: 1136 sayılı Avukatlık Kanunu
AY	: Anayasa
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
Ed.	: Editör
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HK	: Harçlar Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBGK	: İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu
İİK	: İcra ve İflâs Kanunu
İŞMK	: İş Mahkemeleri Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırmamız
m.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
MÜHFD	: Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
Tal.	: Talimat
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBBMMK	: Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medenî Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yıl
yuk.	: Yukarıda

GİRİŞ

Avukatlık mesleği, yargının üç sacayağından biri olması sebebiyle hukuk yargılamasında, ceza yargılamasında ve idarî yargılamada önemli yere sahiptir. Bir yargılama faaliyeti içerisinde savunma makamını işgal eden bu mesleğin hangi şartlarda yapılacağı kanunî düzenlemelerle belirlenmiş niteliktedir. Hukuk fakültelerinin sayılarındaki artış, avukat sayısında artışa sebep olduğundan mesleğin yasalara ve meslek kurallarına uygun yürütülmesinin önemi de giderek artmaktadır. Hukuk sistemimiz içerisinde kural olarak, avukatla temsil zorunluluğu mevcut değildir. Ancak doktrinde ve uygulamada karşılaşıldığı üzere yargılama süreleri, davanın teknik ve profesyonel bilgi ve deneyim ihtiyacının mevcut olması teorikte olmasa da pratikte avukatla temsil zorunluluğunu doğurabilmektedir.

Avukat ile iş sahibi arasında bir dava ya da işin takibi veya başkaca bir hukukî yardımın verilmesini konu alan sözleşmelere avukatlık sözleşmesi denilmektedir. Söz konusu sözleşme, avukatlık mesleği içerisinde en önemli konuların başında yer almaktadır. Ücret kavramı, avukatlık mesleğinin yapılmasında ücretsiz dava ve iş alma yasağının bulunması sebebiyle hem zorunlu hem de sözleşmenin kurucu unsuru içinde yer almaması sebebiyle de tartışmalı kavram olarak ortaya çıkabilmektedir. Avukatlık mesleğinin kamu düzenine ilişkin olması mesleğin niteliğin doğrudan etkileyen bir unsur olup mesleki kuralların ve ücretin belirlenmesinin üzerinde bu kadar durulması, pek tabii tesadüf değildir.

Avukatlık sözleşmesinde iş sahibinin hak ve yükümlülükleri ile birlikte avukatın da hak ve yükümlülükleri mevcut olup ücret hakkı, avukatın en temel hakkı olarak kabul edilmektedir. Kanun koyucu tarafından da bu hakkın temini açısından düzenlemelere yer verilmiştir. Avukatlık mesleğinin ücretsiz yerine getirilmemesi ya da haksız rekabete yol açabilecek ücret farklılıklarının ortaya çıkmaması, avukatın emek ve çabasının karşılıksız kalmaması, kanun koyucunun önem verdiği hususlardandır. Bu kapsamda tarafların aralarında sözleşme akdetmesi ve bu sözleşmede ücret kararlaştırılmış olması halleriyle, tarafların ücret hususunda anlaşmadığı haller kanun koyucu tarafından farklı hukukî korumalar altına alınmış ancak avukatın emeği hiçbir zaman karşılıksız bırakılmamıştır. Avukatlık ücretlerine ilişkin tarifenin öngörülmesiyle de ülke çapında haksız rekabetin önlenmesi ve tarafların bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

Hukuk sistemimiz içerisinde yargılama faaliyetleri tarafsız ve bağımsız mahkemelerce ücretsiz yürütülse de, talepte bulunan tarafın söz konusu yargılama

faaliyetini karşılayan giderlerin bir kısmına katılması beklenmektedir. Söz konusu katılma payı yine kanun koyucu tarafından belirlenmekte olup “Yargılama Gideri” olarak adlandırılmaktadır. Yargılama giderleri içerisinde yargı harçları, gider avansı, delil avansı, vekâlet ücreti ve diğer masraf ve giderler yer almaktadır. Vekâlet ücreti kavramı ise yargılama giderleri içerisinde tartışmanın ve fikir ayrılıklarının en çok yaşandığı konuların başında gelmektedir.

Uygulamada vekâlet ücreti dâhil diğer yargılama giderlerine ilişkin olarak farklı değerlendirmelere de yer verildiği görülmektedir. Bunlar dışında kanun koyucu tarafından yargılama giderleri içerisinde sayılan vekâlet ücretinin avukata ait olduğu da kabul edilmektedir. Bu kapsamda vekâlet ücreti, açıkça diğer yargılama giderlerinden ayrılmaktadır. Çalışmada kanunî vekâlet ücretinin kime ait olacağına temelleri üzerinde durulacaktır. Çalışma içerisinde özellikle hakkında tartışmaların mevcut olduğu konular, üst derece mahkemesi kararları da dikkate alınarak ele alınmaya çalışılmıştır.

Tüm bu değerlendirmeler yapılırken medenî usûl hukukunun temel ilkeleri ile kanun koyucunun iradesi gözetilerek, uygulamanın gerçekleri ve avukatlık mesleğinin zorlukları da göz önünde bulundurulacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde avukatlık sözleşmesi ve avukatın ücret hakkı kavramları ele alınacak, akdi vekâlet ücreti olarak adlandırılan avukat ile müvekkili arasındaki sözleşmeden doğan avukatlık ücretinin, avukatlık sözleşmesinden doğan hak ve yükümlülükler ile dava türüne göre avukatlık ücretinin nasıl belirlendiğine ilişkin temel konulara yargılama hukuku bakımında değinilmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise yargılama hukuku bakımından vekâlet ücreti olan karşı vekâlet ücreti/kanunî vekâlet ücreti kavramı ile diğer yargılama giderleri kavram olarak ele alınacak, yargılama giderleri ile vekâlet ücretinin kapsamı, niteliği ve kim tarafından ödeneceği sorusu cevaplanmaya çalışılacaktır. Medenî usûl hukukunun temel ilkeleri ile bu ilkelerin yargılama giderleri açısından değerlendirmesi ve Anayasa Mahkemesi'nin karşı vekâlet ücretine ilişkin bakışına ilişkin değerlendirmelere de çalışmanın bu bölümünde yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ VE AVUKATIN ÜCRET HAKKI

1. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ

Avukatlık mesleğinin tanımı, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1'nci maddesinde doğrudan yapılmamıştır. Kanun metninde yer alan açık düzenlemeye göre avukatlık mesleği hem kamu hizmeti hem de serbest bir meslektir. Kanunî düzenlemeden yola çıkılarak yapılabilecek avukatlık tanımı,

“Hukukî ilişkilerin düzenlenmesine, her türlü hukukî konu ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesine ve genellikle hukuk kurallarının tam olarak uygulanması konusunda yargı organlarına, hakemlere, resmi ve özel kurum ve kuruluşlara yardımcı olan, bilgi ve deneyimlerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eden kişi”

şeklinde¹ Kanun metni içerisinde 63'üncü madde de yer alan;

Baro levhasında yazılı bulunmayanlar ve işten yasaklanmış olan avukatlar, şahıslarına ait olmayan dava evrakını düzenleyemez, icra işlemlerini takip edemez ve avukatlara ait diğer yetkileri kullanamazlar.

hükmü ile

35'inci maddesinde yer alan;

Kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalaa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir.

hükmü gibi çeşitli hükümlerle avukatlara özgülenen iş ve işlemler, mesleğin tanımının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Hukuksal yardımı konu eden bu meslekte avukat ve müvekkili arasındaki ilişki maddi hukuka tabi olup özel hukuk sözleşmesidir.²

¹S. Güner (2015). *Avukatlık Hukuku*. (5.Baskı), Ankara: Yetkin, 113; Aksi yöndeki görüşler için bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**, 114-115.

²V. A. Coşar ve S. Akgül (2021). *Avukatlık Hukuku*. Ankara: Yetkin, 62; M. Polat (2017). *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 5; E. Günay, (2021). *Vekâlet Sözleşmesi Uyuşmazlıkları*. (1.Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 13; C. İlgün (2015b). *Karşı Yan Vekalet Ücreti*. (1.Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 3; A. T. Tutumlu ve M. Usta (2021). *Asliye Hukuk ve Tüketici Mahkemesinde Vekâlet Ücreti Davası*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 71; T. Tekben (2021). *Vekâlet İlişkilerinde Vekâlet Veren Talimatı ve Hukukî Sonuçları*. (1. Baskı), İstanbul: Onikilevha, 346; G. Kazaz (2019). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yargılama Gideri Olarak Vekalet Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 87; H. Topal (2019). *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2; D. Sarıca (2016). *Avukatın Ücret Hakkı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz

Avukat ile müvekkili arasındaki özel hukuk sözleşmesinin, adlandırılması ve niteliğinin belirlenmesi zaman içinde meydana gelmiştir. Kanunda yapılan değişikliklerle “avukatlık sözleşmesi” vekâlet sözleşmesinin ve/veya eser sözleşmesinin bir alt türü değil kanunda düzenlenen bir sözleşme haline gelmiştir.³ Avukatlık sözleşmesi, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 163’üncü maddesinde düzenlenmiştir.

1.1. Tanımı

Avukatlık sözleşmesi, genel itibariyle avukatın, müvekkili ile olan ilişkisinin tanımı, ilişkinin unsurlarını ve hukukî niteliğini belirtmek açısından önemlidir. Avukatlık sözleşmesi, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nda düzenleme alanı bulmuşsa da Türk Hukuk Sitemine girişi, 2001 yılında 4667 sayılı yasa ile Avukatlık Kanunu’nda yapılan değişiklik ile olmuştur. Daha önceki dönemde “avukatlık sözleşmesi” terimine kanun metni içerisinde yer verilmişse de kapsamı ve unsurlarına ilişkin düzenleme 4667 sayılı

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 8; İ, Deniz (2018). *Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi Halinde Vekâlet Ücreti*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 3; G. Ünsal (2017). *Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Hukukî Sonuçları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 4,33; B. D. Özdemir (2020). *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 11; S. Toptaş (2007). *Davada Vekâlet Ücreti*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 3; M. Yılmaz (2013). *Avukatlık Ücreti*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 36; M. Aydın (2020). *Avukatlık Ücreti*. (7. Baskı), Ankara: Seçkin,25; H. Aldemir (2018). *Uygulamada Avukatlık Hukuku*.(1.Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi, 811; F. Berberoğlu Yenipınar, (2021). *Avukatın Azli- İstifası-Sulh- Vekâlet Ücreti ve Tazminat*, (4. Baskı), Ankara: Seçkin, 32; Y. Köse (2019). *Vekâlet Ücretinden Kaynaklanan Davalarda Görevli Mahkeme*. Bursa Barosu Dergisi, Cilt: 43, Sayı: 107, 70; F. Cimbar (2019) *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. (1. Baskı), İstanbul: Onikilevha, 23; T. Kurtoğlu (2016). *Akdi Vekâlet Ücreti ve Avukatın Hukukî Sorumluluğu*. Ankara:Yetkin, 24; M. Aydın (2015). *Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Görevli ve Yetkili Mahkeme*. Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 106, Haziran 2015, 44; Avukatlık mesleğinin serbest meslek olduğuna ilişkin bkz. R. Kumkale (2013). *Avukatların Karşı Taraftan Aldıkları Vekâlet Ücretinde KDV Olmayacağı*. Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 80, 111; Y. İleri (2016). *Karşı Tarafa Ödenen Vekâlet Ücretinin KDV Karşısındaki Durumu*. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 4, 75-82; M. Açar ve S. Açar (2004). *Yargılama Giderlerinden Vekâlet Ücretine KDV Uygulanması Meselesi Üzerine Düşünceler*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 52, 279; Ö. Biyan (2015). *Avukatların Karşı Taraf Vekâlet Ücretinin Kdv Karşısındaki Durumu*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ocak-Şubat 2015, Sayı 116, 247-258; M. Aslan (2014). *Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Eylül-Ekim 2014, Sayı 114, 275-292; E. Şenyüz (2019). *Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısında Durumu*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Mayıs-Haziran 2019, Sayı 142, 133-180, İ. Türkay (2012). *Avukatlık Vekâlet Ücretinin Vergilenmesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 101, 353-362.

³Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.**, 213; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 33; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 14; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 7; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 37; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 26; Eser sözleşmeleri için ayrıca bkz. F. Aral ve H. Ayrancı (2021). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. (14. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 371-379; M. A. Gümüş (2019). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. (4. Baskı), İstanbul: Filiz Kitabevi, 323-421; M. Aydoğdu ve N. Kahveci (2021). *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)*. (5. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 765-794; F. Eren (2021). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. (9. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları, 595-717.

yasa ile yapılmıştır. Ancak kanunî düzenlemede sözleşmenin tanımına değil unsurlarına yer verilmiştir.⁴

Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesinde yer alan "Avukatlık Sözleşmesi Kapsamı" başlıklı maddeye göre;

"Avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenlenir. Avukatlık sözleşmesinin belli bir hukukî yardımı ve meblâğı yahut değeri kapsamı gerekir. Yazılı olmayan anlaşmalar, genel hükümlere göre ispatlanır. Yasaya aykırı olmayan şarta bağlı sözleşmeler geçerlidir. Avukatlık ücret tavanını aşan sözleşmeler, bu Kanunda belirtilen tavan miktarında geçerlidir. İfa edilmiş sözleşmenin geçersizliği ileri sürülemez. Yokluk halleri hariç, avukatlık sözleşmesinin bir hükmünün geçersizliği, bu sözleşmenin tümünü geçersiz kılmaz."(1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 1)

Kanun metninde avukatlık sözleşmesinin tanımına yer verilmemiş olmasına rağmen yalnız unsurlarının belirtilmiş olması sebebiyle doktrinde sözleşmesini tanımına ilişkin farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Sözleşmenin tanımına ilişkin doktrinde yer alan görüşlerde ise;

Sungurtekin Özkan'a göre, vekâlet verenin (iş sahibinin) verilmesini arzu ettiği avukatlık hizmetini (hukukî yardımı) ortaya koyan vekilin de hukukî yardım karşılığında ücret öngörerek müvekkili adına faaliyet göstermeyi taahhüt ettiği ivazlı bir sözleşmedir.⁵

Aydın'a göre, avukat ve müvekkili arasındaki ilişki avukat ve iş sahibi arasında, avukatın hukukî yardım vermeyi ve iş sahibinin de buna karşılık kural olarak ücret ödeme borcunu yüklediği tam iki tarafa borç yükleyen maddi hukuka tabi olup özel hukuk sözleşmesidir.⁶

Güner'e göre, baro levhasında kaydı bulunan ve mesleğini serbest olarak icra eden avukat ya da kanunun izin verdiği avukatlık ortaklığı ile iş sahibi arasında hukukî ilişkilerin düzenlenmesi, hukukî sorun ve uyuşmazlıkların çözümlenmesi amacıyla kurulan tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.⁷

⁴K. E. Gökyayla (2007). Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi. (1.Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 15; Y. Tahiroğlu Bağlı (2019). *Hukuk Yargılamasında Vekâlet Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 82; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 8; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 811; R. Aksu (2016). Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukukî Niteliği. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (27), 861; A. Özen (2021). Avukatlık Sözleşmesi. (1. Baskı), Ankara: Seçkin, 21.

⁵Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 82; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 88, M. Sungurtekin Özkan (2013). Avukatlık Mesleği Avukatın Hak ve Yükümlülükleri. (4. Baskı), İzmir: Fakülteler Barış Kitabevi, 203.

⁶Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 82; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 88, Aydın, 2020, **a.g.k.**, 27.

⁷Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 83; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 87; S. Güner (2002). Avukatlık Hukuku, Ankara: Ankara Barosu Yayınları, 147.

Günergök'e göre, avukatın belirli bir hukukî yardım yerine getirmeyi üstlendiği, taraflarca ücret alınmaması hususu kararlaştırılmadığı sürece, avukatın ücrete hak kazandığı, iş görme borcunu doğuran bir özel hukuk sözleşmesidir.⁸

Söz konusu tanımda “taraflarca ücret alınmamasının kararlaştırılabileceği” belirtilmişse de Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesi gereği avukatlar için öngörülmüş ücretsiz iş alma yasağı ve kararlaştırılacak ücretin de avukatlık asgarî ücret tarifesinde belirtilen miktardan az olamayacağı kuralları mevcuttur.⁹ Avukatların ücretsiz

⁸Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 83; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 87; Ö. Günergök (2013). Avukatlık Sözleşmesi. (4.Baskı), Ankara:Yetkin,31.

⁹“... Vekâlet ücreti, savunma hakkının en önemli parçası olan hukukî danışmanlık görevinin, konunun uzmanı hukukçular tarafından yapılmasının doğal sonucudur. Avukatların mesleklerini serbestçe ve herhangi bir kaygı olmadan yapabilmeleri için yaptıkları hizmetin karşılığı olan makul bir ücret almaları gerekir.” (Anayasa Mahkemesinin 03.03.2004 tarihli ve 2004/8 E., 2004/28 K. sayılı kararı 26/02/2005 tarihli 25739 sayılı RG.) <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/anayasa-mahkemesi/e-2004-8-k-2004-28-t-3-3-2004> Erişim Tarihi: 20/07/2022.

Hukuk müşavirliği tipi sözleşmelerde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine aykırılık iddiasının dinlenemeyeceğine ilişkin kararlar için bkz. E. Egemen ve A.C. Aşık (2021). Uygulamada Avukatlık Ücreti. (1. Baskı) Ankara: Seçkin, 56-62; “...her ne kadar mahkemece, taraflar arasında 01.01.2003 tarihinde imzalanan ve devam eden yıllarda yenilendiği kabul edilen avukatlık ücret sözleşmesinde kararlaştırılan ücretin ...Ü.T. de belirlenen ücretten düşük olması nedeniyle hesaplanan yürürlükte bulunan ...Ü.T.'ye göre yapılarak hüküm tesis edilmiş ise de, taraflar arasında düzenlenen sözleşme, hizmet hukuk müşavirliği niteliğinde bir sözleşme olup geçerlidir. Sözleşme ile belirlenen ücretin, Avukatlık Kanunu'na aykırı olduğu da kabul edilemez. Dairemizce öteden beri kabul edilen kökleşmiş içtihatlarla da, “Hizmet Hukuk Müşavirliği” olarak adlandırılan, hizmet ve vekalet sözleşmelerinin unsurlarını kapsayan, karma nitelikteki bu tip danışmanlık sözleşmelerinin, Avukatlık Kanunu'nun 164/4. maddesinde öngörülen sınırlandırmalardan bağımsız olarak geçerli kabul edildiği, bu konudaki ihtilafların da, tarafların serbest iradeleri ile düzenledikleri ve geçerli olan bu sözleşme hükümlerine göre çözümlenmesi gerektiği” açıkça ifade edilmiştir. O halde mahkemece, davacı avukatın ücret alacağına, taraflar arasında imzalanan sözleşme hükümleri çerçevesinde hesaplanması hususunda bilirkişiden rapor alınmak suretiyle sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde yanılığın gerekçe ile hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 12.12.2019 tarihli ve 2016/19340 E., 2019/12497 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2016-19340-k-2019-12497-t-12-12-2019> Erişim Tarihi: 21/08/2022; “...iş bu tarife hükümleri altında kararlaştırılan akdi avukatlık ücretleri tarife hükümleri üzerinden yapılmış sayılır” hükmü gereğince davacının her dosya için ayrı vekalet ücretine hak kazandığı, bu nedenle her dosya için ayrı vekalet ücreti hesaplanması gerektiği gerekçesi ile bilirkişi raporu ile belirlenen miktar üzerinden davanın kabulüne karar verilmiştir. Ne var ki; taraflar arasında düzenlenen sözleşme, hizmet hukuk müşavirliği niteliğinde bir sözleşme olup geçerlidir. Sözleşme ile belirlenen ücretin, Avukatlık Kanunu'na ya da AAÜT'ne aykırı olduğu da kabul edilemez. O halde dava konusu uyuşmazlığın, tarafların serbest iradeleri ile yaptıkları ve geçerli olan bu sözleşme hükümlerine göre çözümlenmesi gerekirken, aksi düşünce ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 19.09.2019 tarihli ve 2016/11640 E., 2019/8523 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2016-11640-k-2019-8523-t-19-9-2019> Erişim Tarihi: 21/08/2022; “... Oysa ki, taraflar arasında düzenlenen sözleşme, hizmet hukuk müşavirliği niteliğinde bir sözleşme olup geçerlidir. Sözleşme ile belirlenen ücretin, Avukatlık Kanunu'na aykırı olduğu da kabul edilemez. Yine taraflar arasındaki sözleşmenin 26.maddesinde: “İş bu sözleşme süresiz olup, taraflar 2 ay önceden yazılı olarak bildirmek koşulu ile sözleşmeyi dilediği zaman feshedebilirler. Banka, avukatın bu sözleşmedeki yükümlülüklerinden herhangi birine aykırı hareket etmesi halinde sözleşmeyi her zaman feshedebilir ve dosyaları ücret ödemeksizin geri isteyebilir. Sözleşme, avukatlık ortaklığı ile yapılmış ise, avukatlık ortaklığının dağılması halinde sözleşme müfeseh olacaktır. Banka, dosyaları her hangi bir ücret ödemeksizin geri istemekte veya ortaklardan her hangi biri tarafından takiplere devam edilmesini tercih etmekte serbesttir. Fesih halinde Avukat, dava ve

iş alma durumu mutlak bir yasak niteliğinde olmayıp böyle bir durumun varlığı halinde bağlı bulunulan baronun yönetim kuruluna bildirimde bulunulması kanunî bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir.

Doktrinde yer alan farklı tanımlar¹⁰ile birlikte avukatlık sözleşmesi değerlendirildiğinde çıkarılacak sonuçların başında avukatlık sözleşmesinin bir özel hukuk sözleşmesi olduğu gelmektedir. Bir avukatlık sözleşmesinden söz edilmek için de sözleşmesinin bir tarafının avukat olması yasal bir zorunluluktur. Doktrinde ortak kalınan bir diğer husus da avukat ile iş sahibi arasındaki sözleşmenin bir hukukî yardımda bulunma karşılığında ücret ödenmesini konu alması gerektiğidir. Doktrinde ortak kalınan bu özellikler ve kanunî düzenleme birlikte değerlendirildiğinde avukatlık sözleşmesinin unsurlarını ortaya koymak mümkündür.

1.2. Unsurları

Avukatlık sözleşmesi tanımı ve içeriği itibariyle bir özel hukuk sözleşmesi niteliğindedir. Avukatlık mesleğinin kamu hizmeti yerine getiren bir meslek olmasının

icra takipleriyle sair tüm dosyalar ve belge asıllarını 7 (yedi) işgünü içerisinde Bankaya iade etmeyi kabul ve taahhüt eder. Bu durumda dahi, acele ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde avukat, hakkın zayi olmasına dikkat edecek/özen gösterecek, gereken işlemi yapacak ve durumu acilen Banka'ya bildirecektir. Avukat bunun dışında fesih bildiriminden sonra dosyalarda hiçbir işlem yapamaz.” düzenlemesi bulunmaktadır. O halde dava konusu ihtilafın, tarafların serbest iradeleri ile yaptıkları ve geçerli olan bu sözleşme hükümlerine göre çözümlenmesi gerektiğinden, davacı avukatın istifasının sözleşme hükümlerine göre değerlendirilerek, sözleşmenin sona erdiği tarih itibariyle davacı avukatın sözleşmenin az yukarıda belirtilen hükümleri gereğince hak etmiş olduğu vekalet ücreti miktarı tespit edilerek, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, sözleşmenin geçersiz olduğundan bahisle, yazılı şekilde karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 02.02.2016 tarihli ve 2014/38360 E., 2016/2442 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2014-38360-k-2016-2442-t-2-2-2016>
Erişim Tarihi: 21/08/2022.

¹⁰Doktrinde diğer görüşlere için ayrıca bkz. “İlgün’e göre, avukat ve iş sahibi arasında belirli bir hukukî yardımı veya meblağı ya da değeri kapsayacak şekilde yapılan ve kanuna, ahlaka ve adaba aykırı olmaması gereken sui generis bir sözleşmedir.” Gökyayla, 2007, **a.g.k.**,15; Polat, 2017, **a.g.k.**, 20; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 87; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 83; C. İlgün, (2015a). Avukatlık Ücret Sözleşmesi, (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 5; “Karateke’ye göre, hem avukat hem de iş sahibi açısından hak ve yükümlülükler doğuran avukata hukukî bilgi ve tecrübeleri kapsamında iş sahibinin menfaatlerini hukuka uygun olarak korumasının; iş sahibine ise hukukî menfaatlerinin korunması karşılığında avukata belli bir miktar ücreti ödemesinin kararlaştırıldığı ve yazılı olarak yapılmasının zorunlu olmayan bir özel hukuk sözleşmesidir.” Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 83; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 87; S. Karateke, (2006), *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. (1.Baskı), Ankara: Turhan Kitabevi,7; “Yalçınduran’a göre, baro levhasında kaydı bulunan avukat ile iş sahibi arasında hukukî ilişkilerin düzenlenmesi veya hukukî sorun ve uyuşmazlıkların çözümlenmesi gibi hukukî yardımlara ilişkin yapılan ve ücret alınmaması kararlaştırılmadıkça avukatın ücret talep edebildiği bir iş görme sözleşmesidir.” T. Yalçınduran, (2007). *Vekalet Sözleşmesinden Ücret*, (2.Baskı), Ankara: Yetkin, 66; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 83; “Cimbar’a göre, avukatın taahhüt ettiği edimi gereği iş sahibine bağımsız bir şekilde hukukî yardım hizmeti sunduğu, söz konusu edim karşılığında da iş sahibinin tarafların belirlediği veya kanunun belirlediği ücreti ödediği bir özel hukuk sözleşmesidir.” Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 84; Cimbar, 2019, **a.g.k.**, 24; sui generis sözleşmeler için ayrıca bkz. Gümüş, 2019, **a.g.k.**, 8.

yanında bir ücret karşılığı iş sahibine ya da müvekkile hukukî yardım hizmeti sunmaktadır. Söz konusu ilişki, özel hukuk ilişkisidir. Avukatlık sözleşmesinde de avukatın hak ve yükümlülükleri ile birlikte iş sahibinin de hak ve yükümlülükleri de düzenlenmektedir. Karşılıklı hak ve borçların sözleşmede yer alacağı kanunda açıkça belirtilmemişse de avukatlık sözleşmesinin “bir hukukî yardımı ve meblağı yahut değeri kapsamı gerekir” hükmünden her iki tarafın hak ve borçlarına işbu sözleşmede yer verileceği anlaşılmaktadır.

Bir özel hukuk sözleşmesi olarak avukatlık sözleşmesi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun genel hükümlerine da tabi olacaktır. Bunun dışında avukatlık sözleşmesi için niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekâlet sözleşmesine ilişkin özel hükümler de uygulama alanı bulabilecektir.¹¹ Vekâlet sözleşmesi hükümleri Türk Borçlar Kanunu kapsamında torba sözleşme türüdür. Bir hukukî yardımda bulunmayı konu alan avukatlık sözleşmesi, iş görme borcu doğuran diğer sözleşmelerde de olduğu gibi vekâlet sözleşmesi hükümleri ile birlikte değerlendirilebilecektir.¹² Türk Borçlar Kanunu’nun 26’ncı ve 27’nci maddeleri kapsamında avukatlık sözleşmesi de serbestçe kararlaştırılabileceği gibi sözleşme; kanunî temel unsularına aykırı olmamalı, tarafların birbirlerine uygun irade beyanlarını içermeli ve sakat olmamalıdır.

Avukatlık sözleşmesi diğer iş görme borcu doğuran benzer nitelikteki sözleşmelerden “bağımlılık” unsuru bakımından ayrılmaktadır. Avukatlık Kanunu’nda da belirtildiği üzere avukatlık mesleği, kamu hizmeti içeren serbest bir meslektir. Dolayısıyla avukatlık mesleği serbest ve bağımsız yerine getirilmesi gereken bir meslektir.¹³ Avukatlık sözleşmesi, taraflarından birinin avukat olması sebebiyle mesleki birtakım hak ve yükümlülükleri de içinde barındırmaktadır. Bunların başında mesleğin bağımsızlık niteliği gelmektedir. Söz konusu bağımsızlık devlete karşı bağımsızlık, savunma dokunulmazlık ve meslek kuralları içerisinde bağımsızlık olarak adlandırılabilir.¹⁴ Avukat, mesleğinin yerine getirilişi bakımından bağımsız hareket ediyor olsa da yerine getirdiği işe ilişkin olarak kanunun izin verdiği ölçüde müvekkilinden talimat alması bağımsızlık niteliğini zedelememektedir. Söz konusu talimatlar mesleğin icrasından çok işin yapılmasına ilişkin olup kanun yollarına

¹¹Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 84; Gökyayla,2007, **a.g.k.**, 15; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 8.

¹²Güner, 2015, **a.g.k.**, 279.

¹³Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 84; Günay, 2021, **a.g.k.**, 54; Tekben, 2021, **a.g.k.**, 348; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 89; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 25 Avukatın bağımsızlığına ilişkin ayrıntılı olarak bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**, 133-139.

¹⁴Güner, 2015, **a.g.k.**, 125-154

başvurma, feragat, dava veya takibin açılması veya işin takip edilmemesi vb. konulardadır.¹⁵

1.2.1. Belirli bir hukukî yardımı konu alma

Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesine göre avukatlık sözleşmesinin bir hukukî yardımı kapsamı gerekmektedir. Kanunun devamı maddelerinde vekâlet ücretinin bir hukukî yardımın karşılığı olduğu da belirtilmiştir.¹⁶ Bu kapsamda bir hukukî yardımın avukatlık sözleşmesinin asli ve kurucu unsuru olduğundan söz edilebilmektedir.¹⁷ Sözleşmenin bir hukukî yardımı konu alması ve avukatı hukukî yardımda bulunma borcu altına sokması "iş görme borcu doğuran sözleşme" kapsamına da sokmaktadır.¹⁸ Kanunda belirli bir hukukî yardımın avukatlık sözleşmesinin unsuru olduğu belirtilmişse de, hukukî yardımın kapsamına değinilmemiştir. Avukatlık sözleşmesinin unsuru olan hukukî yardımın kapsamı ve sınırı aynı kanunun devam hükümlerinden tespit edilecektir.

Avukatlık Kanunu'nun 2'nci maddesine göre;

"Avukatlığın amacı; hukukî münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukukî mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır."

Avukatlık Kanunu'nun 35'inci maddesine göre de;

"Kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalaa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adli işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir. Baroda yazılı avukatlar birinci fıkradakiler dışında kalan resmi dairelerdeki bütün işleri de takip edebilirler."

Yukarıda da avukatlık sözleşmesinin vekâlet sözleşmesine benzediğini ve doktrinde kabul gören görüşe göre de vekâlet sözleşmesinin uygulanabilir hükümlerinin

¹⁵Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 85.

¹⁶Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder. (Av. K. m. 164)

¹⁷Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 82; Polat, 2017, **a.g.k.**, 7; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 87; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 89; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 8; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 37; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 824; Aksu, 2016, **a.g.k.**, 875; Kurtoglu, 2016, **a.g.k.**, 25; Özen, 2021, **a.g.k.**, 65

¹⁸Güner, 2015, **a.g.k.**, 299; Sungurtekin Özkan, 2013, **a.g.k.**, 219.

uygulama alanı bulabileceğine değinilmişti.¹⁹ Ancak kanun metninde “avukatlık sözleşmesinin kurucu ve asli unsurunun bir hukukî yardımını konu alma” olduğu belirtildiğinden gerek kanunda sayılan hukukî işler gerekse mesleki faaliyetin gerektirdiği işler dikkate alındığında bir avukat ile akdedilen her iş görme sözleşmesi, avukatlık sözleşmesi kapsamında değerlendirilebilir değildir.²⁰ Bir müvekkilin avukatına bir taşınmaz devri için vekâletname vermesi ve işlemlerin avukat tarafından takip edilmesi avukatlık sözleşmesi olarak değerlendirilemez.²¹

Vekil ile müvekkili arasında avukatlık sözleşmesinin kurulabilmesi için asli ve kurucu hukukî yardıma örnek vermek gerekir ise, dilekçe hazırlanması, müvekkilin mahkemede ve kamu kuruluşlarında temsili, şirketlere hukukî danışmanlık verilmesi, mütalaa verilmesi, sözlü danışmanlık vb. nitelikteki işler hukukî yardımını konu alan işlerdir.²² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda²³ da Yargıtay daireleri tarafından verilen bozma kararlarına karşı ilk derece mahkemesince direnme kararı verilmesi halinde kararların Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nda incelemesinde hukukî yardımdan söz edilemeyeceği belirtilmiştir. Söz konusu inceleme kararların usûl ve yasaya uygun olup olmadığına ilişkin dosya üzerinden ve duruşmasız yürütülen bir süreç olup hukukî yardımdan söz etmek doğru olmayacaktır.

¹⁹Ayrıntılı bilgi için bkz. “Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları” aşa. 1.2. Numaralı Başlık.

²⁰Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 86; Polat, 2017, **a.g.k.**, 8; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 89; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 37; Karateke, 2006, **a.g.k.**, 9.

²¹Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 87; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 11; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 40.

²²Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 90; Yalçınduran, 2007, **a.g.k.**, 107.

²³“... Yargıtay (Kapatılan) 13. Hukuk Dairesinin 26.02.2013 tarihli ve 2012/23914 E., 2013/4385 K. sayılı kararıyla, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda avukatlar tarafından yapılabilecek bir hukukî yardım söz konusu olamayacağından, taraflar arasındaki sözleşmenin, BK’nın 19. ve 20. maddeleri gereğince hukuka, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olması nedeniyle geçersiz olduğunun tespit edildiği çekişmesizdir. Bu durumda taraflar arasında aynı şekilde düzenlenmiş sözleşmenin de hukuka, ahlaka ve kamu düzenine uygunluğundan bahsedilemeyecektir.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 16.02.2021 tarihli ve 2017/589 E., 2021/95 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2017-589-k-2021-95-t-16-2-2021> Erişim Tarihi:21/07/2022.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu aşamasında da hukukî yardımın söz konusu olmadığına ilişkin ayrıca bkz. “... Avukatlık sözleşmesinin konusunun, ancak bir hukukî yardım olabileceği, Avukatlık Kanununun 2. maddesinde belirtilmiştir. Taraflar arasındaki sözleşmenin az yukarıda açıklanan hükmünde, avukatlık sözleşmesinin konusu, “...dosyanın Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda hukukî olarak takip edilmesi ve Yargıtay’dan esastan bozulmasının sağlanması” olarak açıklanmış olup, Yargıtay dairelerinin bozma kararlarına karşı mahkemelerce verilen direnme kararlarının usûl ve yasaya uygun olup olmadığını, dosya üzerinden ve duruşma yapmaksızın inceleyerek karar vermekle görevli olan Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda, davalı avukatlar tarafından yapılabilecek bir hukukî yardım söz konusu olamayacağından, taraflar arasındaki sözleşmenin, Borçlar Kanununun 19.ve 20. maddeleri gereğince hukuka, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olması nedeniyle geçersiz olduğunun kabulü gerekir. Mahkemece açıklanan husus göz ardı edilerek, sözleşmenin geçerli olduğu kabul edilerek suretiyle yazılı şekilde karar verilmiş olması, usûl ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.”Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 26.02.2013 tarihli ve 2012/23914 E., 2013/4385 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hd-e-2012-23914-k-2013-4385-t-26-02-2013> Erişim Tarihi: 20/08/2022.

1.2.2. Ücret²⁴

Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesine göre avukatlık sözleşmesinin meblâğı yahut değeri kapsamalıdır. Avukatlık ücretinin tanımı da Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinde yapılmıştır. Söz konusu madde hükmüne göre avukatlık ücreti, “avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder.”²⁵ Bu noktada ücret, avukatlık sözleşmesini vekâlet sözleşmesinden ayırmaktadır.

Tarafların kararlaştırdığı vekâlet ücreti “belli bir değer veya meblağ” olabileceği gibi Yargıtay kararları ışığında değer ne olacağı da sınırlandırılmış haldedir. Zira avukatlık ücretinin, bono, tahvil, hisse senedi gibi para dışındaki değerler üzerinden alınması avukatların güvenilirliği ve mesleki onurun korunması amacıyla kabul görmemektedir.²⁶ Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesine göre avukatlık ücreti içeren sözleşmeler, dava konusu para dışındaki mal ve haklardan bir kısmının aynen avukata ait olacağı hükmünü taşıyamaz. Söz konusu hükme doktrinde “ Davanın Sonucuna Katılma Yasağı” denilmektedir. Söz konusu hüküm ile amaçlanan avukatın bağımsız ve tarafsızlığının korunması ile birlikte adalet ve hakkaniyete uygun biçimde savunma hakkının ortaya çıkabilmesini sağlamaktır.²⁷ Kanunî düzenlemeler ve yasalardan anlaşılması gereken iş sahibi ile avukatın kararlaştırdığı ücretin, “belli bir değer veya meblağ” içermek zorunda olduğudur. Belli bir değeri karşılayan bono, tahvil,

²⁴Çalışmanın ana konusunu kanunî vekâlet ücreti oluşturmakta olup aşağıda “Avukatın Ücret Hakkı” ve “Yargılama Gideri Olarak Vekâlet Ücreti (Karşı/Kanunî vekâlet Ücreti)” başlıkları altında ücret kavramına ayrıca değinilecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. “Yargılama Gideri Olarak Vekâlet Ücreti (Karşı/Kanunî Vekâlet Ücreti)” aşa. II. Bölüm 2. Numaralı Başlık.

²⁵1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 164; Güner, 2015, **a.g.k.**, 630; “Meblağ” kelimesinden “davanın miktarı” anlamının çıkarılması gerektiğine ilişkin bkz. “Değer” kelimesinden “dava konusu ya da hükmedilecek şeyin parasal karşılığı” anlamının çıkarılması gerektiğine ilişkin bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**, 630 (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2005/7771 E. ve 2005/15757 K. sayılı ilamı (yayınlanmamış karar)); “...Dosya içeriği ve toplanan delillere göre, mirasbırakan tarafından yapılan temlikin diğer mirasçılardan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olduğu belirlenmek ve benimsenmek suretiyle davanın kabulü ile hükmüne uyulan bozma ilamı doğrultusunda davacının miras payı oranında iptal ve tescile karar verilmiş olmasında bir isabetsizlik yoktur. Temyiz eden davalıların bu yöne değinen itirazları yerinde değildir. Reddine. Ancak; muvazaa hukuksal nedenine dayalı davalarda dava değeri, davayı açan mirasçının payına isabet eden değerdir. Bu değer üzerinden harç ve vekalet ücretinin hüküm altına alınması gerekmektedir. Mahkemece bu hususun gözardı edilerek, davacının miras payı üzerinden değil de mirasbırakan tarafından davalılara temlik edilen payların tamamı üzerinden yüksek harç ve avukatlık ücretine karar verilmesi doğru değildir.” Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 10.06.2013 tarihli ve 2013/7324 E., 2013/9628 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2013-7324-k-2013-9628-t-10-06-2013>
Erişim Tarihi: 23/07/2022.

²⁶Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 15; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 40; “...Avukatın sözleşme yerine kaim olmak üzere bono alması ve ücret alacağını bu yolla tahsile çalışması kabul edilemez.” TBB Disiplin Kurulu, 28.06.2013 tarihli ve 2012/830 E., 2013/445 K. sayılı kararı, <http://tbbayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/600.pdf>
Erişim Tarihi: 23/07/2022.

²⁷Güner, 2015, **a.g.k.**, 643; Özen, 2021, **a.g.k.**, 66.

hisse senedi gibi para dışındaki değerler ücret olarak kararlaştırılmayacağı gibi kanunî düzenleme ve doktrinden çıkarılması gereken sonuç sanal para birimleri, Bitcoin, blockchain ya da altının da avukatlık ücreti olarak kararlaştırılmayacağıdır. Zira Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 25.11.2013 tarihli basın açıklamasında;²⁸

“Herhangi bir resmi ya da özel kuruluş tarafından ihraç edilmeyen ve karşılığı için güvence verilmeyen bir sanal para birimi olarak bilinen Bitcoin, mevcut yapısı ve işleyişi itibarıyla Kanun kapsamında elektronik para olarak değerlendirilmemekte, bu nedenle de söz konusu Kanun çerçevesinde gözetim ve denetimi mümkün görülmemektedir.”

İfadesine yer vererek Bitcoin'nin de içinde olduğu sanal para birimlerinin Türk Hukuk Sistemi kapsamında para birimi olarak kabul edilmediğini bildirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ise 30.04.2021 tarihli yönetmeliğinde kripto varlıkların ödeme aracı olarak kullanılmasını yasaklamıştır.²⁹ Türkiye Barolar Birliği'nin kararları ile birlikte doktrin görüşü birlikte değerlendirildiğinde para yerine geçecek ve belli değeri kapsayan para dışı ödeme araçları olarak kabul edilen bu tür yeni teknolojiler üzerinden de vekâlet ücreti kararlaştırılması mümkün görünmemektedir.

Avukatlık sözleşmesinin zorunlu ancak kurucu olmayan unsurlarından birinin ücret olması avukatlık sözleşmeni, vekâlet sözleşmesinden ayıran temel özelliklerinden biridir. Zira vekâlet sözleşmesinde kural ücretsiz iş görülmesi iken aksi taraflarca kararlaştırılabilir.³⁰ Avukatlık mesleğini icra eden meslektaşın ücretsiz iş alma yasağı ve/veya iş aldıysa bunu yönetim kuruluna bildirme yükümlülüğü vardır (Avukatlık Kanunu m. 164). Avukatlık sözleşmesinde ücret zorunlu bir unsur olmasına rağmen kurucu bir unsur değildir. Ücret ayrı bir sözleşme ile de kararlaştırılabilir.³¹

Avukatlık Kanunu içerisinde avukatlık ücretinin tavan ve taban sınırlarının düzenlendiği maddeler mevcuttur. Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasında avukatlık ücretinin sınırı da belirtilmiştir. Söz konusu fıkra hükmüne göre “Avukatlık asgarî ücret tarifesi altında vekâlet ücreti kararlaştırılmaz.”

²⁸<https://www.bddk.org.tr/> Erişim Tarihi: 01/09/2022.

²⁹K. D. Orkun, (2022). *Kripto Varlıkların Vergilendirmesi*. (1. Baskı), İstanbul: Onikilevha,102

³⁰Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 88; C. Yavuz, F. Acar, Ve B. Özen, B. (2021). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuk Dersleri (Özel Hükümler)*. (17. Baskı), İstanbul: Beta Yayınları 631; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 9; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 39.

³¹Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 87; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 243, 247; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.** 85; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 90; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 8; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 338; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 41; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 830; Aksu, 2016, **a.g.k.**, 876.

Avukatlık sözleşmesinin sözleşme serbestisi kapsamında yer alması yanında ücrete ilişkin serbestlik kısıtlanmış haldedir. Söz konusu kısıtlayıcı düzenlemenin yegâne sebebi avukatlık mesleğinin kamusal boyutu ve mesleğin bağımsızlığının ve saygınlığının korunmaya çalışılmasıdır. Avukatlık asgarî ücret tarifesi aynı zamanda avukatlar arasındaki haksız rekabetin önüne geçilmesi açısından da önem arz etmektedir. Tarife altı ücret üzerinden iş takibi sağlayan avukatın tespiti halinde baro yönetim kurulu tarafından disiplin yargılaması yürütülmesi gerekmektedir.³²

Avukatlık Kanunu ile birlikte ücrete ilişkin getirilen üst sınırlamada ise yalnız nispi olarak belirlenecek ücretle ilişkin bir kısıtlamadır. Maktu olarak belirlenen ücrete ilişkin üst bir sınırlama söz konusu değildir.³³ Ücrete ilişkin üst sınırlama iki farklı madde hükmü ile düzenlenmiş durumdadır. Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında;

Yüzde yirmibeşi aşmamak üzere, dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesi avukatlık ücreti olarak kararlaştırılabilir.

hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm avukat ile müvekkili arasındaki akdi vekâlet ücretine ilişkin bir kısıtlama getirmektedir. Avukatlık Asgarî Ücret Tarifesi'nin 13'üncü maddesinde de;

Bu Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde gösterilen hukukî yardımların konusu para veya para ile değerlendirilebiliyor ise avukatlık ücreti, davanın görüldüğü mahkeme için bu Tarifenin ikinci kısmında belirtilen maktu ücretlerin altında kalmamak kaydıyla (7 nci maddenin ikinci fıkrası, 10 uncu maddenin üçüncü fıkrası ile 12 nci maddenin birinci fıkrası, 16 ncı maddenin ikinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla) bu Tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir.

Ancak, hükmedilen ücret kabul veya reddedilen miktarı geçemez.

hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile birlikte konusu para olan veya konusu para ile ölçülebilen davalarda haksız çıkan aleyhine hükmedilecek vekâlet ücretine ilişkin bir kısıtlama getirilmektedir. Nispi olarak belirlenecek ücret, kabul kararı verilen asıl alacaktan veya davanın reddedilen kısmından fazla olamayacaktır.³⁴

1.2.3. Taraflardan birinin avukat olması

Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesinde açıkça sözleşmenin taraflarından birinin avukat olması gerektiği belirtilmemişse de avukatlık sözleşmesinin kurulabilmesi

³²Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 13; Polat, 2017, **a.g.k.**, 9; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 67; Güner, 2015, **a.g.k.**, 612.

³³Güner, 2015, **a.g.k.**, 613; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 68.

³⁴Güner, 2015, **a.g.k.**, 620.

için sözleşme taraflarından birinin avukat olması gerekmektedir.³⁵ Avukatlık sözleşmesinin kurulabilmesi için taraflardan biri baro levhasına kayıtlı serbest çalışan bir avukat ya da avukat ortaklığı olmalıdır. Avukatlık Kanunu'nun 3'üncü ile 10'uncu maddeleri arasında "Avukatlık Kabul Şartları" düzenlenmiş olup söz konusu avukatlık sözleşmesinin yapılabilmesi için "avukatlık" unvanını kullanabilen bir kimsenin sözleşmenin tarafı olması gerekmektedir.³⁶

Avukatlık sözleşmesinin baroya kayıtlı bir avukat veya usulüne uygun kurulmuş ve sicile kayıtlı bir avukatlık ortaklığı ile müvekkil arasında yapılması kanunda belirtilmiş olmasa da zorunlu ve kurucu bir unsurdur.³⁷ Ancak baroya kaydı bulunsa da gösterdiği belirli bir hukukî yardımın avukatlık sözleşmesi olarak değerlendirilemeyeceği avukatlar da mevcuttur³⁸. Doktrinde avukatlık sözleşmesinin asıl tarafının avukatlık hizmetini kendi bürosunda, kendi vergi levhası altında ve kendine adına yerine getiren serbest çalışan avukatın olduğu değerlendirilmektedir.³⁹ Günümüz koşullarında iş hukuku hükümlerine tabi, bir avukat yanında çalışan sigortalı "işçi avukat" kavramı da sıklıkla gündeme gelmekte olup bir "işçi avukat" avukatlık sözleşmesinin tarafı değildir. Ancak "işçi avukat", bağlı çalıştığı avukatın işleri haricinde kendi işlerini alabiliyorsa bu durumda kendi işleri ve kendi müvekkillerine karşı avukatlık sözleşmesinin tarafı olabilecektir.⁴⁰

Gerçek ya da özel hukuk tüzel kişisine bağlı olarak hukukî yardımda bulunan avukatlar ise, doğrudan iş sahibi konumunda olan gerçek ya da özel hukuk tüzel kişisine bağlı çalıştığından ve kendine ait özgülenmiş bir işi olmadığından (serbest çalışmadığından) bir hukukî yardımda bulunuyor ise de avukatlık sözleşmesinin tarafı değil hizmet ilişkisi gereği iş sözleşmesinin tarafı konumundadır.⁴¹

³⁵Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 214; Polat, 2017, **a.g.k.**, 37; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 15.

³⁶Ayrıntılı bilgi için Bkz. Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 69-71; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 87; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 11; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 48.

³⁷Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 16; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 11.

³⁸Örn. Baro Levhasına kaydı bulunsa da, İştin yasaklanan avukat, bir avukat yanında balı olarak çalışan işçi avukat, tüzel kişilik bünyesinde çalışan avukat. TBB Disiplin Kurulu'nun 11.11.2004 gün ve E. 2004/242, K. 2004/347 sayılı kararı, <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/571.pdf> Erişim Tarihi: 22/08/2022; TBB Disiplin Kurulu'nun 01.03.2015 gün ve E. 2014/892, K. 2015/179 sayılı kararı, <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/599.pdf> Erişim Tarihi: 22/08/2022.

³⁹Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 16; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 49.

⁴⁰Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 16; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 44; İşçi Avukat kavramına ilişkin ayrıca bkz. N. Şahinkaya, (2019). *Avukatlık Ücreti*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin; Y. Çıvgın, ve F. Gökçe, (2018). *Avukatlık Mesleğindeki Dönüşüm ve İşçi Avukatlık*. Ankara Barosu Dergisi, 2018-4, 519-534; G. Gürseler, (2006). *Bir Avukat Yanında Aylıklı Olarak Çalışan Avukatın Durumunun Avukatlık Yasası Açısından Değerlendirilmesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 19 (63), 67-71.

⁴¹Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 17; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 50.

Kamu kurum ve kuruluşlarının hukukî işlemlerini takip ve uyuşmazlıklardan kurumu takip eden uygulama da kurum vekili ve/veya kamu avukatı⁴² olarak adlandırılan avukat ile iş sahibi kamu kurumu arasındaki ilişki de avukatlık sözleşmesi olarak nitelendirilmeyecek olup aradaki hizmet ilişkisi kamu kurumunun tabi olduğu mevzuata göre belirlenecektir.⁴³

1.2.4. Tarafların anlaşması

Avukatlık sözleşmesinin hukukî nitelendirilmesi yapılırken doktrinde kabul gören görüşlere göre⁴⁴ avukatlık sözleşmesi iki tarafa borç yükleyen özel hukuk sözleşmesi niteliğindedir. Bir taraf bir hukukî yardımda bulunmayı taahhüt ederken iş sahibi de hukukî yardımın karşılığı olan bedeli ödemeyi kabul etmektedir. Tarafların birbirine uyan rızalarını beyan etmeleri halinde avukatlık sözleşmesi kurulmuş olacaktır.⁴⁵ Avukatlık sözleşmesinin bir unsuru olan ücret, kurucu unsur niteliğinde olmadığından tarafların bir hukukî yardım verilmesi konusunda anlaşmış olması ancak ücret konusunda anlaşma yapılmamış olması avukatlık sözleşmesinin kurulmasını engellememektedir. Ücret, avukatlık sözleşmesinin bir unsuru olup taraflar işin ücretsiz yapılması yönündeki ortak iradelerini ortaya koymadığı sürece işin ücret karşılığı yapıldığını kabul edilmektedir.⁴⁶

Avukatlık Kanunu'nun 37'inci maddesinde yer alan düzenlemede avukatın, kendine teklif edin işi sebep göstermeksizin reddedebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme ile aynı zamanda iş sahibi de korunarak işin reddedilme durumunun gecikmeden iş sahibine bildirilmesi avukata yükümlülük olarak getirilmiştir.⁴⁷ Ancak uygun düştüğü ölçüde avukatlık sözleşmesine ilişkin de uygulama alanı bulacak olan Türk Borçlar Kanunu'nun vekâlet sözleşmesini düzenleyen hükümlerinden 503'üncü maddesinde bir işin yapılmasının mesleği gerektirdiği hallerde teklifin hemen reddedilmemesi durumunda sözleşmenin kurulmuş sayılacağı belirtilmiştir.⁴⁸

Avukatın resmi makamlar önünde müvekkilini temsil etmesi için noterlikçe düzenlenen vekâletnamenin mevcut olması gerekiyorsa da avukatlık sözleşmesinin

⁴²Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 17.

⁴³Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 17.

⁴⁴Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme görüşüne ilişkin bkz. Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 82-83; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 87-88, Aydın, 2020, **a.g.k.**, 27; Güner, 2002, **a.g.k.**, 147.

⁴⁵Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 17; Polat, 2017, **a.g.k.**, 18; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 92; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 45.

⁴⁶Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 18; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 92; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 46; Aksu, 2016, **a.g.k.**, 878.

⁴⁷Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 18; Polat, 2017, **a.g.k.**, 60.

⁴⁸Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 18; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 43.

kurulması için vekâletname şart olmadığı gibi her vekâletname düzenlenmesi halinde de avukatlık sözleşmesinin varlığından söz edilemeyecektir.⁴⁹

1.3. Avukatlık Sözleşmesinin Hukukî Niteliği

Avukatlık sözleşmesinin sahip olması gereken unsurları yanında niteliği de önem arz etmektedir. Avukatlık sözleşmesi, ücret karşılığı bir hukukî yardımı konu olan ve taraflarının birinin avukat birinin de iş sahibi olduğu sözleşmelerdir. Bu unsurlarla beraber avukatlık sözleşmesinin nitelikleri içerisinde, her iki tarafa borç yükleyen sözleşme, ücret karşılığı ivazlı sözleşme, belirli bir hukukî yardımı konu edinen sözleşme, kendine özgü -Sui Generis- türde sözleşme ve avukatlık tekeline sahip kişilerce yapılabilecek sözleşme niteliği yer almaktadır.

Avukat, avukatlık sözleşmesi gereği bir hukukî yardımda bulunma borcu altındayken iş sahibi de bu hukukî yardım karşılığı bir ücret ödeme borcu altına girmektedir. Sözleşme bu özelliği itibariyle tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğindedir.⁵⁰ Avukatlık sözleşmesi gereği tarafların borçları, hukukî yardımda bulunma ve ücret ödeme borcundan ibaret olmayıp “Tarafların Hak ve Borçları” başlığı altında ayrıntılı olarak incelenecektir.⁵¹

Avukatlık sözleşmesinde ücret kurucu nitelikte bir unsur olmayıp tarafların ücret hususunda anlaşmalarından bağımsız kanunî bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Avukatlık Kanunu ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan düzenlemelerde de açıkça belirtildiği üzere avukatlık mesleğinin ücret karşılığı yapılması asıl olandır. Bu sebeptendir ki avukatlık sözleşmesi ücret karşılığı yapılan ivazlı sözleşme niteliğindedir.⁵²

Avukatlık sözleşmesinin konusu ve tarafları kanun koyucu tarafından sınırlandırılmış niteliktedir. Avukatlık sözleşmesi bir hukukî yardımı ya da hukukî bir hizmetin yapılmasını konu almak zorundadır. Sözleşmenin konu olarak sınırlandırılması yanında avukatlık sözleşmesinin bir tarafı da avukatlık tekeline sahip kişiler olmak zorundadır.⁵³

⁴⁹Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 18; Güner, 2015, **a.g.k.**, 302.; TBB Disiplin Kurulu’nun 2007/481 E., 2008/58 K. sayılı kararı <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/599.pdf> Erişim Tarihi: 28/08/2022. Aksi Yönde Görüş İçin Ayrıca bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**, 302; Özen, 2021, **a.g.k.**, 29-35.

⁵⁰Güner, 2015, **a.g.k.**, 297; Sungurtekin Özkan, 2013, **a.g.k.**, 220.

⁵¹Ayrıca bkz. aşağı. “Tarafların Hak ve Borçları” 1.6. numaralı başlık.

⁵²Güner, 2015, **a.g.k.**, 298; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 30.

⁵³Güner, 2015, **a.g.k.**, 298-300.

Doktrinde⁵⁴ avukatlık sözleşmesine ilişkin tanımlarda yer verilen niteliklerden bir diğeri de kendi özgü kuralları olan sözleşme niteliğidir. Avukatlık sözleşmesi içerisinde vekâlet sözleşmesi ve hizmet sözleşmesine ilişkin unsurları barındırmakta ancak iki sözleşmenin hükümleri de avukatlık sözleşmesi için kapsayıcı olamamaktadır. Bu sebeple avukatlık sözleşmesinin mevcut sözleşme türlerinden bir veya birkaçına indirgemek mümkün değildir. Bu özellikleri itibarıyla avukatlık sözleşmesi kendine özgü kuralları barındıran sözleşme niteliğindedir.

1.4. Avukatlık Sözleşmesinin Şekli

Avukatlık Kanunu kapsamında avukatlık sözleşmesine ilişkin şekil şartı öngörülmemiştir. Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesine göre avukatlık sözleşmesi şekle bağlı olmaksızın serbestçe düzenlenebilir.⁵⁵ Kanun metninde yazılı olarak düzenlenmeyen sözleşmelerin genel hükümler çerçevesinde ispatlanabileceği düzenlenmiş olup söz konusu hüküm lafzından ve doktrin görüşlerinden anlaşıldığı üzere avukatlık sözleşmesinde esas olan sözleşmesinin yazılı yapılmasıdır.⁵⁶ Söz konusu yazılılığın esas olması sözleşmesinin kurulmasından bağımsız ispat noktasında aranan şartlardan biridir. Ancak noterlikçe düzenlenen vekâletnamenin mevcut olması avukatlık sözleşmesinin kurulmasının ispatı için tek başına yeterli değildir.⁵⁷

Avukatlık Kanunu'nun 53'üncü maddesinde avukatın görüşmelere ilişkin tutanak tutma yükümlülüğü düzenlemektedir. Söz konusu tutanak metninde, görüşmede bulunanların imzası aranmaktadır. İlgili yükümlülük, görüşmelere yönelik bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğün hareketle avukatlık sözleşmesinin geçerlilik şartı olarak yazılı yapılması gerektiği anlaşılmamalıdır. Ancak söz konusu yükümlülük gereği düzenlenen tutanak, hukukî yardım alınmasını içerir nitelikte ise avukatlık sözleşmesi olarak kabul görebilecektir.⁵⁸

Avukatlık sözleşmesinin yazılı şekil şartına bağlanmamış olması doğabilecek ihtilaflarda ispat açısından avukatın aleyhine bir durum niteliğindedir. Yargının kurucu unsurlarından biri olan avukatların, uyuşmazlıkları önleme kapsamında avukatlık sözleşmesini yazılı olarak yapmaları usûl ekonomisine uygun olacaktır. Avukat

⁵⁴Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz. Sungurtekin Özkan, 2013, **a.g.k.**, 299.

⁵⁵Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 19; Polat, 2017, **a.g.k.**, 20; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 17; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 18.

⁵⁶Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 19; Polat, 2017, **a.g.k.**, 19; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 76.

⁵⁷Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 18; Güner, 2015, **a.g.k.**, 302; Aksi yönde görüş için ayrıca bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**,302.

⁵⁸Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 20; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 50; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 20.

bulundurma zorunluluğu bulunan kurumlara ilişkin yazılı sözleşmenin de zorunlu kabul edilmesi ise avukat lehine yorumlanabilir niteliktedir.⁵⁹

1.5. Avukatlık Sözleşmesi ve Vekâlet Sözleşmesi Ayrımı

Borçlar hukuk kapsamında salt bir iş görme sözleşmesine özgülünemeyen avukatlık sözleşmesi yapısı, özellikleri ve sonuçları itibariyle vekâlet sözleşmesine yakın olmakla birlikte ayırım yapılması gereken de birçok yönü bulunmaktadır. Vekâlet sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu kapsamında;

“Vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir.”

şeklinde tanımlanmıştır. Vekâlet sözleşmesi;

“Vekilin sözleşme ile belirlenen işi görmeyi veya işlemi yapmayı borçlandığı ve vekilinin yerine getireceği edimin kanun hükümleriyle düzenlenen akitlerden herhangi birinin konusuna girmediği, buna karşılık ancak sözleşme veya teamül olan durumlarda vekilin ücrete hak kazandığı sözleşmedir.”⁶⁰

Vekâlet sözleşmesi ile avukatlık sözleşmesi arasındaki en büyük farklardan birini sözleşmenin konusu oluşturmaktadır. Vekâlet sözleşmesinde vekil, iş sahibine karşı bir hukukî işlem veya hukukî işlem benzeri bir işlemi yerine getirmeyi üstlendiği gibi maddi bir eylemin yapılmasını da üstlenebilecektir. Avukatlık sözleşmesini konusu ise ancak bir hukukî yardımda bulunma olarak kararlaştırılabilir.⁶¹

Avukatlık sözleşmesinde ücret zorunlu bir unsur iken vekâlet sözleşmesi gereği vekilin ücrete hak kazanabilmesi için sözleşme veya teamül mevcut olmalıdır. Bu özellik sebebiyle de vekâlet sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme iken avukatlık sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmesi olarak nitelendirilir.⁶²

⁵⁹Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Sarıca, 2016, **a.g.k.**, s. 20; “... Avukatlık sözleşmesi ve ücretin yazılı olmamasına ilişkin disiplin hukuka ilişkin “Vekalet Sözleşmesinin geçerliliği hiçbir şekilde bağlı değilse de ispatı HMK'nın 200 ve devamı maddeleri hükümlerine ve yasadaki ispata ilişkin kurallara bağlıdır. Örneğin; Şikayetli avukat ise vekalet ücretinin peşin ödeneceği konusunda yazılı bir ücret sözleşmesi ibraz edememiştir. Avukatlık Yasası'nda, vekalet ücretinin ödeme zamanı konusunda ayrı bir hüküm konulmuş olmadığından ve ücretin peşin ödeneceğine ilişkin bir teamül de mevcut bulunmadığından, dava açmak için bakiye vekalet ücretinin ödenmesini şart koşması disiplin suçu oluşturmaktadır.” T.B.B. Disiplin Kurulu 11.06.2004, E. 2004/137, K. 2004/222, <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/571.pdf> Erişim Tarihi: 05/08/2022.

⁶⁰Yavuz, Acar, ve Özen, 2021, **a.g.k.**, 632.

⁶¹Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 24; Polat, 2017, **a.g.k.**, 30; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 6; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 58; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 17; Vekâlet sözleşmesi için ayrıca bkz. Aral ve Ayrancı, 2021, **a.g.k.**, 447-479; Gümüş, 2019, **a.g.k.**, 421-484; Yavuz, Acar, ve Özen, 2021, **a.g.k.**, 637- 685; Aydoğdu, ve Kahveci, 2021, **a.g.k.**, 807-820; Eren, 2021, **a.g.k.**, 717-759.

⁶²Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 24; Polat, 2017, **a.g.k.**, 31; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 8; Ünsal, 2017, **a.g.k.**, 61; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 18; Güner, 2015, **a.g.k.**, 300.

Vekâlet sözleşmesi ile avukatlık sözleşmesinin tarafları da birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Vekâlet sözleşmesinin tarafları, vekil ve vekâlet veren (müvekkil) olarak adlandırılırken vekil tek bir mesleğe özgülenmiş değildir. Vekâlet veren tercihi doğrultusunda uzmanlaşmış bir kişiyi seçebileceği gibi söz konusu uzmanlık, kanun tarafından zorunlu şart olarak öngörülmemiştir. Avukatlık sözleşmesinde ise vekil baro levhasına kayıtlı bir avukat ya da avukat ortaklığı olmak zorundadır. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere bir avukat ile yapılan sözleşmeler sözleşmenin konusuna göre farklılık gösterir ve her sözleşme avukatlık sözleşmesi olarak adlandırılmaz.

Avukatlık sözleşmesinin bir tarafı tek mesleğe özgülenmiş durumdadır. Her ne kadar avukatlık sözleşmesinde vekâlet sözleşmesi hükümleri uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulabilecekse de, avukatlık sözleşmesinin tarafı olan avukatın sözleşmeden doğan yükümlülükleri Türk Borçlar Kanunu ile sınırlı değildir. Türk Borçlar Kanunu kapsamında vekâlet sözleşmesinin tarafı olan vekilin özel ve açık yetki ile yapması gereken işlemler belirtilmiş durumdadır. Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre vekil, dava açma, sulh olma, hakeme başvurma, iflâs, iflâsın ertelenmesi, konkordato talepleri ile kambiyo taahhüdü, bağışlama kefil olma ve taşınmaz devri için özel yetkiye ihtiyaç duymaktadır.⁶³ Söz konusu özel yetki gerektiren haller avukat içinde geçerlidir. Ancak avukatın iş görme borcunu (bir hukukî yardımda bulunma) hangi şartlara uygun yerine getireceği Avukatlık Kanunu, Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları vb. nitelikteki düzenlemeler ile daha ağır şartlara bağlanmış durumdadır. Avukat, mesleğinin niteliği itibarıyla de avukatlık sözleşmesinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi ya da gereği gibi yerine getirilmemesi halinde yalnız hukukî anlamdan tazminattan sorumlu olmayıp meslek faaliyetinin kamuya ilişkin olması sebebiyle cezaî yaptırım ile de karşılaşabilecektir.

Vekâlet sözleşmesi ile avukatlık sözleşmesinin arasındaki bir diğer fark da işi kabul, işe son verme ve işten çekilme hususlarında ortaya çıkmaktadır. Vekâlet sözleşmesinde kural vekâlet veren ve vekilin sözleşmeyi her zaman tek taraflı olarak sonlandırabileceği şeklindedir. Bu kuralda kanun koyucu “uygun olmayan zamanda sözleşmenin sonlanması halinde doğan zararı tazmin” kuralı getirerek menfaat dengesi sağlamaya çalışmıştır. Avukatlık sözleşmesinde ise azil ve istifa mümkün iken haksız azil durumunda avukatlık ücretinin tamamın ödenmesi yaptırım olarak öngörülmüştür. Avukatlık sözleşmesine

⁶³Güner, 2015, **a.g.k.**, 303; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 86.

istinaden istifa hakkının kullanan avukat ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri gereği iki hafta süre ile vekillik görevlerine devam etmektedir.⁶⁴ Kanun koyucunun iki sözleşme arasındaki bu denli farklı düzenlemelerinin asıl sebebi ise avukatlık sözleşmesinin tarafı olan avukatın mesleğinin kamu hizmeti içermesinden kaynaklanmaktadır.

Vekâlet sözleşmesinde de avukatlık sözleşmesinde de tarafların birbirinden tazminat talebinde bulunması mümkündür. Yasal zamanaşımı süreleri yönünden ise vekâlet sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda tazminat talepleri Türk Borçlar Kanunu'nun 147'nci maddesinde yer alan zamanaşımı kuralı geçerlidir. Söz konusu kural gereği de vekâlet sözleşmesinden doğan taleplerde muacceliyeti ya da sözleşmenin sona erme tarihinden başlayarak beş yıllık zamanaşımı süresi mevcuttur⁶⁵. Avukatlık sözleşmesinde ise iş sahibinin talepleri ve avukatın taleplerine iki farklı zamanaşımı süresi öngörülmüştür. İş sahibinin sözleşmenin diğer tarafı olan avukata karşı yönelteceği taleplerinde zamanaşımı süresi hakkın doğumunun öğrenildiği tarihten başlayarak bir yıl her halde zararın doğumundan itibaren beş yıldır. Avukatın sözleşmenin diğer tarafı olan iş sahibine yönelteceği talepler ise vekâlet sözleşmesi hükümlerinde yer alan zamanaşımı sürelerine tabidir.

1.6. Tarafların Hak ve Borçları

Avukatlık sözleşmesi doktrin görüşünde de kabul edildiği üzere tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğindedir. Avukatlık sözleşmesinin tarafı olan avukatın; ücret talep etme, avans talep etme uğradığı zararı talep etme, iş sahibinin bir başka avukatı görevlendirmesine muvafakat etmeme (Av.K. m. 172), üzerine aldığı işi neden göstermeden reddetme hakkı (Av.K. m. 41, 174, 38) ve istifa hakkı (HMK m. 81) mevcut iken sır saklama(Av.K. m.36), özen gösterme (Av.K. m. 34), sadakat yükümlülüğü, aydınlatma yükümlülüğü, uygun olmayan zamanda vekâletten çekilmekten kaçınma, dosya tutma, müvekkilin talimatlarına bağlı olma, hesap verme, işi şahsen yapma ve işi sonuna kadar takip etme yükümlülüğü de mevcuttur.

İş sahibinin ise hukukî yardımın sonuçları hakkında kendisine bilgi verilmesini isteme, talimatlara uyulmasını isteme hakkı, tazminat isteme hakkı mevcuttur. İş sahibinin borçları ise ücret ödeme, tazminat ödeme yükümlülüğüdür.

⁶⁴Güner, 2015, **a.g.k.**, 304-306.

⁶⁵Güner, 2015, **a.g.k.**, 306; Gümüş, 2019, **a.g.k.**, 429.

Çalışmanın konusunu kanunî vekâlet ücreti oluşturmaktadır. Avukatın ve iş sahibinin hakları ile doğrudan bağlantılı bu yargılama giderine ilişkin olarak ayrıntılı açıklamalara yer verilecek olmakla birlikte avukatlık sözleşmesi kapsamında avukatın ve iş sahibinin hak ve borçlarına ilişkin genel açıklamalar da bu başlık altında ifade edilecektir.

1.6.1. Avukatın hakları

Avukatlık sözleşmesi, belli bir hukukî yardım verilmesini konu almak zorunda olduğu gibi söz konusu hukukî yardım karşılığı olarak bir meblağı ya da değerinin verilmesini de içermek zorundadır. Avukatın, avukatlık sözleşmesi gereği hak ettiği ücrete de “avukatlık ücreti” denilmektedir.⁶⁶ Avukat, avukatlık hizmeti olarak sunduğu hukukî yardımın karşılığı olarak kendi adına ücret isteme hakkına sahiptir. Söz konusu hak, avukatlık sözleşmesi gereği avukatın en temel hakkıdır. Yukarıda da açıklandığı üzere ücret,⁶⁷ avukatlık sözleşmesinin zorunlu unsuru olup taraflar, söz konusu ücreti serbestçe belirleyebileceği gibi yetkili merciler tarafından da belirlenebilir niteliktedir.⁶⁸ Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesinde;

“Yüzde yirmibeşi aşmamak üzere, dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesi avukatlık ücreti olarak karşılaştırılabilir.”

hükmü yer almaktadır. Tarafların serbestçe karşılaştırabileceği avukatlık ücretinin sınırları yine Avukatlık Kanunu ile belirlenmiştir.

Bir avukat tarafından avukatlık sözleşmesi gereği ifa edilen işin yapılması sırasında masraflar ortaya çıkabilmektedir. Söz konusu masraflar iş sahibi tarafından ödenmesi gereken gider niteliğinde olup avukatın avukatlık sözleşmesinde karşılaştırılan iş için avans alması kanunda zorunluluktan ziyade işe başlama şartı olarak düzenlenmiştir. Avukatlık Kanunu’nun 173’üncü maddesinde vergi, resim, harç ve giderlere ilişkin harcamaların avukat tarafından yapılabilmesi için, yeteri kadar avansın iş sahibi tarafından verilmiş olması gerektiği düzenlenmiştir.⁶⁹

⁶⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 16; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 73; Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. “Avukatın Ücret Hakkı” aşa. I. Bölüm 2. Numaralı Başlık.

⁶⁷Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. “Ücret Kavramı” aşa. I. Bölüm 2.3. Numaralı başlık ve “Unsurları” yuk. I. Bölüm 1.2. Numaralı Başlık.

⁶⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 17; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 73; O. Gül (2021). *Avukatlık Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Yükümlülükleri*. Bursa Barosu Dergisi, Cilt: 46, Sayı: 115, 77; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 47.

⁶⁹Topal, 2019, **a.g.k.**, 17; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 73; Özen, 2021, **a.g.k.**, 109.

Avukat, yol masraflarına ilişkin olarak da müvekkilden masraf talep edebilecektir. Kanun hükmünde (Av.K m. 173/2) söz konusu masraf ve giderlerin iş sahibi tarafından işin yapılmasından önce karşılanması kural olarak belirtilmiştir. Kanunî düzenleme içerisinde masrafların peşin ödenmesi kuralının aksine sözleşme yapılabileceği de belirtilmiştir. Ancak uygulamada söz konusu düzenlemenin ispatı avukat için zorluk teşkil edebilmektedir. Zira iş ve işlemlere ilişkin yapılan masrafların avans ile yapıldığı Yargıtay kararlarında karine kabul edilmektedir. Aksine yazılı bir sözleşme olmadığı hallerde masraf ve avansların iş sahibinden alınmadığı aksine avukat tarafından karşılandığının ispatı için ödeme belgeleri de yeterli görülmemektedir.⁷⁰

Avukatın iş sahibinden avans talep etme hakkına ilişkin bir diğer düzenleme de Türkiye Barolar Birliği Meslek Kurallarında (TBBMK) yer almaktadır. Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları'nın 42'nci maddesinde;

“Avukat, işle ilgili giderleri karşılamak üzere, avans isteyebilir. Avansın işin gereğini çok aşmamasına, avanstaki yapılan harcamaların müvekkile zaman zaman bildirilmesine ve işin sonunda avanstaki kalan paranın müvekkile geri verilmesine dikkat edilir.”

de denilmektedir. Avukatlık mesleğine özgü olarak yapılan bu özel düzenlemeler haricinde Türk Borçlar Kanunu'nun 510'uncu maddesinde de vekâlet verenin borçları düzenlenmiş olup avans verme vekâlet verenin borçları içinde de sayılmıştır.⁷¹

Avukat, Avukatlık Kanunu'nun metninde yer alan hükümler gereği avukatlık sözleşmesi ile işini ifa ettiği müvekkilinin bir başka avukatı görevlendirmesine muvafakat etmeme hakkına da sahiptir. Söz konusu hak, Avukatlık Kanunu'nun 172'nci maddesinde;

“İş sahibi, ilk anlaşmayı yaptığı avukatının yazılı muvafakatı ile, başka avukatları da işin kovuşturma ve savunmasına katabilir.”

⁷⁰Topal, 2019, **a.g.k.**, 17; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 552; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 48; Özen, 2021, **a.g.k.**, 112; “... Avukata tevdi edilen işin yapılması veya yapıldıktan sonra sonucunun alınması için gerekli bütün vergi, resim, harç ve giderler iş sahibinin sorumluluğu altında olup, avukat tarafından ilk istekte avukata veya gerektiği yere ödenir. Bu harcamaların avukat tarafından yapılabilmesi için, yeteri kadar avansın iş sahibi tarafından verilmiş olması gerekir. Avukatın iş için yapacağı yolculuk masrafları ve bulunduğu yerden ayrılma tazminatı, anlaşma gereğince iş sahibi tarafından ayrıca ödenir. Bu giderler peşin olarak ödenmedikçe avukat yolculuğa zorlanamaz. Bu hükmün aksine sözleşme yapılabilir.” hükmünü içermektedir. Buna göre, davacı avukatın davalı müvekkili için yaptığı dosya masraflarının davalı müvekkilinden aldığı avans ile yaptığı. hususu karine teşkil etmekte olup bu karinenin aksi davacı avukatça ispatlanamamıştır. Sadece, ödeme belgelerinin elinde bulunması bu giderlerin avukat tarafından karşılandığını ispata yeterli değildir. Davacının dosya masraflarına ilişkin talebinin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm tesisi usûl ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 19.02.2015 tarihli ve 2014/13331 E., 2015/4858 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2014-13331-k-2015-4858-t-19-2-2015>
Erişim Tarihi: 04/08/2022.

⁷¹Topal, 2019, **a.g.k.**, 18; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 49; Özen, 2021, **a.g.k.**, 113.

şeklinde düzenlenmiştir. Hükmün devamı fıkralarında yer alan düzenlemeler de iş sahibinin avukattan söz konusu talebini en az bir haftalık cevap süresi tanıyarak yazılı olarak talep edeceği belirtilmektedir. Avukatın bu süreye uygun cevap vermemesi halinde muvafakatinin olduğunun kabul edileceği ve muvafakat vermeyen avukat ile vekâlet ilişkisinin sona ermesi sebebiyle avukata tüm ücretin ödenmesi gerektiği düzenlenmiştir. Söz konusu hak, avukat için muvafakat vermeden işi sona erdirme hakkı olarak da nitelendirilebilmektedir.⁷²

Avukatın, avukatlık sözleşmesi gereği işi sona erdirme hallerinden biri de istifa hakkıdır. Söz konusu hak Avukatlık Kanunu'nun 174'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu istifanın haklı nedene dayanıp dayanmadığı iddiası avukatın ücreti hak edip etmeyeceği hususu için önem arz etmektedir. Zira haklı neden olmaksızın istifa eden avukat, kural olarak hiçbir ücrete hak kazanamayacağı gibi peşin alınan ücreti de iade etmek zorundadır.⁷³

Doğrudan avukatlık sözleşmesinin getirdiği bir hak olmasa da avukatlık sözleşmesinin kurulmasından önce avukatın teklif edilen işi neden göstermeksizin reddetme hakkı da vardır. Avukatlık Kanunu'nun 37'nci maddesinde düzenlenen bu hak ile avukat, teklif edilen işi neden göstermeksizin reddedebileceği gibi reddedilen işi, iş sahibine gecikmeksizin bildirmekle de yükümlüdür.⁷⁴ Avukatlık mesleğinin kamu hizmeti ifa etmesi sebebiyle diğer mesleklerden farklı olarak iş reddetmesinin zorunlu olduğu haller de mevcuttur (Av.K. m. 38). Söz konusu yükümlülüğe aykırı hareket, avukatın disiplin sorumluluğunu gerektirecektir.

Avukatlık sözleşmesine uygun düştüğü ölçüce Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan vekâlet sözleşmesi hükümleri de uygulanabilir nitelikte olduğundan Türk Borçlar Kanunu'nun 503'üncü maddesinde yer alan;

“Kendisine bir işin görülmesi önerilen kişi, bu işi görme konusunda resmî sıfata sahipse veya işin yapılması mesleğinin gereği ise ya da bu gibi işleri kabul edeceğini duyurmuşsa, bu öneri onun tarafından hemen reddedilmedikçe, vekâlet sözleşmesi kurulmuş sayılır.”

hükmü de avukatlık sözleşmesi için uygulama alanı bulabilecektir. Avukatlık mesleğine Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin yanında özel bir iş reddetme hakkı Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları'nın 38'nci maddesinde tanınmıştır. Bu kuralda avukatın

⁷²Topal, 2019, **a.g.k.**, 18.

⁷³Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 129; Topal, 2019, **a.g.k.**, 18.

⁷⁴Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 129; Topal, 2019, **a.g.k.**, 19; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 79.

işî reddedebileceği düzenlemesi yanında reddetme nedenlerini açıklamak zorunda bırakılamayacağı belirtilmiştir.⁷⁵

1.6.2. Avukatın borçları

Avukatlık sözleşmesinin konusu olan hukukî yardımı yerine getiren avukat, iş sahibine durumu hukukî yönden açıklığa kavuşturmalı, hakkında hukukî yardım talep edilen işe ilişkin olarak olumlu ve olumsuz yönleri mümkün olduğunca objektif olarak açıklamalı, iş sahibini aydınlatmalıdır. Söz konusu yükümlülük “*aydınlatma yükümlülüğü*” olarak adlandırılmakta olup avukatın avukatlık sözleşmesinin konusu edilen hukukî yardıma ilişkin olarak iş sahibine durumu anlatması olarak da özetlenebilir.⁷⁶ Avukat tarafından yerine getirilmesi gereken bilgilendirme, aydınlatma yükümlülüğü işî niteliğine göre farklılık gösterecektir. Zira avukatlık sözleşmesi ile bir danışmalık verilmesi kararlaştırılabileceği gibi dava ya da sulh/uzlaşma görüşmeleri de avukatın iş kapsamında yer alabileceğinden bu gibi durumlarda düzenli bilgilendirme de avukatın borçları arasındadır.⁷⁷

Avukatlık sözleşmesi gereği bir hukukî yardımı yerine getirme borcu altına giren avukat, söz konusu işin gereği gibi yerine getirilmesi için özenli ve titiz davranmak zorundadır. Söz konusu borç, Avukatlık Kanunu’nun 34’üncü maddesinde ve Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları’nın 46’ncı maddesinde düzenlenmiştir. Avukatlık Kanunu’nun 34’üncü maddesine göre;

Avukatlar, yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler.

Avukatlık sözleşmesine uygun düştüğü ölçüde Türk Borçlar Kanunu’nun vekâlet sözleşmesi hükümleri uygulanabileceği gibi avukatlık özen yükümlülüğü için de hem Avukatlık Kanunu hem Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulama alanı bulması mümkündür.⁷⁸ Türk Borçlar Kanunu’nun 506’ncı maddesinde ise vekilin özen borcu düzenlemiştir. Söz konusu düzenleme Avukatlık Kanunu’nda yer alan düzenleme ile

⁷⁵Topal, 2019, **a.g.k.**, 19.

⁷⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 20; Polat, 2017, **a.g.k.**, 50; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 83; Ayrıntılı bilgi için bkz. Y. Köse (2021). Avukatın Aydınlatma Yükümlülüğü. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 45, 29-52.

⁷⁷Topal, 2019, **a.g.k.**, 20; Polat, 2017, **a.g.k.**, 51; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 328.

⁷⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 20; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 100; Tekben, 2021, **a.g.k.**, 349; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 60.

paralel nitelikte olmakla birlikte bir mesleğin gereği olarak Avukatlık Kanunu'nda yer alan düzenleme, daha ayrıntılı ve kapsamlı bir düzenlemedir.⁷⁹

Her iki düzenlemeden yola çıkıldığında görüleceği üzere avukatlık sözleşmesi kapsamında iş görme borcu altına giren avukat işi, mesleğin kutsallığına yaraşır şekilde özenli, sadakat borcunu ihlal etmeden iş sahibinin menfaatlerine uygun şekilde yerine getirmek zorundadır.⁸⁰ Yargıtay kararlarında⁸¹ da bilhassa avukatlık ücret uyuşmazlıklarında ve azil hususlarında avukatın eylemlerinin özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Türk Borçlar Kanunu kapsamında yer alan düzenlemeden de anlaşılacağı üzere avukatın özen yükümlülüğü, mesleğinin gereğine uygun ve benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir avukatın özen yükümlülüğü ile sınırlandırılmış niteliktedir. Avukat, iş sahibini süreçle ve sürecin sonuçları ile ilgili bilgilendireceği gibi güncel içtihatlarla hâkim olmak ve iş sahibinin menfaatlerine uygun güvenli yolu seçmek de avukatın özen yükümlülüğünün içerisinde yer almaktadır.⁸²

Avukatlık sözleşmesi, iş görme borcunun kapsamı gereği sonuç elde etme garantisi verebilecek nitelikte bir sözleşme değildir. Avukatın özen yükümlülüğü de alınan sonuçtan bağımsız niteliktedir. Avukatlık sözleşmesi ile kararlaştırılan işe ilişkin amaçlanan sonuç elde edilmemiş olsa bile avukatın özen yükümlülüğü devam etmektedir. Beklenen sonucun elde edilememesi, avukatın özen yükümlülüğüne aykırı davranıldığı

⁷⁹Ayrıntılı bilgi için bkz. ,T. Uyar (2017). *Avukatın "Özen Yükümlülüğü"* (Av. K. M. 34 ; TBK..m.506 / İt) ve "*Görevi Kötüye Kullanma Suçu*"* (Tck. M. 257 / 2). Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Temmuz-Ağustos 2017, Sayı:131, 371-404; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 82; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 172-303; C. Akil (2018). *Avukatların Gerçeği Söyleme Yükümlülüğü*. TAAD, Yıl:9, Sayı:35, 41-56. Güner, 2015, **a.g.k.**, 420; Vekilin özen borcu için ayrıca bkz. Aral ve Ayrancı, 2021, **a.g.k.**, 462; Gümüş, 2019, **a.g.k.**, 453; Yavuz, Acar, ve Özen, 2021, **a.g.k.**, 669; Aydoğdu, ve Kahveci, 2021, **a.g.k.**, 816.

⁸⁰Topal, 2019, **a.g.k.**, 21; Polat, 2017, **a.g.k.**, 48.

⁸¹"... Buna göre avukat, üzerine aldığı işi özenle ve müvekkili yararına yürütüp sonuçlandırmakla görevli olduğu gibi, müvekkilinin kendisi hakkındaki güveninin sarsılmasına neden olacak tutum ve davranışlardan da titizlikle kaçınmak zorundadır. Aksi halde avukatına güveni kalmayan müvekkilin avukatını azletmesi halinde azlin haklı olduğunun kabulü gerekir. Gerçekten de avukat, görevini yerine getirirken gerekli özen ve dikkati göstermemiş, sadakatle vekâlet i ifa etmemiş ise, müvekkilinin vekilini azli haklıdır." Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 19.10.2021 tarihli ve 2020/5627 E., 2021/10289 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2020-5627-k-2021-10289-t-19-10-2021> Erişim Tarihi: 13/02/2022 ; "...Avukatlık sözleşmesinde ise avukatın özen borcu, genel bir vekâlet sözleşmesi için BK'nın 390. maddesinden öngörülen özen borcuna göre daha ağır ve kapsamlıdır.(...) Gerçekten de 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesinde yer alan "Avukatlar, yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler." şeklindeki düzenleme avukatın özen borcuna ilişkin öngörülüş özel bir hükümdür." Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 29.04.2021 tarihli ve 2019/18 E., 2021/537 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2019-18-k-2021-537-t-29-4-2021> Erişim tarihi: 13/02/2022.

⁸²Topal, 2019, **a.g.k.**, 21; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 100.

anlamına gelmeyeceği gibi beklenen sonucun elde edilmesinin imkânsız kalması halinde dahi avukattan beklenen özen yükümlülüğüne uygun biçimde iş görme borcunu ifa etmesidir.⁸³ Kısa şekilde özetlemek gerekir ise, avukatlık sözleşmesi ile kararlaştırılan işi özen yükümlülüğüne uygun şekilde ifa eden avukat, beklenen sonucun elde edilememesi halinde de borcunu ifa etmiş sayılmaktadır. Bu durum sözleşmenin sonucun garanti edilmemesi özelliğinden kaynaklanmaktadır.⁸⁴ Bu husus Yargıtay kararları⁸⁵ ile de açıkça ortaya konmuş niteliktedir.

Avukatlık sözleşmesinin konu edindiği hukukî yardım, iş sahibinin sır niteliğindeki bilgilerini de içerebilmektedir. Avukat ile iş sahibi arasındaki avukatlık sözleşmesinin güven ilişkisine dayanması sözleşmenin doğasından kaynaklanmaktadır. Bu güven ilişkisinin bir sonucu olarak da avukat, sır saklama yükümlülüğü altındadır.⁸⁶ Avukatlık Kanunu'nun 36'ncı maddesinde "Sır Saklama" açıkça bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Söz konusu yükümlülük gereği avukat, tanıklıktan çekinme hakkına sahip olduğu gibi avukatın tanıklık yapabilmesi de iş sahibinin muvafakatine bağlanmıştır. Söz konusu yükümlülük avukatlık sözleşmesi sona erdikten sonra da devam etmektedir.⁸⁷

Avukatlık Kanunu'nun 39'uncu maddesinde avukatın dosya saklama yükümlülüğü ile bu yükümlülükle bağlantılı olan hapis hakkı düzenlemektedir. Avukat, avukatlık

⁸³Topal, 2019, **a.g.k.**, 22.

⁸⁴Topal, 2019, **a.g.k.**, 22.

⁸⁵"... Vekil; müvekkile karşı, vekaleti "sadakat ve özen ile" ifa etmekle yükümlüdür (BK. m. 390/2). Vekilin iş görme ile amaç tutulan sonucun başarılı olması için hayat deneylerine ve işlerin normal akışına göre gerekli girişim ve davranışlarda bulunması ve başarılı sonucu engelleyecek davranışlardan kaçınması özen borcunun kapsamını oluşturur. Vekil iş görürken amaçlanan sonucun elde edilmemesinden değil, bu sonuca kavuşmak için yaptığı çalışmaların özenle görülmemesinden sorumludur. İş sadakatla ve özenle görülmüşse yönelinen sonuca erişilmemiş olsa bile gereği gibi ifa vardır. Vekilin gerekli özeni göstermesine rağmen sonucun elde edilmemesinin rizikosu vekile yüklenemez. Bu riziko müvekkilin üzerinde kalır. Burada özen borcunun yerine getirilmediğini ispat külfeti müvekkile aittir. Müvekkil özen ve sadakat borcunun yerine getirilmemesinden dolayı amaçlanan sonucun ortaya çıkmadığını ispat edecek vekil de; borcun yerine getirilmemesinde bir kusuru olmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilecektir..." Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 05.02.1991 tarihli ve 1990/7902 E., 1991/1070 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-1990-7902-k-1991-1070-t-05-02-1991> Erişim Tarih; 14/02/2022; Benzer yönde kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 26.06.2014 tarihli ve 2013/19061 E., 2014/21353 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2013-19061-k-2014-21353-t-26-6-2014> Erişim Tarih; 14/02/2022; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 16.02.2011 tarihli ve 2010/7271 E., 2011/2192 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2010-7271-k-2011-2192-t-16-02-2011> Erişim Tarih; 14/02/2022; Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 03.06.2015 tarihli ve 2014/15613 E., 2015/18007 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2014-15613-k-2015-18007-t-03-06-2015> Erişim Tarih; 14/02/2022.

⁸⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 22; Polat, 2017, **a.g.k.**, 51.

⁸⁷Polat, 2017, **a.g.k.**, 73; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 91; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 84; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 370.

sözleşmesi kurulmamış olsa dahi avukatlık sözleşmesi kurulmasından önce ve/veya kurulmasından sonra kendisine verilen evrakları vekâletin sona ermesinden itibaren üç yıl süre ile saklamalıdır. Avukatlık sözleşmesi kurulmamış veya vekâletname verilmemiş ise avukat, iş sahibine derhal bildirim yapmalıdır. Avukat, evrakın alınması için iş sahibini yazılı bildirim de bulunmuş ise üç ayın sonunda evrak saklama yükümlülüğü sona erecektir.⁸⁸

Avukatlık sözleşmesinin tarafı olarak vekillik görevini üstlenen avukat, Türk Borçlar Kanunu'nu 508'inci maddesinde⁸⁹ yer alan hesap verme borcu altına da girmektedir. Avukat, vekillik görevi ile yürüttüğü işin hesabını vermek ve işin konusu için alınanları vekâlet verene teslim etmekle yükümlüdür. Para vb. nitelikteki menkullere ilişkin ise süresinde teslim edilmeme halinde faiz ödeme yükümlülüğü mevcuttur.⁹⁰ Avukat, mesleki süreci bilgi verme yükümlülüğü çerçevesinde iş sahibi ile paylaşırken mesleğin konumu gereği söz konusu hukukî bilgi ve durumun paylaşılması kanaatimizce hesap verme borcu adı altında yer almamaktadır. Hesap verme, genel anlamda alınan avansın harcanması, alınan para ve değerli kıymetlerin teslimi noktasında avukatın yükümlülüğüdür.⁹¹

Avukatlık Kanunu'nun 171'nci maddesinde “İşi sonuna kadar takip etme zorunluluğu” düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm gereği avukat, yazılı avukatlık sözleşmesi olmasa dahi işi sonuna kadar takip etmekle yükümlüdür. İşi takip etme yükümlülüğüne ilişkin istifa ve azil hükümleri saklıdır.

Ancak Türk Borçlar Kanunu'nun 512'nci⁹² maddesinde yer alan düzenleme uygun düşüğü ölçüde avukatlık sözleşmesinde uygulama alanı bulabilecektir. Bu kapsamda her iki taraf da sözleşmeyi istediği zaman da sona erdirme hakkına sahiptir ancak uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf diğer tarafın zararını karşılamakla yükümlüdür.

Türk Borçlar Kanunu kapsamında yer alan genel hükümlerle birlikte Avukatlık Kanunu kapsamında işin sona ermesinde avukatın hak ettiği ücrete ilişkin farklı

⁸⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 22.

⁸⁹Vekil, vekâlet verenin istemi üzerine yürüttüğü işin hesabını vermek ve vekâletle ilişkili olarak aldıklarını vekâlet verene vermekle yükümlüdür. Vekil, vekâlet verene tesliminde geciktiği paranın faizini de ödemekle yükümlüdür. (6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m. 508)

⁹⁰Topal, 2019, **a.g.k.**, 22; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 93; Güner, 2015, **a.g.k.**, 425.

⁹¹Topal, 2019, **a.g.k.**, 23.

⁹²Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür. (6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m.512/c.1)

düzenlemeler mevcuttur. Türk Borçlar Kanunu kapsamında yer verilen uygun olmayan zaman kavramının yorumlanarak bu kavrama dâhil edilebilecek nitelikte “haklı neden olmaksızın” işi takipten vazgeçen avukatın ücrete hak kazanamayacağı Avukatlık Kanunu’nun 174’üncü maddesi kapsamında hüküm altına alınmıştır. Söz konusu durumda avukat, ücrete hak kazanamayacağı gibi aldığı ücret var ise bunu iade etme yükümlülüğü altındadır.⁹³ Ancak özen yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerden de anlaşıldığı üzere avukat işten çekildiğini derhal iş sahibine bildirmekle yükümlüdür. Avukatın vekillikten, avukatlık sözleşmesinden çekildiğini iş sahibine bildirmesi ile yükümlülükleri tamamen ortadan kalmamaktadır. Avukatlık Kanunu’nun 41’inci maddesinde yer alan düzenlemeye göre avukat, işten çekilmesini iş sahibine bildirmesinden itibaren on beş gün süreyle işine devam etme yükümlülüğü altındadır.⁹⁴

Avukatlık mesleğine ilişkin açıklamalarda da yer verildiği üzere avukatlık sözleşmesinde de avukat kural olarak bağımsızdır.⁹⁵ Ancak avukat, iş sahibinin talimatları ile bağlıdır ve avukatın talimatlara uyma yükümlülüğü bulunmaktadır. Söz konusu yükümlülük, mesleği icra ediş şeklinden ziyade iş sahibinin tasarruf yetkisinin ön planda olduğu bir yükümlülük olarak düşünülebilir. Doktrindeki görüşe göre ise iş sahibinin talimatı ile kastedilen bağımsızlığın nispi olarak sınırlandırılmasıdır.⁹⁶

Avukatın yükümlülükleri yalnız iş sahibine karşı avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüklerle sınırlı değildir. Avukatın, kendi meslektaşlarına ve bağlı bulunduğu meslek kurallarına dayalı olarak rekabet yasağına aykırı hareket etmeme yükümlülüğü başta olmak üzere bağlı bulunduğu baroya, hâkim ve savcılara, maliyeye ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumuna karşı yükümlülükleri de bulunmaktadır.⁹⁷

1.6.3. İş sahibinin hakları

Avukatlık sözleşmesinden doğan avukatın yükümlülüklerinin bir kısmı iş sahibinin hakları olarak karşımıza çıkmaktadır. İş sahibi, avukatlık sözleşmesi ile kararlaştırılan işin tüm sonuçları hakkında kendisinin bilgilendirilmesini isteme hakkına sahiptir. Avukatın dosya tutuma ve saklama yükümlülüğü (Av.K. m. 52) de bu hak açısından önem arz etmektedir. Zira iş sahibi, bilgi edinme hakkını kullanırken yazılı bilgi talep

⁹³Topal, 2019, **a.g.k.**, 23.

⁹⁴Topal, 2019, **a.g.k.**, 23.

⁹⁵Avukatın bağımsızlığına ilişkin ayrıca bkz. “*Taraflardan birinin avukat olması*” yuk. I. Bölüm 1.2.3. Numaralı başlık.

⁹⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 23.

⁹⁷Ayrıntılı Bilgi için bkz. Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 134-138; Güner, 2015, **a.g.k.**, 419-603

edebileceği gibi (duruşma zaptı vb.) avukata teslim ettiği evrakları da geri isteyebilecektir.

Avukatlık mesleği niteliği itibariyle bağımsız bir meslek olup iş sahibi (müvekkil) bilgi edinme hakkı ile birlikte avukat üzerindeki denetimini sağlayacaktır.⁹⁸ Söz konusu hakkın kullanımında da 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 2'nci maddesinde yer alan dürüstlük kuralı dikkate alınmalıdır.⁹⁹

Avukat, iş sahibi tarafından verilen talimatlara uyma yükümlülüğü altında iken iş sahibi de avukatlık sözleşmesi konusu işle ilgili talimatlarına uyulmasını isteme hakkına sahiptir. Ancak avukatlık sözleşmesindeki talimatlar, avukatlık mesleğinin niteliği itibariyle vekâlet sözleşmesindeki talimatlardan farklılık gösterebilecektir. İş sahibi avukatlık sözleşmesinin tarafı olan ve bir hukukî yardım talebinde bulunduğu avukata hukuka uygun olan talimatları verme ve bunlara uyulmasını talep etme hakkına sahiptir.¹⁰⁰

Avukat, sözleşme konusu hukukî yardımı, kararlaştırılan işi özenle ifa etmekle yükümlüdür. Avukatın sözleşme gereği kararlaştırılan edimi ifası sırasında ihmali veya kusurlu davranışlarından dolayı iş sahibinin maddi ve manevi zararının doğması halinde, iş sahibinin tazminat isteme hakkı mevcuttur. Avukatlık Kanunu'nun 40'ıncı maddesinde avukatı koruma adına tazminat taleplerine ilişkin zamanaşımı özel hüküm olarak düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm ile birlikte Yargıtay¹⁰¹ kararları da tarafların vekâlet ilişkisinin sona ermesinden itibaren bir ve her halde zararın meydana gelmesinden itibaren beş yıl içerisinde zamanaşımı süresinin dolacağını kabul etmektedir.¹⁰²

⁹⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 24.

⁹⁹Topal, 2019, **a.g.k.**, 24.

¹⁰⁰Topal, 2019, **a.g.k.**, 24; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 89

¹⁰¹“Mahkemece, zamanaşımı defii hiç tartışılmadan davanın kabulüne karar verilmiştir. Avukatlık Kanununun 40. maddesinde, “iş sahibi tarafından sözleşmeye dayanılarak avukata karşı ileri sürülen tazminat istekleri, bu hakkın doğumunun öğrenildiği tarihten itibaren bir yıl ve her halde zararı doğuran olaydan itibaren beş yıl geçmekle düşer” hükmü bulunmakta olup, bu hükümle müvekkilin avukata karşı tazminat isteminin bir ve beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu belirtilmiştir. Eldeki dava, 23/12/2011 tarihinde açılmış, ıslah ise, 02/01/2014 tarihinde yapılmış olup, dava tarihinden bir yıllık süre geçtikten sonra ıslah yapılmıştır. Buna rağmen, mahkemece zamanaşımı konusunda olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemiştir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 26.02.2020 tarihli ve 2017/5854 E., 2020/2877 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2017-5854-k-2020-2877-t-26-2-2020>

Erişim Tarihi:14/02/2022.

¹⁰²Topal, 2019, **a.g.k.**, 25; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 89.

1.6.4. İş sahibinin borçları

Avukatlık sözleşmesi, niteliği itibariyle tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmedir. Söz konusu nitelik sebebiyle avukat, hukukî bir yardımda bulunma borcu atına girerken iş sahibi de söz konusu hukukî yardım karşılığı olarak başta ücret ödeme borcu altına girmektedir.¹⁰³

Avukata, avukatlık hizmetinin karşılığı olarak ödenen ücrete avukatlık ücreti denir. Avukatlık ücreti yazılı sözleşme olsun ya da olmasın avukata ödenmesi gereken ücrettir. Bunun yanında iş sahibi, işin yapılması için gerekli olan avansı da avukata ödemekle yükümlüdür. Avukatlık Kanunu kapsamındaki düzenlemeler ile Yargıtay¹⁰⁴ kararlarında işe başlamadan önce iş sahibi tarafından gerekli masrafların avukata ödendiği karine olarak kabul edilmektedir.

Avukatlık sözleşmesi, karşılıklı güvene dayalı olarak kurulan sözleşmelerdir. İş sahibi de avukatın ve sözleşmeyle kararlaştırılan işin zarara uğramasına neden olabilecek davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür. İş sahibi, avukata işin doğru işleyişi için gerekli ve yardımcı olacak doğru bilgileri vermek zorundadır. Söz konusu bilginin doğruluğun avukatın mesleki faaliyetini etkileyecek nitelikte olabileceğinden iş sahibinin kusurlu

¹⁰³Topal, 2019, **a.g.k.**, 25; Polat, 2017, **a.g.k.**, 62; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 109-220; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 86.

¹⁰⁴... Öncelikle belirtmek gerekir ki, Avukatlık Kanununun 173/2. maddesinde "Avukata tevdi edilen işin yapılması veya yapıldıktan sonra sonucunun alınması için gerekli bütün vergi, resim, harç ve giderler, iş sahibinin sorumluluğu altında olup, avukat tarafından ilk istekle avukata veya gerektiği yere ödenir. Bu harcamaların avukat tarafından yapılabilmesi için yeteri kadar avansın iş sahibi tarafından verilmiş olması gerekir." hükmü mevcut olup, bu hüküm gereğince, işin görülmesi için gerekli olan tüm masrafların iş sahibi tarafından işin başında avukata ödenmiş olduğu karine olarak kabul edilmelidir. Davacı bunun aksini ispatlayamamıştır. Kaldı ki, bu husus hükme esas alınan bilirkişi raporunda da kabul edilmiştir. Bu durumda istifanın haksız olduğunun kabulü gerekir. Bitmemiş işlere dair masraflar nedeniyle istifa halinde de sonuç değişmez. Haksız istifa halinde davacı avukat, sadece istifa tarihi itibariyle tamamlanmış işlerden dolayı vekâlet ücretine hak kazanır. Öyle olunca mahkemece istifa haksız kabul edilerek istifa tarihi itibariyle tamamlanmış iş olup olmadığı belirlenip sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yanlış değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi usûl ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir." Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 24.10.2013 tarihli ve 2013/12078 E., 2013/25995 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2013-12078-k-2013-25995-t-24-10-2013> Erişim Tarihi: 14/02/2022 ; "... Yine, Avukatlık Kanunu'nun 173/2. maddesinde, "Avukata tevdi edilen işin yapılması veya yapıldıktan sonra sonucunun alınması için gerekli bütün vergi, resim, harç ve giderler, iş sahibinin sorumluluğu altında olup, avukat tarafından ilk istekle avukata veya gerektiği yere ödenir. Bu harcamaların avukat tarafından yapılabilmesi için yeteri kadar avansın iş sahibi tarafından verilmiş olması gerekir." hükmü mevcut olup, bu hüküm gereğince, işin görülmesi için gerekli olan tüm masrafların iş sahibi tarafından işin başında avukata ödenmiş olduğu karine olarak kabul edilmeli, bunun aksini ileri süren, başka bir ifade ile müvekkilinden masraflar için avans almadığını iddia eden avukatın da, bu iddiasını ispat etmekle yükümlü olduğu kabul edilmelidir." Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 28.01.2021 tarihli ve 2020/4028 E., 2021/595 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/3-hukuk-dairesi-e-2020-4028-k-2021-595-t-28-1-2021> Erişim Tarihi: 14/02/2022.

davranışından dolayı avukat zarara uğramış ise yine iş sahibi söz konusu zarara ilişkin tazminat ödeme yükümlülüğü altındadır.

Avukatın uğradığı zararın giderilmesine ilişkin Avukatlık Kanunu kapsamında doğrudan bir düzenleme yer almasa da vekâlet sözleşmesine uygulanacak genel hükümlere bakıldığında Türk Borçlar Kanunu'nun 510'uncu maddesine göre iş sahibi kusurlu olmadığını kanıtlamadıkça avukatın uğradığı zararı ödemekle yükümlüdür. Söz konusu tazminat ödeme borcunun muacceliyeti avukatın zarara uğraması ile başlayacak olup işin ifasının tamamlanmış olmasına bağlı değildir.¹⁰⁵

2. AVUKATIN ÜCRET HAKKI

2.1. Avukatlık Ücretine İlişkin Sistemler ve Tarihsel Gelişim

2.1.1. Avukatlık Mesleği ve Avukatlık Ücretinin Tarihsel Gelişimi

Avukatlık mesleğinin geldiği nokta, savunma hakkının kullanılması ve savunmanın kişiden ayrılarak kişi adına ikinci ve üçüncü kişilerce yapılmaya başlanması ile şekillenmiştir. Önceleri kişi adına yakın akrabaları tarafından yürütülen savunma faaliyeti, daha sonra akraba dışı kişilerce yürütülerek onursal bir faaliyet haline gelmiştir. Süreç içerisinde para alınarak yürütülmeye başlanan bu faaliyet daha sonradan ücretsiz yardım edilmeme halini alarak günümüzdeki sistem oluşturulmuştur.¹⁰⁶

Avukatlık mesleği binlerce yıllık bir geçmişe sahipken zaman içerisinde onursal yürütülen faaliyetten ücret karşılığı yürütülen faaliyete evrilmesi ise Romalılar zamanına dayanmaktadır.¹⁰⁷ Güner tarafından da kabul edilen görüşe göre mevcut hukuk sistemleri içerisinde iki farklı avukatlık anlayışı mevcut olup “Kıta Avrupası Avukatlık Anlayışı” ve “Amerikan Avukatlık Anlayışı” olarak ayrılan bu iki sistem içerisinde Türk Hukuk sistemi içerisinde kabul edilen ve tezde işlenecek sistem “Kıta Avrupası Avukatlık Anlayışı” olacaktır.¹⁰⁸

Avukatlık mesleğinin başlangıç tarihi tam olarak bilinmese de mesleğin M.Ö. II bin yıllında Mezopotamya'da bir kimseyi belli ücret karşılığında mahkeme önünde temsil

¹⁰⁵Topal, 2019, **a.g.k.**, 26; Polat, 2017, **a.g.k.**, 66; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 220; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 91.

¹⁰⁶Güner, 2015, **a.g.k.**, 61; Çıvgın ve Gökçe, 2018, **a.g.k.**, 520.

¹⁰⁷Güner, 2015, **a.g.k.**, 62; Şahinkaya, 2019, **a.g.k.**, 35; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 15.

¹⁰⁸“Kıta Avrupası avukatlık anlayışı içerisinde meslek bir kamu hizmeti olarak görülmektedir. Ülkemizde olduğu gibi bu sistem içerisinde yargı, hakim, savcı ve avukat olmak üzere üç sacayağından oluşmaktadır.” Ayrıntılı bilgi için bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**, 67-71 Şahinkaya, 2019, **a.g.k.**, 36.

etme şeklinde bir ücret karşılığı iş olarak yapıldığı bilinmektedir.¹⁰⁹ Roma döneminde ise başlarda savunma hakkının bizzat kişi tarafından yerine getirilme zorunluluğunun mevcut olması ile birlikte savunmada yardımcı konumda bulunan ve “orator” olarak adlandırılan görevlilerin ücret alması yasaktır. M.Ö. 17 yılı ile birlikte mahkeme önünde bizzat bulunma zorunluluğunun ortadan kalkması ise, avukatlık mesleğinin aktif olarak yargılamada ortaya çıkmasına ve avukatların büyük ücretler almasına neden olmuştur. Önceki dönemlerde avukatlık mesleği karşılığında ücret alınmasına izin verilmediği gibi mesleğin onursal yürütülen bir meslekten ücret karşılığı bir işe dönüşmesi kanun koyucu tarafından da engellenmeye çalışılmıştır. M.Ö. 204 yılında çıkarılan Cincia Kanunu ile savunma yapan kişinin ücret alması yasaklanmaya çalışılmış ancak avukatlığın meslek haline gelmeye başlamasıyla hukukî yardım karşılığı ücret alınması resmiyete kavuşmuştur. Günümüz avukatlık ücretine ilişkin kurallarının temellerinin avukatlık mesleğinin onursal bir meslek olmaktan çıkarak ücret karşılığı bir mesleğe dönüşmesi ile birlikte Roma’da şekillenmiştir. Günümüzde mevcudiyetini koruyan ücrette tavan sınırı ve ücret almayan avukatın çekilme hakkı Roma döneminde de benimsenmiştir.¹¹⁰

Öğretide Güner, Alman Hukukunda avukatlık mesleğinin bizzat savunma ve bizzat temsil edilme zorunluluğunun ortadan kalkması ile birlikte ortaya çıktığını ifade etmektedir. Başta yalnız sözcülük görevi olarak başlayan meslek, parasız icra edilmeye başlanmış Roma döneminden farklı olarak da bir yurttaşlık görevi sayılarak görevin keyfi olarak reddedilmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.¹¹¹ Güner, Fransa’da ise ana kuralın mesleğin doğası gereği ücret hak ettiğine yönelik olduğunu belirtmektedir.¹¹²

Ülkemizde ise avukatlık mesleğini ve avukatın ücret hakkını temel olarak Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyetin ilanından sonraki dönem olarak ikiye ayırmak mümkündür.¹¹³ Osmanlı döneminde avukatlık mesleğine ilişkin düzenlemelerde ücret konusunun önemli yer tuttuğu görülmektedir. Osmanlı dönemimde ortaya çıkan bu düzenlemelerde vekil ile müvekkil arasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklarda vekâlet sözleşmesinin vekil lehine özellikle ücret yönünden korunduğu görülmektedir.¹¹⁴ Mecelle döneminde ise vekilinin ücret hakkı öngörülmüşse de ücret iki şarta bağlanmıştır.

¹⁰⁹Güner, 2015, **a.g.k.**, 73; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 17.

¹¹⁰Güner, 2015, **a.g.k.**, 75-76; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 19.

¹¹¹Güner, 2015, **a.g.k.**, 643.77; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 120.

¹¹²Güner, 2015, **a.g.k.**, 606.

¹¹³Güner, 2015, **a.g.k.**, 83 vd.; A. Sav ve M. Toprak (2015). *Türkiye’de Savunma Mesleğinin Gelişimi*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 278, Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 19.

¹¹⁴Güner, 2015, **a.g.k.**, 643. 606; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 28.

Bunlardan ilki ücretin sözleşmede kararlaştırılmış olması ikincisi ise vekâlet görevinin tamamlanmış olmasıdır. ¹¹⁵

Osmanlı döneminde daha sonrada sırasıyla günümüz Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin bir benzeri olarak da sözleşmede ücret kararlaştırılmamış ise tarifeye göre ücret verilmesi gerektiği ve vekilin ücrete her zaman hak kazanabileceği şeklinde düzenlemeler yanında ücreti peşin isteme ve hapis hakkı gibi haklarda tanınmaya başlanmıştır. ¹¹⁶

Cumhuriyet döneminde ise üç farklı Avukatlık Kanunu ve söz konusu kanuna ilişkin çeşitli değişikliklere yer verilmiştir. Cumhuriyet döneminde çıkarılan İlk Avukatlık Kanunu 3 Nisan 1924 tarihli 460 sayılı kanundur. 460 sayılı kanun döneminde, müvekkil ile vekil arasında kararlaştırılan akdi vekâlet ücretinin maktu olarak belirlenmesi gerektiği düzenlenmiştir. 460 sayılı kanun döneminde maktu ücret belirlenmesinin asıl sebebi, dava değeri üzerinden ücret belirlenmesinin, nispi ücretin davaya katılma anlamına geleceği düşüncesidir. Ancak söz konusu kanun döneminde kanunî vekâlet ücretinin mahkeme tarafından dava değerinin belirli bir yüzdesi üzerinden belirlenmesinde bir engel bulunmamaktadır. ¹¹⁷

Cumhuriyet döneminin ikinci Avukatlık Kanunu olan 27 Haziran 1938 tarihli 3499 sayılı Avukatlık Kanunu'dur. Bu kanuna göre; avukat ile iş sahibi arasındaki ücret serbestçe kararlaştırılabilir, ancak yazılı ücret sözleşmesi yapılması zorunludur. Davaya iştirak anlamına gelebilecek ücret sözleşmeleri söz konusu kanun hükmünde de yasaklanmış olup taraflarca belirli bir miktarın kararlaştırılmış olması halinde dava sonucuna göre ücret sözleşmesi yapılmasına izin verilmiş durumdadır. Günümüzde halen varlığını sürdüren davada haksız çıkan aleyhine çıkarılan avukatlık ücretinin tarifede yazılı miktardan az ve üç mislinden fazla olamayacağı düzenlemesi (Av.K. m. 169) de iş kanun döneminde ortaya çıkmıştır. Ücrete ilişkin hapis hakkı ve rüçhan hakkı da ilk bu kanun döneminde getirilen düzenlemelerdendir. ¹¹⁸ 3499 sayılı Kanunun döneminden sonra halen yürürlükte bulunan 19 Mart 1969 tarihli 1136 sayılı Avukatlık Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1136 sayılı Kanun ile gelen en büyük değişiklik ise avukatlık

¹¹⁵Güner, 2015, **a.g.k.**, 643.; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 29.

¹¹⁶Ayrıntılı bilgi için bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**, 607 ; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 32; Mahakimi Nizamiye Nizamnamesi.

¹¹⁷Güner, 2015, **a.g.k.**, 607; Egemen ve Aşık, 2021, **a.g.k.**, 252-254 (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2016/8817 E., 2016/8817 K. sayılı kararı. Yayımlanmamış.)

¹¹⁸Güner, 2015, **a.g.k.**, 608; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 33.

ücretinin vekâlet hizmetinin karşılığı olan meblağı değil hukukî yardımın karşılığı olan meblağı ifade ettiğinin düzenleme altına alınmasıdır.¹¹⁹

2.1.2. Avukatlık Ücretinin Belirlenmesinde Sistemler

Avukatlık ücretinin belirlenmesinde kabul edilen iki farklı sistem bulunmaktadır. Söz konusu sistemler “*Emeği ve Dava Konusunu Temel Alan Sistemler*” ile “*Başarıyı Temel Alan Sistemler*”dir. Emeği ve dava konusunu temel alan sistemde saat karşılığı ücret, sabit ücret ve dava konusunun değerine göre ücret olarak üç farklı ücret belirleme şekli bulunmaktadır. Avukatlık Kanunu kapsamında da kabul edilen ücret belirleme şekli sabit ücret ve dava konusunun değerine göre ücret belirlenmesidir. Mahkeme tarafından dava sonunda haksız çıkan aleyhine hükmedilen kanunî vekâlet ücreti de bu sistem üzerinden dava türüne göre tarifede yazan tutar üzerinden hükmedilmektedir. Ülkemizdeki sistemde olduğu gibi Kıta Avrupası ülkelerinde konusu para olan veya para ile ölçülebilen işlerde sabit ücret belirlenmesinden ziyade dava konusu değer yüzdesi üzerinden vekâlet ücreti kararlaştırılmasını öngören sistemler kabul edilmektedir.¹²⁰ Ülkemizde değer üzerinden ücret belirleyen sistemin kabul edilmesi 2001 yılında yapılan kanun değişikliği ile mümkün olmuştur.¹²¹ Saat karşılığı ücret belirlenmesinde ise işe ilişkin saat karşılığı çalışma üzerinden ücret belirlenmektedir. Avukatlık hizmetinin bilgi birikimi ve emek sunumu şeklinde gerçekleşen bir hizmeti konu aldığı düşüldüğünde söz konusu sistemin mesleğin niteliğine en uygun ücret belirleme yöntemi olduğu da kabul edilmekte, Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada gibi ülkelerde söz konusu sistemin benimsendiği görülmektedir.¹²²

Başarıyı temel alan sistemlerde ise hükmolunan şeye bağlı ücret, başarıya göre değişen ücret ve şartı bağlı ücret alt başlıkları yer almaktadır. Hükmolunan şeye bağlı ücret dava sonucuna bağlı bir ücret olup iş sahibi lehine hükmolunan kısım hesap alınarak ortaya çıkarılmaktadır. Başarıya göre değişen ücret sisteminde ise iş sahibi ile avukat arasında bir meblağ üzerinde anlaşma sağlanmakta işe ilişkin başarı sağlanması halinde hangi şartlarda yüksek ücret ortaya çıkacağı ayrıca belirtilmektedir. Şarta bağlı ücrette ise davanın kazanılması halinde kazanılan tutarın belirli bir yüzdesi üzerinden kaybedilmesi halinde de maktu ücretten söz edilmektedir. Söz konusu sistemde dahi davanın

¹¹⁹Güner, 2015, a.g.k.,609.

¹²⁰Güner, 2015, a.g.k., 604.

¹²¹Güner, 2015, a.g.k., 605.

¹²²Güner, 2015, a.g.k., 605.

kaybedilmesi halinde ücret alınmayacağı şeklinde sözleşme yapılması mümkün değildir.¹²³

*Güner*¹²⁴ tarafından da belirtildiği üzere belirlenen sistemin ne olduğundan bağımsız bir hak olarak vekâlet ücreti avukatlık hukuku bakımından önem arz etmektedir. Avukatlık ücreti paha ile ölçülebilen bir mal niteliğinden ziyade bilgi ve birikim odaklı bir meslek olarak avukatın kişiliği ile de doğrudan bağlantılıdır. Tarihsel süreç ve kabul edilmeye başlanan vekâlet ücreti sistemleri ile ücret alınması ve karşı vekâlet ücreti “hak” olarak görülmeye başlanmış, bu süreç oldukça zaman almıştır.

2.2. Akdi Vekâlet Ücreti-Kanunî Vekâlet Ücreti Ayrımı

Avukatın mesleği gereği hak ettiği ücret yalnız avukatlık sözleşmesinden kaynaklı olarak müvekkilinden talep ettiği ücret ile sınırlı değildir. Avukatlık sözleşmesinden doğan ücret hakkı, müvekkil ile iç ilişkiden kaynaklanmaktadır. Avukat, iş sahibi ile arasında “vekâletname” bulunsun veya bulunmasın, sözleşme akdedilmiş olsun veya olmasın bir hukukî yardımda bulunmuş ve bunun karşılığında kendisine bir ücret ödenmiş ise bu ücret avukatlık ücreti olup akdi vekâlet ücreti olarak adlandırılmaktadır.¹²⁵

İş sahibinin dava ve takiplerinde ise işin resmi vekâletname düzenlemek suretiyle, avukat tarafından yerine getirilmesi halinde yargılama gideri olarak kabul edilen ve mahkemece hükmedilen kanunî vekâlet ücretinden söz edilmektedir.¹²⁶ Akdi vekâlet ücreti ile kanunî vekâlet ücreti miktarın belirlenmesi, ücrete hak kazanılması ve takdiri yönünden birbirinden farklı kavramlardır.

Yargılama gideri olarak vekâlet ücreti¹²⁷ başlığında ayrıntılı olarak ele alınacak olmakla birlikte, akdi vekâlet ücreti iş sahibi ile avukat arasında belirlenebilir nitelikte olup belirlenmediği veya belirlenmesine rağmen uyuşmazlık bulunduğu hallerde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi üzerinden tespit edilmekte iken kanunî vekâlet ücreti ise dava ve takiplerde re’sen ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi üzerinden hükmedilmektedir.¹²⁸ Kanunî vekâlet ücretinin miktarı Avukatlık Asgari Ücret

¹²³Güner, 2015, **a.g.k.**, 605.

¹²⁴Güner, 2015, **a.g.k.**, 606.

¹²⁵Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 104; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 114; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 30; F. Berberoğlu Yenipınar (2019). *Ücreti Vekalet Takdiri*, (1. Baskı), Ankara: Seçkin, 19; M Şimşek (2016). *Yargı Organlarınca Hükmedilen Vekâlet Ücretinin Aidiyeti Sorunu*. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 0 (6), 538.

¹²⁶Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 104.

¹²⁷Ayrıntılı Bilgi için bkz. aşağı. “Yargılama Giderlerinin Kime Ait Olacağı Meselesi” İkinci Bölüm 4 numaralı başlık.

¹²⁸ Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 249; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 104; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 47.

Tarifesi'ne göre belirlenmekte olup söz konusu vekâlet ücreti, dava ve takipte mevcut her avukat için ayrı ayrı değil haklı çıkan tarafa haksız çıkan taraftan tahsil edilmek üzere hükmedilen bir ücrettir.¹²⁹ Davalarda kanunî vekâlet ücretine hâkim veya mahkeme tarafından hükmedilirken, İcra ve İflâs hukukundan doğan takiplerde dosya borcuna Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre hesaplanan tutarın dâhil edilmesi şeklinde hükmedilmektedir.

Bir avukatın aynı işe ilişkin olarak hak ettiği kanunî vekâlet ücreti ile akdi vekâlet ücreti birbirlerinden farklı miktarlarda olabilir. Avukatın sözleşme gereği müvekkilinden alacağı ücret mahkemenin hükmettiği ile aynı olmak zorunda olmadığı gibi akdi vekâlet ücreti de kanunî vekâlet ücretine esas olacak nitelikte değildir.¹³⁰ Uygulamada en çok karşılaşılan yanılgılardan biri de bu husustan kaynaklanmaktadır. Akdi vekâlet ücreti ile kanunî vekâlet ücreti birbirinden bağımsız olup yargılama gideri olarak kabul edilen kanunî vekâlet ücretine iş sahibi ile avukat arasındaki sözleşmeden bağımsız olarak Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi üzerinden hükmedilmektedir.¹³¹ Ancak 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında istisna hallerde avukat ile müvekkili arasındaki sözleşmeden doğan akdi vekâlet ücretinin de yargılama gideri olarak istenebileceği düzenlenmiştir. Bu noktada ödemenin kim tarafından yapıldığına ilişkin ayırmadan söz edilemeyecektir. Zira akdi vekâlet ücretinde ödeme, müvekkil tarafından gerçekleştirilirken kanunî vekâlet ücretinde borçlu karşı taraftır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 329'uncu maddesinde eğer davacı taraf haksız veya davalı taraf kötü niyetli ise diğer tarafın akdi ücretini ödemesine karar verilebileceği şeklinde düzenleme mevcuttur. Söz konusu düzenleme ile birlikte kanun koyucunun sözleşmenin nisbilik ilkesinden ayrılarak karşı tarafında söz konusu akdi vekâlet ücretinden sorumlu olmasına imkân tanındığı görülmektedir.¹³² Yargıtay tarafından

¹²⁹Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 105.

¹³⁰Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 105.

¹³¹Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 105.

¹³²... Borçlar Hukuku ilkelerine göre sözleşmeler tarafları bakımından bağlayıcı olup tarafları için sonuç doğurur. Buna sözleşmelerin nisbiligi ilkesi denir. Ancak bazı kanun düzenlemelerde sözleşmenin tarafı olmayanlarında tarafı olmadıkları sözleşmelerden sorumluluğu düzenlenmiştir. Örneğin 6100 sayılı HMK'nın 329. maddesinde; Kötü niyetle veya haksız dava açan tarafın yargılama giderlerinden başka diğer tarafın vekiliyle aralarında kararlaştırılan vekâlet ücretinin tamamı veya bir kısmını ödemeye mahkûm edilebileceği düzenlemesi getirilmiştir. Bu hükümle kanun koyucu sözleşmesel ilişkideki nisbilik ilkesinden ayrılarak karşı tarafı da akdi vekâlet ücretinden sorumlu tutmuştur. Aynı şekilde, Av.K.m. 165 düzenlemesinde de avukatın iş sahibi olan tarafla yaptığı sözleşmede kararlaştırılan akdi vekâlet ücretinden, sulhun tarafı olan hasım, kanun hükmü gereği sorumlu tutulmuştur. Kaldı ki, tarafın avukatı ile yaptığı sözleşmede kararlaştırılan akdi vekâlet ücreti hasım tarafından ödenmesi halinde her zaman avukatlık sözleşmesinin tarafına rücu edilebileceğinden her hangi bir mağduriyet veya haksızlık da söz

verilen kararlarda da talep halinde söz konusu madde hükmünün uygulama alanı bulduğu, dava açılmasına sebebiyet verilmesinin de kötü niyet kabul edildiği ve kötü niyetli davalı aleyhine akdi vekâlet ücretini ödemesi yönünde hüküm tesis edildiği görülmektedir.¹³³

Kanunî vekâlet ücreti Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında düzenlenmişse de yargı mercileri tarafından takdir edilecek ücretin sınırları Avukatlık Kanunu ile belirlenmiştir. Avukatlık Kanunu'nun 169'uncu maddesine göre Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi de belirtilen miktardan az ya da üç katı arasında yargılama gideri olarak vekâlet ücreti tayin edilmelidir. Akdi vekâlet ücretine ilişkin kanun koyucu tarafından ücretin düzenlenmediği veya ihtilaf bulunduğu hallerde ücretin takdir edilmesi hususunda düzenleme yapılmış olup bu durumlarda dahi Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirtilen tutar tam olarak uygulanacaktır.¹³⁴

2.3. Ücret Kavramı

Avukatlık sözleşmesi, bir tarafın hukukî yardımda bulunma borcu altına girdiği, diğer tarafında bu hukukî yardım karşılığı ücret ödeme borcu altına girdiği bir sözleşmedir. Avukata ödenmesi gereken avukatlık ücretinin neyin karşılığı olduğuna ilişkin düzenlemeye Avukatlık Kanunu kapsamında yer verilmişse de tanımını kanun ile hüküm altına alınmış değildir. Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinde;

“Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder.”

şeklinde hükme yer verilmiştir.

konusu olmayacaktır.” Yargıtay İçtihatları Birleştirme BGK, 05.10.2018 tarihli ve 2017/6 E., 2018/9 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/e-2017-6-k-2018-9-t-5-10-2018> Erişim Tarihi: 29/04/2022; Egemen ve Aşık, 2021, **a.g.k.**, 154- 186; Aynı yönde karar için ayrıca bkz. Egemen ve Aşık, 2021, **a.g.k.**, 186-189 (Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2018/54 E., 2020/2417 K. sayılı kararı.)

¹³³... Yukarıda açıklanan düzenleme karşısında somut olay değerlendirildiğinde; davacının Mehmet oğlu, Ş.. A. mirasçılarında olduğunun mirasçılık belgeleri ile sabit olduğu, mirasçılardan dava dışı S.. E.. tarafından açılan tapu iptal ve tescil davasından Vakıflar Genel Müdürlüğünün ihbar edilen olarak haberdar olduğu halde tapu iptal tescil davası devam ederken açtığı hasımsız dava ile taşınmazın adına tescilini sağladığı, daha sonra gerek mirasçılardan S.. E.. tarafından 19/06/2001 tarihli, gerekse bir kısım mirasçılardan A.. Y.. Ö.. ve arkadaşları tarafından aynı hukuksal nedene dayalı olarak açılan, kabulü sonuçlanan ve derecattan geçerek kesinleşen tapu iptal ve tescil davalarında davalı Vakıflar İdaresinin taraf olduğu, eldeki davanın davacıları tarafından da 09/10/2012 tarih ve 33438 sayılı dilekçe ile davalı Vakıflar İdaresine yaptığı başvuruda diğer mirasçılar tarafında açılan ve lehe kesinleşen mahkeme ilamları dayanak gösterilerek talepte bulunduğu halde talep hakkında olumlu yanıt vermeyerek dava açılmasına sebebiyet veren davalı Vakıflar İdaresinin iyiniyetli olduğundan söz edilemeyeceği açıktır. O halde; davalı idarenin kötüniyetli olduğu, dava açılmasına sebebiyet verdiği gözetilerek davacılar tarafından talep edilen akdi avukatlık parası bakımından HMK'nin 329. maddesi değerlendirilerek bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde talebin reddine karar verilmiş olması doğru değildir.” Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 30.04.2015 tarihli ve 2014/8332 E., 2015/6433 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2014-8332-k-2015-6433-t-30-4-2015> Erişim Tarihi: 29/04/2022; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 159-60.

¹³⁴Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 105.

Kanunda yer alan avukatlık ücretine ilişkin mevcut düzenlemelerden de anlaşıldığı üzere avukatlık ücreti, iş sahibi ile avukat arasında belli sınırlar dâhilinde serbestçe kararlaştırılabilen, avukatın sözleşmeden doğan hakkı ve iş sahibinin de sözleşmeden doğan yükümlülüğü, hukukî yardımın karşılığıdır.¹³⁵

Avukatlık mesleği yargının üç sacayağından biridir ve yargılama faaliyetinin yürütülmesinde savunma fonksiyonunu yerine getirir. Avukatın yürütmüş olduğu faaliyet bir kamu hizmetidir. Avukatlık sözleşmesi ile bir hukukî yardımın ifa edilmesi üzerinde anlaşan taraflardan iş sahibinin en önemli yükümlülüğü ücret ödemektir.¹³⁶ Avukatlık sözleşmesinin Türk Borçlar Kanunu kapsamındaki vekâlet sözleşmesinden en ayırıcı farkı ücret unsurunun zorunlu olmasıdır. Avukatlık Kanunu kapsamında da ücret, avukatın emeğinin karşılığı olarak zorunlu tutulmuş olup ücrete ilişkin de asgari düzenleme getirilmiştir. Asgari düzenlemenin altında ücret alınması ve/veya ücretsiz iş alınması hallerinde avukatın meslek içi disiplin yaptırımı ile karşılaşması mümkündür.¹³⁷

2.4. Ücretin Kapsamı

Avukatlık mesleği ile ilgili Türkiye Cumhuriyeti'nde birden fazla kanun çalışması yapılmış olup ücrete ilişkin düzenlemeler farklılık göstermiştir. Muhamat Kanunu olarak bilinen 28 Şaban 1342 (04.04.1924) tarihli hukukî yardım ve hukukî yardım ifa etmeyi meslek olarak ifa edenlere ilişkin kanun ile 27.06.1938 yürürlük tarihli 3499 sayılı eski Avukatlık Kanunu'nda avukatlık ücreti maktu olarak belirlenmekteydi. Bu kanun döneminde avukatlık ücretinin davanın değeri üzerinden belirlenmesi değil tarife ile her bir iş için sabit bir ücretin belirlenmesi söz konusudur. Avukatlık ücretine ilişkin taraf iradeleri ile serbestlik söz konusu iki kanun döneminde mevcut değildir. Asgari ücret tarifesi yanında sözleşme ile tarafların aralarında anlaşarak avukatlık ücretine ilişkin düzenleme getirmeleri, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu döneminde uygulanmaya başlanmıştır.¹³⁸ 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ile gelen düzenleme ile birlikte avukat ile iş sahibi arasında anlaşma sağlanması halinde avukatlık ücretinin dava veya

¹³⁵Topal, 2019, **a.g.k.**, 26; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 37; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 44; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 27; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 92; C. Ruhi ve A. C. Ruhi (2021). *Avukatlık Hukuku*, (1. Baskı), Ankara:Seçkin, 82.

¹³⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 27; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 15.

¹³⁷Topal, 2019, **a.g.k.**, 27; TBB Disiplin Kurulu 07.07.2006 gün ve 2006/135 esas, 2006/239 karar sayılı kararı ve TBB Disiplin Kurulu 21.01.2006 gün ve 2005/379 esas, 2006/12 karar sayılı kararı, <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/599.pdf> Erişim Tarihi:28/08/2022.

¹³⁸Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 33; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 28; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 99; H. Burcuoğlu (2003). *Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti ile ilgili Önemli Bazı Sorunlar*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 16 (49), 50.

hükmolunacak şeyin değeri üzerinden nispi olarak hesaplanması da mümkün kılınmıştır. (Av. K. m. 164)

Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinde dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesinin avukatlık ücreti olarak kararlaştırılabileceği düzenlendiği gibi yine aynı madde metninde dava konusu para dışındaki mal ve haklardan bir kısmının aynen avukata ait olacağı şeklinde avukatlık ücret sözleşmesi yapılamayacağı da hüküm altına alınmıştır.¹³⁹

Avukatlık mesleğinin kamu hizmeti olması, avukatların müvekkillerine ve iş sahiplerine karşı bağımsızlıklarını koruyabilmesi ile meslek onurunun korunması adına ücretin sınırları hem kanunî düzenleme ile hem de Türkiye Barolar Birliği tarafından çıkarılan tarife ile çizilmektedir.¹⁴⁰

2.4.1. Avukatlık ücretinin rüçhanlı alacak niteliği

Borçlar hukuku kapsamında bir rüçhanlı alaktan söz edebilmek için rüçhan hakkının varlığı aranmaktadır. Rüçhan hakkı hukukî terim olarak, "*bir hak sahibinin diğer hak sahiplerine oranla öncelikle hakkını kullanabilmesi*" olarak tanımlanır.¹⁴¹ Avukatlık Kanunu'nda yer alan düzenleme ile avukatlık ücret alacakları belirli şartlar halinde rüçhanlı alacak olarak sayılmıştır.

Avukatlık Kanunu'nun 166'ncı maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan düzenlemeye göre avukatın sözleşme ile öngörülen ücreti ve mahkemenin takdir ettiği karşı vekâlet ücreti de rüçhanlı alacak niteliğine haizdir. Avukatlık Kanunu'nun 166'ıncı maddesinin 2'nci fıkrasında;

Avukat, sözleşme ile kararlaştırılan ve hâkim tarafından takdir olunan ücretinden dolayı, kendi çalışması sonucunda müvekkilin muhafaza ettiği veya kazandığı mallar ve davadaki diğer taraftan ilâm gereğince tahsil edilecek para yahut alınacak mallar üzerinde diğer alacaklılara nazaran rüçhan hakkını haizdir. Rüçhan hakkı, vekâletnamenin düzenlenme tarihine, vekâletname umumi ise iş sahibi adına ücret konusu işten dolayı ilk yapılan resmi başvurma tarihine göre sıra alır. İş sahibinin iflâsı halinde avukatın vekâlet ücreti alacağı da rüçhanlıdır. Ancak, 9.6.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 206 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmü saklıdır.

¹³⁹Topal, 2019, **a.g.k.**, 41.

¹⁴⁰Avukatlık Asgari Ücreti Tarifesi'ne İlişkin Ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda. "*Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne Genel Bakış*" I. Bölüm 2.5. numaralı başlık.

¹⁴¹Topal, 2019, **a.g.k.**, 44; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 125; Özen, 2021, **a.g.k.**, 103.

hükmü yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Hukuk sisteminde rüçhanlı alacaklar İcra ve İflâs Kanunu'nun 206'ncı maddesinde belirtilmiş ve üçüncü sıra olarak "Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar" ifadesine yer verilmiştir. Avukatlık Kanunu özel kanun olarak düzenlendiğinden İcra ve İflâs Kanunu'nun 206'ncı maddesinde kapsamında yapılacak işlerde avukatlık ücret alacağı üçüncü sırada yer alacaktır.¹⁴² Avukatlık ücret alacağının önünde işçilik ve nafaka alacakları bulunmaktadır.¹⁴³

Avukatlık ücretinin rüçhan hakkının sırası Avukatlık Kanunu'nun 166'ncı maddesinin 2'inci fıkrasında yer alan düzenlemeye göre vekâletnamenin düzenlenme tarihine, vekâletname umumi ise iş sahibi adına ücret konusu işten dolayı ilk yapılan resmi başvurma tarihine göre belirlenmektedir.¹⁴⁴ Kanunî düzenlemede iş sahibinin iflâs halinde avukatlık ücretinin rüçhanlı alaklardan sayılacağı da belirtilmiştir. İflâs halinde avukatın ücret alacağı yine İcra ve İflâs Kanunu'nun 206'ncı maddesine göre üçüncü sırada yer alacaktır.¹⁴⁵

Avukatlık Kanunu'nda yer alan özel düzenlemeye (Av.K. m.166/4) ile avukatın vefatı halinde, mirasçılara intikal eden avukatlık ücreti alacakları da, avukat alacakları gibi rüçhanlı alacak olarak kabul edilmiştir. Söz konusu düzenleme miras hukukunun terekeye dâhil edilen hak ve borçların mirasçılara kül haliyle bir bütün olarak geçmesi ilkesinin avukatlık hukukundaki yansımasıdır.¹⁴⁶

Avukatlık Kanunu kapsamında avukatın ilama dayalı ücret alacağına ilişkin olarak icra dairesine de yükümlülük yüklenmiştir. İlama dayalı alacağın cebri icra yolu ile tahsilinde ilâm alacaklısı ilamda ismi geçen avukattan bir başka avukat ve/veya bizzat asil olarak kendisi takip yoluna başvurur ise icra dairesi, ilamda vekil olarak ismi yer alan avukata durumu yazılı olarak tebliğ eder. Söz konusu tebliğ işlemi, işlemlerin devamı için zorunlu unsurdur. Söz konusu hüküm hem avukatın ücret alacağının tahsili kolaylaştırma hem de koruma amacı taşımaktadır.¹⁴⁷

Söz konusu düzenlemeler avukatlık ücret alacaklarının tahsilinin temini olarak değerlendirilmektedir. Bu hükümlerle amaçlanan avukatlık ücret alacağının akdi ya da

¹⁴²Topal, 2019, **a.g.k.**, 44; Ayrıntılı bilgi için bkz. Karateke, 2006, **a.g.k.**, 117; Polat, 2017, **a.g.k.**, 139; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 126; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 90; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 69; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 96.

¹⁴³Güner, 2015, **a.g.k.**, 705.

¹⁴⁴Topal, 2019, **a.g.k.**, 46; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 115.

¹⁴⁵Topal, 2019, **a.g.k.**,44; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 117; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 550.

¹⁴⁶Topal, 2019, **a.g.k.**,46; Polat, 2017, **a.g.k.** 144.

¹⁴⁷Topal, 2019, **a.g.k.**, 46.

kanunî vekalet ücreti olarak düzenlenmiş olmasından bağımsız tahsili kolaylaştırmak ve alacağı hukukî koruma altına almaktır.

2.4.2. Avukatlık ücreti ve hapis hakkı

Hapis hakkı, hukukî anlamda alacaklı ile borçlu arasındaki ilişkide borçlunun edimini ifa etmemesi sebebiyle alacaklının elinde bulunan şeyi borçlu edimini ifa edene kadar borçluya vermemesi hakkı olarak tanımlanmaktadır.¹⁴⁸

Hapis hakkına ilişkin genel düzenleme, Türk Medenî Kanunu'nun 950'nci maddesinde yer almaktadır. Söz konusu kanunî düzenleme ile hapis hakkı, kanunî şartların gerçekleşmesi halinde zilyetliği elinde bulunduran ve bunu iade etme yükümlülüğü altında olan kişinin söz konusu kıymetli evrak veya menkulü alıkoyma hakkı olarak tanımlanabilir.¹⁴⁹ Güner' e göre de;

“Yasal şartların gerçekleşmesi durumunda, alacaklıya zilyetliğinde bulunan ve geri vermesi gerekli olan borçluya ait taşınır mal ve kıymetli. evrakı geri vermeyerek alacağının güvencesi olarak alıkoyma ve paraya çevirme gücü veren aynı bir haktır”¹⁵⁰

Avukatlık Kanunu'nun 166'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında “Avukatın Hapis Hakkı” ayrıca düzenlenmiştir. Avukatlık mesleğine ilişkin olarak getirilen bu özel düzenleme de ise menkul, gayrimenkul mal veya kıymetin niteliğine ilişkin ayırımına gidilmemiştir.¹⁵¹ Avukatlık Kanunu kapsamında öngörülen hapis hakkı Türk Medenî Kanunu'nda yer alan düzenlemenin tüm öğelerini içinde barındırırken avukata eşyayı paraya çevirme yetkisi de vermektedir.¹⁵²

Avukatın kullanacağı hapis hakkının kapsamı da kanunî şartlar ile belirlenmiş niteliktedir. Kanunî düzenlemeden de anlaşılacağı üzere avukatın hapis hakkı, ücret alacağı ile yaptığı giderler ile sınırlıdır.¹⁵³ Avukatın ücret alacağı ile yaptığı giderlerden fazlasına ilişkin kısma yönelik hapis hakkı açıkça kanuna aykırılık teşkil edecektir. Avukatın hapis hakkını kullanabilmesi için ücret veya yapılan giderlere ilişkin alacağın

¹⁴⁸Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.**, 219; Topal, 2019, **a.g.k.**, 46; Polat, 2017, **a.g.k.**, 130; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 120; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 86; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 64; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 87; Aral ve Ayrancı, 2021, **a.g.k.**, 321; Eren, 2021, **a.g.k.**, 380.

¹⁴⁹Topal, 2019, **a.g.k.**, 41; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 121; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 87; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 65; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 109; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 523 Ayrıntılı bilgi için bkz. Güner, 2002, **a.g.k.**, 213.

¹⁵⁰Güner, 2015, **a.g.k.**, 697.

¹⁵¹Topal, 2019, **a.g.k.**, 41; Polat, 2017, **a.g.k.**, 130; İlgün, 2015b, **a.g.k.**, 60; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 122; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 88; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 110; Berberoğlu Yenipınar, 2021, **a.g.k.**, 52; Berberoğlu Yenipınar, 2019 **a.g.k.**, 22.

¹⁵²Güner, 2015, **a.g.k.**, 697; Özen, 2021, **a.g.k.**, 99.

¹⁵³Topal, 2019, **a.g.k.**, 43; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 124; Güner, 2015, **a.g.k.**, 700

miktarının belli ve muaccel olması gerekmektedir.¹⁵⁴ Taraflar arasında sözleşmenin mevcut olduğu hallerde sözleşmede yazan miktar alacak miktarının belirlemek için yeterli ise de yazılı sözleşmenin olmadığı ya da ücret kararlaştırılmadığı hallerde tarifeye göre belirleme yapılması gerekmektedir.¹⁵⁵

Söz konusu hak, kanunî düzenleme ile mevcut olsa da mesleğin icrası sırasında kullanılması her zaman mümkün olmamaktadır. Zira alacağın belirli ve muaccel olduğu durumlarda bu kanunî şartlar mevcut olsa dahi “Ahzu Kabz” olarak bilinen avukatın müvekkilinin adına para tahsil etme, bir şeyi uhdesine alma yetkisi olan söz konusu yetkinin bulunmadığı vekâletnamelerde avukatın fiilen hapis hakkının kullanması mümkün olmayacaktır. Hapis hakkının kanunî şartlara uygun kullanılabilmesi için üzerinde hapis hakkı uygulanacak malın avukata müvekkilin oluru ya da ahzu kabz yetkisine dayanarak zilyetlik devri yapılması gerekmektedir.¹⁵⁶

Avukatın bir müvekkili ile birden fazla işi olabileceği gibi müvekkillerin biri ile bağlantısı da bulunabilmektedir. Bu noktada kanun koyucu hapis hakkından faydalanmak isteyen avukatın belirli ve muaccel alacağının zilyetliği kendinde olan mal ile bağlantılı ve orantılı olmasını aramaktadır. Birden farklı tüzel kişinin varlığı halinde ortaklar aynı olsa dahi farklı müvekkil değerlendirmesi ile hapis hakkında faydalanılmaması gerekmektedir. Müvekkile ait birden fazla işin olması halinde dahi kural, ilgili işe ile ilişkili mal üzerinde hapis hakkı uygulanmasıdır.¹⁵⁷

Avukatlık mesleğini icra ederken bir avukattan beklenen özen basiretli bir avukattan beklenen özene eşit olmakla birlikte avukatlara tanınan haklar belli yükümlülükleri de beraberinde getirmektedir. Avukatlık ücretinin teminatının sağlanması amacıyla avukata tanınan hapis hakkı avukatın müvekkilini/iş sahibini bilgilendirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Avukat, üstlendiği işi ifa ederken hapis hakkını kullanmadan önce iş sebebiyle tahsil edilen, zilyetliğe geçen mallara ilişkin müvekkiline/ iş sahibine bilgi verme borcu altındadır. Hapis hakkının avukat tarafından hukuka uygun olarak kullanılabilmesi için avukatın masraf ve/veya giderlerinin

¹⁵⁴Güner, 2015, **a.g.k.**, 698.

¹⁵⁵Güner, 2015, **a.g.k.**, 699.

¹⁵⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 43; Polat, 2017, **a.g.k.**, 136; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 124; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 96; Güner, 2015, **a.g.k.**, 699; Özen, 2021, **a.g.k.**, 36.

¹⁵⁷ Güner, 2015, **a.g.k.**, 699-700-701.

ödenmemiş olması ile beraber yapılan tahsilat ve/veya alınan kıymetler hakkında iş sahibine bilgi verilmiş olması da gerekmektedir.¹⁵⁸

Hapis hakkının şartlarının oluşmadığı hallerde avukatın söz konusu haktan yararlanması veya tahsilatlara ilişkin müvekkiline özen yükümlülüğüne aykırı olarak geç bilgi vermesi ya da hiç bilgi vermemesi Yargıtay¹⁵⁹ tarafından haklı azil sebebi olarak kabul edilmektedir. Kısaca bir avukatın hukuka uygun olarak bir hapis hakkının kullanmasından söz edebilmek için avukatın müvekkili adına tahsil ettiği alacakları vakit gecikmeksizin derhal müvekkile bildirmesi, daha sonra vekâlet ücreti ve yapılan masraflara ilişkin kısmın kadar hapis hakkının kullanılması gerekmektedir.¹⁶⁰

¹⁵⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 42; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 123; Özdemir, 2020, **a.g.k.**, 67; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 114; Berberoğlu Yenipinar, 2021, **a.g.k.**, 5; Güner, 2015, **a.g.k.**, 700.

¹⁵⁹... Davacı avukatın, davalıdan 12.10.2000 tarihinde aldığı vekâlet ile, adına kamulaştırmaz el atma nedeni ile tazminat davası açıp takip ettiği, bu davanın kısmen kabulüne karar verilip, 9.4.2007 tarihinde kesinleştiği, davacı avukatın bu ilamı icraya koyarak dosyaya yatırılan tahsilatlardan 20.2.2007 tarihinde 86.381 YTL. , 9.3.2007 tarihinde 13.972 YTL.nı aldığı ve 15.3.2007 tarihinde davacının vekillikten azledilmesinden sonra 29.3.2007 tarihinde davalıya 44.889 YTL.nı göndererek bakiyesini hapis hakkını kullanarak yedinde tuttuğunu bildirdiği, dosyadaki bilgi ve belgelerle tüm dosya kapsamından anlaşılmaKtadır. Mahkemece azil haklı olmadığı kabul edilerek Avukatlık Kanunu'nun 164/4 maddesi gereğince % 10 oranında vekâlet ücretini talebe hakkı olduğu kabul edilerek hüküm verilmiştir. Vekil, Borçlar Kanununun 392. maddesi hükmüne göre yaptığı iş sırasında vekil eden adına tahsil ettiği paraları zimmetinde tutmadan müvekkiline intikal ettirmek, vekil edenin adına veya yararına yaptığı tüm işlerin hesabını müvekkiline vermek zorundadır. Davacı avukatın, icra dosyasından tahsil ettiği paraların miktarı hakkında davalı müvekkiline makul sürede bilgi ve hesap vermediği gibi, eksik olarak ödeme yaptığı gözetildiğinde, davalının gerçek tahsilat miktarını icra dosyasından öğrenmesi üzerine davacı avukatı 15.3.2007 tarihinde azil etmesinin haklı nedene dayandığının kabulü gerekir. Avukatlık Kanunu'nun 174/2. maddesi hükmüne göre avukat kusur veya ihmali nedeniyle azil edilmiş yani azil haklı ise ücretinin ödenmesi gerekmez. Taraflar arasında yazılı sözleşme bulunmayan hallerde vekâlet ücreti üstlenilen işin sonuçlanması ile muaccel olur. Somut olayımızda davalı avukat haklı olarak azil edildiğine göre, tam ücret talep etme hakkına sahip olmayıp, ancak bitirdiği işlerden dolayı hak ve nesafete göre ücret isteyebileği gözetilerek sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken yanlış değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 28.12.2009 tarihli ve 2009/5688 E., 2009/15479 K. sayılı kararı için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2009-5688-k-2009-15479-t-28-12-2009> Erişim tarihi: 15/02/2022.

¹⁶⁰Topal, 2019, **a.g.k.**, 43; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 125; “...Avukatlık Kanunu'nun 166. maddesinde tanımlanan hapis hakkı, sadece vekâlet ücreti alacakları ve yapılan giderler oranında kullanılabilir. Avukatın, müvekkili nam ve hesabına tahsil etmiş olduğu alacak ve değerlerden, ücret ve masraf alacağından fazla bir miktarını “hapis hakkı” adı altında elinde tutması, bu hakkın yasaya konuluş amacına aykırı olduğu gibi, avukatlık meslek kurallarına da aykırıdır. Aynı şekilde hapis hakkını kullanan avukatın, müvekkilin nam ve hesabına tahsil ettiği alacakları geciktirmeksizin iş sahibine bildirmesi, hangi işten dolayı ve ne miktarda ücret ve masraf alacağı olduğunu açıklaması ve konu ile ilgili karşı tarafı bilgilendirdikten ve gerektiği durumlarda yapılacak hesaplaşmadan sonra, alacağı oranında hapis hakkını kullanması gereklidir. Esasen bu durum, avukatın müvekkiline hesap verme yükümlülüğünün de tabii bir sonucudur. Nitekim, Avukatlık Kanununun 34. maddesinde, “Avukatlar, yüklenedikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık ünvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler.” hükmü, Türkiye Barolar Birliği Meslek Kurallarının 43. maddesinde de, “Müvekkil adına alınan paralar ve başkaca değerler geciktirilmeksizin müvekkile duyurulur ve verilir.” hükmü bulunmaktadır. Öte yandan avukat, ancak muaccel olan vekâlet ücreti alacakları yönünden hapis hakkını kullanabilir. Yasada avukatlık ücretinin ne zaman muaccel olacağı konusunda açık bir hüküm bulunmamakla beraber, Avukatlık Kanunu'nun 171/1 maddesinde düzenlenen

2.4.3. Ücret alacağıın ve ücret ödeme borcunun devri

Avukatlık ücreti, avukatın avukatlık sözleşmesinden ve iş sahibine karşı doğan bir hakkıdır. Avukatlık Kanunu hükümleri ile birlikte Türk Borçlar Kanunu kapsamında alacağa ilişkin hükümlerin uygulanabileceği bir alacak niteliğindedir. Avukatlık Kanunu kapsamında avukatlık ücretinin devri açık hüküm olarak düzenlenmemiştir. Aksine bir yasak öngörülmedikçe Türk Borçlar Kanunu'nun 183'üncü maddesi ve devamı hükümlerinde yer alan "Alacağın Devri" hükümleri avukatlık ücret alacağı için de uygulanabilir niteliktedir.¹⁶¹ Avukatlık ücretinin devrine ilişkin avukatlık sözleşmesinde bir yasak bulunması halinde avukatlık ücretinin devri mümkün olmayacaktır.¹⁶²

Avukat ile müvekkil arasındaki ilişki diğer vekâlet ilişkilerinden farklı olarak avukatlık mesleğinin niteliği itibariyle meslek kuralları çerçevesinde yürütülmesi gereken bir ilişkidir. Bunun içerisinde avukatın sır saklama yükümlülüğü de mevcuttur. Avukatlık ücret alacağıın devri durumunda söz konusu devir işleminin meslek kurallarına bilhassa sır saklama yükümlülüğünün ihlali olup olmayacağı önem taşımaktadır. Avukatın ücrete yönelik alacağıın devri, müvekkilin iş sebebiyle öğrenilen sırlarını açığa çıkarmaya yönelik olmamalıdır. İşin niteliği, sonucu ve işin elde edilmesinde kullanılan deliller vb. nitelikteki belgeler alacak devrinde kullanılmamalıdır. Doktrinde belirtilen görüşe göre

"Avukat üzerine aldığı işi kanun hükümlerine göre ve yazılı sözleşme olmasa bile sonuna kadar takip eder" ve "Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi"nin 2. maddesinde düzenlenen " ücreti, kesin hüküm elde edilinceye kadar olan dava, iş ve işlemler ücreti karşılığıdır" hükümleri gereğince vekâlet ücreti alacağıın, üstlenilen işin bitmesi ile muaccel hale geldiğinin kabulü gerekir. Bu kabule göre avukat, aksine sözleşme yoksa, işi sonuna kadar takip edip sonuçlandırmadan ücretini isteyemeyeceği gibi bu noktada hapis hakkını da kullanamaz. Hapis hakkı ile ilgili bu açıklamalardan sonra dava konusu olaya bakılacak olursa; davalı tarafından vekâlet ile davacının icra dosyalarında temsil edildiği, davalının bir kısım icra dosyalarında davacı adına 10696,95-TL tahsilat yaptığı daha sonra 05/9/2008 tarihli azilname ile azledildiği hususlarında bir ihtilaf bulunmamaktadır. Davacı avukatın hapis hakkını Avukatlık Kanunu ve meslek kuralları hükümlerine uygun olarak kullanıp kullanmadığının denetlenmesi için, tahsilat sırasında avukatın muaccel olan vekâlet ücreti ve masraf alacağıın bulunup bulunmadığının tespiti yanında avukatın hangi işten dolayı ve ne miktarda ücret ve masraf alacağı olduğu konusunda karşı tarafı bilgilendirip bilgilendirmediğinin, davalı nam ve hesabına tahsil ettiği alacakları geciktirmeksizin iş sahibine bildirip bildirmedeğinin ve taraflar arasında bir hesaplaşmanın yapıp yapılmadığının tespit edilmesi gerekir. Dosya kapsamında davalı tarafından düzenlenerek davacıya gönderilen 30/7/2008 tarihli cevabi ihtarla her ne kadar tahsil edilen miktarın vekâlet ücretine mahsuben alındığı bildirilmiş ise de davalı avukat tarafından yapılan bu ihtarın yukarıdaki ilkeler ışığında değerlendirildiğinde hapis hakkının usulüne uygun kullanılmadığı sonucunu doğurduğu ve azlin haklı olduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca azlin bu yönden haklılığı dikkate alınmak suretiyle dosya değerlendirilerek gerektiğinde yeniden rapor veya ek rapor tesisi ile hüküm kurulması gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma sebebidir."Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 24.05.2017 tarihli ve 2015/19231 E., 2017/6255 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2015-19231-k-2017-6255-t-24-5-2017>
Erişim tarihi: 15/02/2022.

¹⁶¹Topal, 2019, **a.g.k.**, 46.

¹⁶²Topal, 2019, **a.g.k.**, 46; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 128; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 93; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 103; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 119.

ise bir avukat avukatlık ücret alacağıının devrinden önce ücret talebine ilişkin müvekkiline bilgi verip onu ödemeye davet etmekle yükümlüdür.¹⁶³

İş sahibi avukatın ücreti ile yaptığı giderleri ödeme borcu altındadır. Avukatlık Kanunu kapsamında iş sahibinin ücret ödeme borcunu devrine ilişkin özel bir düzenleme yer almadığından yine avukatlık ücret alacağıının devri hükümlerinde olduğu gibi Türk Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri bu durumda da geçerli olacaktır. Türk Borçlar Kanunu'nun borcun ifasının devrine ilişkin hükümleri ile Yargıtay kararları birlikte değerlendirildiğinde avukatlık ücret alacağıının devrinden farklı olarak ücret ödeme borcunun devrinin avukatın rızasına bağlı olduğu sonucuna varılmaktadır.¹⁶⁴ Ancak Yargıtay tarafından dosyanın temlik üzerine verilen bir mahkeme kararında avukatın akdi vekâlet ücretinin değil kanunî vekâlet ücretinin devir dışında bırakılması gerektiği yönünde karar verdiği de görülmektedir.¹⁶⁵

¹⁶³Topal, 2019, **a.g.k.**, 46; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 129; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 94; Sungurtekin Özkan, 2013, **a.g.k.**, 83.

¹⁶⁴Topal, 2019, **a.g.k.**, 46; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 130; Özen, 2021, **a.g.k.**, 78.

¹⁶⁵... Asıl dava, vekalet ücreti alacağıının tahsili istemine, birleşen dava ise, bu ücretin dayanağı olan "icra dosyası alacağıının temlik" konusundaki, davalılar arasında yapılmış olan "sözleşmenin iptali" istemine ilişkin olup, mahkemece alınan bilirkişi raporu gereğince, gerek müvekkilin ödemesi gereken, gerekse karşı tarafa yüklenen vekalet ücretinin toplamı üzerinden, asıl davada, davalılardan K. A.yönünden hüküm kurulmuş, birleşen davanın ise reddine karar verilmiştir. Oysa ki Avukatlık Kanununun 164. maddesinin son iki cümlesinde. "Dava sonunda kararla tarife dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekalet ücreti avukata aittir. Bu ücret, iş sahibinin borcu nedeniyle takas ve mahsup edilemez, haczedilemez." Hükmü mevcut olup, buna göre avukata ait olduğu açıkça belirtilen, iş sahibinin borcu nedeniyle takas ve mahsup edilemeyecek ve haczedilemeyecek olan "karşı taraf vekalet ücreti"nin, üçüncü kişiye temlik de edilemeyeceğinin kabulü gerekir. Müvekkilin, avukatın yasadan kaynaklanan bu alacağını üçüncü kişiye temlik etmesi, açıkça yasaya aykırı olduğundan hüküm ve sonuç doğurmaz. Dava konusu olayda da, davalı müvekkil K. A., Mersin 1. İcra Müdürlüğünün 2005/120 esas sayılı dosyasındaki 80.028,00 TL alacağını, "tahakkuk etmiş veya edecek tüm faiz ve tüm ferileriyle birlikte" diğer davalı R. Z.'e temlik etmiş olup, temlik edilen alacak içinde, takibi vekil sıfatı ile yürüten davacı avukata ait" karşı taraf vekalet ücreti" de bulunduğundan, temlik sözleşmesi bu yönüyle geçersizdir. O halde birleşen davada , 26.11.2007 tarihli temliknamenin, "karşı taraf vekalet ücreti" miktarı olan 7.161,68 TL ile sınırlı olmak üzere geçersiz olduğunun tespitine, asıl dava yönünden de aynı nedenle, davacıya ödenmesi gereken 7.161,68 TL "karşı taraf vekalet ücreti"nin, her iki davalıdan müteselsilen tahsiline karar verilmesi gerekirken, açıklanan hususlar göz ardı edilerek, birleşen davanın ve R. Z.'e karşı açılan asıl davanın tümüyle reddine karar verilmiş olması, usûl ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir." Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 28.11.2011 tarihli ve 2010/15034 E., 2011/10280 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2010-15034-k-2011-10280-t-28-11-2011> Erişim Tarihi: 18/08/2022, Aksiye yönde karar için ayrıca bkz. Güner, 2015, **a.g.k.**, 719; Münih Yüksek Mahkemesinin temlik görüşüne ilişkin ayrıca bkz. 02.05.2012 tarihli 15 U 2929/11 sayılı karar <https://offcampus.anadolu.edu.tr:2106/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fnjw%2F2012%2Fcont%2Fnjw.2012.3454.1.htm&anchor=Y-300-Z-NJW-B-2012-S-3454&readable=2&VorgaengerDokumentStreffer3=Beschluss%20vom%2023.07.2012%20-%205%20U%20256%2F11&VorgaengerDokumentFullname=bibdata%2Fzeits%2Fnjw%2F2012%2Fcont%2Fnjw.2012.3454.1.htm&jumpType=Jump&jumpWords=NJW%2B2012%252c%2B3454> Erişim Tarihi:01/09/2022.

2.4.4. Avukatlık ücretinde takas

Takas, tek kelime ile ifade edildiğinde “değişim” anlamına gelmekte olup borçlar hukuku kapsamında ise karşılıklı olarak aynı cins alacak hakkı bulunan kişilerden birinin beyanı ile alacaklarının az olan tutarında sona ermesi şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁶⁶ Türk Borçlar Kanunu kapsamında ise takas borcu sona erdiren haller içinde sayılmıştır. Türk Borçlar Kanunu’nun 139’uncu maddesine göre karşılıklı para ödeme borcu ya da özdeş edimler söz konusu olduğu hallerde her iki borcun muaccel olması durumunda takas imkânı mevcuttur. Karşı vekâlet ücretine ilişkin olarak takas yasağı, Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesi kapsamında düzenlenmiştir. Avukat ile müvekkili arasındaki sözleşmeden doğan avukatlık ücretinin takasına ilişkin Avukatlık Kanunu’nda hükmü bulunmamaktadır.

Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesinde ise karşı vekâlet ücretine ilişkin takas yasağı düzenlemesi yer almaktadır. Söz konusu düzenlemenin getiriliş amaçlarından biri, mahkeme tarafından hükmedilen karşı vekâlet ücretinin taraf lehine hükmedilmesi ancak avukata ait olması kuralının, ücretin tahsilinde iki taraflı sürece neden olmasıdır. Kanunî vekâlet ücretine ilişkin alacağın tahsiline yönelik icra takipleri, avukatın müvekkili adına açılmak zorundadır. Bu sebeple de kanun metninde ayrı bir düzenleme ile karşı vekâlet ücretine ilişkin iş sahibinin borcuna mahsup ya da takas yasağı getirilmiştir.

Söz konusu düzenlemenin avukat ile müvekkili arasındaki ilişkiye mi yoksa karşı tarafın ödeme borcundaki mahsup ve takasa ilişkin mi olduğu yargı kararları¹⁶⁷ ile açığa kavuşturulmuş haldedir. Avukat ile müvekkili arasındaki iç ilişki de Türk Borçlar Kanunu’nun 139’uncu maddesine uygulama alanı bulacakken karşı taraf ödemesi gereken vekâlet ücretinde Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesine göre hareket etmek zorundadır.¹⁶⁸ İlamla hükmedilen karşı vekâlet ücretinin avukata ait olacağı kuralı

¹⁶⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 48; S. Kayıhan, ve M. Ünlütepe (2018). *Borçlar Hukuku*. (6. Baskı), Ankara:Seçkin, 434; İ. Kayar, (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri*. (11.Baskı), Ankara: Seçkin, 198.

¹⁶⁷Topal, 2019, **a.g.k.** 48; Özen, 2021, **a.g.k.**, 104 “O halde, mahkemece, takip alacaklıları rıza göstermediğinden ilama dayalı vekâlet ücreti alacağının, 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164/son maddesi uyarınca takas-mahsuba konu edilmesi mümkün olmadığından, borçlunun bu yöndeki isteminin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 28.05.2018 tarihli ve 2018/1932 E., 2018/5296 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-hukuk-dairesi-e-2018-1932-k-2018-5296-t-28-5-2018> Erişim Tarihi: 15/02/2022.

¹⁶⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 49; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 130; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 106; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 120.

açık ve net olup her iki taraf lehine vekâlet ücretinin hükmedildiği hallerde dahi vekâlet ücretine ilişkin takas yasağı bulunmamaktadır.

2.4.5. Avukatlık ücretinden müteselsil sorumluluk

Avukatlık ücretine ilişkin müteselsil sorumluluk, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan düzenlemeden farklı olarak iki durum için ele alınmaktadır. Avukatın hak ettiği ücrete ilişkin olarak birden fazla iş sahibi ve/veya birden fazla müvekkil olması halinde ve iş sahibinin avukattan ari olarak karşı taraf ile anlaşması halinde olmak üzere iki müteselsil sorumluluk türü mevcuttur. Avukatlık Kanunu'nun 165'inci maddesinde birden fazla iş sahibi olması halinde müteselsil sorumluluk ya da işin, iş sahibinin karşı taraflar ile sulh veya başka bir şekilde anlaşmasıyla sonuçlandırıldığı hallerde iş sahibi ile karşı taraf avukatlık ücretinden müteselsil sorumluluğu düzenlenmektedir.

Türk Borçlar Kanunu'nun 162'nci maddesinde birden çok borçlunun bulunduğu hallerde borçlulardan her biri alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olduğunu bildirmesi halinde müteselsil sorumluluktan bahsedilebileceği aksi halde her bir borçlu kendi payı oranında borçtan sorumlu olacağı düzenlenmiştir.¹⁶⁹ Madde hükmünün son fıkrasında ise borçlunun kabulü yok ise, Kanunda öngörülen hallerde müteselsil sorumluluktan bahsedileceği belirtilmiştir.¹⁷⁰ Avukatlık Kanunu'nun 165'inci maddesinde de benzer düzenlemeye yer verilmiştir.

Kanunî düzenlemede müvekkil ile karşı tarafın müteselsil sorumlu olduğu vekâlet ücretinin akdi vekâlet ücreti mi kanunî vekâlet ücreti mi olduğu açıkça belirtilmemiştir. Düzenlemede netliğin sağlanmamış olması Yargıtay içtihatlarında farklılıklara yol açmış en son Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararı¹⁷¹ ile birlik sağlanmıştır. Söz konusu karar gereği iş sahibi ile hasım arasındaki müteselsil sorumluluk halinde, sulh veya her ne suretle olursa olsun taraflar arasında anlaşmayla sonuçlanan ve takipsiz

¹⁶⁹ Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 131; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 78; Berberoğlu Yenipınar, 2019 **a.g.k.**, 26.

¹⁷⁰ Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 131; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 79; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 100; C. İlgün (2016). *Sulh Haline Avukatın Ücret Alacağı*, (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 3; Özen, 2021, **a.g.k.**, 90

¹⁷¹Avukatlık Kanunu'nun 165. maddesinde düzenlenen "ücret dolayısıyla müteselsil sorumluluk" hâllerinden olan "sulh veya her ne suretle olursa olsun taraflar arasında anlaşma ile sonuçlanan ve takipsiz bırakılan işlerde" karşı tarafın avukatı lehine her iki tarafın müteselsil olarak ödenmesinden sorumlu olacağı avukatlık ücreti kapsamına avukat ile iş sahibi arasında yapılan avukatlık ücret sözleşmesine göre avukata ödenmesi gereken akdi vekâlet ücretinin dâhil olmadığına, 05.10.2018 tarihinde yapılan üçüncü toplantıda oy çokluğu ile karar verildi.Yargıtay İçtihatları Birleştirme BGK, 05.10.2018 tarihli ve 2017/6 E., 2018/9 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/e-2017-6-k-2018-9-t-5-10-2018> Erişim tarihi: 15/02/2022 Kararın tam hali için 20.03.2019 tarih ve 30720 sayılı R.G. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/03/20190320-8.pdf>

birakılan işlerde avukat ile müvekkili arasındaki avukatlık ücret sözleşmesinden doğan vekâlet ücreti dâhil değildir.¹⁷²

İş sahibinin, müvekkilin birden fazla olduğu hallerde ise iş sahiplerinin varsa avukat ile kararlaştırılan sözleşme olmaması halinde ise, Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesine göre belirlenecek vekâlet ücreti ile yargılama gideri olan vekâlet ücretinden müteselsil sorumlu olduğu kabul edilmektedir.¹⁷³ Uygulamada aralarında ihtiyari veya zorunlu dava arkadaşlığı bulunan gerçek ya da tüzel kişilerin birlikte hareket etmesinde yarar olduğu hallerde ortak menfaatler gereği tek bir avukatla çalıştığı görülmektedir.¹⁷⁴ Söz konusu uygulama, avukatlık ücretinin bölüşülmesi amacını taşımaktadır.

2.5. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne Genel Bakış

Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesine Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin altında ücret kararlaştırılmayacağı düzenlendiğinden ve ücretin kararlaştırılmamış olduğu hallerde ücretin tayini için gerekli bir kavram olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi hem avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan vekâlet ücreti hem de yargılama gideri olan vekâlet ücreti için önem arz eden bir kavramdır.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin nasıl hazırlanması gerektiği Avukatlık Kanunu'nun 168'inci maddesinde düzenlenmiştir. Kanunî düzenleme Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin hazırlanmasında baroların, Türkiye Barolar Birliği'nin ve Adalet Bakanlığı'nın katkısı olduğunu açıkça belirtmektedir. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi kavramı aslında avukatın üstlendiği hukukî yardıma ilişkin olarak hak ettiği ücretin belirlenmesinde yol göstericidir.¹⁷⁵ Müvekkili ile avukat arasındaki ücret ilişkisindeki ücret de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi üzerinden kararlaştırılabilir ancak yargılama makamlarınca hükmedilecek yargılama gideri niteliğindeki vekâlet ücreti Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre belirlenecektir.¹⁷⁶

¹⁷²Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 134; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 102; Egemen ve Aşık, 2021, **a.g.k.**, 119-122 (Yargıtay 1.3 Hukuk Dairesi 2015/979 E., 2016/7432 K. sayılı Kararı (Yayınlanmamış Karar)).

¹⁷³Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 133.

¹⁷⁴Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 132.

¹⁷⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 108; H. Kaya (2021). *Yargılama Giderleri (Harç, Vekalet Ücreti, Diğer Yargılama Giderleri ile Adli Yardım)*, (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 237; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 721.

¹⁷⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 108; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 46; Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 156; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 141; Ayrıntılı bilgi için bkz. Berberoğlu Yenipınar, 2019 **a.g.k.**, 34-89; F. Berberoğlu Yenipınar (2016). *Avukatlık Hukuku*, (1. Baskı), Ankara: Seçkin, 99.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile amaçlanan vekâlet ücretine ilişkin alt sınırın tespiti ile haksız rekabetin önüne geçilmesi ve farklı illerdeki ücret farklılıklarının ortadan kalkmasıdır.¹⁷⁷ Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile farklı illerde yapılan yargılamalarda mahkemeden mahkemeye göre farklı ücret hükmedilmesinin önüne geçilmişse de, 81 ilde 83 farklı baro bulunmakta ve her baro Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile birlikte tavsiye niteliğinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi yayınlamaktadır. Söz konusu tavsiye niteliğindeki tarifeler, yargı mercileri tarafından esas alınmasa da uygulamada sıkça kullanılmaktadır.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile birlikte avukatlık hizmetlerinin karşılığı olan ücretin alt limitinin tayini, avukatlık sözleşmesi kurulmadan önce iş sahibinin ücret hakkında bilgi sahibi olması ve sözleşme olmasa bile bir kimsenin dava açması halinde karşılaşılabileceği karşı vekâlet ücretine ilişkin bilgi sahibi olması sağlanmaktadır.¹⁷⁸ Avukat açısından Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne bakıldığında ise ekonomik koşullar dâhilinde miktarın eleştiriye açık olduğunu belirtmekle birlikte en azından avukatın asgari anlamdan tatmini sağlanmaktadır. Zira tarife emredici hükümler içermektedir.¹⁷⁹

Avukatlık Kanunu'nun 168'inci maddesinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin hazırlanması ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Söz konusu tarifenin hazırlanmasına barolar önerileriyle katkıda bulunurken hazırlama yetkisi doğrudan Türkiye Barolar Birliği'ne aittir. Kanun koyucu tarafından tarifenin hazırlanma aşamalarında görev alan her bir kurum için belirli zaman dilimlerinde işlem yapma zorunluluğu öngörülmüştür. Buna göre; barolar Eylül ayı içerisinde kanunda belirtilen yargı yeri işlemleri ile avukatlık ilişkisine göre yapılabilecek diğer işlemlere ilişkin asgari tutarda birer tarife hazırlamalı ve bunu Türkiye Barolar Birliği'ne bildirmelidir. Barolar tarafından hazırlanan ve Eylül ayı içerisinde Türkiye Barolar Birliği'ne sunulan tarifler üzerinden Türkiye Barolar Birliği değerlendirme yapar ve Ekim ayı sonuna kadar tek tarife halinde Adalet Bakanlığı'na gönderir.¹⁸⁰

Adalet Bakanlığı'nın tarifeyle ilişkin karar verme süresi ise bir aydır. Tarifenin bir aylık süre içerisinde onaylanması ya da bakanlıkça karara bağlanmaması halinde tarife

¹⁷⁷Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 108; A. Papakçı (2016). *6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca Yargılama Gideri Olan Vekalet Ücreti*. (1. Baskı), Ankara: Adalet, 176-179.

¹⁷⁸Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 109.

¹⁷⁹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 109.

¹⁸⁰Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 110; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 48; Toptaş, 2007, **a.g.k.**,161; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 144; G. Gürseler (2007). *Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin Türkiye Barolar Birliği Tarafından Hazırlanması Anayasa'ya Aykırı Değildir*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 69, 394.

kesinleşir ve yayımlanır.¹⁸¹ Adalet Bakanlığı'nın gönderilen tarifeyi uygun bulmama hakkı da mevcut olup böyle bir durumda bakanlık tarafından gerekçesi ile birlikte tarife Türkiye Barolar Birliği'ne geri gönderilmektedir. Geri gönderme gerekçesi ve tarife, Türkiye Barolar Birliği tarafından değerlendirildikten sonra Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunda üçte iki çoğunlukla aynen kabul edildiği halde tarife o yıl içinde onaylanmış kabul edilmektedir. Söz konusu değerlendirme sonucu Türkiye Barolar Birliği tarafından Adalet Bakanlığı'na bildirilir. Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca onaylanan tarifeye karşı idarî yargıda dava açma hakkı Adalet Bakanlığı'na aittir.¹⁸² Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından üçte iki çoğunlukla aynen kabul edilmeyen tarife onaylanmamış sayılır ve Türkiye Barolar Birliği tarafından yeni bir tarife hazırlanarak yeniden Adalet Bakanlığı'na gönderilmesi gerekmektedir.¹⁸³

Avukatlık Kanunu'nun 168'nci maddesinde;

“genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davalar ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasından doğan her türlü davalar için avukatlık ücreti tutarı maktu olarak belirlenir.”

şeklinde hüküm yer almaktadır. Söz konusu hüküm ile birlikte Türkiye Barolar Birliği tarafından gönderilecek tarifede hangi kalemlerin maktu olarak belirlenmesinin zorunlu olduğu açıkça düzenlenmektedir

Onaylanan tarife Türkiye Barolar Birliği tarafından bir sonraki yıl için öngörülen ücretleri kapsamaktadır. Yasaya uygun hazırlanan tarife de açıkça yürürlük tarihi belirtilmemişse Resmî Gazete'de yayım tarihi itibarıyla yürürlüğe girdiği kabul edilmektedir.¹⁸⁴

Tarifenin yürürlük zamanı dışında yargılama gideri olarak hükmedilecek vekâlet ücretine ilişkin hangi Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin dikkate alınacağı da önem arz etmektedir. Avukatlık Kanunu'nda yapılan değişiklikler neticesinde yargılama gideri olan karşı vekâlet ücretinin “dava sonunda hüküm verildiği tarihte” yürürlükte bulunan tarifeye göre hesaplanacağı açıkça hüküm altına alınmıştır.¹⁸⁵

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi sistematüğinde, üç kısım bulunmaktadır. Ancak temel itibarıyla tarife maktu ve nispi ücret olarak ayrılmaktadır. Kanunda sınırlandırılan

¹⁸¹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 110.

¹⁸²Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 110; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 47.

¹⁸³Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 110.

¹⁸⁴Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 111.

¹⁸⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 113; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 238.

işler hariç konusu para veya değeri para ile ölçülebilen davalarda nispi, değeri para ile ölçülemeyen davalarda ise maktu ücrete hükmedilecektir. Herhalde hükmedilecek nispi ücret mahkeme adına belirlenen maktu ücretin altında da olamayacaktır.¹⁸⁶

Mahkemenin türü dışında bazı özel hal ve durumlarda yargılama gideri olan vekâlet ücretinin nasıl tayin edileceği Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ile doğrudan ilişkilidir. Bu kapsamda özel durumlara ilişkin olarak;

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 6'ncı maddesinde "Davanın konusuz kalması, feragat, kabul ve sulhte ücret" başlığı ile dört durumun varlığında vekâlet ücretinin değişkenlik göstereceği belirtilmiştir. Yargılama sırasında dört halden biri ön inceleme tutanağının imzalanmasından önce mahkemeye bildirilir ve anlaşmazlık sona erdirilirse Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre hesaplanacak ücretin yarısında hükmedilecektir. Ön inceleme tutanağının imza altına alınmasından sonraki davanın konusuz kalması, feragat, kabul ve sulh halinde ise tam karşı vekâlet ücretine hükmedilecektir.¹⁸⁷

"Görevsizlik, yetkisizlik, dava ön şartlarının yokluğu veya husumet nedeniyle davanın reddinde, davanın nakli ve açılmamış sayılmasında ücret" ise Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi kapsamında özel haller içerisinde düzenlenmiştir. Davanın açılmamış sayılması kararının da ön inceleme tutanağının imzalanmasından önce verilmesi halinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirlenen ücretin yarısına, ön inceleme tutanağının imzalanmasından sonra davanın açılmamış sayılması halinde tam ücrete hükmedilecektir. Davanın hukukî ya da fiili herhangi bir nedenle başka yere nakli de aynı ücret değerlendirilmesine girilecektir.¹⁸⁸ Görevsizlik ve yetkisizlik kararlarına ilişkin olarak da söz konusu kararı veren mahkemece yargılama giderine hükmedilmesi gerekmektedir. Ancak görevsizlik ve yetkisizlik durumunda da kararın ön inceleme tutanağının imzalanmasından önce verilmesi halinde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde belirlenen ücretin yarısına, ön inceleme tutanağının imzalanmasından sonra verilmesi halinde de tamamına hükmedilecektir.¹⁸⁹

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde ayrıca ön şartın yerine getirilmemiş olması ve husumet nedeniyle davanın reddine karar verilmesi de özel hal olarak düzenlenmiştir. Söz konusu durumlarda hükmedilecek vekâlet ücreti mahkemenin niteliğine göre

¹⁸⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 112.

¹⁸⁷Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 262; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 225; Topal, 2019, **a.g.k.**, 67-71; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 68-69.

¹⁸⁸Aydın, 2020, **a.g.k.**, 801; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 123.

¹⁸⁹Aydın, 2020, **a.g.k.**, 802; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 71; Boran Güneysu, 2010, **a.g.k.**, 91; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 74.

değişiklik gösterecek olup maktu vekâlet ücretini geçmemek üzere nispi olarak hükmedilecektir.¹⁹⁰

Yargılama sırasında birden fazla davanın bir arada görülmesine karar verilebileceği gibi bir arada açılan davalarında ayrılmasına karar verilebilmektedir. Ayrılma kararı verilmesi halinde iki farklı dava ve yargılama süreci meydana geleceğinden her dava ayrı vekâlet ücretine hükmedilecektir. Birleşme kararında ise dava hakkında nihai bir karar verilmemiş, yargılama devam etmektedir. Böyle bir durumda ise lehe ya da aleyhe vekâlet ücreti hükmedilmeyecektir.¹⁹¹

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 16'ncı maddesinde ise "Arabuluculuk, uzlaşma ve her türlü sulh anlaşmasında ücret" de ayrıca düzenlenmiş olup avukatın dava şartı olarak arabuluculuk görüşmesine katılması halinde bu aşamadaki vekâlet ücretinin de yargılama gideri olarak değerlendirilmesi ve maktu ücret üzerinden vekâlet ücretinin hükmedilmesi gerekmektedir.¹⁹²

2.6. Ücretin Belirlenmesi

Avukatlık mesleği, kamu hizmeti icra etmesinin bir yansıması olarak da belirli sınırlar içerisinde icra edilmesi gereken bir meslektir. Avukatın ücretsiz iş alma yasağı mevcut olduğu gibi ücretin sınırları da kanun koyucu tarafından belirlenmektedir.

Avukatlık sözleşmesi kapsamında ise avukat bir hukukî yardımda bulunma borcu altına girerken iş sahibi de ücret ödeme borcu altına girmektedir. İş sahibi ile avukat ücret konusunda yazılı sözleşme yapmak zorunda değildir. Ancak tarafların avukatlık sözleşmesi içerisinde bir madde ile ya da ayrı bir avukatlık ücret sözleşmesinde de ücret hususunda anlaşmaları mümkündür.¹⁹³

Tarafların belirlediği ve/veya müvekkil ile iş sahibi arasındaki vekâlet ücreti kısaca kanunî vekâlet ücreti yanında davayı kazanan tarafın vekille temsil edildiği hallerde kazanan lehine hükmedilen kanunî vekâlet ücreti de mevcuttur. Söz konusu kanunî-akdi vekâlet ücretinin nasıl belirleneceği ve ayrımı da önem arz etmektedir.

¹⁹⁰Aydın, 2020, **a.g.k.**, 804,805.

¹⁹¹Aydın, 2020, **a.g.k.**, 804 Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 226; Topal, 2019, **a.g.k.**,77.

¹⁹²Arabuluculuk faaliyetinin anlaşmazlık ile sonuçlanması halinde, tarafın aynı vekille dava yoluna gitmesi durumunda müvekkilin avukatına ödeyeceği asgari ücret, (c) bendine göre ödediği maktu ücret mahsup edilerek, bu Tarifeye göre belirlenir. (AÜÜT M.16/ç)

¹⁹³Berberoğlu Yenipınar, 2021, **a.g.k.**, 43.

2.6.1. Yazılı sözleşmenin mevcut olması halinde vekâlet ücreti

Avukatlık sözleşmesinde ücret kararlaştırılması kurucu bir unsur olmadığı gibi avukatlık sözleşmesi de yazılı şekil şartına bağlı bir sözleşme değildir.¹⁹⁴ Ancak adi yazılı veya noter onaylı vb. nitelikte yapılmış avukatlık sözleşmelerinde ya da avukatlık sözleşmesinden ayrı akdedilen avukatlık ücret sözleşmelerinde bir ücret kararlaştırılmışsa kural olarak iş sahibi ile avukat arasında kararlaştırılan ücret geçerli olacaktır.¹⁹⁵

Avukatlık ücreti taraflar arasında nispi ya da maktu olarak belirlenmesi mümkündür. Kanun koyucu tarafından ücretin, nispi veya maktu ücret belirlenmesine ilişkin bir yasak öngörülmediği gibi taraflar arasında ücrete ilişkin ihtilaf çıkması da bir ihtimal olarak değerlendirilmiştir. Taraflarca yazılı sözleşme ile kanunî sınırlara uygun belirlenen ücret, taraflar arasında ücrete ilişkin bir ihtilaf çıkmaması halinde geçerli olacaktır.¹⁹⁶

Yazılı sözleşme ile kararlaştırılan ücret, avukatın hukukî yardımda bulunma borcu ifa edilmeden önce belirlenebileceği gibi hukukî yardımda bulunma borcu ifa edildikten sonra da belirlenebilir. Kısaca taraflar, hukukî yardımda bulunma işinden önce, hukukî yardımda bulunma borcunun ifası sırasında ya da hukukî yardımda bulunma borcu ifa edildikten sonra da aralarında avukatlık ücretine ilişkin yazılı sözleşme yapabileceklerdir.¹⁹⁷

Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinde avukatlık sözleşmesi ya da avukatlık ücret sözleşmesinde tarafların anlaşığı ücretin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya söz konusu hükmün geçersiz olduğu hallerde ücretin nasıl belirleneceği de düzenlenmiştir. Yasal düzenlemeden de anlaşılacağı üzere avukatlık sözleşmesinde ücrete ilişkin hüküm bulunmaması ya da söz konusu ücret hükmünün geçersiz olduğu hallerde dahi avukatlık sözleşmesi tümünden geçersiz olmadığı gibi avukatın ücret hakkının ortadan kalkmasından da söz edilmeyecektir. Avukatlık Kanunu'nda da yer alan hüküm ile hukukî ilişkinin eksik unsuru tamamlanacaktır.¹⁹⁸ Tarafların ücreti kendi arasında kararlaştırmamış olması, ücrete ilişkin sözleşme hükmünün geçersiz olması iş sahibinin ücret ödeme borcunu ortadan kaldırmayacaktır. Bu durumda ücret, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenecektir. Kanun koyucunun söz konusu tamamlayıcı

¹⁹⁴Topal, 2019, **a.g.k.**, 28.

¹⁹⁵Topal, 2019, **a.g.k.**, 28; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 38; E. Gökçe (2016). *Vekâlet Ücreti Alacağı Davası*. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 4, 86.

¹⁹⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 28; Polat, 2017, **a.g.k.**, 95; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 99.

¹⁹⁷Topal, 2019, **a.g.k.**, 28; Polat, 2017, **a.g.k.**, 95; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 99.

¹⁹⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 28; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 100.

nitelikteki hüküm tesisi ile avukatın ücretsiz iş almasının veya iş sahibinin durumu bu şekilde yorumlamasının önüne geçilmesinin amaçlandığı açıktır.

2.6.2. Yazılı sözleşmenin mevcut olmadığı hallerde vekâlet ücreti

Avukatlık sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin yazılı şekil şartı kanunda öngörülmemiştir. İş sahibi ile avukat, bir hukukî yardım verilmesini konu alan avukatlık sözleşmesini ve bu işin karşılığı avukatlık ücretini sözlü olarak da kararlaştırabilir. Sözlü olarak kararlaştırılan işbu avukatlık sözleşmesi de geçerli olacaktır.¹⁹⁹

İş sahibi ile avukatın sözlü olarak avukatlık ücretini kararlaştırdığı hallerde de kararlaştırılan ücret, kanunî sınırlar çerçevesinde geçerli olacaktır. Vekâlet ücretinin sözlü olarak kararlaştırıldığı hallerde doğabilecek ihtilaflarda ispat hususu önem arz edecektir. Tarafların aralarında yazılı bir sözleşme bulunmadığı hallerde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 200 ve 201'nci maddesinde yer alan "Senetle İspat Zorunluluğu" sınırları da dikkate alınmalıdır.²⁰⁰

Taraflar avukatlık sözleşmesini sözlü olarak kurdukları her halde ücret hususunda anlaşmamış olabilir bu kapsamda tıpkı yazılı sözleşmede ücretin belirgin olmadığı hallerde olduğu gibi Avukatlık Kanunu'nu n 164'üncü maddesinde yer alan tamamlayıcı hüküm ile vekâlet ücreti tesis edilecektir. Avukatlık ücreti belirlenmemiş dahi olsa sözlü yapılan avukatlık sözleşmesi de geçerlidir. Söz konusu ücret Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi sınırlarında belirlenecektir.

2.6.3. Avukatlık ücretinin belirlenmesinde kanunî sınırlar

Avukatlık sözleşmesi, Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesinde de açıkça belirtildiği üzere serbestçe düzenlenir.²⁰¹ Kanunî düzenlemede yer alan "serbestçe düzenlenir" ilkesinden anlaşılması gereken sözleşmenin düzenlenmesinin herhangi bir makamın iznine tabi olmadan düzenlenebilmesi ve içerik serbestisidir.²⁰² Kanunî

¹⁹⁹Topal, 2019, **a.g.k.**, 29; Polat, 2017, **a.g.k.**, 98; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 104; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 58; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 41.

²⁰⁰Topal, 2019, **a.g.k.**, 29; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 59.

²⁰¹Topal, 2019, **a.g.k.**, 29.

²⁰²Topal, 2019, **a.g.k.**, 29; S. Reisoğlu (2013). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. (24. Bası). İstanbul: Beta, 133; Kayıhan ve Ünlütepe, 2018, **a.g.k.**, 11-195; Aydoğdu ve Kahveci, 2021, **a.g.k.**, 14; Ayrıntılı bilgi için bkz. Güner, 2002, **a.g.k.**, 150 vd; Kayar, 2019, **a.g.k.**, 93.

düzenlemede yer alan serbestlik ilkesi ile hem avukatın edimi hem de ücreti serbestçe düzenlenebileceği anlaşılmaktadır.²⁰³

Avukatlık sözleşmesinde edimlerden birini yerine getiren avukat, kamu hizmeti ifa etmektedir. İşin söz konusu niteliği itibariyle mesleki düzenin ve saygınlığın korunması adına ücrete ilişkin sınırlandırmalar getirilmiştir. Söz konusu sınırlandırmalar genel sözleşme teorileri kapsamında sözleşme serbestisi olan her sözleşmeye getirilen sınırlandırmalardan özel nitelikli sınırlandırmalardır.²⁰⁴ Genel sözleşme sınırları içerisinde yer alan aşırı yararlanma, kişilik haklarına aykırılık, ahlaka aykırılık vb. nitelikteki hukukî durumlar haricinde de ücrete ilişkin alt ve üst sınırlandırmalar da mevcuttur.

Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasının ilk cümlesine göre;

“Avukatlık asgarî ücret tarifesi altında vekâlet ücreti kararlaştırılmaz.”

ve maddenin devamı cümlelerinde belirtildiği üzere tamamlayıcı nitelikteki hüküm gereği taraflar ücret belirlemediği hallerde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi hükümleri devreye girecektir.²⁰⁵ Avukatlık Kanunu ile avukatlık ücretine ilişkin alt sınırı belirlenmiş olmasının en önemli sebeplerinden biri avukatlar arasındaki haksız rekabeti önleme ve meslek saygınlığını korumaktır.²⁰⁶ Söz konusu Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi altında iş alma, yasak olduğu gibi avukatlık meslek kuralları gereği avukatın disiplin sorumluluğu içerisinde de bulunmaktadır.²⁰⁷ Kaldı ki gerek kanunî düzenleme gerekse meslek kuralları gereği Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi altında ücret, kanun koyucu tarafından yasaklanmaya çalışılmıştır. Söz konusu saik gereği teorikte avukatın rızası olsa dahi Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi altında ücret kararlaştırılmayacağı kabul edilse de,²⁰⁸ günümüz şartlarında avukatların Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi altında ücret kabul ettiği de görülmektedir.

Bir avukat ile müvekkilinin Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi altında ücret kararlaştırdığı hallerde hukuk yargılamasında sözleşmenin durumu Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından karara bağlanmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun

²⁰³Topal, 2019, **a.g.k.**, 30; Polat, 2017, **a.g.k.**, 106.

²⁰⁴Topal, 2019, **a.g.k.**, 30; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 42; İlgün, 2016, **a.g.k.** 80.

²⁰⁵Topal, 2019, **a.g.k.**, 30; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 52.

²⁰⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 31; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 50-53.

²⁰⁷Topal, 2019, **a.g.k.**, 31; Polat, 2017, **a.g.k.** 110.

²⁰⁸Topal, 2019, **a.g.k.**, 31; Polat, 2017, **a.g.k.**, 112.

görüşüne göre;²⁰⁹ avukat ile müvekkil arasında avukatlık ücret sözleşmesi yapıldığı hallerde kararlaştırılan ücret Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi altında ise sözleşme yok hükmünde olup Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi hükümleri uygulanmalıdır. Kanun koyucu tarafından da açıkça Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi altı ücret kararlaştırılmayacağı düzenlenmiştir.

Yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı üzere avukatlık sözleşmesinde ücretinin belirlenmesi zorunlu olmayıp avukatlık sözleşmesinde bir madde ile ya da ayrı bir sözleşme ile tarafların ücret kararlaştırması mümkündür. Bu durumda söz konusu Yargıtay kararı uygulamada “Avukatlık Ücret Sözleşmesi” olarak bilinen sözleşmelerde geçerli olacaktır. Şahsi kanaatimiz gereği ise tarafların başkaca hükümlere yer verdiği bir avukatlık sözleşmesinde söz konusu karar yorumlanarak tüm sözleşmesinin yok hükmünde kabul edilmesi hakkaniyet ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi düzenlemesinde, avukatlık ücreti için alt sınır düzenlendiği gibi üst sınırlandırmalar da düzenlenmiştir. Avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan ücrete ilişkin olarak karşılıklı edimlerin yerine getirilmesi söz konusu olduğundan Türk Borçlar Kanunu kapsamında yer alan aşırı yararlanma hükümleri (TBK m. 28) de avukatlık ücretine ilişkin uygulama alanı bulacaktır.²¹⁰ İmzalanan her sözleşmede olduğu gibi avukatlık sözleşmesi de hukukî bir işlem olup sözleşmenin bir tarafı hukukçu avukattır. Söz konusu durumda sözleşmenin diğer tarafı olan müvekkilin

²⁰⁹“... Avukatlık Ücret Sözleşmesinin geçerli olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Kural olarak Avukatlık Ücreti, avukatla iş sahibi arasında serbestçe kararlaştırılır. Şu kadarki, tarifedeki asgari miktar altında kalan avukatlık ücreti karşılığında, iş ve dava kabulü yasak olup, aksine hareket disiplin cezasını gerektirir. Bu halde, yazılı ücret sözleşmesi yok kabul edilerek, asgari ücret tarifesi hükümleri uygulanır. (1136 sayılı Avukatlık Kanununun 163/2, 3, 4 ve son maddesi) Diğer taraftan aynı kanununun 164. maddesinin 2 fıkrasında, 3. fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla davada gösterilen başarıya göre değişmek ve yüzde yirmibeşi aşmamak üzere, dava olunan veya hükmolunacak şeyin değerinin belli bir yüzdesinin, avukatlık ücreti olarak kararlaştırılabileceği de hükme bağlanmıştır. Somut olayda, müşterek taşınmazın satışı aşamasında verilecek avukatlık hizmetleri karşılığı olarak, davaya konu avukatlık ücret sözleşmesi yapılmış, müvekkilin payına isabet etmesi öngörülen 6.100.000 TL.nin yüzde yirmibeşi olan miktar ücret olarak belirlenerek, bu ücretin "tamamının satış sonunda" ödeneceği kararlaştırılmıştır. Ücret sözleşmesine konu taşınmazların satışının, alıcı çıkmaması veya tarafların iradesi dışındaki sebeplerle sonuçlanmaması her zaman mümkündür. Oysa sözleşmede kararlaştırılan ücretin istenebilmesi verilen avukatlık hizmetinin başarıya ulaşması, yani satışın sonuçlanması koşuluna bağlanmış olup, satışın sonuçlanmaması hali için bir ücret öngörülmemiştir. Başarı koşuluna bağlanan, bu gibi avukatlık ücret sözleşmesinin geçerli olabilmesi için ayrıca başarısızlık hali içinde ücret belirlenmesi gerekmektedir. Bu şartı içermeyen ücret sözleşmesi geçersizdir. 0 itibarla Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.” YARGITAY HUKUK GENEL KURULU'nun 22.05.1991 tarihli, 1991/13-183 E., 1991/282 K. sayılı kararı, <http://www.turkhukusitesi.com/showthread.php?t=60458> , Erişim Tarihi: 13/02/2022.

²¹⁰Topal, 2019, a.g.k., 31.

zayıf konumda olduğu hallerle karşılaşılması mümkün olduğu gibi dava veya iş sonundaki ücretin suistimal edilmesinin önüne geçilmesi de amaçlanmıştır.

Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinde üst sınıra avukatlık ücretinin nispi olarak mı yoksa maktu olarak mı tayin edildiği işlere ilişkin olduğu belirtilmemiştir. Ancak kanun koyucu tarafından maktu olarak belirlenen ücrete ilişkin alt, nispi olarak belirlenen ücrete ilişkin de üst sınır öngörüldüğü söylenebilmektedir.²¹¹ Ancak söz konusu yüzdenin avukatın müvekkili ile yaptığı sözleşme gereği hak ettiği ücretinin tayinine ilişkin olduğu açıktır. Zira Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin "Üçüncü Kısmı" mahkeme tarafından tayin edilecek nispi ücretlere ilişkin yüzde hesabını ayrıca belirtmektedir. Kanunî düzenleme gereği, dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesi avukatlık ücreti olacaksa bu yüzde %25'i aşmamak üzere belirlenmelidir.²¹²

Kanun koyucu tarafından altı sınırdaki ücret kararlaştırılan sözleşmelerin varlığında ne yapılacağı düzenlendiği gibi üst sınır aşan ücret sözleşmelerinin varlığı halinde de ücretin ne olacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında yer alan düzenlemeye göre taraflar tavan ücreti aşan nitelikte sözleşme yapsa dahi tavan ücret üzerinden ücret belirlenecektir.²¹³ Kanunî düzenleme ile birlikte Yargıtay kararları da bu yönde olup kanunî düzenlemede yer alan %25 sınırı aşan sözleşme mevcut olduğu hallerde ücret %25 üzerinden hesaplanacaktır.

214

²¹¹Güner, 2015, **a.g.k.**, 613; Aksi Yönde Görüş İçin Bkz. Topal, 2019, **a.g.k.**, 34; Günergök, 2013, **a.g.k.**,108.

²¹²Topal, 2019, **a.g.k.**, 33; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 68.

²¹³Topal, 2019, **a.g.k.**, 35; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 69.

²¹⁴"...Taraflar arasındaki avukatlık ücret sözleşmesi, 15.06.2001 tarihli olup, uyuşmazlığın çözümünde 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun, 02.05.2001 tarihinde 4667 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten sonraki, ancak 13.01.2004 tarihinde 5043 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten önceki hükümlerinin uygulanması gereklidir. Anılan Yasa'nın 4467 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten sonraki 164/2. maddesinde, "Yüzde yirmibeş aşmamak üzere, dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesi avukatlık ücreti olarak kararlaştırılabilir." hükmü mevcut olup, taraflar arasındaki sözleşmede "dava miktarının %30'u" oranında avukatlık ücreti belirlenmesine ilişkin kararlaştırma, yasa ile belirlenen %25 oranını aştığı için geçersizdir. Ne var ki, aynı Yasa'nın 163/2. maddesinde ise "Avukatlık ücret tavanını aşan sözleşmeler, bu Kanunda belirtilen tavan miktarında geçerlidir... Avukatlık sözleşmesinin bir hükmünün geçersizliği, bu sözleşmenin tümünü geçersiz kılmaz." hükmü mevcut olduğundan, yasa ile öngörülen %25 oranını aşan sözleşmenin, tavan miktar olan %25 oranında geçerli olduğunun kabulü ile vekâlet ücretinin de bu orana göre belirlenmesi gerekir. Mahkemece, davanın kaybedilmesi halinde ödenecek ücret tutarının belirlenmediğinden bahisle, dava konusu vekâlet ücret sözleşmesinin Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesi gereğince tümüyle geçersiz olduğu kabul edilerek, ücrete konu olan davanın hüküm tarihinde geçerli olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince davalı lehine hükmedilen miktar üzerinden hesaplanan vekâlet ücretinin tahsiline karar verilmişse de, adı geçen Kanun'un 4467 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikten sonraki 164. maddesinde, sözleşmenin geçerli sayılabilmesi için, değişiklikten önce mevcut olan "başarıya

Söz konusu düzenleme ile gabin ve avukatlığın kamu hizmeti olmasından doğan saygınlığının koruma çalışıldığı doktrinde kabul edilmektedir.²¹⁵

Kanun koyucu tarafından getirilen düzenlemeler hem mesleğin saygınlığı hem avukatların haklarını hem de sözleşmenin zayıf tarafı olan müvekkili koruma adına farklı düzenlemelere yer verilmiştir. Ücrete ilişkin olarak avukat lehine yer verilen düzenlemelerden biri de Avukatlık Kanunu'nun 163'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında yer almaktadır. Söz konusu düzenlemeye göre "*İfa edilmiş sözleşmenin geçersizliği ileri sürülemez.*" bu düzenleme gereği müvekkili ile avukat arasında kanuna aykırı olarak %25 üzerinde bir ücret kararlaştırılmış ve söz konusu edim iş sahibi tarafından ifa edilmiş ise bunun geçersizliği ileri sürülemeyeceği gibi ödenen ücretin iadesi de talep edilemeyecektir.²¹⁶

2.6.4. Dava Türlerine Göre Vekâlet Ücreti Belirlenmesi

Türk hukuk sisteminde dava türlerine göre de vekâlet ücretinin belirlenmesinde farklılıklar mevcuttur.²¹⁷ Daha öncede de ifade edildiği üzere²¹⁸ akdi vekâlet ücretine ilişkin taraflar, vekâlet ücretini kanunî kıstaslar içerisinde serbestçe belirleyebilir. Belirlemenin geçersiz olması veya hiç belirleme olmaması halinde ise uygulanacak olan düzenleme, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'dir.

göre değişme koşulu" kaldırılmış olup, yapılan bu değişiklikten sonra, 02.05.2001 tarihinden sonra düzenlenen avukatlık ücret sözleşmelerinde, ücretin nispi olarak belirlenmesi durumunda, sözleşmenin geçerli sayılabilmesi için, "başarıya göre değişen ücret belirleme zorunluluğu" kalmadığından, mahkemenin aksi yöndeki kabulünde isabet bulunmamaktadır. O halde mahkemece taraflar arasındaki avukatlık ücret sözleşmesinde, "dava miktarının %30'u" olarak belirlenen vekâlet ücretinin, tavan miktarı olan "dava miktarının %25'i" oranında geçerli olduğunun kabulü ile ücrete konu olan kamulaştırma bedelinin arttırılmasına ilişkin davada davalı lehine hüküm altına alınan miktarın %25'i oranında tespit edilecek vekâlet ücreti ile, kararda karşı tarafa yükletilen vekâlet ücretinden davalının hissesine düşen 873.137.038 TL'nin toplamı üzerinden itirazın iptaline karar verilmesi gerekirken, açıklanan hususlar gözardı edilerek Avukatlık Asgari Ücret Tari-fesi'ne göre belirlenen vekâlet ücreti üzerinden yazılı şekilde karar verilmiş olması, usûl ve yasaya aykırı olup, hükmün bu nedenle bozulması gerekirken, Dairemizce 06.03.2008 tarihli 2006/9528 E. 2008/3188 K. sayılı ilamda sehven, ücret sözleşmesinin tümüyle geçersiz olduğu, bu nedenle vekâlet ücretinin de %5-%15 arasında belirlenmesi gerektiği belirtilerek kararın bozulduğu bu kez yapılan inceleme ile anlaşılmış olduğundan, davacının karar düzeltme talebinin kabulüne, Dairemize ait 06.03.2008 tarihli 2006/9528 E. 2008/3188 K. sayılı ilamın kaldırılmasına, hükmün yukarıda açıklanan değişik nedenlerle bozulmasına karar vermek gerekmiştir." Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 29.12.2008 tarihli ve 2008/13013 E., 2008/15799 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2008-13013-k-2008-15799-t-29-12-2008> Erişim Tarihi: 30/04/2022.

²¹⁵Topal, 2019, **a.g.k.**, 35; Yalçınduran, 2007, **a.g.k.**, 156; Günergök, 2013, **a.g.k.**,126.

²¹⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 35; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 256.

²¹⁷Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 193; Kaya, 2021, **a.g.k.**,257.

²¹⁸Yuk. "Ücretin Belirlenmesi" I. Bölüm 2.6. numaralı Başlık.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde yer alan farklı düzenlemelerin asıl sebebi davaların niteliği ile türlerinin ve ilgili oldukları hukuk alanlarının niteliklerinin birbirinden farklı olması, yargılamanın uzun sürmesi vb. sebepler olduğundan bahsetmek yanlış olmayacaktır. Ücret belirlenmesindeki farklılıklar, ücretin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken bir husus olup Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde özel düzenlemeler ile yer almaktadır.

Hukuk sistemi içerisinde dava türlerini sıralamak veya sınırlamak aslında pek mümkün değildir. Zira hukuk sistemi fark etmeksizin dava türü, uyuşmazlık türü kadardır. Gelişen ve değişen dünyada ise uyuşmazlıkların bir kısmı birbirine benzemekte ise bazen de atipik uyuşmazlıklar ile karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla uygulamada özellik arz eden ve daha ziyade karşılaşılan özellikli durumların ele alınması, konunun mahiyeti gereği özellik arz etmektedir.

2.6.4.1. Aile hukukuna ilişkin davalarda ücretin belirlenmesi

Aile hukukunun konusuna giren birtakım uyuşmazlıklara ilişkin kanun koyucu tarafından özel vekâlet ücreti düzenlemelerine yer verilmiştir. Aile hukuku ile belirli koşullar dâhilinde kişilere boşanma davası açma hakkı ve nafaka ödeme yükümlülüğü getirilmiştir. Boşanma davaları, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hakkın kullanımına ilişkin olduğundan maktu vekâlet ücretine tabi davalardır. Bir boşanma davası içerisinde maddi, manevi tazminat ile nafaka talep edilmesi halinde bu talepler, boşanmanın ferisi kabul edilip ayrı bir vekâlet ücretine konu edilmemektedir.²¹⁹ Bununla birlikte boşanma davasından ari olarak maddi tazminat, manevi tazminat ile nafaka veya ziynet eşyası için dava açılması halinde bu davalar yönünden vekâlet ücreti nispi olacaktır.²²⁰

Aile hukukunu ilgilendiren bir önemli konu da “Nafaka” konusudur. Nafakanın miktarının hüküm altına alınmasına rağmen nafaka ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde taraflarca yasal yollara başvuru da önem arz etmektedir. Bu tür davalarda da vekâlet ücretinin belirlenmesi sorunu doğmaktadır.²²¹

Nafaka talebinin ayrı bir dava konusu mu edildiği yoksa boşanma davası ile birlikte mi hüküm altına alındığı önem arz etmektedir. Nafaka talebi, bir boşanma davasında ferî nitelik taşıdığından gerek tedbir gerek katılım gerekse de yoksulluk nafakası için ayrı bir

²¹⁹Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 193,198; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 209; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 126; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1178.

²²⁰Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 193; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 126; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1236.

²²¹Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 194; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 127; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 257.

vekâlet ücretine hükmedilmemektedir. Hükmedilen vekâlet ücreti, esas dava olan boşanma kapsamında değerlendirilmektedir.²²²

Ancak boşanma davası sonrası nafaka miktarına ilişkin olarak veya boşanma sonrası nafakaya ilişkin ayrı bir talebin doğması da söz konusu olabilmektedir. Bazen kişiler, boşanma kararı sonrasında nafaka talebini ayrı olarak dava konusu edebilir veyahut boşanma olmaksızın nafaka talebinde bulunulabilir. Özellikle anlaşmalı boşanma davaları akabinde müşterek çocuklar için başta talep edilmeyen iştirak nafakası, ayrı bir dava ile daha sonradan istenilebilir. Keza boşanan eş yönünden boşanma davasında talep edilmeyen nafaka, boşanma davası sonrasında boşanma davasının kesinleşmesinden itibaren 1 yıl içinde yoksulluk nafakası, dava yoluyla talep edilebilir.²²³

Nafaka yükümlülüğünün dönemselsel bir edim olması nedeniyle ayrı bir vekâlet ücreti belirlenmesi usulü, kanun koyucu tarafından benimsenmiştir. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 9'uncu maddesinde özel bir düzenleme getirmiştir. Söz konusu madde başlığı "Nafaka, kira tespiti ve tahliye davalarında ücret" olup diğer iki dava türünde de söz konusu madde hükmüne göre vekâlet ücreti tesis edilecektir.

Nafaka davasında taraflarca başkaca artış talep edilmemiş veya aksine bir anlaşma olmamış ise bir yıl üzerinden nafaka hükmü tesis edilmektedir. Söz konusu durumdan anlaşılan nafakanın sınırlı süreli olarak kararlaştırıldığı değil dönemselsel olarak hüküm altına alındığıdır. Kanun koyucu da bu bir yıllık dönem üzerinden vekâlet ücretini hesaplanacağını belirtmiştir.²²⁴ Kanun koyucu tarafından hesaplama şekli olarak tarifenin üçüncü kısmına gönderme yapılmaktadır. Tarifenin üçüncü kısmı, yargı yerleri ile İcra ve İflâs dairelerinde yapılan ve konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen hukukî yardımlara ödenecek ücreti düzenlemektedir. Bu noktada da oransal bir belirleme yapılmıştır. Buna göre nafaka taleplerinde bir yıllık tutara göre oransal yöntemle vekâlet ücreti belirlenecek ve bu tutarın tamamına hak kazanılacaktır. Ancak bu miktar, davanın görüldüğü mahkemenin belirlemiş olduğu maktu ücretten az olamayacaktır.

Bununla birlikte hukukî koruma ilkesinin ve hak arama özgürlüğünün bir yansıması olarak nafaka talebinde bulunan kişinin talebinin kısmen reddedilmesinde halinde reddedilen kısım yönünden bir avukatlık ücretine hükmedilemeyecektir. Düzenlemede açıklık getirilmemiş olsa da doktrin ve kanaatimizce söz konusu düzenleme kısmen

²²²Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 194; Topal, 2019, **a.g.k.**, 80; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 74; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 816; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1234; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 157.

²²³Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 210; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 72; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 179.

²²⁴Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 194; Topal, 2019, **a.g.k.**, 80; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 73.

reddedilen taleplere ilişkin olup hukuk devleti ve sosyal devlet ilkelerinin bir yansıması olarak makul ve kabul edilebilir bir düzenleme niteliği taşımaktadır.²²⁵

Kanun koyucu tarafından nafaka davalarının tümünden reddedilmesi halinde ücret takdirinin nasıl yapılacağına ilişkin bir düzenleme öngörülmediğinden ve tarifede de nafakaya ilişkin davanın tamamen reddi halinde ise açık bir düzenleme bulunmadığından Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 20'nci maddesi gereği kıyasen benzer işlere göre ücret belirlenecektir. Bu noktada da benzer işler, davanın reddi halinde maktu ücret, vekâlet ücreti olarak belirlenecektir.²²⁶

2.6.4.2.Kira hukukuna ilişkin tahliye ve tespit davalarında ücretin belirlenmesi

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 9'uncu maddesinde kira hukukuna ilişkin tahliye ve tespit davaları vekâlet ücretleri için de ayrı bir düzenleme mevcuttur. Kira hukukuna ilişkin salt tahliyeyi içerir hukukî yardımlar, özellikli bir hal olarak nitelendirilmiştir. Kira ödeme yükümlülüğü de dönemselsel bir edim olup kiraya bağlı olan tahliye ve kira bedel tespiti davalarında vekâlet ücretinin tespiti yönünden nafaka yükümlülüğü gibi değerlendirilmektedir.

Nafaka düzenlemesinde olduğu gibi ve nafaka düzenlemesine paralel olacak şekilde tahliye davalarında bir yıllık kira bedeli tutarı üzerinden tarifinin üçüncü kısmına göre oransal bir ücret belirlemesi yapılacaktır. Davanın reddi halinde ise tarifinin 20'nci maddesine göre bir değerlendirme yapılacak ve maktu ücretin altında olmayacak şekilde ücret belirlenecektir.²²⁷

Nafaka hükmünü hâkim takdir ederken kira ise aksine bir dava açılmamış ise kiracı ile kiraya veren arasındaki sözleşme ile belirlenmektedir. Kiracı ile kiraya veren, kira bedeli noktasında da anlaşmazlık yaşamaması halinde ise kira bedelinin tespiti için yargı mercilerine başvuru yapılması söz konusu olabilir. Söz konusu durumda kira tespit davaları ile karşılaşılmaktadır. Kira tespit davalarında ise farklı bir düzenleme yer almaktadır. Bu durumda yıllık kira bedeli değil; tespit olunan kira bedeli farkı üzerinden tarifinin üçüncü kısmına göre oransal yöntemle belirlenecek tutar, vekâlet ücreti olarak

²²⁵Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 195; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 260; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 157; B. Yeşilova (2009). *Yargılama diyalektiği ve silahların eşitliği*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 0 (86), 48; E., Hanağası, (2016). *Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği*, Ankara: Yetkin, 30.

²²⁶Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 195.

²²⁷Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 195; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 75; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 127; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 180; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 817.

hükmolunacaktır.²²⁸ Diğer bir ifade ile mevcut kira bedeli ile belirlenen kira bedeli arasındaki farkın bir yıllık tutarı üzerinden vekâlet ücreti belirlenecektir. Davanın reddi halinde ise tarifenin 20'nci maddesine göre bir değerlendirme yapılacak ve maktu ücretin altında olmayacak şekilde ücret belirlenecektir.

Tahliye ve kira tespit davalarının nafakaya ilişkin davaların vekâlet ücreti düzenlemesinden farklı olan bir yönü ise kısmen reddedilen tutar yönünden vekâlet ücretine hükmedilmemesi esası belirlenmemiştir. Bu noktada davanın kısmen reddi halinde tarifeye göre vekâlet ücreti belirlenecektir.²²⁹

2.6.4.3. Manevi ve maddi tazminat davalarında ücretin belirlenmesi

Hukuk sistemimizde en çok karşılaşılan ve hakkında vekâlet ücretine ilişkin özel düzenleme yer alan bir diğer dava türü de manevi tazminat davalarıdır. Manevi tazminat, kişilerin yaşanan bir olay nedeniyle duyduğu acı, elem ve ızdırabın az da olsa giderilebilmesini sağlamaktadır. Bir haksız fiil sonucunda uğranılan zararın psikolojik etkisi, suç oluşturan bir eylemin kişide oluşturduğu manevi yıkım ve çöküntü gibi hallerde kişilerin manevi tazminat talep edebilmesi mümkündür. Böyle bir durum, özellikli bir hal olduğundan vekâlet ücretinin belirlenmesi noktasında da özel olarak düzenlenmiştir.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 10'ncu maddesinde manevi tazminat talebi ile açılan davalarda hükmedilecek vekâlet ücretine ilişkin ayrı bir düzenleme ile hükmedilen tazminat tutarı üzerinden Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin üçüncü kısmına göre oran üzerinden belirleme yapılacağı belirtilmiştir.²³⁰ Kanun koyucu tarafından manevi tazminat talebi ile açılan davada davanın kısmen reddine karar verilmiş olmasında da ayrı bir vekâlet ücreti düzenlemesine yer verilmiştir. Aynı madde hükmüne göre bu tür bir karar çıkması halinde ise davalı vekili yararına Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin üçüncü kısmına göre hüküm altına alınacak ücret, davacı vekili lehine belirlenen ücreti geçemeyecektir.²³¹ Bu durumda davacı taraf korunarak kabul oranından fazla vekâlet ücretine hak kazanılmasının önüne geçilmeye çalışmıştır. Örneğin; 1.000.000,00 TL'lik

²²⁸Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 195; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 256.

²²⁹Topal, 2019, **a.g.k.**, 80; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 75; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 814; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1214.

²³⁰Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 196; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 181; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 819; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1230; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 257; M. A., Gül (2022). *Medenî Usûl Hukukunda Dava Değeri*. (1. Baskı), İstanbul: Onikilevha, 192.

²³¹Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 196; Topal, 2019, **a.g.k.**, 81; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 128.

bir manevi tazminat davasında davacı lehine 100.000,00 TL'lik bir manevi tazminata karar verilmesi halinde davalı lehine belirlenecek vekâlet ücreti, reddedilen 900.000,00 TL'lik kısım üzerinden değil de kabul edilen 100.000,00 TL'lik kısma göre belirlenecektir. Bu noktada davalı tarafa hükmedilecek vekâlet ücreti noktasında bir üst limit öngörölmüş; tazminat talebinde bulunan kişinin mağduriyetine sebebiyet vermeme amaçlanmıştır.

Manevi tazminat davalarının reddi halinde ise kanun koyucunun iradesi Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin ikinci kısmına göre ücretin hüküm altına alınacağı belirtilmiştir.²³² Diğer bir ifade ile tazminat miktarı vekâlet ücretine esas olmayacak; vekâlet ücreti, maktu olarak belirlenecektir.

Uygulamada davanın tek bir talep açılması şart olmayıp maddi ve manevi tazminat talebinin bir arada olması da mümkündür. Söz konusu taleplerin birlikte dava konusu edildiği hallerde ise manevi tazminat açısından avukatlık ücreti ayrı yargılama gideri kalemi olarak hükmedilecektir.²³³ Diğer bir ifade ile maddi tazminat talebinin vekâlet ücreti ayrı, manevi tazminat talebinin vekâlet ücreti ayrı olarak hesaplanacaktır. Dolayısıyla her bir tazminat talebinin vekâlet ücreti ayrı ayrı belirlenecek ve hesaplanacaktır. Bu doğrultuda da toplam rakam değil; her bir tazminat talebinin rakamı dikkate alınacaktır.

Maddi tazminat davalarında ise manevi tazminat davalarından farklı olarak kişilerin bir olay karşısında maddi olarak uğradıkları zararın tazmini amacı bulunmaktadır. Maddi tazminat davalarının kabulü halinde hükmedilecek vekâlet ücreti, manevi tazminat davalarında olduğu gibi tarifenin üçüncü kısmına göre oransal olarak belirlenecektir.²³⁴

Maddi tazminat davalarında da kısmen kabul, kısmen reddi veya tamamen reddi kararları verilmesi mümkündür. Böyle bir durumda kanun koyucu tarafından vekâlet ücretine ilişkin özel düzenlemeye yer verilmiştir. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 13'üncü maddesinde göre maddi tazminat talebi hakkın kısmen reddi kararı verilmiş ise karşı taraf lehine hükmedilecek vekâlet ücreti, davacı lehine üçüncü kısma göre belirlenecek ücreti geçemeyecektir. Davalı lehine hükmedilecek vekâlet ücretinin üst limiti, davacı vekili lehine belirlenecek ücrettir.²³⁵ Maddi tazminat talepli açılan davada

²³²Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 197; Topal, 2019, **a.g.k.**, 82.

²³³Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 197.

²³⁴Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 197; Topal, 2019, **a.g.k.**, 82.

²³⁵Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 197; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 182; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 818.

davanın reddi karar verildiği hallerde ise hükmedilecek vekâlet ücreti tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümüne göre belirlenir yani maktu vekâlet ücretine hükmedilecektir.

2.6.4.4. Tüketici uyuşmazlıklarında ücretin belirlenmesi

Uygulamada önem taşıyan bir diğer uyuşmazlık türü de tüketici uyuşmazlıklarıdır. Söz konusu uyuşmazlık türü, niteliği itibariyle güçlü konumda olan satıcı ve sağlayıcılara karşı tüketicilerin korunduğu uyuşmazlıklardır. Kanun koyucu tarafından da tüketicinin korunması asıl amaç olarak belirlenmiş haldedir. Kanun koyucu tarafın iradesi ile paralel olarak tüketici uyuşmazlıklarında yargılama giderleri noktasında tüketicinin hak arama yollarının kısıtlanacağı bir uygulamadan kaçınılmaya çalışılmaktadır. Vekâlet ücretine ilişkin olarak da kanun koyucunun iradesi ile örtüşecek şekilde tüketici uyuşmazlıklarına ilişkin vekâlet ücreti Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde özel olarak düzenlenmiştir. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 12'nci maddesine göre, tüketici hakem heyetinin tüketici lehine verilen kararlarına karşı açılan itiraz davalarında kararın iptali söz konusu olduğu hallerde tarifenin üçüncü kısmına göre vekâlet ücreti hükmedilecektir.²³⁶

Hukumumuz da “müddeabih” dava konusu para veya para ile ölçülebilen davalarda o davaya ve talebe konu olan şeyin miktar veya değerini ifade etmektedir. Dava devam ederken müddebihin devri söz konusu olabilir. Taraflardan biri müddeabihi devredebilir. Müddeabihin devri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 125'nci maddesinde dava konusunun devri olarak düzenlenmiştir. Dava konusunun davalı tarafça üçüncü bir kişiye davadan sonra devri söz konusu olabilir. Bu durumda davacı, ya davacı, devren tarafla olan davasından vazgeçerek üçüncü kişiye davayı yöneltebilir ya da davasını devreden tarafa karşı tazminat davasında dönüştürür.²³⁷ Bir uyuşmazlıkta vekâlet ücreti, kural olarak dava dilekçesinde yer alan veya ıslah ya da belirleme dilekçesi ile artırılan tutar üzerinden belirlenir. Ancak müddeabihin devrinde davaya tazminat olarak devam etme seçilirse hükmedilecek vekâlet ücreti, dava dilekçesinde belirtilen değer üzerinden değil;

²³⁶Topal, 2019, **a.g.k.**, 83; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 131; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 823; Kaya, 2021, **a.g.k.**,260; Hakem Heyetlerine ilişkin ayrıca bkz. A. Budak, (2014). 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16 (2014), 77 - 103.

²³⁷Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 196.

istenilen tazminat tutarı üzerinden tarifenin üçüncü kısmına göre belirlenir. İstenilen tazminat tutarı da müddeabihin devir tarihindeki değeri ifade etmektedir.²³⁸

2.6.4.5.Önalım ve ortaklığın giderilmesi davalarında ücretin belirlenmesi

Hukuk sistemimizde kabul edilen mülkiyet türlerinden biri paylı mülkiyettir. Paylı mülkiyete konu yerlerin paylaşımı, aile yapıları ve miras paylaşımları da dikkate alındığında oldukça zor ve sorunludur. Bu noktada gerek paydaşlara tanınan önalım hakkı gerekse de ortaklığın giderilmesi süreci, yargıya intikal eden uyuşmazlıklar doğurmaktadır.

Önalım hakkının kullanımı sonrası açılan önalım davalarında vekâlet ücreti, dava konusu taşınmazın tapudaki değerine/kıymetine göre değil; dava dilekçesinde ileri sürülen değere göre hesaplanır ve nispi vekâlet ücretine tabidir. Aynı durum davanın reddi halinde de geçerli olup taşınmazın aynına ilişkin bir uyuşmazlık söz konusu olduğundan vekâlet ücretinin nispi olarak belirlenmesi gerekir. Dolayısıyla tarifenin üçüncü kısmı uygulanacaktır.²³⁹

Paylı mülkiyete ilişkin bir diğer dava türü olan ortaklığın giderilmesi davası ise taşınmazın aynına ilişkin olmakla birlikte vekâlet ücreti yönünden maktu vekâlet ücretine tabi bir davadır. Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin ikinci bölümü birinci kısmına göre ortaklığın giderilmesi davalarında maktu vekâlet ücretine hükmedilmektedir.²⁴⁰

Ortaklığın giderilmesi davalarında esasında bir davalı bulunmamakla birlikte şekli olarak iki taraf yer almaktadır. Diğer bir ifade ile ortaklığın giderilmesi davaları, paylı veya elbirliği mülkiyetini sona erdiren; her bir paydaşa bağımsız mülkiyet tanıyan iki taraflı bir davadır. Dolayısıyla her iki taraf hem davacı hem de davalıdır. Bu kapsamda her iki taraf lehine de vekâlet ücreti hükmedilecektir. Diğer bir ifade ile her iki taraf da kendisini vekil ile temsil etmekte ise her iki tarafın vekili lehine maktu vekâlet ücreti söz konusu olacaktır. Ancak hükmedilen vekâlet ücretinden paydaşlar, payı oranında sorumlu olacaktır.²⁴¹

²³⁸Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 196; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 181; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 811; F. Karamercan, (2013). *Islah Kurumunda Yargılama Giderine Vekâlet Ücretinin Dâhil Edilip Edilemeyeceği ve Yargıtay'ın Tutumu*. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 87, Sayı: 3, 186.

²³⁹Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 197; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 79; Yılmaz, 2013, **a.g.k.**, 183; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 809.

²⁴⁰Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 198; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1199.

²⁴¹Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 198; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 811; E. Günay (2021). *Ortaklığın Giderilmesi Davaları*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin, 82.

2.6.4.6. Tasarrufun iptali davalarında ücretin belirlenmesi

İcra ve İflas Kanunu hükümlerinden doğan Tasarrufun iptali davası ile ve hacze ilişkin düzenlemesi İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan istihkak davaları ise, nihayetinde para alacağına yönelik davalardır. Özellikle tasarrufun iptali davasında iptali istenilen bir taşınmaz ise harç ve dolayısıyla vekâlet ücretinin belirlenmesi noktasında tereddüt hâsıl olmaktadır. Bu noktada tasarrufun iptali davasında icra takibinin çıkış tutarı mı yoksa iptali istenilen tasarrufun değeri mi dikkate alınacak sorusu doğmaktadır. Böyle bir durumda hangisi daha düşükse ona göre nispi vekâlet ücretine hükmedilecektir. Aynı şekilde istihkak davasında da takibin çıkış tutarı mı yoksa haczedilen mal mı dikkat alınacak sorusunun cevabı, düşük olan tutardır.²⁴²

²⁴²Toptaş, 2007, **a.g.k.**, 199; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 826; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1254.

İKİNCİ BÖLÜM

YARGILAMA GİDERİ OLARAK AVUKATLIK ÜCRETİ

1. YARGILAMA HARÇ VE GİDERLERİ

1.1. Yargılama Harçları

1.1.1. Genel olarak

Türkiye Cumhuriyeti devleti, kişilere özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümünü, haklarını elde etme taleplerini yargı organları ve/veya izin verilen uyuşmazlık çözüm yolları ile elde etmesini öngören bir sisteme sahiptir. Devletin söz konusu yetkisi Anayasa'nın 9'uncu maddesinde “Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.” şeklinde tanımlanmıştır.²⁴³

Medenî usûl hukukunda yargılama faaliyeti davanın açılması, kişinin geçici hukukî koruma talebi vb. işlemler ile başlamaktadır.²⁴⁴ Dava açan kimse söz konusu dava ile bir başkası tarafından hakkının ihlal edildiği ve/veya tehlikeye sokulduğu, kendisinden haksız bir talepte bulunulduğu iddiası ile bağımsız ve tarafsız mahkemeden hukukî koruma talep etmektedir.²⁴⁵ Kanunî düzenlemelerde ve Anayasa Mahkemesi kararlarında belirtildiği üzere yargılama faaliyetinin başlatılması için talepte bulunan kimse talebi ile birlikte yargılama harçlarını da yatırması gerekmektedir.²⁴⁶

Harçların tanımı, kamu hizmetinden yararlanmak isteyen veya belirli bir kamu hizmetinden yararlanması zorunlu olan kimsenin özel hakları sebebiyle yararlanacakları kamu hizmetinin karşılığı olarak belli ölçüde hizmet maliyetine yaptıkları katkı olarak

²⁴³Kazaz, 2019, **a.g.k.**,8; F. Tanrıseven (2019). *Medeni Yargılama Hukukunda Usule İlişkin Nihai Kararlarda Yargılama Giderlerinden Sorumluluk*. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 4; H. Pekcanitez,, O. Atalay, ve M. Özekes (2017). *Medenî usûl Hukuku Ders Kitabı*, (5. Bası), Ankara: Yetkin, 532; B. Kuru (2016). *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî usûl Hukuku*, (1. Baskı), Ankara: Legal Yayıncılık, 811; C. Ruhi, ve A. C. Ruhi (2018). *Uygulamada Yargı ve İcra Harçları*, (1. Baskı), Ankara:Seçkin, 17; M. Ay, (1986). *Yargı Harçları El Kitabı*, Ankara: Yarı Açık Cezaevi Matbaası, 10; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 5.

²⁴⁴Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 8; C. Rüzgaresen (2020). *Terditli Davada Yargılama Harç ve Giderleri*. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 1005; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 5.

²⁴⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 8; C.A. Budak ve V. Karaaslan (2018). *Medenî usûl Hukuku*, (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 303; M. Atalı, İ. Ermenek, ve E., Erdoğan (2020). *Medenî Usûl Hukuku*. (3.Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 676.

²⁴⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 8; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 6; Kaya, 2021, **a.g.k.**,18; F. Berberoğlu Yenipınar, (2018). *Harçlar Yargılama – Adli Yardım*, (1. Baskı), İstanbul: Legal, 8.

yapılabilir.²⁴⁷ Anayasa'nın ilgili hükmünde (Ana. m. 73) harçlar, vergiler ile aynı madde de yer alıyorsa da harçlar belirli bir hizmetin karşılığında talep edildiği, ödenmesi gerektiği için vergiden ayrılmaktadır.²⁴⁸

Yargılama harçlarının neye hizmet ettiği sorusu, devletin kaynak edinme amacı ile açıklanabilmektedir. Yargılama harcı dışında tapu, noterlik vb. işlemler için de alınan harçlar ile kamu hizmetinden yararlanmak isteyen tarafın vergilere yansıtılacak yükünün azaltılması ve hakkın kötüye kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.²⁴⁹

Kişilerin yargılama faaliyetini gereksiz meşgul etmesinin önüne geçilmeye çalışırken, yargılama faaliyeti için talep edilen harç ve giderlerin fazla olması hak arama hürriyetinin kullanılmasını engelleyebilecektir. Bu sebeptir ki belirlenecek harç tutarı makul seviyede kalmalı, caydırıcı olmadan ölçülü olarak takdir edilmelidir. Kişilere maddi yönden ağır gelecek nitelikte harçların yükletilmesi ihtimalinde Anayasa ile güvence altına alınmış hak arama hürriyeti²⁵⁰ ile hukuk devleti ilkesinden uzaklaşılacağı açıktır. Bu sebeptir ki yargılama harçları kişinin hak arama hürriyetini zedelemeyecek şekilde adil ve ödenebilir nitelikte olmalıdır.²⁵¹

Harçlar Kanunu'nun 27'nci maddesinde yer alan düzenlemede yargılama harçlarının işin başlamasından önce peşin olarak alınmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Kanunî düzenleme gereği harçlar, ilgili işlemin yapılmasından önce davayı açan veya harca konu işlemin yapılmasının talep eden tarafça ödenmelidir. Yine Harçlar Kanunu'nun 32'nci maddesinde yargı harçlarının ödenmesinin işlemin devamına etkisine ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir. Söz konusu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere harçlar işin başlaması ve devamı için zorunlu nitelikte olup kamu düzenine ilişkindir. Kamu düzenine ilişkin olan harçlar, mahkeme veya yetkili organlarca re'sen dikkate alınmalıdır.²⁵²

²⁴⁷ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 8; A. Bilici ve N. Bilici (2014). *Kamu Maliyesi*. (4. Baskı), Ankara: Savaş Yayınevi, 116; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 7; Gül, 2022, **a.g.k.**, 77; H. Pekcanitez (2017). *Medenî Usûl Hukuku, Cilt III*. (15. Bası), İstanbul: Oniki Levha, 2386; R. Arslan, E. Yılmaz, ve S. Taşpınar Ayyavaz (2017). *Medeni Usul Hukuku*. (3. Baskı), Ankara: Yetkin, 709.

²⁴⁸ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 9.

²⁴⁹ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 9; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 811; B. Pınar (2006). *Yargı ve İcra Harçları*. İzmir: Günaydın Hukuk Yayınları, 18; L. Akyol Aslan (2011). *Anayasa Mahkemesinin 14.01.2010 Tarihli Kararı Çerçevesinde Yargı Harçlarına İlişkin Bazı Sorunlar ve Güncel Gelişmeler*. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 1 (1), 32.

²⁵⁰ Yeşilova, 2009, **a.g.k.**, 50.

²⁵¹ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 9; Ruhi, ve Ruhi, 2018, **a.g.k.**, 19; M. S. Özbek (2022). *Hukuk Yargılama Usulünde Gider Avansı*. Ankara: Yetkin, 40; Yeşilova, 2009, **a.g.k.**, 52.

²⁵² Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 9; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 20.

Harçlar Kanunu kapsamında işlemin başlaması ve devamı için harçları tamamlama yükümlülüğü davayı açan veya işlemin talebinde bulunan tarafa verilmişse de, harçtan kimin sorumlu olacağı yargılama faaliyetinin sonunda mahkemece takdir edilmektedir.²⁵³ Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında da yargılama giderlerinden sayılan harçların davada haksız çıkan tarafça ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm ve yargılama giderlerinden sorumluluk aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.²⁵⁴

Yargılama harçları, ödenmesi ile birlikte söz konusu ödeme bağımsız ve tarafsız mahkemelerin hizmetlerinin karşılığı olarak makbuz ile alınmaktadır. Devletin yargı hizmetlerinin karşılığı olarak makbuz karşılığında alınmaktadır.²⁵⁵ Yargılama harçlarının ne olacağı, hangi miktarlarda alınacağı gibi konularda kim tarafından nasıl düzenleme yapılacağı Anayasa’da düzenlenmiştir. Anayasa’nın 73’üncü maddesinde göre;

“Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.”

Söz konusu ilke, *“kanunsuz harç alınmaz”* olarak tanımlanabilir.²⁵⁶

Yargıtay, Anayasa hükmü ile örtüşür şekilde kararlar vermiştir. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu tarafından verilen 1983 yılına ait bir kararda²⁵⁷ *“kanunsuz harç alınmaz”* ilkesi benimsenmiştir. Söz konusu karar adli harçlara ilişkin olup karar düzeltmede alınacak peşin harca ilişkin içtihadı birleştirme karardır.

Hukuk sistemimizde 492 sayılı Harçlar Kanunu mevcut olup yargılama faaliyetlerine ilişkin harçlar söz konusu kanuna bağlı (1) Sayılı Tarife ile belirlenmektedir. Kanunda ve (1) sayılı Tarife’de belirtilen yargılama harçları; başvurma harcı, celse harcı,²⁵⁸ karar ve ilâm harcı, temyiz ve itiraz harcı, keşif harcı, suret harcı gibi sıralanabilmektedir.²⁵⁹ Doktrinde ise yargılama harçları, dört farklı başlık altında

²⁵³Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 10.

²⁵⁴Bkz. aşa. “Yargılama Giderlerinin Kime Ait Olacağı Meselesi” II. Bölüm 4. Numaralı Başlık.

²⁵⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, Pınar, 2006, **a.g.k.**, 53.

²⁵⁶H. Aldemir (2019). *Hukuk Davalarında Yargılama Giderleri*. (5.Baskı), Ankara Adalet Yayınevi, 399

²⁵⁷Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 8; “... Harç, Devletin mahkemeler aracılığı ile yaptığı adli hizmete ondan yararlananların katkısıdır. Ancak yasada belirtilen durumlarda harç alınır. Diğer deyimle kanunsuz harç alınmaz. Hal böyle olunca, yasada hüküm bulunmadığından karar düzeltme isteğinden peşin harç alınmaması gerektiği sonucuna varılır.” Yargıtay İçtihatları Birleştirme BGK, 16.11.1983 tarihli ve 1983/5 E., 1983/6 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/e-1983-5-k-1983-6-t-16-11-1983> Erişim Tarihi: 06/04/2022.

²⁵⁸Celse harcı, 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile HMK’da yapılan değişiklikler ile birlikte HMK’nın 323’üncü maddesinde yer alan “Yargılama giderlerinin kapsamı” başlıklı maddesinden çıkarılmıştır. Ancak HMK’nın başlıklı 77’nci maddesinde “celse harcı ile diğer yargılama giderleri” ibaresi mevcut olduğundan celse harcının halen yargılama gideri içinde sayılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

²⁵⁹M. Öncel, A. Kumrulu ve N. Çağan (2014). *Vergi Hukuku*. (23.Bası), Ankara: Turhan Kitabevi, 437; E. Karmış (2017). *Açıklama ve Yargı Kararlarıyla Harçlar*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık 35.

incelenmektedir. Doktrinde, yargılama harçları başvurma harcı, celse harcı, karar ve ilâm harcı ile diğer yargı harçları olarak açıklanmaktadır.

Yargılama harçlarını tek tek incelemeyen önce tüm harçlara ilişkin olarak doktrinde ve üst mahkeme kararlarında kabul edilen temel ilkelere değinilmesi gerekmektedir. Diğer yargılama giderlerine ilişkin olarak belirtildiği üzere yargılama sırasında alınan ve sonrasında alınması gereken harçlar, hüküm fıkrasında eksiksiz bir şekilde gösterilmek zorundadır. Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere harçların yatırılmaması usuli kazanılmış hakka sebebiyet vermemektedir.²⁶⁰ Örneğin dava açılırken peşin harç alınmamış olması dava sonunda karar ve ilâm harcı alınmasını engellemeyecektir. Davacı tarafça dava açılması sırasında ödenmesi zorunlu harçlar ise yargılama gideri içinde sayılacak, haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilecektir.

Hukuk yargılamasında sürelerin başlama ve kesilme zamanları önem arz eden hususlardandır. Doktrinde ve uygulamada harcın yatırıldığı tarihin hak düşürücü sürenin kesilme tarihi olduğu kabul edilmektedir.²⁶¹

Yargılama harçların devletin sunduğu hizmet karşılığı olarak başta talep eden taraftan daha sonrasında da haksız çıkan taraftan karşılanması söz konusudur. Gerekçeli kararda bir kısım harçlara ilişkin olarak da haksız çıkan taraftan tahsili ile hazineye kaydını karar verilebilmektedir. Harçlar ve yargılama gideri kamu düzeninin koruduğu kalemler olup kararın üst mahkemelerce incelenmesi aşamasında tarafların taleplerinden bağımsız olarak re'sen incelenmesi de mümkündür.²⁶²

1.1.2. Başvurma harcı

Başvurma harcı, bir davanın açılması sırasında ya da bir kişinin davaya müdahale talebi esnasında peşin olarak ödenmesi zorunlu olan ve bir defaya özgür alınan bir harç türüdür.²⁶³ Başvurma harcına ilişkin yasal düzenleme Harçlar Kanunu'nun 27 ve 127'nci maddelerinde yer almakta olup (1) Sayılı Tarifenin en başında yer almaktadır. Bir işe ilişkin olarak başvurma harcından söz edebilmek için açılacak bir davanın ya da derdest bir davada müdahale talebinden söz etmek gerekir. Başvurma harcı hukuk davaları, ticaret mahkemelerinin görevine giren davalar ile idarî yargıda görülen davalar,

²⁶⁰Ayrıntılı bilgi ve Yargıtay kararlarına ilişkin bkz. Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 404; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 01.05.2002 tarihli ve 2002/290 E., 2002/345 K. sayılı kararı.

²⁶¹ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 404-405; Yılmaz, 2011, **a.g.k.**, 298; Yılmaz, 2000, **a.g.k.**, 21.

²⁶² Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 430; Ruhi, ve Ruhi, 2018, **a.g.k.**, 20.

²⁶³ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 10; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 9; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 812; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 54; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 10.

çekişmesiz yargı işleri²⁶⁴ ve icra dairelerinde takip açılırken alınmaktadır.²⁶⁵ Ayrıca hukuk pratiğinde çokça karşılaşılan ihtiyati haciz, ihtiyati tedbir ve delil tespiti gibi işlere ilişkin dava açılırken de başvurma harcı tahsil edilmektedir.²⁶⁶ Başvurma harcı, yalnız yerel mahkemelere özgür bir harç türü olmayıp Danıştay, Yargıtay, Bölge Adliye Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri'ne ilişkin olarak da tahsil edilebilen bir harç türüdür.²⁶⁷ Yukarıda sayılanlar haricinde Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvurularda da kişiden başvuru harcı tahsil edilmektedir. Tahsilatın yapılacağı kimse davayı açan, müdahale talebinden bulunan ya da işlemin yapılmasını talep eden kişidir.²⁶⁸

Başvurma harcının tahsil edilmesinin zorunlu olmadığı hallerde mevcut olup bir dava açılırken sunulan dava dilekçesinde birden fazla, terditli talep olması halinde dahi davanın açılması sırasında alınan başvurma harcı tüm talepleri kapsar niteliktedir.²⁶⁹ Bunlar dışında başvurma harcı, cevap dilekçesi ile karşı dava dilekçesi bir arada değilse, mahkeme tarafından daha önce verilmiş bir ara kararın yerine getirilmesi taleplerinde, yetkisizlik ve görevsizlik kararı sonrası görevli/yetkili mahkemeye gönderilmesi halinde yeniden alınmaz. Derdest davaya ilişkin ıslah talebi, Bölge Adliye Mahkemesi yargılamasında kararın kaldırılması ile ilk derece mahkemesine gönderilmesi ile Yargıtay tarafından kararın bozulması sonrası yeniden duruşma günü verilmesi gereken yargılama işlemlerinde başvuru harcı alınmaz.²⁷⁰

Uygulamada ilamsız takiplere ilişkin olarak icra dosyasına gelen itiraz sonrası itirazın iptali kararı verilmiş ise söz konusu kararın icrasının ilamlı takip yoluyla aynı dosya üzerinden devam ettirildiği görülmektedir. Aynı takip üzerinden takip şekli değiştirilerek devam edilmesi usûl ekonomisinin bir gereği olup uygulamada takibin ilamlı takibe dönüştürülmesi ile birlikte yargılama giderlerine ilişkin yeni alacak kalemlerinin dosyaya eklenmesi sebebiyle yeniden başvurma harcı tahsil edildiği görülmektedir.

Başvurma harcı, Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanan (1) Sayılı Tarife'de yer almaktadır. Söz konusu tarife her yıl yenilenmekte olup yayınlanan tarife yılın başından itibaren geçerli olacak şekilde hazırlanmaktadır.

²⁶⁴Çekişmesiz Yargı işlerinde Başvurma Harcına İlişkin Bkz. Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 437-441.

²⁶⁵Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 432; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 56; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 17; Ay, 1986, **a.g.k.**, 39.

²⁶⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 10; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 14; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2386.

²⁶⁷Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 10; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 432; Yılmaz, 2011, **a.g.k.**, 319.

²⁶⁸Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 9; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 435

²⁶⁹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 433; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 56.

²⁷⁰Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 11; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 70; Sarıca, 2016, **a.g.k.**, 122; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2386.

Başvurma harcına ilişkin bakanlık tarafından yapılan düzenlemede her mahkeme için ayrı tutar belirtilmektedir. 2022 yılına ilişkin tutar en düşük 37,00 TL ile 664,10 TL arasında değişiklik göstermektedir.²⁷¹

1.1.3. Celse harcı

Celse harcı, başvurma harcından farklı olarak davaların nedensiz uzamasının önüne geçmek amacıyla getirilmiş bir yükümlülüktür.²⁷² Celse harcı, Harçlar Kanunu'nun 12'nci maddesinde düzenlemiştir. Celse harcının kanunî tanımından da anlaşıldığı üzere hukuk ve ticaret yargılamaları ile idarî yargıda, tarafların celse ertelenmesine sebebiyet verdiği hallerde uygulanan bir harç türüdür.²⁷³ Celse harcı ile amaçlanan tarafların dava ve duruşmaları takip etmesini zorlamaktır.²⁷⁴ Ancak celse harcının tahsil edilmesi için şart dosya celsesinin talik edilmiş, ertelenmiş olmasıdır.²⁷⁵

Başvurma harcından farklı olarak celse harcının vekillerden tahsil edilmesi de mümkündür. Celsenin ertelenmesine vekillerin sebebiyet verdiği dosya içerisinden anlaşılıyor ise söz konusu harcı ödeme yükümlülüğü vekillere ait olacaktır.²⁷⁶ Uygulamada en çok karşılaşılan sorunlardan biri olan celsenin hâkimin sebebiyet verdiği nedenlerle ertelendiği hallerde ise celse harcının tahsiline yönelik işlem yapılmayacaktır.²⁷⁷

Celse harcının tahsiline yönelik işlemlerin başlatılabilmesi için üç farklı olasılıktan birinin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. İlk olasılık olarak davanın taraflarının ortak talebi doğrultusunda celsenin ertelendiği hallerdir. Söz konusu durumda celse harcının tahsili her iki taraftan eşit olarak gerçekleşecektir.²⁷⁸ İkinci olasılık ise davanın taraflarından birinin yargılama sırasında gerçekleştirmesi gereken bir iş veya işlemi yerine getirmemesinden dolayı celsenin ertelenmesi halidir. Söz konusu durumda celse harcı işlemi zamanında yerine getirmeyen taraftan tahsil edilecektir.²⁷⁹ Üçüncü olasılık ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 213'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu

²⁷¹ 21/12/2021 tarihli 31696 sayılı RG

²⁷² Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 442; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 96.

²⁷³ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 442; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 11; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 9; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 97.

²⁷⁴ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 442; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 9.

²⁷⁵ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 443; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 813; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 20.

²⁷⁶ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 11; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 10; Yılmaz, 2011, **a.g.k.**, 28; Yılmaz, 2000, **a.g.k.**, 300.

²⁷⁷ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 11; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 443; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 21; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2390.

²⁷⁸ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 443; Ay, 1986, **a.g.k.**, 40.

²⁷⁹ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 443; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 98.

düzenlemede senette ilişkin sahtelik iddiasında bulunan kimsenin bu iddiasında haksız ve kötü niyetli olması halinde ertelenen her bir duruşma için celse harcına hükmedilebileceği düzenlenmektedir. İtirazın imza ya da yazıya ilişkin olduğu hallerde ise iki kat üzerinden celse harcına hükmedileceği aynı maddede düzenlenmiştir.²⁸⁰

Celse harcı da Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanan (1) Sayılı Tarife'de yer almaktadır. Söz konusu tarife her yıl yenilenmekte olup yayınlanan tarife yılın başından itibaren geçerli olacak şekilde hazırlanmaktadır. Celse harcına ilişkin bakanlık tarafından yapılan düzenlemede konusu değerle ölçülebilen davalar ile ölçülemeyen davalara ilişkin ayrıma gidilmiş olup tutar üzerinden harç hesaplanacağı belirtilmektedir. 2022 yılına ilişkin tutar en düşük 33,40 TL olup Binde 2,27 üzerinden celse harcı tutarı belirlenecektir.

Celse harcı, 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile birlikte kanunun 323'üncü maddesinde yer alan "Yargılama giderlerinin kapsamı" başlıklı maddesinden çıkarılmıştır. Ancak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 77'nci maddesinde "*celse harcı ile diğer yargılama giderleri*" ibaresi mevcut olduğundan celse harcının halen yargılama gideri içinde sayılması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bunlar yanında celse harcı, başvurma harcından farklı olarak yargılama sonunda haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilmesi gereken yargılama giderleri içerisinde yer almamaktadır.²⁸¹

1.1.4. Karar ve İlam Harcı

Karar ve ilâm harçları, kanun koyucu tarafından gereksiz dava açılmasının önüne geçmek ve karşı tarafın zararına hareket edilmesinin önüne geçilmesi adına getirilmiş bir yargı harcı türüdür.²⁸² Karar ve ilâm harcının tahsiline karar verilmesi için açılan davada davanın esasına ya da usulüne ilişkin bir karar verilmiş olması gerekmektedir. Mahkeme tarafından nihai karar verildiğinde ortaya çıkan karar ve ilâm harcı davanın açıldığı

²⁸⁰Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 11; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 443; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 15; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 685.

²⁸¹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 443; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 104.

²⁸²Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 445; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 13; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 21; İ. Öztürk, (2015). Bir Hükümün Bozulmasını Takiben Verilen Kararda Hesaplanan Yargı Harcından Bozulan Hüküm Dolayısıyla Ödenmiş Olan Harcın Mahsubu. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 5 (2), 140, İ. Öztürk, (2016). Süresinde Ödenmeyen Karar ve İlam Harçlarına Gecikme Zammı Uygulanması. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, Sa. 1, 575.

tarihten değil kararın verildiği tarihteki yayımlanan (1) Sayılı Tarife üzerinden haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilecektir.²⁸³

Karar ve ilâm harcı, konusu bir değer olan davalarda nispi karar ve ilâm harcı, konusu belli bir değer olmayan davalarda ise maktu karar ve ilâm harcı olmak üzere iki çeşit olarak düzenlenmiştir.²⁸⁴

1.1.4.1. Nispi karar ve ilâm harcı

Nispi karar ve ilâm harcı, konusu para olan veya değeri para ile ölçülebilen davalarda davanın esasına ilişkin kar verilmesi halinde hüküm konu edilen harç türüdür. Nispi karar ve ilâm harcına davada anlaşmazlık konusu edilen değer üzerinden hükmedilmektedir.²⁸⁵ Değeri para ile ölçülebilen bir dava söz konusu ise davacının dava dilekçesinde harca esas değeri göstermesi gerekmektedir. Davacının harca esas değeri göstermediği hallerde dava açılmamış sayılacaktır.²⁸⁶ Nispi karar ve ilâm harcı, dava konusu yabancı para cinsinden olduğu hallerde de uygulanacak olup davanın açılış tarihi itibarıyla Merkez Bankası efektif döviz kuru üzerinden Türk Lirası karşılığı hesaplanacaktır.²⁸⁷

Yukarıda da belirtildiği üzere nispi karar ve ilâm harcının hükmedilmesi gerektiği hallerde anlaşmazlık konusu bir para ise bu tutar dikkate alınarak anlaşmazlık konusu para ile ölçülebilen nitelikte bir değer ise söz konusu değer üzerinden harç hesaplanacaktır.²⁸⁸ Tapu iptal tescil davası gibi gayrimenkul aynını esas alan ve gayrimenkul değerinin para ile ölçülebildiği davalarda gayrimenkul değeri üzerinden nispi karar ve ilâm harcına hükmedilecektir.

Nispi karar ve ilâm harcının konusu para olan veya değeri para ile ölçülebilen davalara ilişkin olması yanında verilen kararın niteliğine göre de tayin edilmesi gerekmektedir. Konusu nispi karar ve ilâm harcını gerektiren bir dava olsa dahi verilen karar davanın reddi kararı ya da usule ilişkin bir karar ise mahkeme tarafından nispi karar ve ilâm harcına hükmedilmeyecektir. Mahkeme tarafından nispi karar ve ilâm harcına

²⁸³Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 445; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 13; N. Boran Güneysu (2010). *Medenî usûl Hukukunda Karar*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 12; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 12; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 813; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2386.

²⁸⁴Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 445; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 13; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 12; Öztürk, 2015, **a.g.k.**, 143; Öztürk, 2016, **a.g.k.**, 576.

²⁸⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 13; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 105; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 17.

²⁸⁶Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 448; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 106; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2386.

²⁸⁷Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 453; Öztürk, 2015, **a.g.k.**, 144; Öztürk, 2016, **a.g.k.**, 578.

²⁸⁸Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 13; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 50; Ay, 1986, **a.g.k.**, 40.

hükmedilmesi için davanın kısmen kabulü ya da tamamen kabulüne karar verilmiş olması gerekmektedir.²⁸⁹

Harçlar Kanunu kapsamındaki düzenlemelerde yargı harçlarının ödenmesi, eksik ise tamamlanması, tarafların iradelerine bırakılmış değildir. Harçların yatırılması, eksik ise tamamlanması, mahkeme tarafından re'sen gözetilmelidir.²⁹⁰ Harçlar Kanunu'nun 30'uncu maddesinde nispi olarak belirlenen harçların eksik ödenmesi halinde ne yapılması gerektiği düzenlenmiştir. Mahkeme tarafından dava dilekçesinde gösterilen değer davanın asıl değerinden az olduğunun tespit edilmesi halinde takip eden duruşmaya kadar harcın tamamlanması için süre verilmesi gerekmektedir.²⁹¹ Eksik harcın tamamlanması için verilen süre kesin nitelikli olup Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 94'üncü maddesinde yer alan kesin süreye ilişkin hükümlere tabidir.²⁹² Verilen bu süreler adli tatil içerisinde de işlemeyecektir.²⁹³ Mahkeme tarafından eksik harcın tamamlanması için verilen süre içerisinde eksikliğin giderilmediği hallerde Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 150'nci maddesinde yer alan "*Tarafların duruşmaya gelmemesi, sonuçları ve davanın açılmamış sayılması*" hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Eksik harcın ödenmediği hallerde dosyanın işlemde kaldırılmasına, dosyanın üç aylık süre içerisinde eksik harç ve başvurma harcı ödenmeyerek yenilenmemesi halinde ise davanın açılmamış sayılmasına karar verilecektir.²⁹⁴

Kanun koyucu tarafından karar ve ilâm harçlarının getirilme amacı, gereksiz dava açılmasının önüne geçmek ve karşı tarafın zararına hareket edilmesinin önüne geçilmesi olup bu amaç doğrultusunda karar ve ilâm harçlarının az ödenmesi gereken haller getirilmiştir. Harçlar Kanunu'nun 22'nci maddesinde davanın feragat veya davayı kabul veya sulh hallerinden biri ile ilk duruşmaya kadar sonuçlanması halinde üçte bir, daha sonraki celselerde sonuçlanması halinde de üçte ikisi üzerinden ödeneceği belirtilmiştir.²⁹⁵

Nispi karar ve ilâm harcı da başvurma ve celse harcında olduğu gibi Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanan (1) Sayılı Tarife'de yer almaktadır. Söz konusu tarife her yıl yenilenmekte olup yayımlanan tarife yılın başından

²⁸⁹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 14; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 122.

²⁹⁰Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 496.

²⁹¹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 4887; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 14.

²⁹²Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 498; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 83.

²⁹³Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 502; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 118.

²⁹⁴Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 487; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 15.

²⁹⁵ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 15; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2386.

itibaren geçerli olacak şekilde hazırlanmaktadır. Nispi karar ve ilâm harcına ilişkin dava konusuna göre birden farklı düzenleme yer almakta olup 2022 yılına ilişkin tutar en yüksek Binde 68,31 üzerinden belirlenecektir.²⁹⁶

1.1.4.2. Maktu karar ve ilâm harcı

Maktu karar ve ilâm harcı, nispi karar ve ilâm harcından farklı olarak konusu değer ile ölçülemeyen davalar ile kanunda nispi karar ve ilâm harcına tabi olarak düzenlenmemiş davalardan alınan harç türüdür. Maktu karar ve ilâm harcına tabi olan işler konusu değer ile ölçülebilir nitelikte olsa dahi çekişmesiz yargı işleri, konusu para ile ölçülemeyen davalar, dava nispi harca tabi olsa da davada verilen davanın reddi kararı, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delil tespiti işleri, icra tetkik mercilerine yapılan şikâyetler maktu karar ve ilâm harcına tabidir.²⁹⁷ Maktu karar ve ilâm harcı dava dilekçesinin mahkemeye ibrazı ile birlikte peşin olarak ödenmesi gereken bir harç türüdür.²⁹⁸

Maktu karar ve ilâm harcı diğer yargılama harçlarında olduğu gibi Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanan (1) Sayılı Tarife'de yer almaktadır. Her yıl yenilenen maktu karar ve ilâm harcına ilişkin bakanlık tarafından yapılan düzenlemede işin niteliği, mahkeme türüne göre harç tutarı değişmektedir. 2022 yılına ilişkin tutar en düşük 80,70 TL ile 168,30TL arasında değişiklik göstermektedir.²⁹⁹

1.1.5. Diğer yargılama harçları

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Resmî Gazete'de yayımlanan (1) Sayılı Tarife'nin Yargı Harçları konu alan kısmında başvurma harcı, celse Harcı, karar ve ilâm harcı dışında "Temyiz, istinaf ve itiraz harçları" ayrıca düzenlenmiştir. Kanun koyucu tarafından İcra ve İflâs hukukuna ilişkin "İcra ve iflâs harçları" ile İcra ve İflâs hukukuna ilişkin işlemlerin daire dışında memur eliyle yerine getirildiği hallerde tahsil edilmek üzere "Haciz, teslim ve satış harcı" da harçlar içinde belirtilmiştir. Kanun koyucu tarafından başlıca tahsil edilen yargı harçları dışında "Diğer yargı harçları" başlığı

²⁹⁶ 21/12/2021 tarihli 31696 sayılı RG

²⁹⁷ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 453; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 18; Pınar, 2006, **a.g.k.**, 126; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 19

²⁹⁸ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 462; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 12; Y. Köse (2010). *Şikâyet Yolu* (İİK m. 16) ve Şikâyet Yolunda Yargılama Giderlerinin Yükletilmesi. *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 45, Mayıs 2010, 82.

²⁹⁹21/12/2021 tarihli 31696 sayılı RG

altında; “Suret harçları”, “Muhafaza harçları, Defter tutma harçları”, “Miras işlerine ait harçlar”, “Vasiyetname tanzimine ait harçlar” ayrıca düzenlenmiştir.³⁰⁰

1.2. Kanunî Vekâlet Ücreti Dışındaki Yargılama Giderleri

1.2.1. Genel Olarak

Yargılama giderlerinin ne olduğu ve kapsamına aşağıda ayrıntılı olarak yer verilecek olmakla birlikte yargılama giderleri, genel olarak davanın açılması ve karara bağlanması ve/veya yargısal bir sürece başlanması ve devamının getirilmesi için ödenmesi gerekli giderlerdir. Yargılama giderleri Türk Lirası cinsinden alınır ve hakkındaki hüküm de Türk Lirası cinsinden tesis edilir. Genel itibariyle yargılama giderinin yargılama boyunca ödenen harçlar, delil toplanması için yapılan masraflar ile diğer masraflar ile vekâlet ücreti olduğu söylenebilir.

Yargılama giderine ilişkin Harçlar Kanunu dışında çeşitli kanunlarda da yasal düzenlemeler mevcuttur. Yargılama giderlerine ilişkin örnek olarak verilebilecek diğer yasal düzenlemeler; Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 323’üncü maddesinde, 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 3’üncü maddesinde, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun 18/A maddesinde, İcra ve İflas Kanunu’nun Konkordato kurumuna ilişkin düzenlemelerinin yer aldığı 285’inci maddesinde ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 5/A maddesinde yer almaktadır. İş Mahkemeleri Kanunu, Hukukî Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan düzenlemeler dava şartı zorunlu arabuluculuk sürecine ilişkin düzenlemelerdir.

Kanun koyucu tarafından birden fazla farklı yargılama gideri ve harcı öngörülmüşse de her birinin niteliği ve davaya/takibe etkisi aynı değildir. Kanun koyucu tarafından gider avansının ödenmesi dava şartı olarak düzenlemişse de (HMK m. 114) delil avansı için böyle bir düzenleme yoktur. Delil avansı yatırılmaz ise delilden vazgeçilmiş sayılması yaptırımını uygulanmaktadır.³⁰¹

Kanun koyucu tarafından re’sen araştırma ilkesine ilişkin olan iş ve işlemlere ilişkin de yarı düzenlemeye yer verilmiş ve verilen süreye rağmen avansın tamamlanmaması

³⁰⁰Ayrıntılı bilgi için bkz. Pınar, 2006, **a.g.k.**, 214 vd.; Ay, 1986, **a.g.k.**, 55vd.

³⁰¹Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 37; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 343; A. M. Tutumlu (2017). *Delil Avansına İlişkin Ara Kararın Özellikleri*. Terazî Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 107, Mayıs 2010, 126; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 285; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 303.

halinde hazineden karşılanacağı hüküm altına alınmıştır.³⁰² (HMK m. 325) Görüldüğü üzere kanun koyucu yargılama giderinin niteliği ve türüne göre sürecin nasıl işleyeceğini farklı düzenlemeler ile düzenlemeyi tercih etmiştir.

Kanun koyucu tarafından yargılama giderinin kime ait olduğuna ilişkin kanunî düzenlemeye yer verilmiştir. Aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacak olmakla birlikte³⁰³ kural yargılama giderinin davada haksız çıkan tarafa yükletileceğidir. Kanun koyucu tarafından yargılama giderine ilişkin olarak hüküm altına alınan bir diğer düzenlemede yargılama giderine hakim tarafından re'sen hükmedileceğidir. Söz konusu hüküm de mahkeme tarafından hangi tarafın ödeme yapacağı, miktarı ve ayrıntılı dökümüne gerekçeli kararda yer verilmelidir.³⁰⁴

Yargılama giderleri tanım itibariyle bir dava ve/veya takibin başlaması, sonuçlandırılması için gerekli ve ödenmesi gereken tüm giderler olarak tanımlanabilecektir. Doktrinde yargılama gideri dar anlamda, dava ve/veya takibin başlaması, sonuçlandırılması için gerekli ve ödenmesi gereken ücretler ve avans; geniş anlamda ise yargılama faaliyetinin yerine getirilmesi için yapılması gereken diğer tüm giderler olarak kullanılmaktadır.³⁰⁵ Günümüzde hukuk sisteminde ise yargılama giderleri kavramı geniş anlamda kullanılmakta olup, masraflar ve vekâlet ücreti olarak üç ana başlıkta toplanabilmektedir.³⁰⁶

Yargılama giderleri içerisinde yargı harçları ve vekâlet ücreti dışında arabuluculuk ücreti ile davanın yürütülmesi ile ilgili iş ve işlemlerin yapılması adına gerekli ücret, gider avansı, delil avansı ve diğer masraflar da bulunmaktadır. Söz konusu masraf ve gider içerisinde; dosya ve sair belge giderleri, tebliğ ve posta giderleri, ihbar ihtarname ve vekâletname, protesto giderleri, geçici hukukî koruma tedbirleri, tanık ve bilirkişi ücretleri, keşif giderleri, resmî kurumlardan alınan belgeler için ödenmesi zaruri harç, ücret vb. giderler, kişinin vekil ile temsil edilmediği davalarda seyahat, konaklama ve yol masrafları ile yargılama için gerekli diğer giderler bulunmaktadır.³⁰⁷

³⁰²Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 38; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 345; Re'sen Araştırma ilkesine ilişkin olarak ayrıca bkz. F. Tahiroğlu (2021). *Medenî Usûl Hukukunda Re'sen Araştırma İlkesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

³⁰³ Ayrıca bkz. aşağıda. "Yargılama Giderlerinin Kime Ait Olacağı Meselesi" II. Bölüm 4. Numaralı Başlık.

³⁰⁴Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 39; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2403; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 679.

³⁰⁵Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 36, Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 6; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 712.

³⁰⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 6; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 815.

³⁰⁷S. Tanrıver (2020). *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, Ankara: Yetkin, 157; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 20; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 22.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde yargılama harç ve giderlerine ilişkin kanunda öngörülmeleyen düzenlemeler Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile birlikte düzenleme altına alınmıştır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu dönemi ile birlikte gider avansı ve delil ikamesi için avans düzenleme alanı bulunmuştur. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde dava açılışı ile birlikte alınması gereken zorunlu yargılama gideri olarak “yargı harçları” gösterilmişken Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile birlikte “gider avansı” da ödenmesi zorunlu yargılama giderleri içerisinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 120’inci maddesinde yer almaktadır. Davacının dava açılışı ile birlikte ödemesi gereken gider vanası tutarı ise Adalet Bakanlığı tarafından düzenlenen “*Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi*³⁰⁸”nde düzenlenmektedir.³⁰⁹Söz konusu tarife her yıldaki değişimle birlikte 2022 yılı için belirtilen tutar, “*Davacı, taraf sayısının beş katı tutarında tebligat ücreti ile diğer iş ve işlemler için 130 TL toplamı*” şeklindedir. Söz konusu düzenlemenin mevcut tutarı ile Posta ve Telgraf Teşkilatı’nın tebligat ücret tutarının normal tebligat ücreti üzerinden hesaplanmaktadır. Gider avansı olarak yatırılan tutar ülkemizdeki yargılamaların süresi vb. durumlar dikkate alındığında tüm yargılama süreci için yeterli olmayıp daha sonradan mahkeme tarafından ek gider avansı yatırılmasına karar verilmesi de gerekmektedir.

22/7/2020 tarihinde Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda yapılan değişikliklerde³¹⁰ Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 120’nci maddesine yapılan ek ile taraflardan her birinin ikamesini talep ettiği delil için yatırılması gereken tutarın delil avansı olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 324’üncü maddesinde düzenlediği belirtilmiştir. Söz konusu düzenleme ile önceki eksiklik giderilerek her iki taraf için de delil avansının geçerli olduğu belirtilmiştir. Bu durumda gider avansı dava masraflarına ilişkin delil avansı ise delillerin toplanması için ödenen yargılama gideridir.³¹¹

Anayasa Mahkemesi³¹² tarafından verilen bir karar da özellikle yer verildiği üzere devletin menfaati ile hak arama hürriyeti menfaati bir arada dikkate alınarak dengeleyici bir politika ile yargılama gideri tutarlarının belirlenmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesine yapılan başvuru, temelde nispi vekâlet ücretinin karar düzeltme aşaması sonrası maktu olarak hüküm altına alınmasına dayanmaktadır. Verilen kararda yargılama

³⁰⁸02/10/2021 tarihli 31616 sayılı RG

³⁰⁹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 20.

³¹⁰7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

³¹¹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 21.

³¹²Anayasa Mahkemesi’nin 27.10.2015 tarihli ve 2013/9466 başvuru numaralı kararı, 29558 sayılı RG <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151210-7.pdf> Erişim Tarihi: 26/08/2022.

giderleri mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmiştir. Anayasa mahkemesi, mahkemeye erişim hakkının mutlak bir hak olmadığını belirterek hakkı tünden ortadan kaldırmayan ve tarafa yüksek külfet yüklemeyen düzenlemelerin hak ihlali olmadığına kanaat getirmiştir. Bu kapsamda yargılama giderlerinin külfeti mahkemeye erişim hakkını zedelemeyen nitelikte olmalıdır.

1.2.2. Gider avansı

Gider avansı, “Harç ve gider avansının ödenmesi” başlığı altında Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 120’nci maddesinde düzenlenmektedir. Gider avansı, yargılama harçları ile birlikte davanın açılması sırasında yatırılması zorunlu bir yargılama gideridir. Gider avansı 2022 yılı için taraf sayısının beş katı tutarında tebligat ücreti ile diğer iş ve işlemler için 130 TL üzerinden dava açılış anında alınmaktadır. “Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi”nde gider avansının kapsamı, “*her türlü tebligat ücreti ile posta ücretleri gibi giderleri kapsar*” şeklinde tanımlanmıştır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 120’nci maddesinde yer alan dava açarken gider avansı yatırma zorunluluğu yanında Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 114’üncü maddesinde “Davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması” da dava şartı olarak belirtilmiştir. Söz konusu düzenlemeler kanunun gerekçesinden anlaşıldığı üzere kanun koyucunun gider avansına ilişkin düzenlenmelerinden anlaşılan yargılamanın devamı için gerekli masrafların zamanında ve eksiksiz yatırılmamasından kaynaklanan gecikmelerin önüne geçilmesinin amaçlandığıdır.³¹³ Yargıtay kararlarında da gider avansının dava şartı olarak yatırılması zorunlu giderler içinde sayılmasının neden yargılamanın uzamasının önlenmesi olduğu belirtilmiştir.³¹⁴

Gider avansının yeterli olmadığı hallerde ise söz konusu eksiklik kanun koyucu tarafından doğrudan davanın dava şartı yokluğundan reddi sebebi olarak düzenlenmiştir.

³¹³Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 22; K.N. Kıralı (2019). *Medenî Usûl Hukukunda Usûl Ekonomisi İlkesinin Değerlendirilmesi*. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 57; Ayrıntılı Bilgi için bkz. Özbek, 2022, **a.g.k.**, 77-224; S. Tanrıver, (2012). *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Revizyonu Üzerine Bazı Düşünceler*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 25 (99), 24; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2404.

³¹⁴“...Dava şartı olan gider avansına ilişkin düzenlemelerde, adalete ulaşmanın zorlaştırılmasının değil; bilakis, yargılamada yapılabilecek giderler önceden alınarak, bu nedenle yargılamanın uzamasının önüne geçilmeye çalışıldığı düşünülürken, Kanunun yürürlüğünden önce açılıp, tahkikat aşamasında olan davalarda, gider avansının hangi deliller için istenildiğinin miktarlarıyla birlikte belirtilmesinin, adalet duygusuna ve yasanın amacına uygun olacağı açıktır.” Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 05.10.2012 tarihli ve 2012/6179 E., 2012/15277 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2012-6179-k-2012-15277-t-05-10-2012> Erşim tarihi: 06/04/2022.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 120'nci maddesinde yer alan düzenlemeye göre gider avansının yeterli olmadığına dava devam ederken anlaşıldığı hallerde tamamlamak adına iki haftalık kesin süre verilmelidir. Yargıtay'ın yaygın içtihatlarında³¹⁵ eksik gider avansının tamamlanması için kurulan ara karar hükmünün adil yargılama hakkı ile hukukî dinlenilme hakkı ile doğrudan ilgili olduğu belirtilmiştir.³¹⁶ Yargıtay kararları dava şartı olarak belirlenen gider avansının eksik olması halinde gidere ilişkin her bir kalemin ayrı ayrı miktarlarıyla birlikte gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir.³¹⁷ Ayrıca Yargıtay, kanunda belirtilmiş olsa da gider avansına ilişkin verilen kesin sürenin ve süresi için de yatırmamanın yaptırımlarının da açıkça belirtilmesi gerektiğinin temel yargılama ilkelerinin gerekliliği olduğunu belirtmektedir.³¹⁸ Gider avansı eksikliğinin belirtilen süre içinde tamamlanmaması halinde davanın usulden reddi kararı verilecektir. Gider avansının Hukuk Muhakemeleri Kanunu sisteminde düzenlendiği yere bakılmaksızın basit ve yazılı yargılama usulüne ilişkin tüm davalarda uygulanacağı kabul edilmektedir.³¹⁹

1.2.3. Delil avansı

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 324'üncü maddesinde "Delil İkamesi için Avans" başlığında uygulamada delil avansı olarak kullanılan yargılama gideri düzenlenmiştir. Söz konusu yargılama gideri türü ile amaçlanan tarafların ortaya konmasını talep ettikleri deliller için gerekli gideri karşılamalarıdır. Delil avansı, dava açılması sırasında yatırılması zorunlu nitelikte bir yargılama gideri olmayıp dava şartı olarak düzenlenmediğinden yatırılmaması davanın usulden reddi sebebi değildir.³²⁰ Delil avansını delil toplanmasını talep eden taraflardan her biri yatırmak zorundadır. Bunun dışında Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında delil avansı tamamlanmamış ya da hiç yatırılmamış olsa da karşı tarafında da söz konusu eksikliği tamamlayabileceği

³¹⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 22; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 39; M. A. Tutumlu (2017). *Medeni Usûl Hukukunda Gider ve Delil Avansı*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin, 17.

³¹⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 22; Özbek, 2022, **a.g.k.**, 121; Ara karara ilişkin ayrıca bkz. A. M. Tutumlu (2017). *Delil Avansına İlişkin Ara Kararın Özellikleri*. Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 107, Mayıs 2010, 124-129; S. Tanrıver (2004). *Hukuk Yargısı (Medenî Yargı) Bağlamında Adil Yargılanma Hakkı*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, , Sayı: 53, 193.

³¹⁷Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 23; Kaya, 2021, **a.g.k.**,350.

³¹⁸Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 24; Tutumlu, 2017, **a.g.k.**, 19; Tanrıver, 2004, **a.g.k.**, 195.

³¹⁹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 24; Ayrıntılı bilgi için bkz. Tutumlu, 2017, **a.g.k.**, 19-90.

³²⁰Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 29; Tutumlu, 2017, **a.g.k.**, 20; Özbek, 2022, **a.g.k.**, 123.

düzenlenmiştir. Kaldı ki kanun tarafların aynı delile dayanması halinde avansın taraflar arasında bölüşürülmesinin de mümkün olduğunu belirtmiştir.³²¹

Gider avansının yatırılmamasının yaptırımından farklı olarak delil avansının yatırılmaması delilin ikamesinden vazgeçilmesine yol açmaktadır. Bu kapsamda iki yargılama giderinin eksikliği davanın sonucu bakımından açıkça farklılık göstermektedir.³²²

Gider avansı ile delil avansına ilişkin bir eleştiri de uygulamada söz konusu giderler arasındaki farkın karıştırılmasıdır. Yargılamada eksiklik yaptırımları birbirinden bu denli farklı olan iki kavramın karıştırılması yargılamanın idaresi açısından önem arz etmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan kanunî vekâlet ücreti ise gider avansı ile delil avansından tamamen farklı olarak yargılama sonun ortaya çıkmaktadır. Kanunî vekâlet ücretinin ödenmemesi yargılamayı etkileyecek bir sonuç doğurmamaktadır.

Yargıtay kararlarında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde açılan derdest olan dava ve işlere ilişkin olarak gider avansının eksik olmasının davanın reddi sebebi olmayacağı kabul edilmiştir.³²³ Kanun koyucu tarafından yatırılan gider avansının eksik gelmesi durumu da düşünülerek Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 120'nci maddesinde peşin yatırılan gider avansının eksik geldiği hallerde iki haftalık kesin süre içerisinde tamamlanması gerektiği aksi halde davanın reddedileceği belirtilmiştir.³²⁴ Yargıtay kararlarında hem kanunî düzenlemeye göre karar verilmesi gerektiği hem de her ne kadar kanunî düzenlemede de "kesin" ibaresine yer verilmişse de ara kararda da verilen sürenin "kesin" olduğunun açıkça belirtilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.³²⁵ Yargıtay kararları ışığında uygulamadan anlaşılan gider avansına ilişkin mahkeme tarafından kurulacak ara kararlarda kalemlerin açıkça gösterilmesi ve kesin sürede yatırılmasının talebi ile yatırılmaması halinde meydana gelebilecek sonuçların açıkça belirtilmesi gerektiğidir.³²⁶ Türk hukuk sisteminde süreler hâkimin tayin ettiği süreler ve

³²¹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 31; Tutumlu, 2017, **a.g.k.**, 91.

³²²Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 35.

³²³Ayrıntılı bilgi ve Yargıtay Kararları için bkz.Aldemir, 2019, **a.g.k.**,36; Tutumlu, 2017, **a.g.k.**, 91- 108

³²⁴Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 41; Tutumlu, 2017, **a.g.k.**, 169.

³²⁵“... Tensip tutanağı ile ek avansın yatırılmasına karar verilmiş ise de; istenen avansın yatırılması için verilen sürenin "kesin" olduğu belirtilmemiş, bunun yanı sıra tensip tutanağının borçlu vekiline tebliğ edildiğine dair dosyada bilgi ve belgeye rastlanmamıştır. Mahkemece bu usuli eksiklik giderildikten sonra karar verilmesi gerekirken, şikayetin usulden reddine karar verilmesi doğru değildir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 11.02.2014 tarihli ve 2013/13997 E., 2014/2045 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2013-13997-k-2014-2045-t-11-2-2014>

Erişim Tarihi:18/03/2022

³²⁶Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 41.

kanunî süreler olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.³²⁷ Hakim tarafından tayin edilen süreler kural olarak kesin olmayıp aksi hakim tarafından belirtilebilir. Bu sebeptendir ki Yargıtay kararlarında da açıkça “kesin” ibaresi ile birlikte makul bir sürenin³²⁸ sonuçlarının açıklanarak ilgili kişiye tefhim ya da tebliğ koşulu aranmaktadır.³²⁹

1.2.4. Diğer gider ve masraflar

Delil avansı ile gider avansı dışında yargılamanın devamının sağlanması adına başkaca masraf ve giderlerin de yapılmasının gerekli olduğu haller ortaya çıkabilecektir. Çalışmanın bu bölümünde “diğer gider ve masraflar” başlığında masraf ve gider içerisinde; dosya ve sair belge giderleri, tebliğ ve posta giderleri, ihbar ihtarname ve vekâletname, protesto giderleri, geçici hukukî koruma tedbirleri, tanık ve bilirkişi ücretleri, keşif giderleri, resmî kurumlardan alınan belgeler için ödenmesi zaruri harç, ücret vb. giderler, kişinin vekil ile temsil edilmediği davalarda seyahat, konaklama ve yol masrafları, arabuluculuk ücreti incelenecektir.³³⁰

Yargılama giderleri yalnız Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında sayılanlarla sınırlı olarak düzenlenmiş değildir. Özel kanunlarda da yargılama gideri olarak giderlerin belirtilmesi mümkündür. İş Mahkemeleri Kanunu’nun 3’üncü maddesinde “Dava şartı olarak arabuluculuk” kurumu düzenlenmiştir. İş Mahkemeleri Kanunu’nun 3’üncü maddesinin 14’üncü fıkrasında;

“Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır”

denilerek arabuluculuk ücreti yargılama gideri olarak düzenlenmiştir. İŞMK’nın 3’üncü maddesinin 16’ncı fıkrasında ise zorunlu arabuluculuk sürecinin anlaşamama ile sonuçlanması halinde Adalet Bakanlığı tarafından ödenen ücretin davada haksız çıkan taraftan tahsil edileceği belirtilmiştir.³³¹ Zorunlu arabuluculuk ücreti ayrıca, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nun 18/A maddesinde de yargılama gideri içerisinde sayılmıştır. Arabuluculuk sürecine ilişkin olarak tayin edilecek ücret ise Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan “Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi” üzerinden

³²⁷Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 56.

³²⁸Ayrıntılı bilgi için bkz. Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 78-79.

³²⁹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 66.

³³⁰Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 108,35; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 345.

³³¹ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 147 Tanrıver, 2020, **a.g.k.** 157; Ekmekçi vd. (2019). *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*. (2. Baskı), İstanbul: On İki Levha, 182.

belirlenmektedir. Yargılama gideri olarak sayılan anlaşamama halinde ödenen arabuluculuk ücreti uyuşmazlık türüne göre farklılık gösterecektir.³³²

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 323'üncü maddesinde tebligat ve posta giderleri de yargılama gideri olarak düzenlenmiştir. Gider avansına ilişkin açıklamalarda da belirtildiği üzere gider avansının tutarı tebligat tutarı üzerinden hesaplanmaktadır. Kanun koyucu tebligat ve posta giderini hem gider avansı içerisinde hem de ayrı bir düzenleme ile yargılama gideri içerisinde belirttiğinden bu kalemlere ilişkin ödeme yapılmaması halinde gider avansı sebebiyle uğranılan yaptırımlar ile karşılaşılacaktır.³³³

Tarafların yargılama konusuna ilişkin üçüncü kişilerin beyanın alınmasını talep etme, tanık dinletme hakları mevcuttur. Delil avansına ilişkin olarak belirtildiği üzere delilin ikamesini isteyen taraf söz konusu delilin ikamesi için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdür. Tanık deliline dayanan tarafın belirtilen kesin süre içerisinde söz konusu delile ilişkin masraf ve giderleri mahkeme veznesine yatırmamış olması halinde taraf tanık dinletmekten vazgeçmiş sayılacaktır.³³⁴

Yasal düzenleme gereği tanığın mahkemeye tebligat yolu ile çağırılması ya da taraflarca hazır edilmesi zorunlu olup tanık deliline dayanan tarafın söz konusu gidere katlanması gerekmektedir. Ayrıca yargılama sürecine katkıda bulunan tanığın kaybettiği zaman ile orantılı bir ücretin verileceği mahkemede dinlenen tanığın tanıklığı için "seyahat etmek zorunda kalmışsa yol giderleri ile tanıklığa çağrıldığı yerdeki konaklama ve beslenme giderlerinin" de karşılanacağı belirtilmiştir. Uygulamada mahkeme tarafından tanığın sözlü beyanı sonrasında söz konusu ödeme ara kararının kurulduğu görülmektedir. Tüm bu giderler de "Tanık Ücreti ve Giderleri" kapsamında yer almaktadır.³³⁵

Bilirkişi ücreti ve gideri, yargılama sırasında taraflardan birinin talebi ya da mahkemenin re'sen talebi ile hukukî bilgi dışında teknik ve özel bilgiyi içeren konuya ilişkin raporun hazırlaması halinde ortaya çıkan bir yargılama gideridir.³³⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan düzenlemeye göre Adalet Bakanlığınca çıkarılan tarifeye göre bilirkişinin "*sarf etmiş olduğu emek ve mesaiyle orantılı bir ücret ile inceleme, ulaşım, konaklama ve diğer giderleri*" ödenmesi yasal bir yükümlülüktür. Söz

³³²Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 145.

³³³Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 37.

³³⁴Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 38; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2405.

³³⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 37.

³³⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 38; Ayrıntılı Bilgi için bkz. B. Toraman (2017). *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi*, Ankara: Yetkin, 268-280.

konusu ödemelerde bilirkişi kişi ücreti ve gideri olarak yargılama gideri içerisinde sayılmıştır. Dava dilekçesinde bilirkişi deliline dayanılması halinde ise bilirkişi ücreti gider avansı içerisinde dava açılırken peşin olarak ödenmek zorundadır.³³⁷

Yargılama sırasında hâkim ya da mahkeme heyetinin ya da tarafların uyuşmazlık konusu edilen şeyin yerinde incelenmesini talep etme hakları mevcuttur. Hukuk sistemimizde keşif olarak adlandırılan bu işlem ile kısaca hâkim ya da mahkeme heyetinin uyuşmazlık konusu bizzat yerinde incelemesi ile bunu tutanak altına alması olarak tanımlanabilecektir.³³⁸ Keşif esnasında tanıkların ya da bilirkişinin de hâkime eşlik etmesi mümkündür. Keşif gideri yargılama gideri içerisinde sayılsa da içeriğinde birden fazla kalemi barındıran bir gider niteliğindedir. Keşif gideri içerisinde, keşif harcı, araç ücreti eşlik ediyorsa bilirkişi ücreti ile tanık ücret ve gideri de yer almaktadır. Taraflardan birinin keşif deliline dayanması dışında da hâkim tarafından re'sen keşif kararı verilebilmektedir. Bilirkişi ücret ve giderinde de olduğu gibi dava dilekçesinde keşif deliline dayanılmışsa keşif gideri, gider avansı içerisinde dava açılırken peşin olarak ödenmek zorundadır. Yargılama sırasında keşif talebinde bulunulması halinde ise delil avansı olarak keşif giderinin dosyaya yatırılması gerekmektedir. Aksi halde talepte bulunan taraf keşif deliline dayanmaktan vazgeçmiş sayılacaktır.³³⁹

2. YARGILAMA GİDERİ OLARAK VEKÂLET ÜCRETİ (KARŞI/KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ)

Yargılama gideri olarak kabul edilen ve yargı makamlarınca hükmedilen vekâlet ücreti³⁴⁰ uygulamada karşı vekâlet ücreti, karşı yan vekâlet ücreti, kanunî vekâlet ücreti olarak da adlandırılmaktadır. Diğer yargılama giderlerinden farklı olarak karşı vekâlet ücreti dava sonunda haklı çıkan tarafın kendini vekil ile temsil ettirmiş olması koşuluyla hükümde yer alan bir yargılama gideri türüdür.³⁴¹ Davada haklı çıkan bir tarafın kendini avukatla temsil ettirdiği durumlarda lehine vekâlet ücreti hükmedilmesi zorunludur.³⁴²

³³⁷Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 39.

³³⁸Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 41.

³³⁹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 41.

³⁴⁰Neden vekâlet ücreti teriminin kullanıldığına ilişkin ilişkin bkz. Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 63-65.

³⁴¹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 65; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 795; İlgün, 2015b, **a.g.k.**, 26; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 189; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 50; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 820.

³⁴²Yargıtay kararı için bkz. Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 798; Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 249 Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 190.

Bir taraf lehine ya da aleyhine vekâlet ücretine hükmedilmesi için dava da taraf sıfatı kazanmış olması gerekmektedir.³⁴³

Doktrinde de kabul edildiği üzere “avukatlık ücreti” olarak adlandırılan avukat ile müvekkili arasındaki avukatlık sözleşmesinden doğan ücret doğrudan iş sahibi ile avukat arasındaki ilişkiden kaynaklanmakta, bu nedenle de sübjektif nitelikli olarak değerlendirilmektedir. Yargılama gideri olarak hükmedilen karşı vekâlet ücreti, dayanağının Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Avukatlık Kanunu’ndan alması sebebiyle objektif nitelikli olarak değerlendirilmektedir.³⁴⁴

Yargılama gideri olarak hükmedilen karşı vekâlet ücreti, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ’ne göre belirlenmektedir. Söz konusu tarife de ise vekâlet ücreti iki farklı şekilde düzenlenmiştir. Nispi vekâlet ücreti, konusu para ya da değeri para ile ölçülebilen davalarda hükmedilen vekâlet ücreti iken maktu vekâlet ücreti ise değeri para ile ölçülemeyen davalarda hükmedilen vekâlet ücretidir.³⁴⁵

2.1. Karşı vekâlet ücretine yönelik hukukî teoriler

Yargılama gideri olarak neden vekâlet ücretinin doğduğuna ilişkin olarak doktrinde birde fazla teori ortaya atılmıştır. Söz konusu teoriler cezalandırma teorisi, yargılamanın gereği olarak sistem icabı teorisi ve tanzim teorisi olarak adlandırılmaktadır.

Tanzim teorisi en basit anlatımıyla haklı çıkan tarafın ödemiş olduğu vekâlet ücreti sebebiyle uğradığı zararı gidermek adına yargılama gideri olan vekâlet ücretinin haksız çıkan taraftan alınması gerektiğidir.³⁴⁶ Bu teori ile savunulan nokta, dava sonunda haklı çıkan tarafın avukat ile kendini temsil ettirmesi sebebiyle uğradığı zararın tanzim edilmesi gerektiği, bunun ise karşı vekâlet ücreti ile sağlanabileceğidir.³⁴⁷

Tanzim teorisini salt karşı vekâlet ücretine özgü değil tüm yargılama giderlerine özgü olarak değerlendirdiğimizde hukuk sistemimizde bu teorinin benimsendiği söylenebilecektir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 326’ncı maddesinin gerekçesine de

³⁴³Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 798 Coşar ve Akgül, 2021, **a.g.k.** 249; Tutumlu ve Usta, 2021, **a.g.k.**, 191; Y. Tahiroğlu Bağlı (2021). *Medenî Usûl Hukukunda Davaya Müdahalede Vekâlet Ücreti*. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8 (2) , 480.

³⁴⁴Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 94;Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 65; Sungurtekin Özkan, 2013, **a.g.k.**, 332;Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 793; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2391; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 718.

³⁴⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 65; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 823; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 47; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 94.

³⁴⁶ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 68; G. Aykut (2018). *Hukuk Davalarında Avukatlık Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 33.

³⁴⁷Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 68; C. T. Çelikoğlu (2014). *Karşı Tarafa Tahmil Olunan Avukatlık Ücretinin Hukukî Niteliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 16 Özel Sayı, 1114.

bakıldığında “haksız dava açan” ya da “haksız olarak dava açılmasına sebebiyet veren” tüm dava masraflarıyla sorumludur denilmektedir. Kabul edilen görüşe göre de bu durum tanzim teorisine işaret etmektedir.³⁴⁸ Avukatlık Kanunu düzenlemesinde hâkimin vekâlet ücreti tayininde Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde’de belirtilen miktardan az ve üç katından az olmamak üzere karşı vekâlet ücretine hükmedilebileceği belirtilmiştir. Söz konusu düzenleme ile de amaçlanın, zararın tanzimi olduğu anlaşılıyor olsa da iş sahibi ile avukat arasındaki sözleşmeden doğan vekâlet ücret miktarının karşılanmadığı hallerde tanzim teorisinden söz etmek mümkün olmayacaktır.³⁴⁹ Kanunî düzenleme gereği iş sahibi ile avukat arasındaki sözleşmeden doğan akdi vekâlet ücreti serbestçe kararlaştırılabilir nitelikte iken kanunî vekâlet ücreti katı sınırlar içerisinde hüküm altına alınmaktadır. Hukuk sistemi içerisindeki düzenleme tarife üzerinden ücret takdirine imkân verirken tam anlamı ile tanzimin gerçekleşmesi mümkün görünmemektedir.³⁵⁰

Doktrinde çoğunlukla Türk Hukuk sistemi içerisinde *tanzim teorisinin* benimsendiği belirtilmişse de söz konusu teoriye ilişkin çelişkiler aşağıda³⁵¹ ayrıca incelenecektir. Ancak davaya ücretsiz bakıldığı hallerde tanzim edilmesi gereken bir zararın doğmaması, zararın tanziminin tarafların iradesine değil tasarruf ilkesine aykırı olarak res’sen hüküm altına alınması ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 327’nci maddesinde yer alan istisna hallerde haklı çıkan tarafa hükmedilmemesi durumlarında doğrudan karşılık bulamamaktadır.³⁵²

Cezalandırma teorisinde, yargılama neticesinde haksız çıkan tarafın yargılama öncesinde ya da yargılama sırasında haksız olduğu bilerek hareket ettiği ve yargılamanın çözülmesi adına çaba harcamadığı, yargılamanın yapılmasına sebebiyet verdiği gerekçeleri ile cezalandırıldığı belirtilmektedir.³⁵³ Bu teoride vekâlet ücreti yargının yükünü hafifletmeye yardımcı bir kurum olarak da görülmektedir zira vekâlet ücretine hükmedilmesi halinde başka kişilerce haksız dava açılması ya da haksız olarak dava açılmasına sebebiyet verilmesinin de önüne geçileceği belirtilmektedir.³⁵⁴ Türk hukuk sistemi içerisinde kanun koyucu tarafından tanzim teorisi ile cezalandırma teorisinin bir

³⁴⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 68.

³⁴⁹ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 69; Aykut, 2018, **a.g.k.**, 34 (Yargılama gideri olan avukatlık ücretinin asıl alacağa bağlı olan, bağımsız bir varlığı olmayan ikincil bir hak niteliğinde olduğu yönünde bkz. YİBBGK, 29.05.1957, 4/16).

³⁵⁰ Aykut, 2018, **a.g.k.**, 35.

³⁵¹ Bkz. aşağıda. “Anayasa Mahkemesinin Kanunî Vekâlet Ücretine Bakışı” II. Bölüm 7. Numaralı Başlık.

³⁵² Aykut, 2018, **a.g.k.**, 35-36.

³⁵³ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 69; Çelikoğlu, 2014, **a.g.k.**, 1113.

³⁵⁴ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 70; Kaya, 2021, **a.g.k.**, 353.

arada kullanıldığı görülmektedir.³⁵⁵ Cezalandırma teorisi ile aslında mevcut devam eden davalardan ziyade ileride doğabilecek uyuşmazlıkların yargı makamlarına yükleyeceği yüklerin önüne geçilmesi de amaçlanmaktadır. Cezalandırma teorisi prensip olarak yargılama giderlerinin işlevi bağdaşarak yargı makamlarının gereksiz meşgul edilmesi önlenmeye çalışılmaktadır.³⁵⁶ Cezalandırma teorisinin eleştiriye açık olduğu nokra ise kişilerin yargılama giderine katlanma riski sebebiyle hak arama hürriyetinin kullanılmasında engel teşkil edebilecek olmasıdır.³⁵⁷

Sistem icabı teorisi, diğer teorilerden farklı olarak vekâlet ücretine hükmedilmesinin amacını net bir şekilde belirtmemektedir. Sistem icabı teorisine göre, yargılama giderlerinin haksız çıkan tarafa yükletilmesi yargılamanın doğal bir parçasıdır.³⁵⁸ Sistem teorisinde kabul edilen düşünce yargılama ile çözüme ihtiyaç duyulan bir uyuşmazlıkta yargılama giderini haksız çıkan tarafın ödemesi sistemin bir getirisiidir.³⁵⁹

Türk Hukuk Sistemi içerisinde yargılama giderlerinden sorumluluk ve yargılama giderlerine hükmedilmesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açık hüküm ile düzenlenmiş haldedir. Ancak kanun koyucunun yargılama giderlerinden ve kanunî vekâlet ücretinden sorumluluğa ilişkin hangi teoriyi benimsediğini açık biçimde ortaya konmuş değildir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 326 ve 332'nci maddelerinde yer alan "haksız çıkan taraf", "yükletilme" ifadeleri kanun koyucunun tanzim teorisini benimsediğini göstermektedir.³⁶⁰ Kanun koyucu tarafından davanın sonucuna göre yargılama giderinin takdir edildiği Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 331'nci maddesinde yer alan "mahkûm edilir" ibaresinde ise cezalandırma teorisinin benimsendiği anlaşılmaktadır.³⁶¹ Kanun koyucu yargılama giderleri içerisinde kanunî vekâlet ücretine ilişkin olarak aidiyet hususunda iş sahibinin değil avukatın menfaatlerine dikkate alarak hareket etmiş haldedir. Kanunî vekalet ücretine ilişkin hükmedilen tutarın avukata ait olduğunun benimsenmesi kanun koyucunun tanzim teorisinden uzaklaştığını göstermektedir.

³⁵⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 70.

³⁵⁶Ayut, 2018, **a.g.k.**, 36.

³⁵⁷ Aykut, 2018, **a.g.k.**, 37; Yılmaz, 2011, **a.g.k.**, 326; Yılmaz, 2000, **a.g.k.**, 36; Yeşilova, 2009, **a.g.k.**, 55.

³⁵⁸Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 71; Çelikoğlu, 2014, **a.g.k.**, 1121-1122; Aykut, 2018, **a.g.k.**, 38.

³⁵⁹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 71; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 56.

³⁶⁰Ayut, 2018, **a.g.k.**, 39-47.

³⁶¹Ayut, 2018, **a.g.k.**, 49.

2.2. Karşı vekâlet ücretinin temel özellikleri

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 323'üncü maddesinde "Vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücreti" hükmüne yer verilerek karşı vekâlet ücreti açıkça yargılama gideri olarak sayılmıştır. Karşı vekâlet ücretinin yargılama gideri içerisinde yer alması en temel özelliğidir.³⁶² Vekâlet ücreti diğer yargılama giderlerinde de olduğu gibi davada haklı çıkan lehine ve haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilir. Davanın vasi, veli veya kayyım gibi yasal temsilciler ile temsil edilmesi halinde yargılama gideri yasal temsilciler leh ya da aleyhine hükmedilecektir.³⁶³ Kanun koyucu tarafından yargılama gideri olarak sayılan vekâlet ücretine ilişkin diğer yargılama gider kalemlerinde olduğu gibi dava sonunda bir karar verilmesi gerekmektedir.³⁶⁴

Yargılama gideri içerisinde sayılan vekâlet ücretine, tarafların talebi aranmadan mahkemece re'sen hükmedilmektedir.³⁶⁵ Karşı vekâlet ücreti, doğrudan asıl hükümle bağlantılı nitelikte olduğundan ayrı bir davanın konusu edilmez zira esas hakka bağlı fer'i bir hak niteliğindedir.³⁶⁶ Esas hakkında karar verilen ilâm içeriğinde vekâlet ücretine ilişkin hüküm tesis edilmemiş ise bu ücreti ayrı bir taleple değil esas hakkındaki karar ile istinaf ya da temyiz kanun yolunda kanun yoluna başvuru nedeni olarak ileri sürülebileceği gibi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 305/A maddesinde yer alan hükmün tamamlanması yolu ile de talep edilebilir.³⁶⁷

Karşı vekâlet ücreti avukatın katıldığı duruşmaların değil, verdiği hukukî yardımın karşılığı olarak öngörülen bir yargılama gideri türüdür. Haklı çıkan taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi için avukatının duruşmayı takip zorunluluğu aranmamaktadır.³⁶⁸ Avukatın davayı başından sonuna kadar takip etme zorunluluğu da bulunmamaktadır.³⁶⁹ Ancak Yargıtay kararlarında avukatın dosyaya sadece vekaletname sunması, cevap

³⁶²Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 71; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 800.

³⁶³Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 799; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 72; Papakçı, 2016, **a.g.k.**, 45.

³⁶⁴Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 803; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 985; S. Açar ve M. K. Eller (2010). *Yasal Vekalet Ücretinin Hukuki Niteliği ve KDV Karşısındaki Durumu*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 88, 389; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2395; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 720.

³⁶⁵Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 806; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 985; Özen, 2021, **a.g.k.**, 251.

³⁶⁶Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 809; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 988; Özen, 2021, **a.g.k.**, 259.

³⁶⁷Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 809; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 66; Özen, 2021, **a.g.k.**, 249; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2396; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 721.

³⁶⁸Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 813; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 989.

³⁶⁹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 816; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 990; Özen, 2021, **a.g.k.**, 252.

dilekçesi sunmaması ve davayı takip etmemesi halinde taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiği şeklinde kararları mevcuttur.³⁷⁰

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 5'inci maddesinde davanın hangi aşamasında olursa olsun davayı kabul eden avukatın vekâlet ücretinin tamamına hak kazanacağı düzenlenmiştir. Ayrıca dava türünün kısmi, belirsiz alacak veya tespit davası olduğu hallerde mahkeme tarafından dava değerinin belirlenmesinden sonra davacı davasını söz konusu değer üzerinden takip etmese dahi vekâlet ücretinin belirlenmiş değer üzerinden hesaplanacağı düzenlemiştir.³⁷¹

Avukatlık ücretinin kapsamının ne olacağı sorusu Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 2'nci maddesinde cevaplanmış durumdadır. Söz konusu hükümden anlaşıldığı üzere avukatlık ücretinin kapsamı kesin hüküm elde edilinceye kadar olan iş, dava ve işlemleri karşılamaktadır.³⁷² Mahkeme tarafından hükmedilen vekâlet ücreti, zaten dava sonunda hükmedildiğinden avukatın davanın yürütülmesi sırasındaki iş ve işlemlerinin karşılığı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kesin hüküm elde edilinceye kadar diye sınır konulmuşsa da, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nde icra takipleriyle, Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay'da temyiz ve bölge idare ve bölge adliye mahkemelerinde istinaf başvurusu üzerine görülen işlerin duruşmaları için avukata ayrı ücret ödenmesi gerektiği belirtilmiştir.³⁷³

Vekâlet ücretine ilişkin hüküm, esas hakkındaki hükmün fer'î niteliğindedir. Bu sebeple, esas hakkındaki karar ile birlikte ya da ayrı olarak istinaf ya da temyiz incelemesine konu edilebilmektedir. Esas hakkındaki kararın istinaf incelemesinde kaldırılması ya da temyiz incelemesinde bozulması avukat ya da lehine vekâlet ücreti

³⁷⁰Ayrıntılı bilgi için bkz. Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 814-815; "... Avukatlık Kanunu hükümlerine göre de, vekilin ücrete hak kazanabilmesi için mutlaka duruşmaya katılması koşulu aranmamaktadır. Vekilin dava açmak için dilekçe yazmış olması veya cevap vermesi de bir çalışmayı ve ücreti gerektirmektedir. Yukarıda anlatılan yargılama sürecinde; her ne kadar davalı ... vekilinin duruşmaya katılması mümkün olmamış ise de hazırladığı cevap dilekçesi, dosyasına girmiştir. Açıklanan bu yasal düzenlemeler karşısında; davalı ... yararına eksik vekalet ücret takdir edilmesi gerek Avukatlık Yasası ve gerekse Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince doğru görülmemiştir." Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 22.06.2016 tarihli ve 2015/6345 E., 2016/8228 K. sayılı kararı, <http://kazanci.com.tr/gunluk/4hd-2015-6345.htm> Erişim Tarihi: 25/08/2022; "... Borçlu vekilinin yargılama sırasında duruşmalara katılmadığı, cevap dilekçesi sunmadığı ve dosyada hiçbir emek ve mesaisinin bulunmadığı anlaşıldığından, mahkemece lehine vekalet ücreti takdiri isabetsiz olup kararın belirtilen nedenle bozulması gerekir ise de, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden hükmün düzeltilerek onanması yoluna gidilmiştir." Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 2018/6782 E., 2019/6233 K. sayılı kararı, <https://unalgokturk.av.tr/durumaya-katilmayan-cevap-dilekcesi-vermeyen-hicbir-emek-ve-mesai-harcamayan-avukat-lehine-vekalet-ucreti-hukmedilmez/> Erişim Tarihi:25/08/2022

³⁷¹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 816; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 823.

³⁷²Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 816.

³⁷³Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 827;Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1003.

hükmedilen müvekkili açısından usuli kazanılmış hak oluşturmayacaktır. Zira bu ücret, esas hükmün fer'î niteliğindedir.³⁷⁴ Yargıtay tarafından belli şartların varlığı halinde karşı vekâlet ücretine ilişkin usuli kazanılmış hakkın doğabileceği öngörülmektedir. Kararın yargılama gideri ile birlikte esas hakkında da temyiz edildiği hallerde yargılama giderinin bozma sebebi dışında bırakılması vekâlet ücretine ilişkin karşı tarafın usuli kazanılmış hakkının doğmasına sebep olacaktır.³⁷⁵ Ayrıca mahkemece hatalı olarak vekâlet ücretinin az tayin edildiği hallerde vekâlet ücreti aleyhine kanun yoluna başvurulmaması kabul anlamına geldiğinden aleyhe bozma yasağı kapsamında da değerlendirilmektedir.³⁷⁶

Yargılama gideri içerisinde yer alan vekâlet ücretine mahkeme re'sen hükmetmektedir. Bu nedenle, vekâlet ücretinden kural olarak vazgeçilemez. Dava sonunda hükmedilen vekâlet ücreti taraf lehine hükmedildiğinden avukatın vekâletnamesinde feragate ilişkin özel yetkisi olmadığı, yetkinin varlığı halinde ise karşı taraf bu feragati kabul etmediği hallerde vekâlet ücretinden vazgeçilemeyecektir.³⁷⁷

Vekâlet ücreti hükmedilmesi, dava da haklı çıkan (lehine karar verilen) ya da haksız çıkan (aleyhine karar verilen) ayrımı ile hükmedilmektedir. Vekâlet ücretine ilişkin hüküm tesis edilirken tarafların kusur oranı dikkate alınmaz, haklı çıkan lehine haksız çıkan aleyhine vekâlet ücreti hükmedilir.³⁷⁸ Ancak kanun koyucu, haklı çıkan tarafın birden fazla avukat ile temsil edilmesi ya da birden fazla davalıya karşı ortak nedenle davanın reddedilmesi halinde tek vekâlet ücreti hükmedileceği düzenlemektedir.³⁷⁹

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 3'üncü maddesinde yargı makamlarınca hükmedilecek vekâlet ücretinin Tarifede yazılı miktardan az ve üç katından çok olamayacağı açıkça düzenlenmiştir. Ücretin belirlenmesinde avukatın emeği, işin mahiyeti ve avukatın çabası dikkate alınarak ücret tayin edilecekse de belirtilen alt sınırdan aşağıda vekâlet ücretine hükmedilemeyeceği gibi ücrete ilişkin indirim yapılması da mümkün değildir.³⁸⁰

³⁷⁴ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 827; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1004.

³⁷⁵ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 828; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1010.

³⁷⁶ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 829; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1012.

³⁷⁷ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 835; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 41.

³⁷⁸ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 836; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 72.

³⁷⁹ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 836; Özen, 2021, **a.g.k.**, 262.

³⁸⁰ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 843; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 39; R. Ay (2011). *Yargı Makamlarınca Hükmedilen Vekâlet Ücretlerine İlişkin Bir Sorun ve Çözümü*. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 85, Sayı: 1, 160; M. Özkes (2005). *Yargılamada Dürüstlük Kuralına Aykırı Davranan Taraf Aleyhine Hükmedilecek Vekâlet Ücreti*. Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi, 0 (1), 37.

Hukuk sistemimiz içerisinde yabancı para cinsinden olan taleplere ilişkin olarak dava açılmış olsa dahi diğer yargılama giderlerinde de olduğu gibi vekâlet ücreti Türk Lirası cinsinden hükmedilmektedir. Ayrıca vekâlet ücretinin dava konusu şeyin bir kısmının verilmesi vb. şekilde hükmedilmesi de mümkün değildir.³⁸¹

2.3. Kanunî Vekâlet Ücretinin Muacceliyeti

Kanun koyucu tarafından yargılama gideri olarak hükmedilen kanunî vekâlet ücretine ilişkin ayrıca bir muaccel olma şartı öngörülmemiştir. Bu kapsamda kanunî vekâlet ücretine ilişkin kabul edilen muacceliyet, iş sahibi ile avukat avukatlık sözleşmesinde başkaca bir vade kararlaştırmış ise vade tarihi, tarafların aksini kararlaştırmadığı hallerde ise kanunî vekâlet ücreti ödeme mahkûm edilen taraftan tahsil edildiği an olarak kabul edilmektedir.³⁸² Yargıtay tarafından kabul edilen görüş³⁸³ ise yargılama gideri olarak kabul edilen vekâlet ücretinin müvekkil tarafından karşı taraftan tahsil edilmesi halinde muacceliyet kazanacağı yönündedir.

Kanun koyucu, avukatın ücret hakkını temininin sağlanması adına haksız azil ve haklı istifa durumlarını ayrıca düzenlemiştir. Avukatlık Kanunu'nun 174'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında;

Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir. Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez.

hükmü yer almaktadır. Yargıtay kararlarında da kabul edildiği üzere kanun koyucu tarafından haksız azil sebebiyle avukata ödenmesi gereken ücret akdi ve kanunî vekâlet ücretinin toplamı olmalıdır. Bu kapsamda haksız azil durumunda avukatın hak ettiği akdi ve kanunî vekâlet ücreti haksız azil işlemi ile birlikte muaccel hale gelmektedir.³⁸⁴

³⁸¹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 67; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 53.

³⁸²Aykut, 2018, **a.g.k.**, 99; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 98; Yalçınduran, 2007, **a.g.k.**, 149.

³⁸³“... avukatlık yasasının 164/son maddesinde açıklanan ve aksine sözleşme olmadığında avukata ait olacağı kabul edilen ücret alacağı yargılama ve icra gideri niteliğinde olduğundan ancak dava ve takip sonuçlandığında miktarı belli olur ve bundan sonra müvekkil tarafından hasımdan tahsili mümkün hale gelir. Müvekkilin vekiline ödeme borcu da hasım taraftan tahsil edilmeden doğmaz. Diğer bir anlatımla hasım taraftan henüz vekalet ücreti alacağını tahsil etmemiş veya edememiş olan müvekkilden avukat bu alacağını isteyemez. Tahsil edilmiş olmasını beklemek durumundadır.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 15.05.2014 tarihli ve 2014/12894 E., 2014/15568 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2014-12894-k-2014-15568-t-15-5-2014> Erişim Tarihi:24/08/2022.

³⁸⁴Nitekim, aynı husustaki başka kararlar; “...Hâl böyle olunca, alacaklı ile borçlu arasındaki hukuki ilişkiyi düzenleyen 01.03.2012 tarihli teklifnamede takip ve davadan her iki tarafın da herhangi bir talepte bulunmaksızın karşılıklı olarak feragat edecekleri yönündeki kararlaştırmanın, bir haktan feragatin açık bir şekilde yapılması gerektiği gözetildiğinde, bu yönde bir çekince ileri sürmemiş olsa bile davacı avukatın vekâlet ücretini kapsadığını söyleme olanağı bulunmadığından, imzasını içermeyen 16.03.2012 tarihli sulh

2.4. Kanunî Vekâlet Ücretinde Zamanaşımı ve Faiz

Avukatlık ve Hukuk Muhakemeleri kanunu içerisinde avukatlık sözleşmesinden doğan ücreti ya da yargılama gideri içerisinde sayılan vekalet ücretine ilişkin ayrı bir zamanaşımı süresi düzenlenmiş değildir. Kanun koyucu tarafından vekâlet ücretine ilişkin özel bir zamanaşımı düzenlenmesi öngörülmemiş olması, doğabilecek uyuşmazlıklarda genel hükümlere başvuruyu mecburi kılmaktadır. Bu kapsamda Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan genel hükümlere göre zamanaşımı dikkate alınacaktır. Avukatın müvekkili ile arasındaki sözleşmeden doğan avukatlık ücreti olan akdi vekâlet ücreti, Türk Borçlar Kanunu'nun 147'inci maddesi gereği vekâlet sözleşmesi hükümlerine tabi olacağından beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir.³⁸⁵ Kanunî vekâlet ücreti, kanun koyucu tarafından yargılama gideri olarak düzenlenmiştir. Kanunî ücretinden söz edilebilmesi için ilamın mevcut olması gerekmektedir. Bu kapsamda mahkeme tarafından hükmedilen kanunî vekâlet ücreti ilamın bir parçası niteliğindedir. Kanunî vekâlet ücreti, mahkeme kararı hükmünde olup diğer ilâm hükümlerinde olduğu

sözleşmesinin avukatın saf dışı bırakılması suretiyle düzenlendiği, avukat olan davacının düzenlenen sulh sözleşmesine muvafakatinin olduğunun söylenemeyeceği anlaşılacakla, vekâlet ücretinden feragat edildiği ve davalı F2bank T.A.Ş. nin vekâlet ücretinden sorumlu olmadığı kabul edilemez. Hukuk Genel kurulundaki görüşmeler sırasında, somut olayda alacaklı ile borçlunun sulh olması sırasında davacı avukatın devre dışı bırakılmadığı, aksine davacı avukatın tarafları bir araya getirerek, ilam niteliğindeki sulh sözleşmesinin imzalanmasını sağladığı, sözleşmede ayrık tutulan bir kalem olmadığı için anlaşmanın asıl alacak ile birlikte ferilerini ve bu kapsamda vekâlet ücretini de kapsadığının kabulü gerektiği, böyle olunca davalılar yönünden ayrı ayrı değerlendirme yapılmasının daha uygun olduğu, davacı avukatın kendi müvekkili olan davalıdan vekâlet ücretini talep edebileceği, ancak hasım taraf olan davalı F2bank T.A.Ş. den talep etmesinin sözleşmede bir çekince ileri sürmeyen davacı bakımından hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu, hakkın kötüye kullanılmasını da hukuk düzeninin korumadığı, bu nedenle direnme kararının bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 14.01.2020 tarihli ve 2017/1821 E., 2020/12 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hgk-e-2017-1821-k-2020-12-t-14-1-2020> Erişim Tarihi: 24/08/2022.

“... Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; eldeki davada azlin haksız olduğu ve davacının akdi ve yasal tüm vekâlet ücretini eski müvekkilleri olan davalılardan isteyebileceği hususu çekişmesiz olup, çekişme karşı taraf vekâlet ücretinin ne zaman muaccel olacağına ilişkindir. Davacı avukat azledilmekle, artık dosyadan elini çektiğinden karşı taraf vekâlet ücretini dahi davalılar yararına tahsile koyamaz. Bu durumda alacağını ancak eski müvekkilinden talep edebilirse de, bu kez karşı taraf vekâlet ücretinin borçlusundan tahsil edilmesinin beklenmesi doğru olmayacaktır. Aksi hâlde, haksız olarak azledilmiş olan avukatın hak ettiği karşı taraf vekâlet ücreti alacağına kavuşması, kendisini haksız olarak azleden, dolayısıyla aralarında niza başlamış olan eski müvekkilinin insafına bırakılmış olacaktır ki, böyle bir durumun hukuk düzeni tarafından korunması beklenemez. Buradan hareketle karşı taraf vekâlet ücretinin haksız azil ile birlikte muaccel olduğunun kabulü gerekir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 09.02.2021 tarihli ve 2017/634 E., 2021/59 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2017-634-k-2021-59-t-9-2-2021> Erişim Tarihi: 24/08/2022.

³⁸⁵Kazaz, 2019, a.g.k., 83; Güner, 2015, a.g.k., 824; Aykut, 2018, a.g.k., 99; Kurtoğlu, 2016, a.g.k., 105.

gibi Türk Borçlar Kanunu'nun 156'ncı maddesi gereği on yıllık zamanaşımı süresine tabidir.³⁸⁶

Avukatlık mesleği kamu hizmeti ifa eden bir meslek olup sunulan avukatlık hizmeti ticari faaliyet olarak sınıflandırılmamaktadır. Muaccel halen gelen akdi vekâlet ücreti ve kanunî vekâlet ücretine ilişkin olarak özel bir faiz türü de öngörülmemiştir. Kanun koyucu tarafından özel bir faiz düzenlenmesi yapılmayan alacak kalemlerine ilişkin olarak 3095 sayılı Kanunî Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümlerine göre yasal faiz işletilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda da vekâlet ücret alacaklarına ilişkin yasal faiz talep edilebilecektir.³⁸⁷ Akdi vekâlet ücretine ilişkin olarak iş sahibi ve avukat arasında faiz başlangıç tarihi, temerrüt tarihi belirlenebileceği gibi kanunî vekâlet ücretinin doğumuna ilişkin ilama ihtiyaç duyulduğundan faiz karar tarihinden itibaren istenebilecektir.

2.5. Kanunî Vekâlet Ücreti ve Dava Değeri İlişkisi

Avukatlık Kanunu'nun 169'uncu maddesinde;

Yargı mercilerince karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücreti, avukatlık ücret tarifesinde yazılı miktardan az ve üç katından fazla olamaz

Hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda yargı merci Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre en az tarife tutarı, en fazla tarife tutarının üç katı oranında yargılama gideri olan kanunî vekâlet ücretine hükmedebilecektir. Avukatlık Asgari Ücreti tarifesinde³⁸⁸ ise vekâlet ücreti bazı işler için nispi bazı işler için ise maktu olarak düzenlenmiştir. Konusu para olan veya değeri para ile ölçülebilen hukukî yardımlarda ise dava değeri önem arz etmektedir.

Açılan bir davanın konusu doğrudan bir miktar para olabileceği gibi değeri para ile ölçülebilen bir konu hakkında da dava açılması mümkündür. Bu tür davalarda nispi hükmedilecek vekâlet ücreti doğrudan dava değerine göre şekillenecektir. Söz konusu dava değeri davanın reddi, kabulü veya kısmen reddi kısmen kabulü halinde taraf vekillerin hak ettikleri ücretin hesaplanabilmesi için önemli yer tutmaktadır.³⁸⁹

Avukatlık Kanunu'nun 168'inci maddesinde;

³⁸⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 86; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 40; Aykut, 2018, **a.g.k.**, 100.

³⁸⁷Güner, 2015, **a.g.k.**, 798; Kurtoğlu, 2016, **a.g.k.**, 93.

³⁸⁸Ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. "Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne Genel Bakış" I. Bölüm 2.5 numaralı başlık.

³⁸⁹Gül, 2022, **a.g.k.**, 201; Özen, 2021, **a.g.k.**, 81.

Avukatlık ücretinin takdirinde, hukukî yardımın tamamlandığı veya dava sonunda hüküm verildiği tarihte yürürlükte olan tarife esas alınır.

hükmü yer almaktadır. Kanunî düzenleme gereği mahkeme tarafından hükmedilecek vekâlet ücretinde dava sonunda hüküm verildiği tarihteki tarifeye riayet edilmesi gerekmektedir. Ancak ıslah kurumu ile birlikte dava değeri üzerinde değişiklik yapılabileceğinden hüküm tarihi itibariyle geçerli tarifenin hangi değer esas alınarak hesaplamaya dâhil edileceği önemlidir. Belirsiz alacak davası olarak açılan davalardan da kanunî vekâlet ücreti dava sonundaki değer üzerinden hükmedilecektir.

Uygulamada konusu para veya para ile ölçülebilen davalarda dava dilekçesi ile birlikte harca esas değer olarak bir tutar gösterilmekte davanın açılması sırasında alınması gereken harçlar bu tutar üzerinden mahkeme veznesine yatırılmaktadır. Islah yolu³⁹⁰ ile davada talep edilen dava konusunun miktarının değiştirilmesi de mümkündür. Yargıtay tarafından kabul edildiği üzere vekâlet ücreti harcı tamamlanan dava değeri üzerinden hesaplanmaktadır.³⁹¹

³⁹⁰Gül, 2022, **a.g.k.**, 204; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 521-528; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 414.

³⁹¹Karar için bkz. Gül, 2022, **a.g.k.**, 201; “Kararın ilgili kısmı şu şekildedir: “Ancak, keşfen belirlenen dava değeri üzerinden yargılama sırasında eksik harç tamamlanmadığına göre, dava dilekçesinde gösterilen dava değeri üzerinden davalı yararına vekâlet ücreti takdiri gerekirken, harcı tamamlanmayan değer için vekâlet ücretine esas alınması doğru değildir.” Karar için bkz. 1. HD, 19.09.2012, E.5641/9645 (yayımlanmamıştır); “... davacı tarafından harca esas değer olarak gösterilen ve dava değeri olarak bildirilen 10.000 TL üzerinden nispi olarak hesap edilmesi gerekirken davalı taraf yararına maktu vekalet ücretine hükmedilmesi doğru görülmemiştir. Ne var ki, belirtilen bu yanlışlığın giderilmesi yargılamanın tekrarını gerektirir nitelikte görülmediğinden, 6100 sayılı HMK'nun Geçici 3. maddesi yollaması ile 1086 sayılı HUMK'nun 438/7. maddesi uyarınca hükmün düzeltilerek onanması uygun görülmüştür. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 12.06.2017 tarihli ve 2015/6756 E., 2017/8775 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2015-6756-k-2017-8775-t-12-6-2017>, Erişim Tarihi: 22/08/2022; “... Dava alacak davası olup, dava değeri 15.000 TL olarak gösterilmiş ve 15.000 TL üzerinden başvuru harcı yatırılmıştır. Bu durumda Mahkemece, davanın reddine karar verildiğine göre davalı lehine dava değeri üzerinden Tarifenin üçüncü kısmına göre hesaplanacak nispi vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde maktu vekalet ücretine hükmedilmesi doğru değildir. Hüküm vekalet ücretine hasren bozulmalıdır. Yargıtay 6. Hukuk Dairesi, 15.09.2015 tarihli ve 2015/6296 E., 2015/7260 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/6-hukuk-dairesi-e-2015-6296-k-2015-7260-t-15-9-2015>, Erişim Tarihi: 22/08/2022; “... Asıl davada davacılar vekilince eksik harcın tamamlanması halinde, mahkemece, men'i müdahale istemi yönünden harcı tamamlanan dava değeri üzerinden davacı lehine vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, dava dilekçesinde men'i müdahale istemi yönünden 2.500,00 TL harca esas değer gösterilmesine rağmen, davacılar lehine hangi değer üzerinden belirlendiği anlaşılamayan ve ne şekilde hesaplandığı denetlenemeyen vekalet ücretine hükmedilmesi de doğru olmamıştır. Yargıtay 23. Hukuk Dairesi, 30.06.2016 tarihli ve 2016/2013 E., 2016/4085 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/23-hukuk-dairesi-e-2016-2013-k-2016-4085-t-30-6-2016> Erişim Tarihi: 22/08/2022; “... Kural olarak tasarrufun iptali davalarında harç ve vekalet ücreti takip konusu alacak miktarı ile (kat'î aciz belgesi düzenlenmiş ise kat'î aciz belgesindeki miktar) iptali istenen tasarrufun tasarruf tarihindeki gerçek değeri karşılaştırılarak düşük olan değer üzerinden nispi olarak hesaplanması gerekir. Bu sebeple mahkemece dava konusu gayrimenkullerin devredildiği tarih itibari ile gerçek değerinin ne olduğunun bilirkişi marifeti ile belirlenerek varılacak sonuca göre harcın belirlenmesi gerekirken, akit tablosundaki değer ve takip miktarı karşılaştırılarak harcın

belirlenmesi doğru görülmemiştir. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 21.11.2018 tarihli ve 2016/7260 E., 2018/11026 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/17-hukuk-dairesi-e-2016-7260-k-2018-11026-t-21-11-2018>; Erişim Tarihi: 22/08/2022; "... Karşı oy için bkz. Vekalet ücretine gelince, harçlandırılan dava değeri üzerinden kabul veya reddedilen miktar esas alınmak suretiyle karar tarihindeki Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince taraflar lehine vekalet ücreti takdir edilmelidir. Somut olayda, davacı dava konusu 12 nolu bağımsız bölüme ve alacağa ilişkin talebinden vazgeçerken yukarıda da belirtildiği üzere 1 er TL dava değeri göstermiştir. Dava tarihi itibarıyla bir bağımsız bölümün değerinin 1 TL olmayacağı izahtan varestedir. Davacı vekilinin söz konusu tutumu en hafif tabiriyle hakkın suistimalidir. Hukuk düzeni hiçbir zaman kötü niyeti ve hakkın suistimalini korumamış daima mahkûm etmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere hakim tarafından resen yapılması gereken iş, öncelikle taşınmazın ve alacak miktarının değerini usulünce belirletmek, ondan sonra eksik peşin harcı tamamlamak, davacı taraf tamamlamazsa dosyayı bu dava konusu açısından işleminden kaldırmak olmalıdır. Davacının eksik harcı tamamlamaması halinde davalı dilerse bu eksik harcı tamamlayarak davanın devamını sağlayabilecektir. Sonuç itibarıyla, dava değerini belirlemek davacının, mümkün olmadığı takdirde resen hakimin görevidir. Dava değerine göre eksik peşin harcı tamamlamak hakimin görevidir. Davacının ve hakimin yerine getirmesi gereken yükümlülüğün ihmal edilmesi üzerine davalı lehine 2 TL vekalet ücreti takdirinin kabulü mümkün değildir." Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 21.04.2021 tarihli ve 2020/3272 E., 2021/2452 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2020-3272-k-2021-2452-t-21-4-2021> Erişim Tarihi: 22/08/2022; "... Bu aşamada davanın konusu kalmadığı gözetilerek konusu kalmayan dava hakkında bir karar verilmesi ve o andaki dava dilekçesinde bildirilen dava değeri üzerinden davacı yararına vekalet ücreti takdiri gerekirken bu yön gözden kaçırılarak bundan sonra, davacının harç tamamlamasına olanak sağlanarak davacı yararına fazla vekalet ücreti takdirinin MK'nun 2.maddesine aykırılık teşkil ettiğinin düşünülmemesi doğru görülmemiştir." Yargıtay 19. Hukuk Dairesi, 25.03.2010 tarihli ve 2009/9519 E., 2010/3466 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/19-hukuk-dairesi-e-2009-9519-k-2010-3466-t-25-03-2010> Erişim Tarihi: 22/08/2022; "... Tebliğ edilen bu muhtıra nedeniyle, davacılar vekilinin 19.09.2012 tarihli dilekçesiyle, asıl davada davacılar için 75.000,00'er TL. maddi tazminat talep edildiği bildirilip eksik harç da aynı tarihte ikmal edilmiştir. Yargılama sırasında alınan hesap raporundaki maddi tazminat bedelleri davacılar lehine hüküm altına alınmış ve maddi tazminat yönünden 150.000,00 TL. dava değeri olarak kabul edilip hükmedilen kısım ile 150.000,00 TL. arasında kalan bölüm üzerinden davalı taraf yararına red vekalet ücretine karar verilmiştir. Davacı tarafın maddi tazminat istemli asıl davasını 2.000,00 TL. harca esas değer üzerinden belirsiz alacak davası olarak usûl ve yasaya uygun biçimde açtığı dikkate alınıp yargılamaya devam edilmesi ve bilirkişi incelemesi sonunda maddi tazminatın hesaplanmasından sonra davacı tarafa bedel artırımı işlemini yapma imkânı tanınması, bedel artırımı işlemindeki miktar üzerinden maddi tazminat hakkında karar verilip davalı taraf lehine vekalet ücreti takdiri gerekip gerekmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekirken; mahkemece yapılan hatalı usûl işlemi nedeniyle, tazminatın belirli hale gelmesinden önceki dönemde bildirilen toplam 150.000,00 TL'lik bedelin dava değeri olarak kabulü suretiyle, davalı taraf lehine maddi tazminat yönünden red vekalet ücretinin hüküm altına alınması da doğru görülmemiştir." Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 24.12.2018 tarihli ve 2018/1598 E., 2018/12618 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/17-hukuk-dairesi-e-2018-1598-k-2018-12618-t-24-12-2018> Erişim Tarihi: 22/08/2022; "... Davanın açıldığı tarih itibarıyla belirsiz alacak niteliğinde olduğu görülen davada 10.000 TL üzerinden harç yatırılmış olup, mahkemenin icra dosyasındaki değer üzerinden yasa gereği yarı oranda katılma alacağı hakkı olduğunu bilmesi gerektiği düşüncesi ile harcın tamamlattırılabilmesi kabul edilebilir ise de, ev ağaçlar ve parselin toplam değeri olan 85.276,80 TL 'nin dava değeri olarak kabul edilmesi doğru değildir. Katılma alacağının artık değerinin yarısı oranında olması nedeni ile bu miktarın yarısı 42.638,40 TL 'nin dava değeri olarak kabul edilip, harcının da tamamlanması, her ne kadar 29.393,75 TL olarak ıslah yapılmış ise de bu isteğin talebin daraltılması niteliğinde bulunması karşısında, Mahkemece kabul edilen 29.026,25 TL çıkarıldıktan sonra redde esas miktarın 13.612,15 TL olduğu, bu miktar üzerinden davalı lehine vekalet ücreti takdir edilmesi, yargılama giderlerinin ise, belirtilen kabul ve reddedilen miktarlar gözetilmek suretiyle taraflara yükletilmesi gerekirken, yazılı şekilde dava değeri ve reddedilen miktarda hataya düşülerek davacı aleyhine olacak şekilde yargılama giderlerine hükmedilmesi ve davalı lehine fazla vekalet ücreti takdiri doğru olmamıştır. Bu nedenle davacı vekilinin yargılama giderleri ve vekalet ücretine ilişkin temyiz itirazları yerinde olup hükmün bozulması gerekmiştir." Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 10.12.2018 tarihli ve 2016/18502 E., 2018/19972 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2016-18502-k-2018-19972-t-10-12-2018> Erişim Tarihi: 22/08/2022.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi, kanunî vekalet ücretinin hesaplanmasında esas alınan düzenlemedir. 20.11.2021 tarihli ve 31665 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücreti Tarifesi’nin 5’inci maddesinde;

Gerek kısmi dava gerekse belirsiz alacak ve tespit davasında mahkemece dava değerinin belirlenmesinden sonra davacı davasını belirlenmiş değere göre takip etmese dahi, yasal avukatlık ücreti, belirlenmiş dava değerine göre hesaplanır.

düzenlemesi yer almaktadır. Tarifede yer alan bu düzenleme ile davacı tarafça tamamlanan harca ilişkin değer üzerinden değil, mahkemece tespit edilen değer üzerinden vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiği belirtilmektedir. Düzenlemede davacının davasının mahkemece tespit edilen değer üzerinden takip etmemesi ibaresi yer almaktadır. Söz konusu hüküm davalı lehine vekâlet ücreti takdir edilmesi gereken hallerde davacının haksız çıktığı dava sonunda uygulama alanı bulacaktır. Davacının tasarruf ilkesi gereği iradesi, dava değerine arttırma ya da mahkemece belirlenen tutarı ayrı bir dava konusu etme yönünde olabileceğinden mükerrer vekâlet ücreti tahsili, davalı lehine yorumu zorunlu kılmaktadır.³⁹² Yargı içtihatları da tarife hükmünün davalı lehine hükmedilecek vekâlet ücretine ilişkin uygulama alanı bulduğu yönündedir.³⁹³

³⁹²Gül, 2022, **a.g.k.**, 192.

³⁹³ "... Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 7/2. maddesinde "Davanın dinlenebilmesi için kanunlarda öngörülen şartın yerine getirilmemiş olması ve husumet nedeniyle davanın reddine karar verilmesinde davanın görüldüğü mahkemeye göre tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde yazılı miktarları geçmemek üzere üçüncü kısmında yazılı avukatlık ücretine hükümlenir" biçiminde; Aynı Tarifinin 5/2 maddesinde ise "Gerek kısmi dava gerekse belirsiz alacak ve tespit davasında mahkemece dava değerinin belirlenmesinden sonra davacı davasını belirlenmiş değere göre takip etmese dahi, yasal avukatlık ücreti, belirlenmiş dava değerine göre hesaplanır." şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Mahkemece anılan bu maddeler uyarınca davalı yararına maktu vekalet ücreti verilmesi gerekirken ıslah yapılmadan önceki miktar üzerinden usûl ve yasaya aykırı olarak 10,00 TL vekalet ücretine hükmedilmiş olması doğru değildir. Bu nedenle kararın bozulması gerekmiştir. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 11.12.2019 tarihli ve 2017/1692 E., 2019/5916 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2017-1692-k-2019-5916-t-11-12-2019>; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 11.12.2019 tarihli ve 2017/1700 E., 2019/5921 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2017-1700-k-2019-5921-t-11-12-2019>; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 11.12.2019 tarihli ve 2017/1695 E., 2019/5918 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2017-1695-k-2019-5918-t-11-12-2019>; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 11.12.2019 tarihli ve 2017/1698 E., 2019/5920 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2017-1698-k-2019-5920-t-11-12-2019>; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 11.12.2019 tarihli ve 2017/1693 E., 2019/5917 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2017-1693-k-2019-5917-t-11-12-2019> Erişim Tarihi: 22/08/2022; "... aynı tarifenin 5 maddesinde de " Hangi aşamada olursa olsun, dava ve icra takibini kabul eden avukat tarife hükümleri ile belirlenen ücretin tamamına hak kazanır. Gerek kısmi dava gerekse belirsiz alacak ve tespit davasında mahkemece dava değerinin belirlenmesinden sonra davacı davasını belirlenmiş değere göre takip etmese dahi, yasal avukatlık ücreti belirlenmiş dava değerine göre hesaplanır. " şeklinde düzenleme yapılmıştır. Bu durumda, açılmamış sayılma ile sonuçlanan davada, davalı ... şirketinin vekille temsil edildiği ve vekilin yargılamaya katılarak cevap dilekçesi sunduğu anlaşıldığından, vekalet ücretine hak kazanan davalı taraf yararına harçlandırılmış davanın değeri üzerinden vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, yazılı biçim ve şekildeki gerekçeyle davalı taraf yararına vekalet ücreti hükmedilmemiş olması isabetsizdir. Ancak bu yanılmanın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 8'inci maddesinde;

Bir davanın takibi sırasında karşılık dava açılması, başka bir davanın bu davayla birleştirilmesi veya davaların ayrılması durumunda, her dava için ayrı ücrete hükümlenir.

düzenlemesi mevcuttur. *Gül* tarafından³⁹⁴ kabul edilen görüşe göre söz konusu düzenleme Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 110'uncu maddesinde düzenlenen Objektif davaların yığılması hallerinde de uygulama alanı bulmalıdır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından³⁹⁵ da davaların yığılması halinde her bir talep için ayrı vekâlet

gerektirmediğinden davalı ... vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesince verilen kararın HMK.m.353/1-b/2 hükmü uyarınca kaldırılmasına ve vekalet ücretine ilişkin olan yanlışlıkların durumunun düzeltilmesi suretiyle yeniden esas hakkında hüküm tesis edilmesi gerektiği sonucuna varılarak aşağıdaki biçimde hüküm tesis edilmiştir." İstanbul BAM 8. Hukuk Dairesi, 17.03.2021 tarihli ve 2019/329 E., 2021/462 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/istanbul-bam8-hd-e-2019-329-k-2021-462-t-17-3-2021> Erişim Tarihi: 22/08/2022;"... AAÜT'nin 5. Maddesi uyarınca "gerek kısmi dava, gerekse belirsiz alacak ve tespit davasında, mahkemece dava değerinin belirlenmesinden sonra davacı davasını belirlenmiş değere göre takip etmese dahi yasal avukatlık ücreti belirlenmiş dava değerine göre hesaplanır." hükmüne göre, belirlenmiş olan 200.000 TL üzerinden vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, davanın ıslah edilmediği, ıslah harcın yatırılmadığı gerekçesiyle davacı lehine vekalet ücreti takdir edilmemesi yerinde olmamıştır. İstanbul BAM 40. Hukuk Dairesi, 28.11.2019 tarihli ve 2019/199 E., 2019/562 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/bolge-adliye-mahkemesi/istanbul-bam40-hd-e-2019-199-k-2019-562-t-28-11-2019> Erişim Tarihi: 22/08/2022.

³⁹⁴Gül, 2022, **a.g.k.**, 198-199; S. Kırtıloğlu, (2014). Medeni Yargılama Hukukunda Objektif Dava Birleşmesi. Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18(3-4), 140.

³⁹⁵... Taleplerin birbirinden bağımsız olması, diğer deyişle mahkemenin önünde birden çok talep sonucu bulunması nedeniyle mahkemenin her bir talebi ayrı ayrı incelemesi ve her biri için ayrı hüküm kurması gerekir. Bu gereklilik çerçevesinde varılan önemli sonuçlardan biri de kendisini vekâlet ücretinin, her bir talep için ayrı ayrı takdir edilmesi noktasında gösterir. Gerçekten de dava yığılmasında her bir talebin tek başına dava edilme olanağı bulunduğu göre, her bir talep bakımından da ilgilisi yararına ayrı ayrı vekalet ücreti takdir edilmesi gerekir (KURU, s.1500). Somut olaya döndüğünde asıl dava davacısı, asıl dava davalısı aleyhine tek dilekçe ile fakat davaların yığılması niteliğinde olmak üzere, tecavüzün önlenmesi ve tazminat konulu iki asli talep içeren bir dava açmıştır; tazminat talebi tecavüzün önlenmesi talebinin fer'i niteliğinde de değildir. Bu taleplerin her birinin ayrı ayrı reddedilmiş olması nedeniyle her bir talep bakımından davalı yararına vekâlet ücreti takdiri gerekir." Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 09.11.2016 tarihli ve 2014/1307 E., 2016/1045 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2014-1307-k-2016-1045-t-9-11-2016> Erişim Tarihi: 23/08/2022; "... Davacının, birleştirilen elatmanın önlenmesi ve ecrimisil talepleri (davaları) birbirinden bağımsız olduğundan ve her bir talep (dava) hakkında ayrı hüküm kurulmuş bulunduğu göre her talep için de ayrı vekalet ücreti ve yargılama giderine hükmedilmelidir. (Yargıtay 11.HD, 04.07.2012 tarih, 2012/14718E, 2013/14276K, Y.11.HD, 02.10.2012 tarih, 2012/19082E, 2013/17249K, Y.11:HD, 08.12.2014 tarih, 2014/17013E, 2014/19171K)" Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 16.04.2015 tarihli ve 2014/11118 E., 2015/5655 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2014-11118-k-2015-5655-t-16-4-2015> Erişim Tarihi: 23/08/2022; "... Dava, proje çizim ve aracılık bedellerinin tahsili istemlerine ilişkindir. Mahkemece davanın kısmen kabul edilerek proje çizim bedelinin tahsili ile aracılık bedeli talebinin reddine karar verilmiştir. Mahkemece, yazılı şekilde davanın kısmen kabul kısmen reddine karar verilmesine rağmen aracılık bedeli talebinin reddi yönünden davalılar yararına vekalet ücreti takdir edilmemiştir. Oysa, davacıların, her biri ayrı bir davaya konu olabilecek istemlerini tek bir dava içinde talep etmiş olması HMK'nin 110. maddesi gereğince dava yığılması niteliğinde olup, kabul edilen ve reddedilen istemlerin her biri için ayrı ayrı vekalet ücreti takdir edilmesi gerekmektedir. Bu durumda, mahkemece, proje çizim bedeli ile aracılık bedelinin tahsili istemlerinin her biri için hüküm tarihinde yürürlükte bulunan AAÜT uyarınca ayrı ayrı vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken aracılık bedeli talebinin reddi yönünden davalılar yararına vekalet ücretine hükmedilmemesi doğru görülmemişse de, bu husus yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, kararın bu yönüyle düzeltilerek onanması gerekmiştir." Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 20.03.2018 tarihli ve 2016/9513 E., 2018/2129 K. sayılı kararı

ücretine hükmedilmesi gerektiği kabul edilmiştir. Bu kapsamda taleplerin değerleri üzerinden vekâlet ücreti hesaplaması da ayrı ayrı yapılmalıdır.

2.6. Kanunî Vekâlet Ücreti ve Hâkimin Takdir Yetkisi

Avukatlık Kanunu'nun 169'uncu maddesi ile yargı makamlarınca hükmedilecek vekâlet ücretine ilişkin alt ve üst sınırlar belirtilmiştir. Yargı makamlarında hükmedilecek vekâlet ücreti, tarifede belirtilen tutardan az ve üç katından fazla olamayacaktır. Kanun koyucu tarafından bu alt sınır ile üst sınır arasında vekâlet ücretine hükmedilmesi hâkimin takdir yetkisi ile ve takdir yetkisinin sınırları ile açıklanmaktadır.

Hâkimin takdir yetkisi, temelini Türk Medenî Kanunu'ndan almaktadır. Avukatlık Kanunu'nun 169'uncu maddesi ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 3'üncü maddesinde alt ve üst sınır belirtilirken tarife hükmünde alt ve üst sınırını takdir mekanizmaları da belirtilmiştir.

Türk Medenî Kanunu'nun 4'üncü maddesinde;

Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.

hükmü ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 3'üncü maddesinde;

Bu ücretin belirlenmesinde, avukatın emeği, çabası, işin önemi, niteliği ve davanın süresi göz önünde tutulur.

düzenlemesi yer almaktadır. Bu kapsamda hâkimin vekâlet ücreti takdirinde hukuk kuralları, hakkaniyet ve avukatın emeği, çabası, işin niteliği ve önemi ile yargılama süresi dikkate alınacaktır.³⁹⁶ Tarifede belirtilen avukatın emeği, çabası, işin önemi, niteliği ve davanın süresi hâkimin takdir yetkisinin somut şartlarını ortaya koyarken hukuka ve hakkaniyete göre karar verilmesi ise soyut şartlar içinde yer almaktadır.³⁹⁷ Türk Medenî Kanunu'nun 4'üncü maddesinde yer alan hüküm genel nitelikte bir hüküm olup yargılama gideri olarak hükmedilen vekâlet ücretine ilişkin tarifenin 3'üncü maddesi önem arz etmektedir. Dava taraflarının hükme ilişkin gerekçeleri öğrenmesi ve mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılama hakkının bir parçası olup ilâm içerisinde bulunan vekâlet ücretinde hâkimin takdir yetkisi de gerekçelendirilmelidir.³⁹⁸

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2016-9513-k-2018-2129-t-20-3-2018>

Erişim Tarihi: 23/08/2022.

³⁹⁶Aykut, 2018, **a.g.k.**, 80.

³⁹⁷Aykut, 2018, **a.g.k.**, 81.

³⁹⁸Aykut, 2018, **a.g.k.**, 81; Gerekçeli karar Hakkı için bkz. N. M. Bekri (2018). *Gerekçeli Karar Hakkı*. Ankara Barosu Dergisi, 2014-3, 205-228.

Avukatın emek ve çabası iş takibinde avukatın yaptığı işlemleri kapsayacak bir ifadedir. Kanun koyucu tarafından avukatın emek ve çabası belirli işlemlerle sınırlandırılmadığı gibi hangi işlemlerin avukatın emek ve çabası olarak değerlendirilmesi gerektiği de yasal düzenleme olarak öngörülmemiştir. Yargıtay tarafından kabul edilen ve tarifede belirtilen ücret miktarının arttırılmasına sebebiyet veren emek ve çaba “normalin ötesinde bir çaba ve emek” olarak adlandırılmaktadır.³⁹⁹ Hâkim tarafından takdir yetkisi kullanılarak ve avukatlık emek ve çabası değerlendirilerek tarifedeki vekâlet ücretinin misli üzerinden vekâlet ücretine hükmedilmesi için adaletin bir an önce yerine getirilmesi adına çaba gösterilmesi, özen yükümlülüğünü aşacak şekilde normalin ötesinde çaba ve emek harcanması ve yargılama faaliyetine katkı sunulması gerekmektedir.⁴⁰⁰

Avukatın emek ve çabasında olduğu gibi işin niteliğinde hangi durum ve işlerde vekâlet ücretinin arttırılması gerektiğine ilişkin kanunî bir düzenleme mevcut değildir.⁴⁰¹ Yargıtay tarafından⁴⁰² işin niteliğinde dair “zorluk derecesi” gibi terimlere yer verilmişse de bu durum da bir netlik ortaya koymamaktadır. İçtihatlarda zorluk derecesinden anlaşılması gereken ise uyumsuzluğu niteliği ve karmaşık olup olmaması ile ilişkilidir.⁴⁰³

Davanın süresinde ise yargılama başlangıcından davanın zaman bakımından sonuçlandığı ana kadar olan süre anlatılmak istenmektedir. Kanun koyucu tarafından

³⁹⁹“... Dolayısıyla avukatın en üst sınırdan vekâlet ücretine hak kazanabilmesi için normalin ötesinde bir çaba ve emek harcaması gerekir. Bu itibarla bu oran belirlenirken davalının sarf ettiği emek ve mesai ile dava ve takibin ve uyumsuzluğun niteliği gözardı edilmemelidir. Mahkemece %10 oranın aşılması halinde somut dayanakları gösterilmelidir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 07.09.2015 tarihli ve 2014/34716 E., 2015/26510 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2014-34716-k-2015-26510-t-07-09-2015>, Erişim Tarihi: 25/07/2022; H. Mısır (2020). *Avukatlık Sözleşmesi ve Ücret*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 380, Ankara: Türkiye Barolar Birliği; 373.

⁴⁰⁰Aykut, 2018, **a.g.k.**, 82; Egemen ve Aşık, 2021, **a.g.k.**, 250-251; “... Bu durumda, değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilamın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktarın avukatlık ücreti olarak belirlenmesi gerekecektir. Ancak %10 ile %20 arasında oran belirlenirken hangi ölçümün esas alındığının da gerekçeli olması esastır. Mahkemece avukatın alacağı ücret belirlenirken, öncelikle işin niteliği, zorluk derecesi, işe harcanan zaman, sarf edilen emek ve işe katkı değeri dikkate alınmalıdır.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 14.05.2020 tarihli ve 2017/3976 E., 2020/3812 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2017-3976-k-2020-3812-t-14-5-2020> Erişim Tarihi: 25/08/2022.

⁴⁰¹ Özekes, 2005, **a.g.k.**, 40.

⁴⁰²“... Mahkemece avukatın alacağı ücret belirlenirken, öncelikle işin niteliği, zorluk derecesi, işe harcanan zaman, sarf edilen emek ve işe katkı değeri dikkate alınmalıdır.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 03.04.2012 gün ve E. 2011/14355, K. 2012/8962 sayılı kararı; Mısır, 2020, **a.g.k.**,374

⁴⁰³Aykut, 2018, **a.g.k.**, 84; “... Oysa özen görevi vekalet sözleşmesinin bir unsurudur. Emek ve mesai belirlenirken ağırlıklı olarak uyumsuzluk niteliği, kompleks olup olmadığı davanın geçirdiği safahat ve süresi vekilin yargılama faaliyetine katkısı gözönüne alınmalıdır. Özellikle nafaka vb. davalarda alt sınırdan uzaklaşılmasının somut dayanakları gösterilmelidir.” Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 30.01.2013 tarihli ve 2012/23463 E., 2013/1903 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2012-23463-k-2013-1903-t-30-1-2013> Erişim Tarihi: 25/08/2022.

süreye ilişkin somut bir kısıtlama yer verilmemiştir. Sürenin hangi dava içine ne zamanda sonuçlanacağına ilişkin bir düzenleme mevcut olmadığından makul süre değerlendirmesi yine hâkim tarafından yapılacaktır.⁴⁰⁴

3. YARGILAMA GİDERLERİNİN NİTELİĞİ

Yargılama giderlerinin niteliği başlığı altında kanunda yargılama gideri içerisinde sayılan yargı harçları, gider avansı, delil avansı, vekâlet ücreti vb. nitelikteki giderlerin genel özellikleri ve hangi kurallar dâhilinde işleme tabi oldukları ve ortak kuralları üzerinde durulacaktır. Zira yargılama giderlerine ilişkin olarak peşin ödeme, taraflarca ödenme, kesin süre verilmesi ve ödenmesinin tarafı güçlüğe düşüreceği durumlarda ya da re'sen araştırma gerektiren hallere ilişkin hazineden karşılanması durumları söz konusu olabilmektedir. Ayrıca yargılama giderlerinin kim tarafından hüküm altına alınacağı, gerekçeli kararda nasıl gösterilmesi gerektiği yargılama giderlerinin niteliği itibariyle diğer giderlerden farklılıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Davanın tarafları davacı veya davalı fark etmeksizin mahkemeden talep ettiklerine ilişkin giderlerini mahkemeye peşin olarak ödemek zorundadır. Söz konusu ödeme mahkeme veznesine yapılmaktadır.⁴⁰⁵ İcra Müdürlüklerine ilişkin taleplerin gider ve harçları ise icra müdürlüklerinin ödenecek giderin niteliğine göre değişiklik gösterilen hesaplarına yapılmaktadır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında getirilen düzenleme ile davacı, yargılamanın gecikmemesi amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan “Gider Avansı Tarifesi”ne göre belirlenecek gider avansı ve harcı dava açılış anında mahkeme veznesine yatırmak zorundadır. Söz konusu düzenleme, 1086 Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu döneminde yer almamakta olup Hukuk Muhakemeleri Kanunu ‘nun hukuk yargılamasına getirdiği yeniliklerden biridir.⁴⁰⁶

Harçların ve gider avansının peşin olarak yatırılması zorunluluktur. Gider avansı ise aynı zamanda dava şartı niteliği taşımaktadır. Gider avansın peşin ödenmemesi dava şartı yokluğundan davanın usulden reddini gerektirmektedir. Delil avansının yatırılmamış

⁴⁰⁴Aykut, 2018, a.g.k., 85.

⁴⁰⁵Aldemir, 2019, a.g.k.,35.

⁴⁰⁶Aldemir, 2019, a.g.k.,35.

olması ise davanın usulden reddini gerektirmez zira delil avansı olarak adlandırılan yargılama gideri dava şartı niteliği taşımamaktadır.⁴⁰⁷

Doktrinde kabul edilse de uygulamada aksi yönde gerçekleşen bir diğer durum ise gider veya delil avansına ilişkin kalan tutarının iadesidir. Doktrinde de kabul edildiği ve mahkemelerce gerekçeli karar evraklarında yer verilen hükmün kesinleşmesi akabinde avansın iadesi mahkemelerce re'sen yerine getirilmesi gereken bir hüküm olsa da talep ile işlem alındığı uygulamada görünmektedir.⁴⁰⁸

Kural olarak yargılama gideri talepte bulunan tarafça karşılanmaktadır. Türk hukuk sisteminde delillerin taraflarca hazırlanması ve taleple bağıllık ilkesi yargılamanın temelini oluşturmaktadır. Bu nedendir ki davanın veya savunmanın dayandığı deliller de yine taraflarca hazır edilmektedir. Delillerin taraflarca hazır edildiği dava ve işlerde ise taraflar, dayandıkları delillere ilişkin giderleri karşılamak zorundadır.⁴⁰⁹ Deliller dışında mahkemeden tedbir isteme, delil tespiti ya da kanun yoluna başvuru da taraflarca gerçekleştirilebilecek iş ve işlemlerdir. Söz konusu işlere ilişkin gider ve harçlar da yine talep eden, kanun yoluna başvuran tarafça karşılanmak zorundadır.⁴¹⁰

Yargılama giderinin dava aşamasında kim tarafından ödeneceği hususu ispat külfeti altında olan tarafın söz konusu külfete ilişkin yapılacak giderlere katlanma yükümlülüğü olarak açıklanabilecektir. Tanık dinletilmesini talep eden taraf, tanıklık ücreti ile gideri ödemelidir. Kural olarak bilirkişi incelemesinden yararlanacak tarafın söz konusu gidere katıldığı kabul edilmektedir. Ancak kişisel kanaatimiz her iki tarafın da bilirkişi incelemesinde dayandığı hallerde ücrete ilişkin düzenlemenin farklılık gösterebileceğidir.⁴¹¹

⁴⁰⁷Ayrıntılı bilgi için bkz. Aldemir, 2019, **a.g.k.**,38,45 vd.; Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 35; "... Hukuk Muhakemeleri Kanununun 114/1 -g maddesinde "dava şartı" olarak kabul edilen "gider avansı", taraflarca ikame edilen deliller için mahkemece belirlenen delil avansı olmayıp, zorunlu gider avansıdır. Bu da, dava açılırken "Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi"nde davanın tarafları için öngörülen taraf sayısının beş katı tutarındaki tebligat gideri ile diğer iş ve işlemler için gösterilen giderlerdir. Tarafların ikamesini talep ettiği delil için mahkemece belirlenen avansın, tanınan kesin süre içinde yatırılmamış olması, ancak o delilin ikamesinden vazgeçmiş sayılmayı gerektirir.Yoksa hiçbir şekilde delil avansının yatırılmamış olması davanın usulden reddini gerektirmez. Bu husus dikkate alınmadan delil için belirlenen avansın kesin süre içinde yatırılmadığından bahisle bu konunun "dava şartı" kabul edilip davanın usulden reddedilmesi yasaya aykırıdır.". Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 22.10.2012 tarihli ve 2012/5868 E., 2012/25633 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/2-hukuk-dairesi-e-2012-5868-k-2012-25633-t-22-10-2012-1> Erişim Tarihi:10/05/2022

⁴⁰⁸Aldemir, 2019, **a.g.k.**,44.

⁴⁰⁹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 53; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2386.

⁴¹⁰Aldemir, 2019, **a.g.k.**,53.

⁴¹¹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 53.

Yargılama giderlerinin ne olduğu, kim tarafından ödeneceği Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümleri yanında özel kanunlarda da düzenleme alanı bulmaktadır. 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 5'inci maddesinde yargılama gideri içerisinde sayılan posta giderinin peşin ödenmesi gerektiği, ilgili masrafı peşin ödemeyen tarafın tebligat talebinden vazgeçmiş sayılacağı belirtilmiştir.⁴¹² Uygulamada mahkeme ve icra işlerinde posta gideri gider avansı ya da delil avansı olarak alınmakta olup mahkemelerin söz konusu taleplerinin ara karar ile değil sözlü olarak talep ettiği kanunî düzenlemenin gerektiği gibi uygulanmadığı da görülmektedir.

Kural yargılama giderinin talep eden tarafça karşılanması ise de Türk hukuk sistemin "Adli Yardım" kurumunun varlığı ve hâkimin re'sen araştırma ilkesine göre hareket ettiği iş ve işlemlerde yargılama giderinin devlet hazinesinden ödenmesi de mümkündür.⁴¹³ Hukuk sistemi içerisinde re'sen araştırma ilkesinin kabul edildiği iş ve işlemlere ilişkin olarak bir yargılama gideri söz konusu ise mahkeme tarafından bir tarafa veya taraflara bir haftalık kesin süre verilerek söz konusu giderin karşılanması istenir. Tarafların kesin süre içerisinde gideri tamamlamaması halinde mahkemece giderin devlet hazinesince karşılanmasına karar verilebilir.⁴¹⁴

Re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı işlerde giderin nasıl karşılanacağı net iken uygulamada ne çok karşılaşılan sorunlardan biri taraflarca hazırlanma ilkesinin geçerli olduğu bir davada hâkimin talebi halinde yapılması gereken bir işe ilişkin giderin kim tarafından karşılanacağıdır. Söz konusu durumun varlığında ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 325'inci maddesi⁴¹⁵ uygulama alanı bulacaktır. Yargıtay tarafından kabul edilen görüşe göre de,⁴¹⁶ hâkimin bir işin yapılmasının re'sen emrettiği hallerde verilen süre içeriğinde gider karşılanmamış ise dava re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı dava olsun olmasın devlet hazinesinden karşılanmasına karar verilebilecektir.

⁴¹²Aldemir, 2019, **a.g.k.**,55; Tutumlu, 2017, **a.g.k.**, 305.

⁴¹³Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 23; Adli Yardım hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 307; Pekcanitez,,Atalay, ve Özekes, 2017, **a.g.k.** 541-550; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 826-832; Aldemir, 2018, **a.g.k.**, 1273-1293; M. Akbal (2011). *Medeni Yargılama Hukukunda Adli Yardım*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 93, 147-173; H. Kaya (2021). *Yargılama Giderleri (Harç, Vekâlet Ücreti, Diğer Yargılama Giderleri ile Adli Yardım)*. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, 421-433.

⁴¹⁴ Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 81; M. Tosun ve E. Tan (2015). *İdari Yargıda Davaya Müdahale: Uygulama ve Teori Açısından İnceleme*. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 3 (5), 830.

⁴¹⁵"Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği dava ve işlerde, hâkim tarafından resen başvuru alan deliller için gereken giderlerin, bir haftalık süre içinde taraflardan birisi veya belirtilecek oranda her ikisi tarafından ödenmesine karar verilir. Belirlenen süre içinde bu işlemlere ait giderleri karşılayacak miktarda avans yatırılmazsa, ileride bu gideri ödemesi gereken taraftan alınmak üzere Hazineden ödenmesine hükmedilir." (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 325)

⁴¹⁶Ayrıntılı bilgi için bkz. Aldemir, 2019, **a.g.k.**,84-85.

Yargılama giderleri, tarafların talep etmesine bakılmaksızın mahkeme tarafından re'sen hükmedilen kalemler içerisinde yer almaktadır. Yargılama giderlerinin re'sen hükmedilmesi niteliğine ilişkin kanunî düzenleme Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 332'nci maddesinde yer almaktadır. Madde hükmünde de belirtildiği üzere mahkemece yargılama giderine hükmedilirken açıklayıcı dökümü çıkarılacak hüküm tesis edilmelidir.⁴¹⁷ Bu kapsamda ayrıntılı bir açıklama mahkemenin yükümlülüğüdür.⁴¹⁸ Ancak uygulamada ne yazık ki yargılama gideri olarak sayılan kalemlerin mahkemelerce göz ardı edildiği de görülmektedir.

Kanunî düzenleme gereği yargılama giderlerine ilişkin hüküm mahkemece re'sen hükmedilmelidir. Bu sebeple, yargılama gideri hükmedilmeyen taraf söz konusu yargılama giderini ayrı dava konusu edemez. Hüküm kesinleşmiş oldu hallerde taraflar talep etmiş olsa da ahi mahkemece unutulmuş yargılama giderinin ayrı bir dava konusu edilmesi mümkün değildir.⁴¹⁹

Uygulamada en çok karşılaşılan sorunlardan biri de mahkemece yargılama giderinin unutulması, vekâlet ücretine ilişkin hesaplamanın hatalı yapılması ancak hükmün değiştirilme imkânı mevcut olmadığından çözümün bir üst mahkemeden beklenmesi ya da sorunun çözümsüz kalması idi. Ancak 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile getirilen düzenleme ile yargılama gideri gibi re'sen hükmedilmesi gereken hususlara ilişkin talep imkânının yolu açılmıştır. 7251 sayılı kanunun 27'nci maddesi ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 305/A maddesi⁴²⁰ eklenerek "hükümün tamamlanması" kurumu düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu düzenleme ile bilhassa yargılama giderine ilişkin yapılan eksik hüküm tesislerinin giderilmesi adına önemli adım atılmıştır. 28.07.2020 yayım tarihli düzenleme ile yargılama giderine ilişkin hükmün hatalı olması halinde taraflardan her biri kararın tebliğinden itibaren bir ay içerisinde ek karar talebinde bulunabilecektir. Söz konusu düzenlemeye ilişkin ikilik yaratmaması açısından bir eleştiri de hukuk sistemimizde sürelerin tefhim veya tebliğ ile başlaması kuralının mevcut olduğunun unutulmaması gerektiğidir. Ne yazık ki uygulamada mahkemeler asıl

⁴¹⁷Ayrıntılı bilgi için bkz Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 218-227.

⁴¹⁸Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 212.

⁴¹⁹Aldemir, 2019, **a.g.k.**, 213.

⁴²⁰Taraflardan her biri, nihaî kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde, yargılamada ileri sürülmesine veya kendiliğinden hükme geçirilmesi gerekli olmasına rağmen hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususlarda, ek karar verilmesini isteyebilir. Bu karara karşı kanun yoluna başvurulabilir. (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 305/A)

uyuşmazlık konusuna ilişkin nihai kararlarına açıklarken yargılama gideri vb. nitelikteki sair hususları gerekçeli kararda açıklayacaklarını belirterek kısa karar kurmakta ve süreyi tefhim ile başlatmaktadır. Bu tür durumlarda asıl karar ile bağlantılı vekâlet ücretine ilişkin kanun yollarına başvuru sıkıntıya düşebilmektedir. Zira fer’i nitelikteki bu yargılama gideri ancak ve ancak gerekçeli kararın tebliğ ile görülmekte ancak tefhim ile sürenin başladığı hallerde süre geçti ise istinafa konu edilememe riski ile karşı karşıyadır.

4. YARGILAMA GİDERLERİNİN KİME AİT OLACAĞI MESELESİ

Yukarıda yer alan açıklamalarda yargılama giderlerinin davanın, icra takibinin açılması sırasında veya bir işin talebi halinde kim tarafından ödenmesi gerektiğine ilişkin olarak davayı açan ya da talepte bulunan kişi tarafından karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Bunlar dışında kanunî düzenlemeler ve yüksek mahkeme kararları ışından yargılama giderlerinin hükümde ayrıntılı olarak düzenlenerek dava da haksız çıkan tarafa yükletilmesi gerektiği kural olarak benimsenmiştir. Söz konusu yasal düzenleme Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 326 ve 327’nci maddelerinde yer almaktadır.

Yargılamam giderinin davada haksız çıkan tarafa veya haklılık oranına göre taraflara yükletilmesi halinde çalışmanın konusunu oluşturan “kanunî vekâlet ücretinin” aslında kime ait olacağı meselesi önem arz etmektedir. Avukatlık Kanunu ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi hükümleri ile yargı mercileri tarafından hükmedilen vekâlet ücretinin avukata ait olduğu hükme bağlandığından bu başlık altında söz konusu yasal düzenlemeler ile uygulamada karşılaşılan sorunlar ele alınacaktır.

4.1. Yargılama Giderlerinin Kim Tarafından Ödeneceği Meselesi

Yargılama giderlerine ilişkin genel açıklamalarda yer verildiği üzere davanın açılması sırasında birtakım gider ve harçların peşin olarak yatırılması gerekmele birlikte kural işlemi talep eden tarafın harç ve giderleri peşin olarak ödemesidir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 326’ncı maddesinde “Yargılama giderlerinden sorumluluk” başlığı altında dava sonunda davanın yürütülmesi adına yapılan yargılama giderlerinin kimin sorumlu olacağına dair düzenlemeye yer verilmiştir.

Söz konusu düzenlemeden anlaşılan ve kanun koyucunun iradesi kanunda yazılı haller dışında davada yapılan yargılama harç ve giderlerinden aleyhine hüküm verilen

tarafın sorumlu olmasıdır.⁴²¹ Dava sonunda haksız çıkan ve aleyhine karar verilen kişi, davayı kazanan kişinin ödediği harç ve masrafları haklı çıkan tarafa ödeyecek; kendinin peşin olarak yatırdığı harç ve masraflar üzerine bırakılacak, hazine tarafından peşin ödenen harç ve giderler de Devlet Hazinesi'ne ödenecektir. Bu gider ve harçlar yanında haksız çıkan taraf karşı vekâlet ücretini de ödeyecektir.⁴²²

Yargılama giderine ve vekâlet ücretine ilişkin hüküm tesis edilirken mahkeme, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 326'ncı maddesinin son fıkrası gereği aleyhine hüküm tesis edilenden birden fazla ise söz konusu yargılama giderleri ile vekâlet ücretinin taraflar arasında paylaştırılmasına ya da müteselsil sorumlu olmalarına karar verebilecektir.⁴²³

Kısmen kabul, kısmen red kararlarından olduğu gibi her iki tarafından haklı çıktığı mahkeme hükümlerinde ise yargılama gideri haklılık oranına göre paylaştırılacaktır. Ancak söz konusu "haklılık", "kusur" kavramından farklı nitelikte olup davanın esasına girilip davanın konusuna ilişkin bir hak durumudur. Yargılama giderlerine ilişkin olarak kusur değerlendirmesi yapılmamaktadır.⁴²⁴

Celse harcına ilişkin açıklamalarda da yer verildiği üzere yargılama harç ve giderlerine ilişkin kural, dava sonunda haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilmesi olup belirli şartların mevcudiyeti halinde celse harcı hariç tüm harç ve gideler haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilir. Avukatın yargılama harç ve giderlerinden sorumluluğu bulunmamaktadır.⁴²⁵

Kanun koyucu tarafından bazı hallerde haksız çıkan taraf dışındaki tarafında yargılama giderinin ödenmesine ya da yargılama giderine hükmedilmesine gerek olmadığına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Kanun koyucu, "Dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle yargılama giderlerinden sorumluluk" başlıklı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 327'nci maddesinde gereksiz yere davanın uzamasına veya gider yapılmasına sebebiyet veren tarafın hüküm sonunda lehine karar verilmiş olsa dahi karar ve ilâm harcı dışında yargılama giderlerinin tamamından ya da bir kısmında sorumlu

⁴²¹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 55; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 25; Pekcanıtez, 2017, **a.g.k.**, 2403; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 715; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 682-683.

⁴²²Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 56; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 26; Kuru, 2016, **a.g.k.**, 817; Z. Yılmaz (2011). *Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekâlet Ücreti*. (4.Baskı), Ankara: Seçkin, 26; Z. Yılmaz (2000). *Hukukta Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekâlet Ücreti*. Ankara: Seçkin, 17.

⁴²³Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 56; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 27; Yılmaz, 2011, **a.g.k.**, 28; Yılmaz, 2000, **a.g.k.**, 19

⁴²⁴Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 57; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 52.

⁴²⁵ Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 58.

olmasına karar verebilir. Aynı madde hükmünde ayrıca kişiyi yanıltarak kendi aleyhine dava açtıran ve dava sonunda taraf sıfatı yokluğundan davanın reddine karar verilen durumlarda taraf lehine yargılama giderine hükmedilmeyeceği de düzenlenmiştir.⁴²⁶

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 312'inci maddesinde ise "Feragat ve kabul hâlinde yargılama giderleri" başlığı altında kabul ve feragatin sonuçları düzenlenmiştir. Kanun koyucu tarafından kabul halinde yargılama giderine ilişkin bir istisna düzenlenmiştir. Taraf, davanın açılmasına kendi hal ve davranışları ile neden olmamış ve ilk duruşmada davanın kabulü yönünden beyan verirse yargılama gideri ödemeye de mahkûm edilmeyecektir.⁴²⁷

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun 18/A maddesinde göre, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak kabul edilmiş dava ve işlere ilişkin olarak arabuluculuk süreci içerisinde taraflardan biri geçerli bir mazereti olmaksızın ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona erdiği hallerde toplantıya katılmayan taraf açıkça son tutanakta belirtilecektir. İlk toplantıya mazeretsiz katılmayan taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa dahi yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulacak lehine vekâlet ücretine de hükmedilmeyecektir.⁴²⁸

Kanun koyucu sürecin her iki taraf içinde takip edilmemesi haline da ayrı bir düzenleme getirmiştir. Arabuluculuk sürecinde her iki tarafında ilk toplantıya katılmaması halinde davada tarafların yaptıkları yargılama giderleri haklılık incelemesi yapılmaksızın taraflar üzerine bırakılacaktır.

4.2. Yargılama Gideri Olarak Vekâlet Ücretinin Kime Ait Olacağı Meselesi

Yargılama gideri olarak hükmedilen vekâlet ücretinin kime ait olacağı ve kim tarafından ödeneceği üç farklı yasal düzenleme ile açıklanması gereken bir meseledir. Hukuk Muhakemeleri Kanununda yargılama gideri içinde sayılan, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi ve Avukatlık Kanunu kapsamında düzenlenen vekâlet ücreti, hükümden ayrı bir varlığı olmayan, asıl dava konusuna sıkı sıkıya bağlı ve hükmün ferî niteliğindedir.⁴²⁹ Yargıtay tarafından kabul edilen görüşse göre asıl davadanayrı bir dava ile talep edilemeyen vekâlet ücreti ilamla ya da ayrı bir takip ile talep edilebilmekte, taraf

⁴²⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 59; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 781.

⁴²⁷Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 60; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 784; Aykut, 2018, **a.g.k.**, 4.

⁴²⁸Ekmekçi vd., 2019, **a.g.k.** 183.

⁴²⁹ Güner, 2015, **a.g.k.**, 704; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2404.

lehine hükmedilmesi ve takipte alacaklı olarak tarafın gösterilmesi sebebiyle de ayrıca icra vekâlet ücreti hükmedilmesi de mümkündür.⁴³⁰

Yargılama gideri olarak hükmün ferî olarak ilamdan yer alan vekâlet ücreti asıl dava ile karar bağlanması gereken ve kusursuz sorumluluğa dayalı bir alacak kalemidir.⁴³¹ Aynı bir davanın konusu edilemeyeceği gibi tarafın vekâlet ücretine ilişkin ayrı bir kusur değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmamaktadır.

Vekâlet ücreti, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 326'ncı maddesine göre davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilmektedir. Kanunî düzenlemeden acıkan aynı zamanda yargılama giderlerinin haklı çıkan taraf lehine hükmedileceği olsa da kanun koyucu tarafından yargılama gideri olan vekâlet ücretine ilişkin özel düzenlemeye gerek duyulmuştur.⁴³²

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 330'uncu maddesine göre;

“Vekil ile takip edilen davalarda mahkemece, kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücreti, taraf lehine hükmedilir.”

Kanun koyucu tarafından özel bir düzenleme ile de hükümde yer alacak vekâlet ücretinin taraf lehine hükmedileceği açıkça düzenlenmiştir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'da yer alan düzenlemeler dışında Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinde;

“Dava sonunda, kararla tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir.”

hükmü ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 3'üncü maddesinde yer alan;

“Yargı yerlerinde avukata ait olmak üzere karşı tarafa yükletilecek avukatlık ücreti, bu Tarifede yazılı miktardan az ve üç katından çok olamaz.”

hükmü kanun koyucunun iradesinin karşı vekâlet ücretinin avukata ait olmak üzere hükme dahil edildiği açıkça ortaya koymaktadır. Kısaca hüküm ile birlikte vekâlet ücreti, taraf lehine ancak tarafın vekiline ait olmak üzere takdir edilmektedir.⁴³³

⁴³⁰Güner, 2015, **a.g.k.**,706 ; “... Somut olaydaki ilamların yerine getirilmesine ilişkin icra takibi, icra emrine konu ilamın alacaklısı taraf lehine başlatılmış olduğundan, söz konusu ilamda yer alan ve yargılama gideri sayılan vekâlet ücreti için, icra aşamasında icra vekâlet ücreti talep edilmesinde yukarıda açıklanan yasal düzenleme uyarınca bir usulsüzlük bulunmamaktadır.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.04.2013 tarihli ve 2012/1470 E., 2013/563 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2012-1470-k-2013-563-t-17-4-2013> Erişim Tarihi: 26/08/2022

⁴³¹Güner, 2015, **a.g.k.**, 705.

⁴³²Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 73; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 56; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 786.

⁴³³Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 72; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 614; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 789; Konu ile ilgili tartışmaya ilişkin bkz. H. Yazgı (2012). *Yeni HMK ve Türkiye Barolar Birliği'nce Hazırlanan Avukatlık Kanunu Üzerinde Değişiklik Çalışmalarında Avukatın Vekâlet Ücreti*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 102, 353-362.

4667 sayılı Avukatlık Kanunu döneminden önceki kanunî düzenlemede vekâlet ücretinin aidiyeti “aksine yazılı sözleşme bulunmadıkça avukata ait” olacağı yönünde iken 4667 sayılı kanun ile birlikte bu ikili düzenleme ortadan kaldırılmıştır.⁴³⁴ İş sahibi ile vekil arasında doğabilecek uyuşmazlıkları ortadan kaldırmaya yönelik bu düzenlemeye doktrinde aksine görüşler de ortaya çıkmıştır.

Dedeğaç tarafından Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu’nun bir kararı⁴³⁵ dayanak gösterilen benimsenen görüş, vekâlet ücretinin haksız fiil tazminatı olarak kabul edildiği ve bu kapsamda ücretin vekile ait olduğunun benimsenmesinin hukuka aykırı olduğu şeklindedir. *Yazgı* ise söz konusu karardan vekâlet ücretinin haksız fiil tazminatı olduğu sonucunun çıkmayacağını söz konusu kararın asıl meselesinin feragat halinde vekâlet ücreti hükmedilmesine yer olup olmadığı hususunda toplandığı şeklindedir.⁴³⁶ Kanaatimiz söz konusu kararın davadan feragat edilmesi halinde vekâlet ücreti hükmedilmesine ilişkin olduğudur. Kanun koyucunun asıl iradesinin, haklı çıkan tarafın zararının tanziminden çok vekâlet ücretin avukata ait olduğu şeklinde düzenleme ile ücretin aidiyetini kanunî çerçeve ile korunması olduğu şeklindedir.

Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesinde yer alan düzenleme açıkça kanunî vekâlet ücretinin avukata ait olduğunu düzenlemektedir. Mevcut durum itibariyle kanun koyucu iradesini açıkça ortaya konmuş haldedir. Kanun koyucu söz konusu iradesini takas, mahsup yasağına ilişkin düzenlemelerle de desteklemektedir. Ancak ücretin yargılama gideri kapsamında yer alması sebebiyle ilâm üzerinde taraf lehine hükmedilmesi tahsili yapılan ücrete ilişkin ilâmın üst mahkeme tarafından ortadan kaldırılması halinde geri ödenme talebinin kime yöneltileceği sorusunu gündeme getirebilmektedir.⁴³⁷ Yargıtay tarafından kabul edilen görüşe göre iadesi istenecek vekâlet ücreti, ancak ilâmda lehine vekâlet ücreti hükmedilen taraftan istenebilecektir.⁴³⁸

⁴³⁴Güner, 2015, **a.g.k.**, 713.

⁴³⁵“... Dava edilen idarenin feragatı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda sözü geçen feragat nevinden bir feragat olunca muhakeme masrafları ve vekil ücreti hakkında da sözü geçen kanunun doksandördüncü maddesinin uygulanması ve vekil ücretinin Avukatlık Ücret Tarifesi gereğince tayin ve hükümlenmesi zaruridir. Sarfolunan mesaiye göre ücret takdiri yoluna gidilmek için hukukî bir sebep yoktur.” Yargıtay İçtihatları Birleştirme HGK, 13.04.1949 tarihli ve 1949/1 E., 1949/6 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ictihatları-birlestirme-hgk-e-1949-1-k-1949-6-t-13-04-1949> Erişim Tarihi: 26/08/2022.

⁴³⁶Güner, 2015, **a.g.k.**, 713-714.

⁴³⁷Güner, 2015, **a.g.k.**, 714.

⁴³⁸“... İİK.nun 40/2.maddesi uyarınca yersiz ödenen paranın geri ödenmesi, parayı müvekkili adına tahsil eden vekilden istenilmiştir.Vekil, dayanak ilâmda ve takipte taraf olmayıp müvekkili adına vekaleten işgören kişi konumunda olup haksız ödendiği belirlenen paranın iadesi de ancak ilâmın ve takibin tarafından istenebilir, vekilden istenilemez.” Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, 24.11.2011 tarihli ve 2011/8341 E.,

Yargıtay tarafından verilen kararda ilâm, ilamlı takibine konu edilerek vekâlet ücreti ödemesi gerçekleştiğinden icranın iadesi kapsamında ödenen tutarın takibin tarafından talep edilmesi olağandır. İlama konu vekâlet ücretinin Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesi 4'üncü fıkrası gereği avukata yapıldığı hallerde ise iadenin bizzat avukattan da talep edilebileceği kanaatindeyiz.

Doktrinde, vekâlet ücretinin aidiyetinin avukata ait olduğunun kabulü ve kanun koyucunun iradesi tanzim teorisini karşılamadığı gerekçesi ile eleştirilse de Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararlarda⁴³⁹ da belirtildiği üzere avukat ile müvekkili arasındaki iç ilişkiye yönlendirme mevcuttur. Anayasa Mahkemesi tarafından da kabul edildiği üzere söz konusu düzenleme “tamamlayıcı nitelikli” bir düzenleme olup aksi müvekkil ile avukat arasında karşılaştırılabilir olarak düzenlenmiştir.⁴⁴⁰

Kanaatimizce, kanun koyucu tarafından vekâlet ücretinin avukata ait olacağı düzenlenmesinin emredici bir düzenleme olduğuna yönelik irade mevcut olmadığından ve avukat ile müvekkili arasında aksi karşılaştırılabileceği gibi akdi vekâlet ücretinin kanunî vekâlet ücretinden mahsup edilmesinde de bir engel bulunmamaktadır. Ancak kanun koyucunun vekâlet ücretinin avukata ait olduğu iradesi ile vekâlet ücretini yargılama gideri içerisinde sayarak tanzim teorisi ile tarafın zararına yönelik tanzimi hedeflediğini söylemenin mümkün olmadığıdır. Zira kanunda vekâlet ücretinin avukata ait olduğu belirtildiğinden aksine bir düzenleme yapılmadıkça kural karşı vekâlet ücretinin avukata verilmesidir. Bu kapsamda avukat kendi müvekkilinden de akdi vekâlet ücreti talep edebileceği gibi kanunî vekâlet ücreti de talep edebilecektir. Bu nedenle en azından söz konusu madde hükmü gereği kanun koyucunun cezalandırma teorisi ile hareket etmiş olabileceği söylenebilecektir.

Kanunî düzenleme gereği, vekâlet ücreti tarafların lehine hükmedilecektir. Bu düzenleme vekâlet ücretinin esas hükmün bir fer'î niteliğinde olmasından da kaynaklanmaktadır. Bu sebeple avukatın karşı vekâlet ücretini tahsili talebi müvekkili adına vekâletname ile icra takibi yapması ile mümkün olabilecektir. Bu kapsamda vekâlet

2011/24346 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/12-hukuk-dairesi-e-2011-8341-k-2011-24346-t-24-11-2011> Erişim Tarihi: 26/08/2022.

⁴³⁹Ayrıntılı bilgi için. Bkz. aşa. “*Anayasa Mahkemesinin Kanunî Vekâlet Ücretine Bakışı*” II. Bölüm 7. Numaralı başlık.

⁴⁴⁰Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 72; D. Küzeci, ve K. Vuraldoğan (2006). *Avukata Ait Olan Vekâlet Ücreti Kimin Lehine Hükmedilmelidir?* Ankara Barosu Dergisi, 2006-1, 146; Polat, 2017, **a.g.k.**, 170; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 51; Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 17; Aydın, 2020, **a.g.k.**, 783; Güner, 2015, **a.g.k.**, 717, 725.

ücretine ilişkin kararın icrası yine davanın tarafı olan asilin taraf olduğu bir icra takibi ile mümkün olabilecektir.⁴⁴¹

Vekâlet ücreti'nin aidiyeti tartışmalarında söylenebilecek bir diğer husus da diğer hukuk sistemleri içerisinde vekâlet ücreti kavramına yaklaşımın nasıl olduğudur.⁴⁴² “*Masraflar Tarafların Üzerinde Kalsın*” (“*Pay Your Own Way*”) modeli ile “*American Rules*” modeli olarak adlandırılan bu model Amerika Birleşik Devletleri hukuk sisteminde kabul görmektedir. Bu yargılama gideri modelinde vekâlet ücreti akdi ya da kanunî fark etmeksizin yargılama gideri içerisinde yer almamaktadır. “*Kaybeden Öder*” (“*Loser Pays*” / “*Two Way Fee Shifting*”) modeli ise Roma Hukuk döneminde günümüze dek Kıta Avrupası Hukuk Sistemi içerisinde kabul gören ve tezin konusunu oluşturan modeldir. Hukuk sistemimizde olduğu gibi modelde kaybeden taraf vekâlet ücreti dâhil yargılama sürecinde yapılan masraf ve giderleri ödemek zorundadır. “*Kaybeden Öder*” modeli içerisinde vekâlet ücreti kararda belirtilmektedir. Kanun koyucu tarafından ön görülecek yasal düzenlemelerde benimsenen görüşün, “*Kaybeden Öder*” (“*Loser Pays*” / “*Two Way Fee Shifting*”) modeli olduğu söylenebilecektir.

5. ADLİ YARDIM VE KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ İLİŞKİSİ

Adli yardım, genel olarak bir hukukî korumadır. Söz konusu hukukî koruma, bireylerin hak arama hürriyetini kullanırken karşılaştıkları ekonomik zorlukların önüne geçme amacına dayalı tesis edilmektedir. Zira hak arama yollarını işletirken ödeyecekleri yargılama gideri sonucunda kendi veya ailesinin geçimini sürdürmekte zorlanacak olan kişiler, adli yardım kurumu ile korunmakta ve kendilerine hukuka erişim hakkı tanınmaktadır.

Kişilere tanınan hukukî erişim hakkının karşı tarafında yargı erkinin avukat unsuru bulunmaktadır. Avukatlık, bir kamusal hizmet olmakla ücreti karşılığı yapılan bir hizmettir. Adli yardımda bulunan kişiye ayrıca bir avukat tayini imkânı da mümkün olabilmektedir. Böyle bir durumda ise avukatın ücretinin değerlendirilmesi elzemdir. Avukatın akdi vekâlet ücreti yanında yargılama gideri içerisinde sayılan kanunî vekâlet ücretinin adli yardım kurumu karşısındaki durumunun da değerlendirilmesi elzemdir.

Adli yardımın sosyal devlet ilkesi karşısında durumu, adli yardım hizmeti verecek olan avukatın ücreti ve adli yardım talebi kabul edilen bir kişinin taraf olduğu davada

⁴⁴¹Aldemir, 2019, **a.g.k.**,239; Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 77; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 53.

⁴⁴²Ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikoğlu, 2014, **a.g.k.**, 1093-1139.

haksız çıkan tarafa yükletilen kanunî vekâlet ücretinin durumu işbu başlık altında değerlendirilecektir.

5.1. Genel Olarak Adli Yardım

Adli yardım, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Yedinci Kısım İkinci Bölümünde 334 ila 340'ıncı maddeler arasında düzenlenmiş bir kurumdur. Kurumun amacı, ekonomik durumu elverişli olmayan kimselerin devlet eliyle yürütülen adalet hizmetinden tarafların aktif biçimde faydalanmasını sağlamaktır.⁴⁴³ Hukukî koruma isteyen; ancak hukukî koruma için gerekli olan yargılama giderini karşılayabilecek ekonomik durumu olmayan kişilerce başvurulmuş ve sosyal devlet ilkesinin bir yansıması olarak ifade edilebilecek adli yardım kurumu, hukuk devletinin tesisinde önem arz etmektedir.

Adli yardım ile hukuk devleti, vatandaşlarına hem adil yargılanma hakkı hem mahkemeye erişim hakkı tanımakta; bu şekilde sosyal devlet ilkesini yerine getirmektedir. Dolayısıyla adli yardım kurumunun, uygulanması zorluktan ziyade hukukî himaye sağlayacak şekilde etkin bir yol olarak varlığını sürdürmesi önem arz etmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334'üncü maddesinde adli yardımdan yararlanabilecek kişiler düzenlenmiştir. Adli yardımdan gerçek kişiler, kamuya yararlı dernek ve vakıflar kanunda öngörülen şartları sağlaması halinde yararlanabilecektir.⁴⁴⁴ Adli yardımdan faydalanmak isteyen gerçek kişiler yönünden bir kısıtlama söz konusu olmamakla birlikte tüzel kişiler yönünden bir kısıtlama getirilmiştir. Hukukumuzda kamuya yararlı dernek ve vakıflar dışında tüzel kişiler için adli yardım kurumu ihdas edilmemiştir. Dolayısıyla şirketler ve kooperatifler yönünden adli yardımın uygulanabilmesi, mevcut yasal düzenlemeler karşısında mümkün değildir.

Yabancılar için ise mütekabiliyet şartı benimsenmiştir. Türk yargı birimlerinin görev ve yetki alanına giren bir iş nedeniyle yabancıların mütekabiliyet şartına tabi tutulması, temel insan hakları bakımından eleştiri konusu edilebilecek ve mahkemeye erişim hakkını ihlal edecek bir düzenleme niteliğindedir. Zira hukukumuzda gider avansı, bir dava şartıdır Delil avansının yatırılmaması halinde ilgili delile dayanmaktan

⁴⁴³Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 23; Tahiroğlu Bağlı, 2019, **a.g.k.**, 98; Berberoğlu Yenipınar, 2018, **a.g.k.**, 16; a. Kılınç, (2011). Bir İnsan Hakkı Olarak "Adli Yardım". Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 3 (1), 2; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2409; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 724.

⁴⁴⁴Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 23; Kılınç, 2011, **a.g.k.**, 3; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2417; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 726.

vazgeçilmiş sayılır. Harçların ödenmemesi halinde yine davanın reddi yoluna gidileceği açıktır. Dolayısıyla adli yardım kurumu önem arz etmektedir.

Gerçek kişilerin adli yardımdan yararlanmasının temel şartı, kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olmaktır. Bu noktada kişi, ekonomik olarak güçsüz konumda, mahkemeye başvuru için gerekli giderleri karşılayamayacak durumda ise adli yardım talebi kabul edilecektir. Bunun için haklı olup olmaması ya da yaklaşık bir ispatta bulunması gerekmemektedir. Güçlük durumunda bulunan kimsenin adli yardımdan yararlanabilmesinin bir diğer temel şartı ise iddia, savunma ve taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmamasıdır. Kamuya yararlı dernek ve vakıfların adli yardımdan yararlanma şartı ise iddia ve savunmalarının haklı görünmesi ve giderleri ödemeleri halinde mali açıdan zor duruma düşme durumunun söz konusu olmasıdır.

Kanun koyucu tarafından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 355'inci maddesinde adli yardımın kapsamına yer verilmiştir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan düzenlemeye göre adli yardım talebi kabul edilen tarafın yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak, yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyeti ve taraf adına dava ve icra takibi sırasında yapılması gereken tüm giderlerinin devlet tarafından ödenmesi söz konusudur.⁴⁴⁵ Kanun koyucu tarafından davanın avukat ile takibinin gerektiği hallerde ücreti sonradan ödenmek üzere avukat temininin sağlanacağı da yine adli yardımın kapsamı içerisinde sayılmıştır. Avukatlık Kanunu'nun 176 ila 181'nci maddeleri arasında da avukatlar tarafından sağlanacak adli yardımın usûl ve şartları ile hizmetin verilmiş şekli düzenlenmiş haldedir.

Adli yardım talebini değerlendirecek merci yardımın niteliğine göre değişmektedir. Bir kişi, dava sürecine ilişkin bir adli yardım istemekte ise mahkemeden; icrai bir süreçle ilgili adli yardım istemekte ise icra mahkemesinden adli yardım talep edebilecektir. Söz konusu talepte kişi, dayanakları ile birlikte ekonomik durumunu ortaya koyar ve gerekçelendirirse adli yardım talebi kabul edilebilir bir talep olarak nitelendirilecektir. Kişi, istinaf veya temyiz sürecine ilişkin de bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay nezdinde adli yardım talebinde bulunabilecektir. Adli yardım talebinin değerlendirilmesi talep halinde duruşmalı yapılabileceği gibi talep olmaması halinde adli yardım talebi

⁴⁴⁵Tanrıseven, 2019, a.g.k., 23; Kılınç, 2011, a.g.k., 4-5.

hakkında dosya üzerinden de karar verilebilir. Ancak her başvurunun kabulü gibi bir sonuç bulunmamaktadır. Bu noktada kişinin başvurusunun reddi halinde kişi, kararın kendisine tebliğ üzerinden bir hafta içerisinde itiraz yoluna başvuru hakkına sahiptir. İtiraz sonucu verilen karar ise kesin mahiyettedir. Tüm bunların yanı sıra Avukatlık Kanunu gereği de adli yardım bürosu tarafından kişilerin talebi üzerine avukat görevlendirmesi yapılabilir. Kanunda yer alan koşulların oluşması halinde mahkemece veya avukatlık hizmetinden yararlanmak üzere Avukatlık Kanunu kapsamında adli yardım bürosu kararı ile baro tarafından kişilere atanan avukat ücretini kapsamaktadır. Dolayısıyla adli yardım, hem mahkeme hem de baro tarafından verilen karar ile iki farklı şekilde uygulama alanı bulabilir. Bununla birlikte adli yardım kararı, hükümlerle sona ermektedir. Ancak kişinin mali durumunun iyileşmesi veya kişinin mali durumu hakkında kasten veya ağır kusuru sonucunda yanlış bilgi vermesi halinde de adli yardım kararı kaldırılabilir.

Adli yardım, yargılama veya takip giderleri, teminat ve avukat talebi halinde ücreti sonradan ödenmek üzere avukat ücreti bakımından geçici bir korumadır. Dava veya takip sonunda haksız çıkan taraf, adli yardım nedeniyle ertelenen yargılama giderlerinden ve Devlet tarafından karşılanan ödemelerden sorumlu olacaktır. Bununla birlikte Devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderinin adli yardımdan yararlanan kişi tarafından ödenmesi, kişinin mağduriyetine sebebiyet verecek ise mahkeme, en çok bir yıl içinde aylık eşit taksitler halinde ödeme veya tam ya da kısmi bir muafiyet sağlayabilir.

Adli yardım getiriliş amacı itibarıyla kişilerin mali durumları üzerinde değerlendirmek yaparak söz konusu haktan faydalanmayı sağlayabilmektedir. Kanun koyucu getirildiği mali durum kriterinde genel bir kriterden ziyade nisbi bir kritere yer vermiş haldedir. Adli yardım talebi kabul edilecek kişi gider ve masrafları ödemesi halinde kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürecek kişidir. Kişinin mali durumu yanında açılacak dava ya da takibin gider ve masraf miktarı da talebin kabulü için araştırılması gereken bir unsurdur.⁴⁴⁶

5.2. Adli Yardım ve Kanunî Vekâlet Ücreti

Adli yardım kişiye sürekli bir muafiyet sağlamamaktadır. Adli yardım talebi kabul edilen gerçek ya da tüzel kişiler hükmün kesinleşmesine kadar geçici muafiyet

⁴⁴⁶Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 23; Akbal, 2011, **a.g.k.**, 8; Kılınç, 2011, **a.g.k.**, 7.

altındadır.⁴⁴⁷ Adli yardım talebi kabul edilen bir tarafın bulunduğu davada giderler ileride haksız taraftan tahsil edilmek üzere hazine tarafından karşılanmaktadır.

Adli yardım kurumundan yararlanan tarafın dava sonunda haklı çıkması durumunda yapılan tüm yargılama giderleri ile kanunî vekâlet ücreti diğer tarafa yükletilmektedir. Bu durum Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339'uncu maddesinde açıkça gösterilmiştir. Kanun koyucu, adli yardımdan yararlanan kişiye geçici bir koruma sağlamaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda adli yardım talebi kabul edilen kişilerin haksız çıkması durumunda kural olarak yargılama gideri ve vekâlet ücreti ödemeye mahkûm edilmesinden açıkça anlaşılmaktadır. Hüküm kesinleşinceye kadar adli yardımdan faydalanan taraf adına yapılan masraflar ile aleyhine tesis edilen kanunî vekâlet ücretini ödemekle yükümlüdür.

Adli yardım kurumunun amacı mali durumu elverişli olmayan kimselerin adaletten faydalanmaları önündeki mali güçlüklerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu kapsamda kanun koyucu her ne kadar haksız çıkan taraftan alınmak üzere yargılama giderlerini üstlense de adli yardımdan faydalanan kişinin haksız çıkması halinde istisnai düzenlemeye de yer vermiştir. HMK'nın 392'uncu maddesinde yer alan bu düzenlemede adli yardım talebinden yararlanan kişiye en çok bir yıl içinde eşit taksit ile ödeme imkânı yanında kişinin mağduriyetine sebep olacağı anlaşılırsa devletçe ödenen yargılama giderlerine ilişkin tamamen ya da kısmen muaf tutulma imkânı da mevcuttur. Kanunun lafzından anlaşıldığı üzere adli yardımdan yararlanan tarafın dava sonunda muaf tutulacağı yargılama giderleri devletçe ödenen yargılama gideri olup kanunî vekâlet ücretinin bu kapsamda değerlendirilmemesi gerekmektedir⁴⁴⁸.

⁴⁴⁷Tanrıseven, 2019, **a.g.k.**, 24; Kaya, 2021, **a.g.k.**,421; Pekcanitez, 2017, **a.g.k.**, 2433; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 727.

⁴⁴⁸“... Mahkemece, davacının adli yardım talebi kabul edilerek görülüp sonuçlandırılan davada, 6100 sayılı HMK'nun 331/3 ve 339. maddelerine aykırı olarak vekalet ücretinin davacıya yükletilmesi gerektiği halde vekalet ücreti takdirine yer olmadığına karar verilmesi doğru görülmemiştir.” Yargıtay 21. Hukuk Dairesi, 30.03.2015 tarihli ve 2015/2443 E., 2015/6591 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/21-hukuk-dairesi-e-2015-2443-k-2015-6591-t-30-3-2015> Erişim Tarihi: 26/08/2022 ; “... HMK'nın 339/2. fıkrası, “adli yardım kararından dolayı Devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderlerinin tahsilinin adli yardımdan yararlananın mağduriyetine neden olacağı mahkemece açıkça anlaşılırsa mahkeme hükmünde tamamen veya kısmen ödemedi muaf tutulmasına karar verebilir” biçiminde düzenlenmiştir. Şu durumda, mahkemece, davanın para ile değerlendirilebiliyor olması nedeni ile davalı yararına hesaplanacak vekalet ücretinin Tarifinin 12. maddesi uyarınca davanın reddedilen bölümü üzerinden tarifinin üçüncü kısmına göre belirlenmesi gerekirken, HMK'nın 339/2. fıkrasında Devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderlerinden söz edildiği halde yanılığa düşülerek eksik vekalet ücretine hükmedilmesi isabetli olmadığından kararın bozulması gerekirse de anılan yanılığın yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden HUMK'un 438/son maddesi uyarınca hükmün düzeltilerek onanması gerekmiştir. SONUÇ: Temyiz olunan kararın yukarıda (2) sayılı bentte

Yargılama sonunda hükmedilecek vekâlet ücreti bazı davalarda dava değeri ve tamamlanan harç üzerinden hesaplanmakta olup adli yardım kurumundan faydalanan kişi tarafından harcın tamamlanması söz konusu değildir. Böyle durumlarda vekâlet ücreti hesabının yine nispi olarak yapılması, mahkemece keşfen belirlenen değer üzerinden kanunî vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekmektedir.⁴⁴⁹

gösterilen nedenle, hüküm fıkrasının 4 nolu bendinde yer alan "...1.320,00TL..." rakamı silinerek yerine "...7.410,00 TL..." rakamı yazılmasına, davacının tüm, davalının öteki temyiz itirazlarının ilk bentteki nedenlerle reddi ile kararın düzeltilen bu biçimi ile ONANMASINA ve aşağıda yazılı onama harcının davacıya yükletilmesine, davalıdan peşin alınan harcın istek halinde geri verilmesine 22/10/2015 gününde oybirliğiyle karar verildi." Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 22.10.2015 tarihli ve 2014/14070 E., 2015/11856 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2014-14070-k-2015-11856-t-22-10-2015> Erişim Tarihi: 26/08/2022 ; "... Öte yandan; adli yardım 6100 Sayılı Yasanın 334 ila 340. maddelerinde (1086 sayılı HUMK'nun 465 ila 472 maddelerinde) düzenlenmiş olup, taraflardan birinin davanın gerektirdiği harç ve masrafları karşılayacak maddi gücünün bulunmaması durumunda, bu mali yükümlülüklerden geçici olarak muaf tutulmasıdır. Adli yardımdan yararlanan taraf davayı kazanırsa, diğer taraf adli yardım nedeniyle alınmamış olan bütün yargılama giderlerine de mahkûm edilir; adli yardımdan yararlanan tarafa vekil de tayin edilmiş ise (HMK'nun 335/1-ç), karşı taraf vekalet ücretine de mahkûm edilir. Adli yardımdan yararlanan taraf davayı kaybederse (haksız çıkarsa), gerek diğer tarafın ödemiş olduğu, gerekse kendisinden adli yardım nedeniyle alınmamış olan bütün yargılama giderlerini ödemeye mahkûm edilir; mahkeme uygun görürse, yargılama giderlerinin en çok bir yıl içinde aylık eşit taksitler halinde ödenmesine karar verebilir. (HMK'nun 339/1.maddesi) .Ne varki; eldeki davada adli yardım talebi kabul edilen davacının açtığı dava reddedildiğine göre yargılama giderleri ve davalı yararına avukatlık ücretinden sorumlu tutulmasına karar verilirken yargılama harcından sorumlu tutulmaması isabetli bulunmamaktadır. Hal böyle olunca, harç hususunun kamu düzenini ilgilendirdiği ve davanın reddedildiği gözetilerek red harcına da hükmedilmesi ve bunun da davada haksız çıkan davacı tarafa yükletilmesi gerekirken yanılığlı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir." Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 23.01.2013 tarihli ve 2012/12113 E., 2013/632 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2012-12113-k-2013-632-t-23-1-2013> Erişim Tarihi: 26/08/2022.

⁴⁴⁹... Dosya içeriğinden ve toplanan delillerden; davanın 10.000.,00-TL değer gösterilmek suretiyle açıldığı, yargılama sırasında yapılan keşif sonucunda çekişme konusu 6 nolu bağımsız bölümün dava tarihindeki değerinin 160.000,00-TL, 8 nolu bağımsız bölümün değerinin ise 225.000,00-TL olarak belirlendiği ve yargılama sırasında 26.03.2013 tarihli celsede davacının adli yardımdan yararlanmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Bilindiği üzere; konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen davalarda davanın sonucuna göre taraflar adına hükmedilecek vekalet ücretinin nispi olarak hesaplanacağı kuşkusuzdur. Taşınmazlarla ilgili davalarda vekalet ücretine esas olan değer ya dava dilekçesinde gösterilen değer veya mahkemece keşifte belirlenen ve buna göre eksik harcı tamamlanan miktardır. Her iki tarafın da harca tabii olması durumunda yukarıda belirtilen ilkelere göre vekalet ücretinin hesaplanacağı tartışmasızdır. Ancak 6100 sayılı HMK'nın 335/1-a maddesine göre (Hukuk Usulü Muhakemeleri Yasasının 466/1. maddesine) göre adli yardımdan yararlanması nedeniyle yargı harçlarından geçici olarak muaf olan kişilerin dava açılırken harç yatırmaları gerekmediği gibi bunun sonucu olarak mahkemece keşfen belirlenen değere göre de davanın devamı sırasında harç tamamlamalarından söz edilemez. Diğer yandan, karşı tarafa da yasadan kaynaklanmayan böyle bir sorumluluk yükleyerek davanın devamı sırasında harcı tamamlattırmak da mümkün değildir. Bu özel durum dikkate alındığında vekalet ücretinin hesabına esas alınacak dava değerinin mahkemece keşfen belirlenen değer olduğunun kabulü gerekir. Kaldı ki dava konusu taşınmazın değerinin saptanması mahkemenin kendiliğinden gözeteceği bir husustur. Öyle ise davacısının harçtan tamamen veya geçici olarak muaf olduğu davalarda yapılacak iş, dava dilekçesindeki değerden az veya çok olsun mahkemece resen belirlenen gerçek değer üzerinden dava sonucuna göre vekalet ücretine hükmetmektir. Somut olaya gelince; davacılarının HMK'nın 335/1-a maddesine göre mahkeme kararı ile adli yardımdan yararlandığı gözönüne alınarak, keşfen belirlenen değere göre davacıların yasal miras payları oranında nispi vekalet ücretine hükmedilmesi gerekir iken, dava dilekçesindeki değer üzerinden vekalet ücretinin hesaplanması doğru olmadığı gibi her bir davalının kendisine temlik edilen bağımsız bölümlerin keşfen belirlenen değerine göre davacıların yasal miras payları

Avukat, ücretsiz iş yapma yasağına tabidir. Dolayısıyla avukat tarafından adli yardımdan yararlanana sunulan hizmetin de bir karşılığı bulunmalıdır.

Adli yardım başvurusu kabul edilen kişiye avukatın sunmuş olduğu hizmet karşılığı ücretin Hazine tarafından karşılanacağı açıkça Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 340'ıncı maddesinde düzenlenmiştir. Bu doğrultuda adli yardımdan yararlanan ile avukat arasındaki vekalet akdi kapsamında ücret ödeme yükümlüsü Hazine'dir. Kanunî vekalet ücretinden ari olarak akdi vekalet ücretinin Hazine'den karşılanması gerekmektedir.

Mahkeme tarafından verilen karar üzerine baro tarafından görevlendirilen bir avukatın adli yardım talebi kabul edilen kişiyi temsil etmesi halinde kişinin avukata ödemesi gereken vekâlet ücretinin Hazineden ödenmesine ve vekâlet ücretinin yargılama gideri olarak haksız çıkan taraftan tahsiline karar verilmesi gerekir. Keza mahkeme tarafından verilen karar üzerine baro tarafından avukat tayini halinde adli yardım nedeniyle vekille temsil edildiği halde vekâlet ücreti, yine Hazine'den karşılanacak olup vekâlet ücretinin adli yardımdan yararlanan kişiden alınıp Hazineye gelir kaydına karar verilemeyecektir.

Bununla birlikte Hukuk Muhakemeleri Kanunu dışında, mahkeme talebi olmaksızın, kişinin başvurusu üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatın ücreti, Hazine tarafından karşılanmamaktadır. Bu noktada kişinin talebi üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatın ücreti ilgili adli yardım bürosu tarafından Avukatlık Kanunu'nun 180'inci maddesi kapsamında karşılanır. Böyle bir durumda baro tarafından görevlendirilen bir avukatın olması halinde kanun gereği dava sonunda takdir olunup haksız çıkan taraftan alınacak olan kanunî vekâlet ücreti, Hazine'ye ait olmayıp avukata aittir. Dolayısıyla vekâlet ücretinin Hazine'ye gelir kaydı gibi bir karar verilmesi de beklenemez. Diğer bir ifade ile mahkemenin talebi olmaksızın, doğrudan ilgilinin başvurusu üzerine tarafından görevlendirilmiş olan avukatın ücreti, Hazinece karşılanmaz ve kanun gereği dava sonunda takdir olunup, haksız çıkan taraftan alınacak olan vekâlet ücretinin de hazineye verilmesine karar verilemez.

oranında vekalet ücretinden ayrı ayrı sorumlu tutulması gerekirken dava konu taşınmazların tümü için belirlenen 1.320,00-TL vekalet ücretinden davalıların müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulması da isabetli değildir." Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 05.06.2014 tarihli ve 2013/20951 E., 2014/11159 K. sayılı kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/1-hukuk-dairesi-e-2013-20951-k-2014-11159-t-5-6-2014> Erişim Tarihi: 26/08/2022.

6. KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİ VE MEDENÎ USÛL HUKUKU BAKIMINDAN YARGILAMAYA HÂKİM OLAN İLKELER

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Birinci Kısım, İkinci Bölüm'de 24 ila 33'üncü maddeler arasında "Yargılamaya Hâkim Olan İlkeler" düzenlemiş olup hukukun uygulanması, dürüst davranma ve doğruyu söyleme yükümlülüğü, usûl ekonomisi ilkesi, hâkimin davayı aydınlatma ödevi, yargılamanın sevk ve idaresi, tasarruf ilkesi, taraflarca getirilme ilkesi, taleple bağıllık ilkesi, hukukî dinlenilme hakkı, aleniyet ilkesi medenî usûl hukukunda yargılamaya hâkim olan ilkelerdir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili kısımlarında yer alan ilkeler hariç Anayasa'da ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda açıkça düzenlenmese de zımni olarak düzenlenmiş ilkeler de mevcuttur.⁴⁵⁰ Medenî usûl hukukunun konusunda giren her olguda olduğu gibi yargılama giderlerinin getirilmesi, niteliği ve kapsamı gibi özellikleri de söz konusu ilkeler ile dolaylı veya doğrudan bağlantılı niteliktedir.

Pekcanitez/Atalay/Özekes tarafından benimsenen görüşe göre⁴⁵¹ ilkeler, beş grup içerisinde değerlendirilmektedir. Beş gruptan ilki "*yargılama sistemimize temel niteliğini veren ilkeler*" içerisinde yer alan *tasarruf ilkesi, taraflarca getirilme ilkesi, teksif ilkesidir*. İkinci grupta ise "*hâkimle yargılama arasındaki bağlantıyı ifade eden ilkeler*" içerisinde *yargılamanın hâkim tarafından yürütülmesi, hâkimin davayı aydınlatma ödevi, doğrudanlık, hâkimin delilleri değerlendirmesi ilkeleri* yer almaktadır. Üçüncü grup ilkeler "*yargılamanın değişmez, temelini Anayasa'da bulan ilkeleri*" olarak sınıflandırılmaktadır. Üçüncü grup içerisinde *adil yargılanma hakkı, hukukî dinlenilme hakkı, usûl ekonomisi ve aleniyet ilkesi*⁴⁵² yer almaktadır. Dördüncü grup ilkeler "*yargılamanın ve yargılama işlemlerinin yürütülüş şeklini belirleyen*" ilkeler olarak sınıflandırılmaktadır. Dördüncü grup ilkeler içerisinde, *sözlülük-yazılılık ilkesi, mahkemelerde kullanılan dil* yer almaktadır. Son grup ilkeleri ile de "*tarafların yargılamadaki temel yükümlülükleri*" sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma, genel itibariyle ilkenin temel haklarla bağlantısı dikkate alınarak yapılmış niteliktedir. Genel itibariyle

⁴⁵⁰Pekcanitez,,Atalay, ve Özekes, 2017, **a.g.k.** 174.

⁴⁵¹Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekcanitez,,Atalay, ve Özekes, 2017, **a.g.k.** 174-196.

⁴⁵²Aleniyet ilkesi için ayrıca bkz. H.C. Öztürk (2006). *Medeni Usul Hukukunda Aleniyet İlkesi*. Yayınlanmamış Dönem Projesi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2-7; N. Kurt, (2008). *Medenî Usûl Hukukunda Aleniyet İlkesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; S. Göksal (2018). *Medeni Yargılamaya Hakim İlkeler Işığında İlk Derece Yargıcının Yetkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 11-20; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 150.

sınıflandırma sistematığı, Anayasa'nın 2'nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin bir gerekliliği olan yargılama faaliyetinin zorunlu unsurlarını oluşturan evrensel ilkeler ile temel haklardan ziyade yargılama faaliyetinin yürütülmesini kolaylaştıran ilkeler olarak da nitelendirilebilir.⁴⁵³ Yargılamaya hâkim olan ilkeler temeli itibariyle hâkimin ve tarafların hak ve ödevleri ile yargılama faaliyetinin ne şekilde yürütüleceğine ilişkin genel prensipleri düzenlemektedir.⁴⁵⁴

Yargılama neticesinde hüküm altına alınan ve yargılama gideri içerisinde sayılan vekâlet ücreti de söz konusu ilkelerle bağlantılı bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde yargılamaya hâkim olan ilkelerden vekâlet ücreti ile bağlantılı olanlar vekâlet ücreti açısından değerlendirilecektir.

6.1. Tasarruf İlkesi

Tasarruf ilkesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 24'üncü maddesinde düzenlenen ve yargılama hukukunun temelinde yer alan ilkelerdendir.⁴⁵⁵ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 24'üncü maddesinde;

Hâkim, iki taraftan birinin talebi olmaksızın, kendiliğinden bir davayı inceleyemez ve karara bağlayamaz. Kanunda açıkça belirtilmedikçe, hiç kimse kendi lehine olan davayı açmaya veya hakkını talep etmeye zorlanamaz. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri dava konusu hakkında, dava açıldıktan sonra da tasarruf yetkisi devam eder.

hükmü yer almaktadır. Kanunî düzenlemeden de anlaşılacağı üzere tasarruf ilkesi üç farklı durumda karşımıza çıkmaktadır. Yargılamanın başlatılması, yargılama konusunun tespiti ve yargılamanın sonlandırılması doğrudan tasarruf ilkesi ile bağlantılıdır.

Kanun koyucu tarafından kanun sistematığı olarak ilk sırada düzenlenen tasarruf ilkesinden anlaşılması gereken, hâkimin taraflardan birinin talebi olmaksızın davayı re'sen başlatamayacağı, dava hakkında karar veremeyeceğidir. Tasarruf ilkesinin ilk yansıması olarak, "talep yok ise dava yok" ilkesi anlaşılmalıdır.⁴⁵⁶ Söz konusu ilke davanın tarafları da korur nitelikte olup bu ilke ile kanunda açıkça belirtilen haller dışında kimsenin dava açma ya da açılan davayı takibe zorlanamayacağı düzenlenmiştir. Tasarruf yetkisi yalnız dava açılması esnasında değil dava konusunun kişilerin üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri haklar olduğu hallerde dava boyunca devam eder niteliktedir. Tasarruf ilkesinin bir yansıması olarak da davacı davasını açarken taleplerinin ne

⁴⁵³Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 97.

⁴⁵⁴Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 70.

⁴⁵⁵Gül, 2022, **a.g.k.**, 92; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 72.

⁴⁵⁶Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 100, Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 77.

olduğunu belirtmekle yükümlüdür.⁴⁵⁷ Davayı kabul, sulh olma, feragat vb. nitelikteki usulü işlemler de bu ilke kapsamında uygulama alanı bulabilecektir.⁴⁵⁸

Tasarruf ilkesinin bir sonucu olarak hukuk yargılamasında davanın incelenmesi için tarafların talebi şart olup yargılama gideri olarak sayılan vekâlet ücretinin doğabilmesi ancak bir kimsenin tasarruf ilkesine uygun olarak mahkemedен bir hakka ilişkin talepte bulunmuş olması, yargılama makamlarınca vekâlet ücretine hükmedilmiş olmasına bağlıdır.⁴⁵⁹ Tasarruf ilkesi ile vekâlet ücreti arasındaki ilişkin hak aramaya yönelik talep vekâlet ücretine ilişkin bir talep olmayıp hüküm kısmında gösterilecek vekâlet ücretinden söz edilmesi için tarafın davayı açmakta talebi ve kendini avukat ile temsil ettirme iradesini ortaya koymasında tasarruf etmesidir. Tasarruf ilkesi gereği dava açma talebi yok ise dava olmayacak, dava açılmadı ise hak aramaya yönelik dava açma tasarrufundan bulunmayan taraf lehine de vekâlet ücretine de hükmedilmeyecektir.

6.2. Taleple Bağlılık İlkesi

Yargılama hukukuna hâkim olan bir diğer ilke de taleple bağlılık ilkesidir. Taleple bağlılık ilkesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 26'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu ilkeden anlaşılması gereken hâkimin talepten fazlaya veya başka bir şeye hüküm veremeyeceğidir. Hâkimin taleple bağlılık ilkesi fazlaya ilişkin olup talepten daha azına karar verilmesi mümkündür. Yargılama giderlerine ilişkin olarak hâkimin re'sen karar vermesi kural olduğundan yargılama giderine ilişkin söz konusu talebin hâkim için bağlayıcı olmadığı sonucu çıkarılabilecektir.⁴⁶⁰ Taleple bağlılık ilkesini, taraflarca getirilme ve tasarruf ilkeleri ile birlikte birbirini tamamlayıcı ve uyum içerisinde düzenlemelerdir⁴⁶¹.

⁴⁵⁷Pekcanitez,,Atalay, ve Özeker, 2017, **a.g.k.** 17; Gül, 2022, **a.g.k.**, 92.

⁴⁵⁸Kuru, 2016, **a.g.k.**, 296-297; Pekcanitez,,Atalay, ve Özeker, 2017, **a.g.k.** 175; N. Meriç (2011). *Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde)*. Ankara: Yetkin, 32; I. Özden (2017). *Türk Yargılama Hukukunda Maddi Gerçeğin Araştırılması*. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü., 66; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 67.

⁴⁵⁹Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 48.

⁴⁶⁰Kuru, 2016, **a.g.k.**, 464-467; Taleple Bağlılık İlkesi için ayrıca bkz. O. Duran (2020). *Medenî Usûl Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi*. Ankara: Seçkin; Gül, 2022, **a.g.k.**, 93; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 154; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 80; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 102.

⁴⁶¹Gül, 2022, **a.g.k.**, 94; H. Oğuz (2016). *Taleple Bağlılık İlkesi Bakımından Yargıtay'ın Bir Kararının İncelenmesi*. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 4 (8), 303; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 74.

Taleple bağıllık ilkesinin istisnasını yargılama giderleri ve vekâlet ücreti oluşturmaktadır. Vekâlet ücretini de kapsayan yargılama giderlerine ilişkin hüküm tarafın avukat ile temsil edilmesi halinde mahkemece re'sen hükmedilmektedir.

Taleple bağıllık ilkesinin vekâlet ücretine etkisi yargılama giderlerinin mahkemeden talep edilmesi dışında dava değerinin belirlenmesi ile de doğrudan ilişkilidir. Çalışmada vekâlet ücreti ile dava değeri arasındaki ilişki açıklanmış olup⁴⁶² mahkeme vekâlet ücretine hükmedilmesi hususunda tarafın talebi ile bağılı değil iken işin niteliği itibariyle nispi vekâlet ücreti hükmedilmesi gerektiği hallerde talep edilen/harcı tamamlanan dava değeri ile bağılıdır. Bu noktada taleple bağıllık ilkesi vekâlet ücretinin miktarını da ilgilendirmektedir. Vekâlet ücretine hükmedilmesi taleple bağıllık ilkesinin istisnasını oluşturmakta iken vekâlet ücretinin nispi hükmedilmesi gereken hallerde vekâlet ücretinin sınırı ve çerçevesi talep ile çizilmektedir.

6.3. Hukukun Uygulanması İlkesi

Hukukun uygulanması ilkesi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 33'üncü maddesinde; *Hâkim, Türk hukukunu resen uygular* şeklinde düzenleme ile ifade edilmektedir. Hâkimin Türk Hukuku'nu re'sen uygulamasının yanında hüküm ile uyumsuzluğu sonlandırması beklenmektedir. Hâkim, yargılamayı sevk ve idare etmek ve söz konusu sevk ve idare düzeninin bozulmaması adına gerekli tedbirleri almak zorundadır.

Türk hukukunu re'sen uygulayarak yargılamanın sevk ve idaresini gerçekleştiren hâkim söz konusu yargılamanın yapılabilmesi adına taraflara ve vekillerine ihtiyaç duymaktadır. Sevk ve idare esnasında taraflara ve vekillerine söz vermek, duruşma günlerine ilişkin uygunluk sorulması yine bu ilkenin gereklerindedir.⁴⁶³ Davalarda tarafların vekille temsil edildiği hallerde de yargılama sonunda vekâlet ücretine ilişkin hüküm tesisi yine hâkimin görevidir. Hâkim, vekâlet ücreti tesis ederken güncel asgari ücret tarifesi üzerinden vekâlet ücretine hükmedecek mevcut kanun hükümlerini dikkate alarak kanunî sınırlar çerçevesinde vekâlet ücreti takdir edecektir.

⁴⁶² Ayrıca bkz. yuk. "Kanunî Vekâlet Ücreti ve Dava Değeri İlişkisi" II. Bölüm 2.5. Numaralı Başlık.

⁴⁶³ Pekcanitez, Atalay, ve Özkes, 2017, **a.g.k.**, 181; Göksal, 2018, **a.g.k.**, 50; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 89; Ayrıntılı bilgi için bkz. C. Akil (2008). *Hâkimin Hukuku Kendiliğinden Uygulaması İlkesi*, AÜHFD, C.57 Sa.3, 1-32; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 133.

Yargılamanın sona ermesi dava konusu uyuşmazlık hakkında hüküm verilmesi ile olmaktadır. Hüküm tesis edilmeden uyuşmazlığın hukuken sona ermiş olduğu kabul edilmemektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 294'üncü maddesinde göre;

“Davanın esası hakkında verilen nihai karar, hükümdür.” ve “Zorunlu nedenlerle sadece hüküm sonucunun tefhim edildiği hâllerde, gerekçeli kararın tefhim tarihinden başlayarak bir ay içinde yazılması gerekir.”

Uygulamada kısa karar olarak belirtilen ve son duruşmada tefhim ile açıklanan hüküm içeriğinde sair hususların gerekçeli kararlar açıklanacağı belirtilmektedir. Bu sebeple mahkeme tarafından tefhimden itibaren bir ay içerisinde yargılama giderlerini de içerir gerekçeli kararın hazırlanması gerekir.⁴⁶⁴

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 297'inci maddesinde ise “Hükümün Kapsamı” başlığı altında gerekçeli kararın zorunlu unsurları belirtilmiştir. Bu hüküm gereği yargılama giderleri ile taraflardan alınan delil ve gider avanslarının harcanmayan kısmının iadesi gerekçeli kararda açıkça gösterilmelidir. Yargılama giderlerinin hükme ne şekilde yazılacağı ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 332'nci maddesinde düzenlenmiştir. Bu hüküm gereği yargılama giderleri, tutarı, hangi tarafa ve hangi oranda yükletildiği ve dökümü hükümde ayrıntılı olarak gösterilmelidir. Hüküm verilmesinden sonra ortaya çıkan karar ve ilâm harcı gibi yargılama giderlerine ilişkin olarak da yargılama giderlerini hangi tarafın ödeyeceği, miktarı ve dökümü ile bu giderlerin hangi tarafa yükletileceği gerekçeli kararda yer alması gereken hususlardır.⁴⁶⁵ Yargılama giderine ilişkin eksiklik bulunan gerekçeli karar açıkça Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine aykırılık teşkil edecektir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 332'inci maddesi gereği mahkeme yargılama giderine re'sen hükmeden bu durumda karşı vekâlet ücretinin de aralarında bulunduğu yargılama giderinin dava da haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilmesi için tarafların talebine ihtiyaç duyulmamaktadır. Mahkeme tarafların talepleri olmasa da karşı vekâlet ücretine hükmetmelidir.⁴⁶⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 332'nci maddesi dayanılarak talep olmasa dahi re'sen hükmedilen vekâlet ücreti kanunda yapılan revize ile birlikte re'sen hükmedilmeye başlanmıştır. Eski kanun döneminde vekâlet ücretinin talep halinde hükmedilmesi söz konusu iken Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamındaki düzenleme ile birlikte hâkimin hukuku re'sen uygulayarak vekâlet ücretini

⁴⁶⁴Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 51; Boran Güneysu, 2010, **a.g.k.**, 89.

⁴⁶⁵Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 51.

⁴⁶⁶Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 52.

hüküm kısmında yer vermesi kanunî bir zorunluluktur. Eski kanun döneminde vekâlet ücretinin talep edilmesi halinde hükmedileceği görüşü İçtihadı Birleştirme Kararı kapsamında yargılama gideri içerisinde ve re'sen hükmedilmesi gerektiği kabul edilmesi gerektiği şeklinde uygulama alanı bulmuştur.⁴⁶⁷

6.4. Adil Yargılanma Hakkı ve Hukukî Dinlenilme Hakkı

Adil yargılanma hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa'da yer alan temel haklardandır. Adil yargılanma hakkı, Anayasa'nın 36'ncı maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesinde düzenlenmektedir. Adil yargılanma hakkı kapsamında kişinin tarafı olduğu yargılamanın makul süre içerisinde hakkaniyete uygun ve açık olarak görünmesini talep hakkı da bulunmaktadır.⁴⁶⁸

Adil yargılanma hakkında olduğu gibi Hukukî dinlenilme hakkı da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı ve Anayasa'nın 36'ncı maddelerinde yer alan temel haklardandır. Hukukî dinlenilme hakkı ayrıca Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 27'nci maddesinde düzenlenmiştir. Hukukî dinlenilme hakkından anlaşılması gereken, yargılama ile ilgili bilgi sahibi olunması, açıklama ve ispat hakkı, kararların gerekçelendirilmesini kapsamaktadır.⁴⁶⁹

Adil yargılanma hakkı ve hukukî dinlenilme hakkı birbiri ile ilişki iki temel hak olup gerek yargılama süreci gerek delillerin toplanması gerek yargılama harç ve giderleri gerekse vekâlet ücreti ile doğrudan ilgilidir. Yargılama gideri ve vekâlet ücretine ilişkin hükmün hukukî dinlenilme hakkı kapsamında ayrıntı olarak ele alınarak hükme konu

⁴⁶⁷Güner, 2015, **a.g.k.**, 708; "... Yukarıda yazılı sebeplere binaen 7/2/1945 gün ve 19 sayılı içtihadı birleştirme kararının kaldırılmasına ve hukuk davalarında hasma tahmili gereken ve muhakeme masraflarından madut bulunan vekalet ücretine diğer muhakeme masrafları gibi mutlak surette talep olunmaksızın resen hükmedilmesi icap ettiğine ve bu gibi hasma yükletilmesi iktiza edep vekalet ücreti taleplerinin ayrı bir dava konusu yapılmasına cevaz bulunmadığına ve Temyiz Mahkemesi Hukuk Umumi Heyeti ile Temyiz Mahkemesi Üçüncü Hukuk Dairesi İçtihatlarının isabetli olduğuna ilk toplantıda üçte iki çoğunlukla 29/5/1957 tarihinde karar verildi." Yargıtay İçtihatları Birleştirme HGK, 29.05.1957 tarihli ve 1957/4 E., 1957/16 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ictihatları-birlestirme-hgk-e-1957-4-k-1957-16-t-29-05-1957> Erişim Tarihi: 30/07/2022.

⁴⁶⁸Kuru, 2016, **a.g.k.**, 305; Pekcanitez,,Atalay, ve Özkes, 2017, **a.g.k.** 184-186; P. Çiftçi (2018). *Medeni Yargılama Hukukunda İspat Hakkı ve Sınırlamalar*. (1. Baskı), Ankara Adalet, 172; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 143; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 110-117; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 687.

⁴⁶⁹Kuru, 2016, **a.g.k.**, 302; Pekcanitez,,Atalay, ve Özkes, 2017, **a.g.k.** 186-189; Özden, 2017, **a.g.k.**, 81; Göksal, 2018, **a.g.k.**, 32; Gül, 2022, **a.g.k.**, 100; Hukuki dinlenilme hakkı için ayrıca bkz. H. Pekcanitez (2000). *Hukuki Dinlenilme Hakkı*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, 753-789; Arslan, Yılmaz, ve Taşpınar Ayvaz, 2017, **a.g.k.**, 156; M. Özkes (2003). *Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı*. Ankara: Yetkin Yayınları.

edilmesi ve eksik gider avansı ve delil avansının tamamlanmasına ilişkin ara kararlarında ayrıntılı olarak düzenlenmesi bu ilke için önem arz etmektedir.

Adil yargılama hakkı ile hukukî dinlenilme hakkı kişinin hak arama hürriyeti ile adalete erişim hakkının birer parçasıdır. Söz konusu hakları birbirinden ayırmak mümkün olmadığı gibi adil yargılama hakkının temini için bütün olarak değerlendirilmelerinde fayda bulunmaktadır. Adalete erişim hakkı ile birlikte hak arama hürriyetinin kullanımı yargılama harç ve giderlerinin miktar ve kime ait olacağı meselesi çerçevesinde şekillenmektedir. Kişilerin adli makamlar önünde temsili, hukukî dinlenilme hakkının kanunî sınırlara uygun kullanılması açısından önemli yer tutmaktadır. Bu noktada avukata erişimin devlet tarafından desteklenmesi, hukuk devleti ilkesinin de gereklerindedir. Anayasa Mahkemesi kararlarında vekâlet ücretinin aidiyeti meselesinin hak arama hürriyetine engel teşkil edebileceği yönünden görüşler mevcut olsa da bir kimsenin adil yargılama hakkı ile hukukî dinlenilme hakkından faydalanması avukatla temsil zorunluluğunu ortaya çıkarmadığı gibi makul sürede yargılama faaliyetlerinin yerine getirilmesi adına başta yargılama harç ve gider olmak üzere vekâlet ücretine ilişkin düzenlemeler adli makamların gereksiz yere meşgul edilmesinin önüne geçerek temel hakların korunmasını da sağlamaktadır.

Vekâlet ücreti, kanunî vekâlet ücreti dışında akdi vekâlet ücretini kapsayacak üst bir terim olarak kullanılmaktadır. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden biri olan ve kişilerin hak arama hürriyetini kullanması adına avukatla temsil imkânı sunan adli yardım kurumu her iki hakkında da teminini sağlamaktadır.

6.5. Usûl Ekonomisi İlkesi

Usûl ekonomisi ilkesi, temeli itibariyle basit, çabuk ve ucuz yargılama⁴⁷⁰ yürütülmesini hedeflemektedir. usûl ekonomisi ilkesinin kabul edildiği hukuk sistemimizde yargılama, makul sürede, düzenli biçimde ve gereksiz giderlerden kaçınılarak yapılmalıdır.⁴⁷¹ Usûl ekonomisi ilkesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30'uncu maddesinde ve Anayasa'nın 141'nci maddesinde düzenlenmiştir. usûl ekonomisi

⁴⁷⁰Pekcanitez,,Atalay, ve Özekes, 2017, **a.g.k.** 189.

⁴⁷¹Kuru, 2016, **a.g.k.**, 302; Ayrıntılı bilgi için bkz. Kıralı, 2019, **a.g.k.**, 7-50; Gül, 2022, **a.g.k.**, 99; Y. Karakoç (2016). *Kamu İcra Hukuku*, Ankara: Yetkin, 59; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 76.

ilkesinin ucuzluk prensibi ile birlikte hak arama hürriyeti adli yardım kurumu ile doğrudan ilgilidir.⁴⁷²

Yargılama gideri olarak mahkemece tesis edilen veya edilmesi gereken vekâlet ücretinin ayrı bir davaya konu edilememesi ilkesi de doğrudan usûl ekonomisi ilkesi ile bağlantılıdır. Daha önce de belirtildiği üzere karşı vekâlet ücreti esas hükmün fer'i nitelikte olup diğer yargılama giderlerinde olduğu gibi davanın esas hükmü ile ilişkilidir. Vekâlet ücretine ilişkin usûl ekonomisi ilkesinin önemli olduğu bir diğer nokta da itirazın iptali davası sonrası vekâlet ücreti ve diğer yargılama giderlerinin icrasında karşımıza çıkmaktadır. Yargıtay tarafından kabul edildiği üzere⁴⁷³ bir icra dosyasına itiraz sonucunda açılan itirazın iptali davasında itirazın iptali kararı verilmiş ise yargılama gideri ve vekâlet ücretine ilişkin ilamlı takip hakkında itirazın iptali kararı verilen dosya üzerinden ek bir takip talebi ile yapılmalıdır.

Usûl ekonomisinin bir diğer yansıması ile ucuz yargılama prensibi ile hareket edilerek ortaya çıkmıştır. Bu durum hakkında aleyhe vekâlet ücreti kararı verilen tarafların birden fazla olması veya işin birden fazla avukatla takip edilmesi hallerinde tek vekâlet ücretine hükmedilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Usûl ekonomisi ilkesi, hâkim tarafından yürütülen yargılamanın düzenli biçimde, gereksiz giderlerden kaçınarak ve makul süre içinde sonuçlanmasını sağlamak üzerine temellendirilmiş bir ilkedir. Yargılamanın düzenli seyri için avukatla temsil gerekli bir süreç ise de usul ekonomisinin gereksiz giderlerden kaçınma prensibinin temelini avukatın emek ve çabasının oluşturduğu vekâlet ücretine ilişkin değil, gider ve delil avansından karşılanan diğer giderlere ilişkin olması gerektiği, söylenebilecektir.

⁴⁷²Kuru, 2016, **a.g.k.**, 304; Özden, 2017, **a.g.k.**,84; Göksal, 2018, **a.g.k.**, 20; Budak ve Karaaslan, 2018, **a.g.k.**, 76; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, 2020, **a.g.k.**, 127.

⁴⁷³“...Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2013/250 Esas 2013/466 Karar sayılı ilamından kaynaklı alacaklar için İcra Müdürlüğü'nce ilk takip dosyasından icra emri düzenlenerek harcı yatırılmak suretiyle alacağın tahsili mümkün iken, makul ve kabul edilebilir bir gerekçe olmaksızın ayrı bir takip başlatılması, yukarıda Yasa ile düzenleme altına alınan usûl ekonomisine aykırılık teşkil edeceğinden Mahkemece, takibin iptaline karar verilmesi gerekirken şikayetin reddi yönünde hüküm tesisi doğru değildir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, 14.11.2016 tarihli ve 2016/12747 E., 2016/15480 K. sayılı kararı <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/8-hukuk-dairesi-e-2016-12747-k-2016-15480-t-14-11-2016> Erişim Tarihi: 16/02/2022; A. N., Kurdoğlu (2013). *Karşı Vekâlet Ücreti*, (1. Baskı), Ankara: Seçkin, 20.

7. ANAYASA MAHKEMESİNİN KANUNÎ VEKÂLET ÜCRETİNE BAKIŞI

Çalışmanın bu bölümünde 16/05/2019 tarihide Resmî Gazete’de yayımlanan 2017/154 E. ve 2019/18 Karar sayılı Anayasa Mahkemesi kararı⁴⁷⁴ ile 19/02/2005 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 2002/126 E., 2004/27 K. sayılı Anayasa Mahkemesi kararının⁴⁷⁵ değerlendirilmesine yer verilecektir.

Her iki Anayasa Mahkemesi kararında da Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesinin son fıkrasına ilişkin Anayasa’ya aykırılık itirazında bulunulmuştur. Avukatlık Kanunu’nun 164’üncü maddesinin son fıkrası;

“Dava sonunda, kararla tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir. Bu ücret, iş sahibinin borcu nedeniyle takas ve mahsup edilemez, haczedilemez.”

şeklindedir.

Anayasa Mahkemesi’nin 2002/126 E., 2004/27 K. sayılı kararında hakkında aykırılık iddiasında bulunulan Anayasa hükümleri 2’nci, 36’ncı ve 38’inci madde hükümleri iken 2017/154 E., 2019/18 K. sayılı kararda ise 10’uncu, 36’ncı ve 48’inci maddelere ilişkin aykırılık itirazında bulunulmuştur.

Anayasa’nın 2’nci maddesi “Cumhuriyetin nitelikleri”, 10’uncu maddesi “Kanun önünde eşitlik”, 36’ncı maddesi “Hak arama hürriyeti”, 38’inci maddesi “Suç ve cezalara ilişkin esaslar”, 48’inci maddesi ise “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı maddelerdir.

Söz konusu Anayasa Mahkemesi itirazları doğrudan “karşı vekâlet ücretinin kime ait olduğu” meselesine ilişkindir. Bu noktada başvuru olan Çine Asliye Hukuk Mahkemesi ile Söke 2. Asliye Hukuk Mahkemesi “...karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir.” İbaresinin iptal edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen 2002/126 E., 2004/27 K. sayılı karar ile oybirliği ile reddedilirken 2017/154 E., 2019/18 K. sayılı kararda ise itiraz, tez yazım tarihi itibarıyla halen Anayasa Mahkemesi Başkanı olarak görev yapan Zühtü ARSLAN’ın karşı oyu ile oyçokluğu ile reddedilmiştir.⁴⁷⁶

2002/126 E., 2004/27 K. sayılı kararda karşı vekâlet ücretinin avukata ait olduğuna ilişkin düzenlemenin müvekkili ile avukat ücret kararlaştırmadığı ya da ücrete ilişkin

⁴⁷⁴<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2019/18>, 16 Mayıs 2019 Tarihli ve 30776 Sayılı Resmî Gazete.

⁴⁷⁵<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2004/27> 19 Şubat 2005 Tarihli ve 25732 Sayılı Resmî Gazete.

⁴⁷⁶Karş. Kazaz, 2019, **a.g.k.**, 76-77; Deniz, 2018, **a.g.k.**, 56-60; C. Türkmen (2009). *Vekâlet Ücretinin Aidiyeti*. Ankara Barosu Dergisi, Yıl 2009, Sayı 2, 127-131.

ihtilaf bulunduğu hallerde avukatlık hizmetinin karşılıksız kalmamasını sağlamak adına yapıldığı belirtilmiştir. Kararda ayrıca vekâlet ücretinin savunma hakkının parçası olan hukukî danışmanlık görevinin doğal bir sonucu olduğu da belirtilmiş, avukatın kaygı duymadan mesleğinin yapabilmesinin ücret almasına bağlı olduğuna vurgu yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi, kanuna aykırılık itirazının reddine karar verirken müvekkil ile avukat arası avukatlık sözleşmesi yapılırken karşı vekâlet ücretinin de dikkate alınabileceği bu sebeple aykırılık bulunmadığına karar verilmiştir.

2017/154 E., 2019/18 K. sayılı karar is hem gerekçede yer alan neden ve sebepler hem de karşı oy yazısı ile karşı vekâlet ücretine ilişkin görüşleri açıkça ortaya koymaktadır. Bu karar da bir avukatın avukatlık hizmeti gereği alacağı iki farklı ücret türü olduğuna vurgu yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi verdiği kararda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 330'uncu maddesinden de bahsedilerek mahkeme tarafından verilen hükmün taraflar için oluşturulması gerektiği, karşı vekâlet ücretinin avukata ait olması ancak taraf lehine hükmedilmesinin avukat ile müvekkili arasındaki hukukî ilişkide geçerlilik göstereceğinden bahsedilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararında taraf lehine hükmedilmesinin usûl hukuku kuralları kapsamında bir zorunluluk olduğuna vurgu yapmıştır.

Anayasa Mahkemesi'nin 2017/154 E., 2019/18 K. sayılı kararında kişinin avukatla kendini temsil ettirmesinin kendi iradesine bağlı olduğunu kısaca bir tercih olduğu tercihini avukatla temsil ettirmekten yana kullanan kişinin de avukatlık ücreti ödemesinin doğal bir sonuç olduğunu belirtilmektedir. Karşı oyun aksine gerekçede avukatla temsil zorunluluğu olmadığından, karşı vekâlet ücretinin de avukata ait olmasının doğrudan avukat ile temsil edilme imkânını ortadan kaldırmadığından sebeple hak arama hürriyetini ihlal etmediği sonucuna varılmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin vurgu yaptığı noktalardan itirazın reddi kararı verilmesinin asıl sebebinin kanunî düzenleme ile vekâlet ücretinin kişisel hak niteliğine dokunulmamasının, kuralın emredici hukuk kuralı değil tamamlayıcı hukuk kuralı olmasının ve avukatlık sözleşmesi ya da avukatlık ücret sözleşmesi ile karşı vekâlet ücretinin müvekkil tarafından ödenecek ücrete dâhil olabileceğinin sağlanabilme imkânının mevcut olmasının olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca üç üye tarafından hazırlanan ek gerekçede de profesyonel olarak sunulan bir hukukî desteğin karşılığı olarak vekâlet ücretinin avukata ait olduğunun kabul edilmesinin mülkiyet hakkının sınırlandırılmasının meşru amacı olduğu belirtilmektedir.

Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü ARSLAN tarafından sunulan karşı görüşte ise Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinin son fıkrasında yer alan “...*karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir.*” hükmünün Anayasa'nın “Cumhuriyetin nitelikleri” başlıklı 2'nci, “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 3'üncü, “Mülkiyet hakkı” başlıklı 35'inci, “Hak arama hürriyeti” başlıklı 36'ncı ve “Çalışma ve sözleşme hürriyeti” başlıklı 48'inci maddelerine aykırı olduğunu savunmuştur.

Karşı oy görüşünde iptali talep edilen kuralın adalet ve hakkaniyet anlayışını zedelediği, sözleşme hürriyetini sınırlayıcı nitelikte olduğu belirtilmiştir. Söz konusu görüşe göre karşı vekâlet ücreti zararın tazminini amaçlamaktadır. Tanzim teorisi gereği de avukatlık sözleşmesi gereği ödediği ya da ödeyeceği ücretin bir kısmını haksız çıkan taraftan tahsili ile haksızlığın giderilmesi ve adaletin tecilli etmesi anlamına geleceği belirtilmiştir. Karşı oy görüşünde diğer üyeler tarafından “tamamlayıcı hüküm” denilerek avukatlık sözleşmesinde aksinin kararlaştırılabileceğinden bahsedilmişse de “takas, mahsup ve haciz” yasağının müvekkilinin tasarruf yetkisini ve mülkiyet hakkını zedelediğini ifade etmektedir. Karşı oy da vekâlet ücretinin “müvekkilden ve başkalarından korumak için adeta zırh ile korunduğundan” bahsedilmiştir. Karşı oyun ayırdığı bir diğer husus da karşı taraf aleyhine yükletilecek vekâlet ücretinin avukata ait olması halinde haklı olan bir kimse dahi dava açma seçeneğinden vazgeçebilecek ya da avukat yardımından yararlanmadan dava açmak zorunda kacağından hak arama hürriyeti zedelenektir. Karşı oy kapsamında hak arama hürriyetini etkin bir biçimde kullanabilmek adına avukat desteğinin bir gereklilik olduğu ve bunun modern durumda bir zorunluluk haline geldiğine de vurgu yapılmıştır. Karşı oy da söz konusu düzenleme ile avukatlık mesleğine bazı avantajlar ve güvenceler getirilerek mesleği teşvik amacının olduğu söylenmiştir.

Her iki Anayasa Mahkemesi kararında da “... *karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir.*” şeklindeki Avukatlık Kanunu'nun 164'üncü maddesinin son fıkrasının Anayasa hükümlerine aykırı olmadığına karar verilmiştir. Çalışmanın bu kısımda gerek gerekçeler gerekse karşı oya ilişkin değerlendirilmelere yer verilecektir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki Avukatlık Kanunu'nun 1'inci maddesinde de açıkça belirtildiği üzere “*Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir.*” Avukat, müvekkili adına dava takibi sırasında bir kamu hizmeti yerine getirmektedir. Bu kapsamda bakıldığında da dahi avukat, diğer serbest meslek türlerinden ayrılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti yargı sistemi içerisinde kanunlarla öngörölmüş istisnai haller dışında

avukatla temsil edilme zorunluluğu mevcut değildir. Karşı oy yazısının aksine bu durumun zorunluluk haline geldiğinin kabulü ile birlikte avukat olmadan davanın kaybedilmesinin muhtemel olduğu yanılığısı Anayasa'nın "Yargı Yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesinde yer alan "*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*" hükmü ile ters düşecektir. Teknik ve hukukî bilgi eksikliğinden bahisle avukat ile davayı takip ettirme, doğrudan davanın tarafının seçim hakkına dayanmakta olup kişi özgür iradesi ile dilerse davasının avukat ile takip edilmesi için gerekli yolları izleyebilecektir. Bu kapsamda karşı oyda belirtilen "kişi malvarlığında meydana gelen azalışa katlanmak zorunda bırakılmaktadır." ifadesine katılmamaktayız. Zira kişi özgür iradesi ile avukatlık sözleşmesini kurmakta bir avukattan hukukî yardım talep etmekten kısaca avukatlık hizmeti satılmaktadır. Böyle bir durumda kişi malvarlığındaki eksilmeyi kendisi talep etmekten buna katıldığı şeklinde ifade bir özel hukuk sözleşmesinin doğası ile bağdaşmamaktadır.

Kaldı ki hak arama hürriyeti kapsamında kişi bağımsız ve tarafsız yargı makamları önünden bir avukat tarafından temsil edilmeyi talep etmekle birlikte avukatın profesyonel hukukî yardımını davanın kazanılmasında bir araç olarak kullanılmaktadır. Avukatla temsille amaç teknik ve hukukî bilgiye sahip kişi ile yargılama faaliyetine devam edilmesidir. Karşı oyda ifade edilmesinin aksine kişi, karşı vekâlet ücretini amaçlayarak değil haklılığını ortaya koyma saiki ile hareket etmektedir. Bu kapsamda diğer yargılama giderleri, yargılama süreleri değerlendirilmeden hak arama hürriyeti önündeki tek engelin karşı vekâlet ücretinin avukata ait olduğunun düşünülmesi hakkaniyete uygun düşmeyecektir.

Karşı oy görüşünde avukat ile temsil edilmenin hak arama hürriyetinin gerekliliği olduğu, modern toplumda zorunluluk haline geldiği ve aksi halde davanın kaybedilmesinin muhtemel olduğuna değinilmiştir. Kanunda belirli işler haricinde avukat ile temsil zorunluluğu bulunmamaktadır.⁴⁷⁷ Hatta anlaşmalı boşanma vb. nitelikteki davalarda Yargıtay kararlarının yaygın içtihatları gereği avukat ile temsil yeterli dahi görülmemektedir. Karşı oy görüşünde günümüz şartlarında avukat ile temsilin zorunluluk halini aldığı belirtilmiş ise kanun koyucu tarafından getirilecek bir düzenleme ile tüm dava ve takip işlerinde avukat ile temsilin zorunlu hale gelmesi sağlanarak kamu hizmetini ifa eden avukata ilişkin devlet eliyle ödeme yapılması şeklinde düzenleme

⁴⁷⁷Tutumlu ve Usta, 2021, a.g.k., 32.

yapılması karşı vekâlet ücretinin kime ait olacağı sorununu ortadan kaldıracaktır. Ancak devlet tarafından yapılan ödemeler Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nden farklı olarak Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Yapılacak Ödemelere İlişkin Tarife gibi bir tarife ile belirlenecek ise avukatlık mesleğinin ekonomik olarak ayakta kalması da zorlaşacaktır.

Ancak karşı oy görüşünde katıldığımız ve kararlarda belirtilen “tamamlayıcı hüküm” ibaresi ile de bağlantılı olarak karşı vekâlet ücreti, işin niteliğine ve değerine göre avukatı teşvik edici de bir unsurdur. Bunun doğrudan avukatlık mesleğinin teşviki olarak ele almak mesleğin niteliğine ve kutsallığına uygun düşmeyecek olsa da bu işten gerek Avukatlık Kanunu gerekse meslek kuralları gereği para kazanmak zorunda olan avukat için iş seçiminde bir tercih unsuru olabilmektedir. Ancak ne yazık ki avukat sayısı, yargılama süresi ve ekonomik durumlar her iki kararda ve karşı oy yazısında belirtilen “tamamlayıcı hüküm” niteliği gereği aksine sözleşme yapılma ihtimali uygulamada dava sonunda yargılama gideri olarak hükmedilecek karşı vekâlet ücretinin avukatlık ücreti de kapsadığı şekil işlerin avukat tarafından takip edilmesini de sağlamakta çoğu zaman haksız rekabete de sebep olabilmektedir.⁴⁷⁸

⁴⁷⁸... Sadece karşı yan ücretinin alınması da ücretsiz dava almaktır. Çünkü Avukatlık Yasasının 164. maddesinin son fıkrasında “dava sonunda, kararla tarifeye dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir” denilmiştir. Bu hüküm gereği kural olarak karşı yan ücreti (yasal ücret) zaten avukata ait olduğundan, sadece karşı yandan alınacak ücretle dava takip edilmesi halinde avukat, iş sahibinden ücret almamış duruma düşmektedir. Bu nedenle sadece karşı yan ücreti karşılığı da iş alınamaz.” Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu’nun 24.01.2014 gün ve 2013/639 esas, 2014/45 karar sayılı kararı, <https://www.barobirlik.org.tr/DisiplinKararlariDetay/559> Erişim Tarihi:01/09/2022

SONUÇ

Vekâlet ücreti, bu çalışmada hem avukat ile müvekkil arasındaki avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan akdi vekâlet ücreti olarak hem de yargılama gideri olarak düzenlenen kanunî vekâlet ücreti olarak ele alınmaya çalışılmıştır. Uygulamada birden farklı kavram ile anlatılmaya çalışılan karşı vekâlet ücreti çalışma içerisinde karşı vekâlet ücreti, vekâlet ücreti, kanunî vekâlet ücreti olarak farklı şekillerde kullanılmıştır. Çalışmanın bütününde görüldüğü üzere yargılama harç ve giderleri içerisinde sayılan vekâlet ücreti, üzerinde anlaşmazlık çıkması muhtemel ve avukata ait olması yüksek mahkeme kararlarınca eleştirilen bir konudur. Vekâlet ücretinin miktarının, kime ait olacağı vb. nitelikli konularının eleştirilmesinin ve fikir ayrılıklarının mevcut olması sebebi avukatın kamu hizmeti ifa etmesi ile bir özel hukuk ilişkisi kurması arasındaki dengenin sağlanamaması ve anlaşılabilmesidir.

Avukatlık sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu içerisinde düzenlenen bir sözleşme türü olmasa da Avukatlık Kanunu içerisinde sözleşmenin kapsamında yer verilmesi sözleşmenin niteliği hakkında bilgi vermektedir. Avukatlık sözleşmesinin iki önemli unsurundan biri hukukî yardımın verilmesini konu alma diğeri ise bir meblağ ya da para değeridir. Avukatlık sözleşmesinin unsurları içerisinde yer alan ücret, aynı zamanda avukatın mesleğini ifa ederken uyması gereken kurallar içerisinde yer almaktadır. Ücretsiz dava ve iş alma yasağı bulunan bir meslek olarak avukatlık için de ücretin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak avukatlık sözleşmesinde ücretin kararlaştırılmış olması kurucu bir unsur olarak değerlendirilmemektedir.

Çalışmada da yer verildiği üzere avukatlık mesleği kamu hizmeti ifa eden serbest bir meslek türüdür. Mesleğin kamu düzenini ifa eden serbest yapısı mesleğin saygınlığını korumak adına düzenlenmelerin getirilmesini mecburi kılmıştır. Bu düzenlemelerin başında avukatlar arasında haksız rekabeti önlemek, mesleğin niteliğini ve saygınlığını korumak gibi amaçları asıl tutan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gelmektedir.

Elbette anlatıldığı üzere, avukatlık mesleğini tek başına ücret başlığından ibaret tutmak, mesleği ücrete indirgemek doğru değildir. Ancak çalışmanın başlığı ve uygulamada karşılaşılan uyuşmazlık türleri dikkate alındığında ücret, önem arz etmektedir. Kanun koyucu, avukatlık hizmetinin ifası sırasında ücretin tahsili ve tespiti yönünde çeşitli düzenlemeler ile ihtilafların önüne geçmeyi amaçlamıştır. Avukatın ücret hakkının kanun maddeleri ile korunması yanında bir avukat için özenli ve basiretli

davranma yükümlülüğü de mesleğin saygınlığının korunması adına önemli ve en temel yükümlülükler içerisinde yer almaktadır.

Avukatlık ücretinin belirlenmesinde Türkiye Barolar Birliği tarafından hazırlanan Avukatlık Ücret Tarifesi mahkemeler için bağlayıcı, avukat ile müvekkil arasındaki ilişkide de alt sınır için uyulması gereken zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada tarifenin sistematığı ve dava ve mahkeme türüne göre ayrımı büyük önem taşımaktadır. Zira asgari tarifeye göre ücret yalnızca mahkemeler ve icra müdürlüklerinde uygulanacak vekâlet ücretine ilişkin değil avukat ile iş sahibi arasında ücret ihtilafı çıkması ya da ücretin hiç kararlaştırılmamış olduğu hallerde de uygulama alanı bulabilecektir.

Avukatlık sözleşmesinde ücretin kurucu bir unsur olarak düzenlenmemiş olması tarafların ayrı bir sözleşme ile ücreti kararlaştırabilecekleri anlamı taşıdığı gibi hiç ücret kararlaştırılmadan da avukatlık sözleşmesinin kurulacağı ancak bu hukukî yardımın karşılıksız olarak verilmeyeceği anlamı da taşımaktadır. Kanun koyucu tarafından ücretin sözleşmede belirtildiği haller ve belirtilmediği ya da ihtilaf olan hallere ilişkin ayrıntılı düzenlemeleri ücret birliği sağlanması açısından önem arz etmektedir.

Avukatın ücrete hak kazanabilmesi yanında ücretin tahsilin sağlanması için de avukata çeşitli imkânlar tanınmış durumdadır. Bu tür hakları ve kolaylıkları mesleğe ayrıcalık olarak değerlendirilemez. Avukatlık ücretinin rüçhanlı alacak olması, avukatın müvekkiline yönelik avukatlık ücretinde hapis hakkının kullanılması ve müteselsil sorumluluk gibi ayrıcalıklar mesleğin kamu hizmeti ifa etmesi ve tahsilini kolaylaştırmak için getirilen düzenlemeler olarak değerlendirilmelidir.

Avukat ile iş sahibi arasındaki avukatlık sözleşmesi ve içerisindeki ücret unsuru kural olarak serbestçe kararlaştırılabilir niteliğe sahipse de kanun koyucu tarafından ücrete ilişkin sınırlar kanunlarla açıkça belirtilmiş durumdadır. Bu kapsamda serbestlik alt ve üst sınırlar içerisinde sınırlı bir serbestlik olarak düşünülebilir niteliktedir. Kaldı ki avukatın iş sahibi ya da müvekkili ile olan iç ilişkisi dışında mesleğini ifa ederken gösterdiği tutum ve davranışlar üzerinden bağlı bulunduğu baro ve Türkiye Barolar Birliği'ne karşı sorumlulukları da mevcut olduğundan kanun koyucu iradesine göre hareket etmek meslek için önem arz eden bir konudur.

Yargılama hukuku kapsamında yargılama faaliyetlerinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce sürdürüleceği Anayasa tarafından güvence altına alınmış durumdadır. Mahkemelerin iş yükünü sınırlama amacıyla birlikte devletteki mali yükün sınırlı olarak

tutulması adına bir takım önemler hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak da karşımıza çıkmaktadır. Usûl ekonomisi ilkesinin uygulanabilir hale gelmesini sağlamak adına yargı makamlarında talepte bulunan taraftan talebine ilişkin bir takım yargılama giderlerine katılması beklenmektedir.

Yargılama gideri olarak adlandırılan bu harç ve gideler işin niteliği, tarafların talepleri ve sonuca göre farklılık göstermektedir. Yargılama gideri içerisinde yargı harçları (yargılama harçları) ve yargılama giderleri iki başlık olarak çalışmada incelenmiştir.

Başvurma harcı, celse harcı, karar ve ilâm harcı yargılama hukuku bakımından temel yargı harçları içerisinde değerlendirilen harç türleridir. Kanun koyucu tarafından yargılama harçları da dâhil devlet eliyle sunulan diğer iş ve işlemlere ilişkin alınan harçlarında yer aldığı tarife her yıl Resmî Gazete’de yayımlanarak duyurulmakta yargılama giderlerinin bu kalemi içerisinde birlik sağlanmaya çalışılmaktadır.

Yargılama giderleri yargı harçlarından ibaret olmayıp taraflarca yargılama sırasında yapılacak masraflar ile talep edilen delillerin ikamesi için yapılacak masraflar da ayrı yargılama gideri kalemi olarak talep edilmektedir. Uygulama gider avansı ve delil avansı olarak adlandırılan bu tür yargılama giderlerinde sorun yaşandığı görülmektedir. Davanın sonucuna etkileri bakımında davanın usulden reddi ya da delilden vazgeçilmiş sayılma iki farklı yaptırımını öngören söz konusu yargılama giderlerine ilişkin ayırımın net ortaya konması yargılama hukuku bakımında önem arz etmektedir.

Yargılama hukukunda mahkemelerin yükünü azaltılması adına alternatif çözüm yollarının teşviki zorunlu bir hal almaktadır. Bu kapsamda getirilen dava şartı arabuluculuk kurumu ile taraflara uyuşmazlık konusunu müzakere etme imkânı tarafların anlaşamaması halinde yargılama gideri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma içerisinde yargılama giderine ilişkin eleştiri ile birlikte arabuluculuk görüşmesine katılmama halindeki yargılama giderinin aidiyetinden bahsedilmiştir.

Çalışmanın konusunu oluşturan yargılama giderleri içerisinde en çok eleştiri imkânına sahip konusu ile karşı vekâlet ücretidir. Kanun koyucu tarafından hem yargılama gideri, hem haklı çıkan taraf lehine hükmedileceği hem de avukata ait olduğu düzenlenen bu yargılama gideri kalemi hem müvekkil, hem davada haksız çıkan taraf hem de avukat için yargılamadaki önemli yargılama gideri kalemi olarak değerlendirilmektedir.

Karşı vekâlet ücretinin tespiti hüküm kısmında hâkimin takdir yetkisinin sınırlandırıldığı husus olarak değerlendirilebilecektir. Zira karşı vekâlet ücretinin tespitinin davanın sonuçlandığı yıl itibariyle geçerli olan Avukatlık Ücret Tarifesine göre yapılması gerekmektedir. Karşı vekâlet ücretinin diğer yargılama giderlerinden ayrılan yapısı yanında davanın esası hakkında verilen hüküm ile doğrudan bağlı fer'î nitelikte bir hüküm olduğunun unutulmaması gerekmektedir.

Kanun koyucu tarafından 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yapılan değişiklikten önce yargılama giderinin içerisinde yer aldığı fer'î nitelikteki hüküm kalemlerine ilişkin tavzih yasağı üst mahkemelerinin iş yükünün artmasına sebep verecek nitelikte idi. Ancak getirilen değişiklik ile hükmün tamamlanması yolu açıldığından üst mahkemenin yükünün azaltılmasının amaçlandığı açıkça ortadadır.

Yargılama giderlerinin tespiti dışında yargılama giderinin kim tarafından ne zaman ödeneceği ve dava sonunda haklı çıkan tarafın yargılama giderlerinden sorumluluğu uygulamada tartışmaya açık konulardan biridir. Kural yargılama giderinin davada haksız çıkan taraftan tahsili ile haklı çıkan taraf lehine hükmedileceği şeklinde olup kanun koyucunun bu iradesi haklı çıkan tarafının zararının tazmininin amaçlandığını ortaya koymaktadır.

Ancak çalışmada da yer verildiği üzere 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda yer alan vekâlet ücretinin avukata ait olacağı düzenlenmesi medenî usûl hukukunun temel ilkeleri ışığında doktrinde ve Anayasa Mahkemesi nezdinde eleştirilen konular içerisinde yer almaktadır. Avukatlık mesleğinin yargı faaliyetinden ayrı düşünerek hizmet niteliğinin göz ardı edilmesi vekâlet ücretinin aidiyeti hususunda sorunlara yol açabilmektedir.

Görüldüğü üzere aslında tartışmalara yol açan yargılama gideri olan vekâlet ücretinin kime ait olacağı sorusunda kanun koyucunun iradesinin açıkça ortaya konduğu aşikârdır. Yargılama hukuku içerisinde esasen ortaya konmayan husus yargılama giderlerinin haksız çıkan taraftan tahsiline ilişkin düzenlemede tanzim teorisinin mi caydırma amacı taşıyan teorisinin mi kabul edildiği meselesidir. Zira kanun koyucu tarafından yargılama giderlerinin aidiyetine ilişkin iki farklı düzenlemenin mevcut olması vekâlet ücreti üzerindeki eleştirilerin artmasına imkân vermektedir.

Sonuç olarak, avukatın iş sahibi ile arasındaki avukatlık sözleşmesinden doğan akdi vekâlet ücreti ile yargılama gideri olarak mahkeme tarafından hükmedilen kanunî vekâlet ücreti birbirinden ayrı kavramlardır. Kanun koyucunun iradesi çeşitli düzenlemeler ile ortaya konmuş olup kanun koyucunun akdi vekâlet ücreti ile kanunî vekâlet ücretini bir

birden ayrı tutma iradesi açıkça ortadadır. Kanun koyucunun söz konusu ayrımı emredici nitelikte bir ayırım olmayıp tarafların iradesine göre sözleşmenin şekillenmesi de mümkündür. Bir avukat, baktığı davaya ilişkin olarak müvekkili ile arasındaki avukatlık sözleşmesinden doğan avukatlık ücreti yanında davada avukatlık görevini ifa ettiği tarafın haklı çıkması halinde kanunî vekâlet ücretine de hak kazanacaktır. Kanunî vekâlet ücretinin avukata ait olmasına ilişkin düzenlemelerde Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunulmuşsa da adalet erişimini zedeleyici bir düzenleme olmadığı açıkça ortadadır. Dava sonunda hükmedilen vekâlet ücretinin avukata ait olduğu hususu kanunî düzenlemelerde açıkça ortaya konmuşsa da ücretin taraf lehine hükmedilmesi sebebiyle müvekkil ile avukat arasındaki iç ilişkide tahsil kabiliyeti bulabilmektedir.

Bu noktada ihtilafların önüne geçilmesi adına avukatlık mesleğine bakışın değişmesi ve söz konusu kanun maddesinin gelenekselleştirilmesi önem arz etmektedir. Hukuk fakültelerinin sayısındaki artış ile birlikte avukatlık mesleğindeki sayının önlenemez yükselişi avukatlık mesleği içerisindeki meslek kurallarının ve başta ücrete ilişkin eşit rekabetinin uygulanmasını güç hale getirmektedir. Çalışma kapsamındaki değerlendirmeler ışığında, avukatlık ücretine ilişkin bakış açısının bir nebze de olsa avukatın lehine değişmesi, yargılama sistematığı ve adil yargılama hakkı önündeki engellerin avukatlık mesleğinin değil usûl ekonomisi ve yargılamanın makul sürede bitmesi hususlarının olduğu anlaşılabilir tüm yargı sistemini ilgilendiren bu konu ilerleme kaydedilmesini temenni ederiz.

KAYNAKÇA

- Ağar M. ve Ağar S. (2004). *Yargılama Giderlerinden Vekâlet Ücretine KDV Uygulanması Meselesi Üzerine Düşünceler*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 52, 279-288.
- Ağar S. ve Eller M. K. (2010). Yasal Vekalet Ücretinin Hukuki Niteliği ve KDV Karşısındaki Durumu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 88, 389-420.
- Akbal, M. (2011). *Medenî Yargılama Hukukunda Adli Yardım*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 23, Sayı: 93, 147-173.
- Akil, C. (2008). *Hâkimin Hukuku Kendiliğinden Uygulaması İlkesi*, AÜHFD, C.57 Sa.3, 1-32.
- Akil, C. (2018). *Avukatların Gerçeği Söyleme Yükümlülüğü*. TAAD, Yıl:9, Sayı:35, 41-56.
- Akkaya, T. (2021). Medeni Usûl Hukukunda Hükmün (Nihai Kararların) Tamamlanması. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 19-60.
- Aksu, R. (2016). *Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukukî Niteliği*. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (27), 861-891.
- Akyol Aslan, L. (2011). *Anayasa Mahkemesinin 14.01.2010 Tarihli Kararı Çerçevesinde Yargı Harçlarına İlişkin Bazı Sorunlar ve Güncel Gelişmeler*. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 1 (1), 32-52.
- Aldemir, H. (2018). *Uygulamada Avukatlık Hukuku*. (1.Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi
- Aldemir, H. (2019). *Hukuk Davalarında Yargılama Giderleri*. (5.Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi
- Aral, F. Ve Ayrancı, H. (2021). *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. (14. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Arslan, R., Yılmaz, E. ve Taşpınar Ayvaz, S. (2017). *Medeni Usul Hukuku*. (3.Baskı). Ankara: Yetkin.

- Aslan, M. (2014). *Karşı Vekâlet Ücretlerinde Katma Değer Vergisi Meselesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Eylül-Ekim 2014, Sayı 114, 275-292.
- Atalı, M., Ermenek, İ. ve Erdoğan E. (2020). *Medenî Usûl Hukuku*. (3.Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ay, M. (1986). *Yargı Harçları El Kitabı*, Ankara: Yarı Açık Cezaevi Matbaası.
- Ay, R. (2011). *Yargı Makamlarınca Hükmedilen Vekâlet Ücretlerine İlişkin Bir Sorun ve Çözümü*. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 85, Sayı: 1, 159-164.
- Aydın, M. (2015). *Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Görevli ve Yetkili Mahkeme..* Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 106, Haziran 2015, 42-54.
- Aydın, M. (2020). *Avukatlık Ücreti*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Aydoğdu, M. ve Kahveci, N. (2021). *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (Sözleşmeler Hukuku)*. (5. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Aykut, G. (2018). *Hukuk Davalarında Avukatlık Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bekri, M. N. (2018). *Gerekçeli Karar Hakkı*. Ankara Barosu Dergisi, 2014-3, 205-228.
- Berberoğlu Yenipınar, F. (2016). *Avukatlık Hukuku*, (1. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Berberoğlu Yenipınar, F. (2018). *Harçlar Yargılama – Adli Yardım*, (1. Baskı). İstanbul: Legal.
- Berberoğlu Yenipınar, F. (2019). *Ücreti Vekalet Takdiri*,(1. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Berberoğlu Yenipınar, F. (2021). *Avukatın Azli- İstifası- Sulh- Vekalet Ücreti ve Tazminat*, (4. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Bilici, A., Bilici, N. (2014). *Kamu Maliyesi*. (4. Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Biyân, Ö. (2015). *Avukatların Karşı Taraf Vekalet Ücretinin Kdv Karşısındaki Durumu*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ocak-Şubat 2015, Sayı 116, 247-258.
- Boran Güneysu, N. (2010). *Medenî Usûl Hukukunda Karar*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Budak, A. (2014). *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16 (2014), 77 - 103.
- Budak, A. C., Karaaslan, V. (2018). *Medenî Usûl Hukuku*, (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi
- Burcuoğlu, H. (2003). *Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti ile ilgili Önemli Bazı Sorunlar*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 16 (49), 49-82.
- Cimbar, F. (2019) *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. (1. Baskı). İstanbul: Onikilevha.
- Coşar, V. A. ve Akgül, S. (2021). *Avukatlık Hukuku*. Ankara: Yetkin.
- Çelikoğlu, C. (2014). *Karşı Tarafa Tahmil Olunan Avukatlık Ücretinin Hukuki Niteliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Pekcanitez'e Armağan, 16 (2014), 1093 - 1139.
- Çıvgın, Y. ve Gökçe, F. (2018). *Avukatlık Mesleğindeki Dönüşüm ve İşçi Avukatlık*. Ankara Barosu Dergisi, 2018-4, 519-534.
- Çiftçi, P. (2018). *Medenî Yargılama Hukukunda İspat Hakkı ve Sınırlamalar*. (1. Baskı). Ankara Adalet.
- Deniz, İ. (2018). *Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi Halinde Vekalet Ücreti*. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duran, O. (2020). *Medenî usûl Hukukunda Taleple Bağlılık İlkesi*. Ankara: Seçkin
- Egemen, E., Aşık, A. C. (2021). *Uygulamada Avukatlık Ücreti*. (1. Baskı) Ankara:Seçkin.
- Ekmekçi, Ö. Özekes, M. Atalı, M. Seven, V. (2019). *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*, (2. Baskı) İstanbul: On İki Levha.
- Eren, F. (2021). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. (9. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Gökçe, E. (2016). *Vekâlet Ücreti Alacağı Davası*. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 4, 83-108.

- Göksal, S. (2018). *Medeni Yargılamaya Hakim İlkeler Işığında İlk Derece Yargıcının Yetkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yaşar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökyayla, K. E.(2007). *Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi*. (1.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gül, M.A. (2022). *Medenî Usûl Hukukunda Dava Değeri*. (1. Baskı). İstanbul: Onikilevha.
- Gül, Ö. (2021). *Avukatlık Sözleşmelerinde Tarafların Hak ve Yükümlülükleri*. Bursa Barosu Dergisi, Cilt: 46, Sayı: 115, 76-80.
- Gümüş, M.A. (2019). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. (4. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Günay, E. (2021). *Ortaklığın Giderilmesi Davaları*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Günay, E. (2021). *Vekalet Sözleşmesi Uyuşmazlıkları*. (1.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güner, S. (2002). *Avukatlık Hukuku*, Ankara: Ankara Barosu Yayınları.
- Güner, S. (2015). *Avukatlık Hukuku*. (5.Baskı). Ankara: Yetkin.
- Günergök, Ö. (2013). *Avukatlık Sözleşmesi*. (4.Baskı). Ankara:Yetkin.
- Gürseler, G. (2006). *Bir Avukat Yanında Aylıklı Olarak Çalışan Avukatın Durumunun Avukatlık Yasası Açısından Değerlendirilmesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 19 (63), 67-71.
- Gürseler, G. (2007). *Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin Türkiye Barolar Birliği Tarafından Hazırlanması Anayasa'ya Aykırı Değildir*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 69, 393-398.
- Hanağası, E. (2016). *Medeni Yargılama Hukukunda Silahların Eşitliği*, Ankara: Yetkin
- İleri, Y. (2016). *Karşı Tarafa Ödenen Vekâlet Ücretinin KDV Karşısındaki Durumu*. İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 4, 75-82.
- İlgün, C. (2015a). *Avukatlık Ücret Sözleşmesi*, (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

- İlgün, C. (2015b). *Karşı Yan Vekalet Ücreti*. (1.Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- İlgün, C. (2016). *Sulh Haline Avukatın Ücret Alacağı*, (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Karakoç, Y., (2016). *Kamu İcra Hukuku*, Ankara: Yetkin.
- Karamercan, F. (2013). *İslah Kurumunda Yargılama Giderine Vekalet Ücretinin Dâhil Edilip Edilemeyeceği ve Yargıtay'ın Tutumu*. İstanbul Barosu Dergisi, 87 (3), 182-189.
- Karateke, S. (2006), *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. (1.Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi
- Karmış, E. (2017). *Açıklama ve Yargı Kararlarıyla Harçlar*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Kaya, H., (2021). *Yargılama Giderleri (Harç, Vekalet Ücreti, Diğer Yargılama Giderleri ile Adli Yardım)*, (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kayar, İ. (2019). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri*. (11.Baskı). Ankara: Seçkin.
- Kayıhan, Ş. ve Ünlütepe M. (2018). *Borçlar Hukuku*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Kazaz, G. (2019). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yargılama Gideri Olarak Vekalet Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılınç, A. (2011). *Bir İnsan Hakkı Olarak "Adli Yardım"*. Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 3 (1), 1-10.
- Kıralı, K.N. (2019). *Medenî Usûl Hukukunda Usûl Ekonomisi İlkesinin Değerlendirilmesi*. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kırtıloğlu, S. (2014). *Medeni Yargılama Hukukunda Objektif Dava Birleşmesi*. Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18(3-4), 133 - 172.
- Köse, Y. (2010). *Şikâyet Yolu (İİK m. 16) ve Şikâyet Yolunda Yargılama Giderlerinin Yükletilmesi*. Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 45, Mayıs 2010, 81-85.

- Köse, Y. (2019). *Vekâlet Ücretinden Kaynaklanan Davalarda Görevli Mahkeme*. Bursa Barosu Dergisi, Cilt: 43, Sayı: 107, 70-71
- Köse, Y. (2021). *Avukatın Aydınlatma Yükümlülüğü*. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 45, 29-52.
- Kumkale, R. (2013). *Avukatların Karşı Taraftan Aldıkları Vekalet Ücretinde KDV Olmayacağı*. Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 80, 111-111.
- Kurdoğlu A. N. (2013). *Karşı Vekâlet Ücreti*, (1. Baskı), Ankara:Seçkin.
- Kurt, N. (2008). *Medenî Usûl Hukukunda Aleniyet İlkesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurtoğlu, T. (2016). *Akdi Vekâlet Ücreti ve Avukatın Hukukî Sorumluluğu*. Ankara:Yetkin
- Kuru, B., (2016). *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usûl Hukuku*, (1. Baskı). Ankara: Legal Yayıncılık.
- Küzeci, D. ve Vuraldoğan, K. (2006). *Avukata Ait Olan Vekâlet Ücreti Kimin Lehine Hükmedilmelidir?* Ankara Barosu Dergisi, 2006-1, 145-164.
- Meriç, N. (2011). *Medenî Yargılama Hukukunda Tasarruf İlkesi (Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde)*. Ankara: Yetkin
- Mısır, H. (2020). *Avukatlık Sözleşmesi ve Ücret*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 380, Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- Oğuz, H. (2016). *Taleple Bağlılık İlkesi Bakımından Yargıtay'ın Bir Kararının İncelenmesi*. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 4 (8), 301-316.
- Orkun, K. D, (2022) *Kripto Varlıkların Vergilendirmesi*. (1. Baskı). İstanbul: Onikilevha.
- Öncel, M., Kumrulu, A., Çağan, N. (2014). *Vergi Hukuku*. (23.Bası). Ankara: Turhan Kitabevi
- Özbek, M. S. (2022). *Hukuk Yargılama Usûlünde Gider Avansı*. Ankara:Yetkin.
- Özdemir, B.D. (2020). *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özden, İ. (2017). *Türk Yargılama Hukukunda Maddi Gerçeğin Araştırılması*. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özekes, M. (2003). *Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Özekes, M. (2005). *Yargılamada Dürüstlük Kuralına Aykırı Davranan Taraf Aleyhine Hükmedilecek Vekâlet Ücreti*. *Medenî Usûl ve İcra İflâs Hukuku Dergisi*, 0 (1), 29-49.
- Özen, A. (2021). *Avukatlık Sözleşmesi*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Öztürk, H.C. (2006). *Medeni Usul Hukukunda Aleniyet İlkesi*. Yayımlanmamış Dönem Projesi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, İ. (2015). *Bir Hükümün Bozulmasını Takiben Verilen Kararda Hesaplanan Yargı Harcından Bozulan Hüküm Dolayısıyla Ödenmiş Olan Harcın Mahsubu*. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 139-164.
- Öztürk, İ. (2016). *Süresinde Ödenmeyen Karar ve İlam Harçlarına Gecikme Zammı Uygulanması*. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX, Sa. 1, 573-607.
- Papakçı, A. (2016). *6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Uyarınca Yargılama Gideri Olan Vekalet Ücreti*. (1. Baskı). Ankara: Adalet
- Pekcanitez, H. (2017). *Medenî Usûl Hukuku, Cilt III*. (15.Bası). İstanbul:OnikiLevha.
- Pekcanitez, H., (2000). *Hukuki Dinlenilme Hakkı*. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, 753-789.
- Pekcanitez, H., Atalay, O., ve Özekes, M. (2017). *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, (5. Bası). Ankara: Yetkin.
- Pınar, B. (2006). *Yargı ve İcra Harçları*. İzmir: Günaydın Hukuk Yayınları.
- Polat, M. (2017). *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Reisoğlu, S. (2013). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. (24. Bası). İstanbul: Beta.
- Ruhi, C. ve Ruhi, A. C., (2018). *Uygulamada Yargı ve İcra Harçları*, (1. Baskı). Ankara:Seçkin

- Ruhi, C. ve Ruhi, A. C., (2021). *Avukatlık Hukuku*, (1. Baskı). Ankara:Seçkin
- Rüzgaresen, C. (2020). *Terditli Davada Yargılama Harç ve Giderleri*. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi *Dergisi*, 28 (3), 1005-1026.
- Sarıca, D. (2016). *Avukatın Ücret Hakkı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sav, A. ve Toprak, M. (2015). *Türkiye’de Savunma Mesleğinin Gelişimi*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 278, Ankara: Türkiye Barolar Birliği.
- Sungurtekin Özkan, M. (2013). *Avukatlık Mesleği Avukatın Hak ve Yükümlülükleri*. (4. Baskı). İzmir: Fakülteler Barış Kitabevi
- Şahinkaya, N. (2019). *Avukatlık Ücreti*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Şenyüz, E. (2019). *Karşı Vekâlet Ücretinin Hukukî Niteliği ve Katma Değer Vergisi Karşısında Durumu*. Türkiye Barolar Birliği *Dergisi*, Mayıs-Haziran 2019, Sayı 142, 133-180.
- Şimşek, M. (2016). Yargı Organlarının Hükmedilen Vekâlet Ücretinin Aidiyeti Sorunu. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 0 (6), 535-561.
- Tahiroğlu Bağlı, Y. (2019). *Hukuk Yargılamasında Vekâlet Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tahiroğlu Bağlı, Y. (2021). *Medenî Usûl Hukukunda Davaya Müdahalede Vekâlet Ücreti*. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi *Dergisi*, 8 (2) , 475-493.
- Tahiroğlu, F. (2021). *Medenî Usûl Hukukunda Re’sen Araştırma İlkesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanrıseven, F. (2019). *Medenî Yargılama Hukukunda Usule İlişkin Nihai Kararlarda Yargılama Giderlerinden Sorumluluk*. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanrıver, S. (2004). *Hukuk Yargısı (Medenî Yargı) Bağlamında Adil Yargılanma Hakkı*. Türkiye Barolar Birliği *Dergisi*, , Sayı: 53, 191-215.
- Tanrıver, S. (2012). *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Revizyonu Üzerine Bazı Düşünceler*. Türkiye Barolar Birliği *Dergisi*, 25 (99), 15-34.

- Tanrıver, S. (2020). *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*. Ankara: Yetkin.
- Tekben, T. (2021). *Vekâlet İlişkilerinde Vekâlet Veren Talimatı ve Hukukî Sonuçları*. (1. Baskı). İstanbul: Onikilevha.
- Topal, H. (2019). *Avukatlık Sözleşmesinde Ücret*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toptaş, S. (2007). *Davada Vekâlet Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toraman, B. (2017). *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi*, Ankara: Yetkin.
- Tosun, M. ve Tan, E. (2015). *İdari Yargıda Davaya Müdahale: Uygulama ve Teori Açısından İnceleme*. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 3 (5), 827-877.
- Tutumlu, A. M. (2017). *Delil Avansına İlişkin Ara Kararın Özellikleri*. Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 107, Mayıs 2010, 124-129.
- Tutumlu, A. M. (2017). *Medeni Usûl Hukukunda Gider ve Delil Avansı*. (1. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Tutumlu, A. T., Usta, M. (2021). *Asliye Hukuk ve Tüketici Mahkemesinde Vekâlet Ücreti Davası*. (2. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türkay, İ. (2012). *Avukatlık (Vekalet) Ücretinin Vergilendirilmesi*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 25 (101), 317-332.
- Türkmen, C. (2009). *Vekâlet Ücretinin Aidiyeti*. *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 2009, Sayı 2, 127-131.
- Uyar, T. (2017). Avukatın “Özen Yükümlülüğü” (Av. K. M. 34 ; TBK.m.506 / I1) ve “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”* (Tck. M. 257 / 2). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Temmuz-Ağustos 2017, Sayı:131, 371-404.
- Ünsal, G. (2017). *Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Hukukî Sonuçları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalçınduran, T. (2007). *Vekalet Sözleşmesinden Ücret*, (2.Baskı). Ankara: Yetkin.

- Yavuz, C., Acar, F. ve Özen, B. (2021). *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuk Dersleri (Özel Hükümler)*. (17. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Yazgı, H. (2012). Yeni HMK ve Türkiye Barolar Birliği'nce Hazırlanan Avukatlık Kanunu Üzerinde Değişiklik Çalışmalarında Avukatın Vekâlet Ücreti. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Cilt: 25, Sayı: 102, 353-362.
- Yeşilova, B. (2009). *Yargılama diyalektiği ve silahların eşitliği*. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 0 (86), 47 - 101.
- Yılmaz, M. (2013). *Avukatlık Ücreti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Z. (2000). *Hukukta Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekâlet Ücreti*. Ankara: Seçkin
- Yılmaz, Z. (2011). *Hukuk Muhakemeleri Kanununa Göre Hukuk Davalarında Yargılama Harç ve Giderleri ile Vekâlet Ücreti*. (4.Baskı). Ankara: Seçkin

İnternet Kaynakları

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası (<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>)

Jurix Hukuk Dergileri Veri Tabanı (<https://www.jurix.com.tr/>)

Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi (www.lexpera.com.tr)

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (www.kazanci.com.tr)

Türkiye Barolar Birliği Dergisi (<http://tbbergisi.barobirlik.org.tr>)

TDK Güncel Türkçe Sözlük (www.sozluk.gov.tr)

Türk Hukuk Sitesi (<http://www.turkhukuksitesi.com/>)

Resmî Gazete (<https://www.resmigazete.gov.tr/>)

Beck-Online (<https://beck-online.beck.de>)